Čís. 1. LEDEN. Rok 1913.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro něj dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“
Redaktoři a pořadatelé: **Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.**

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dollaru, do jiných zemí 2·5 fr.

Ctitelé Cyrillo-Methodějští!

Teď k Velehradu, národe,
směr obrať svojich kroků.
Tam, západe a východe,
lej vody svojich toků.
Tam činte lásky obnovu,
tam stavte míru budovu.

1050 roků tomu, co »Hvězdy dvě se z východu — Berou v svatém průvodu — To jdou blahou bratři snahou — k slovanskému národu.

1050 roků tomu, co Rostislav s národem vítá na Velehradě věrověsty Cyrilla a Methoda.

Přinesli kříž a s křížem první knihu. Kudy jdou, mře mrákota, světlo jasné bleskotá. Hlásají pravdy s nebes lůna přinesené, kážou Krista, staví kaple, školy, chrámy marianské. Nastává nová doba, tvář země se obnovuje a veškeré poměry se posvěcují. A kraj celý — ze sna bdělý k blahu vstává života. Uskutečněn převrat všech převratů nejvzácnější — obrácení na víru Kristovu. Připojeni předkové naši a my v nich ku tajemnému Tělu Kristovu. Za dar sv. víry vděčni byli předkové. I my vděčnost svou chceme projeviti sv. Cyrillu a Methodu, největším to po Bohu dobrodincům našim. Vždyť dle slov sv. Otce Lva XIII. v okružním listě »Vznešený úkol« »děkuje jim veškerý národ slovanský nejen křesťanskou víru, nýbrž i dobrodiní světského vzdělání. Cyrill a Method vynalezli písmena, kterýmiž jazyk slovanský se vyznačuje a vyjádřuje, a proto právem také pokládají se za zakladatele tohoto jazyka«.

Působištěm hlavním byl Velehrad, »nevýslovná« pevnost pro rozsáhlost a nedobytnost. Nynější Velehrad připomíná nám slavný druhdy Velehrad.

Sem pospěšte, ctitelé Cyrillomethodějští, byste díky vzdali za dar víry, sem pospěšte, byste víru oživili, by byla podnětem k životu obětavému, věnovanému Bohu, vlasti a národu.

Přijďtež, Vy Češi z království! Přijďtež uctit ty, kteří požehnání rozsévali u Vás a základ položili ku bohumilému, svatému životu u přemnohých, již stali se dědici a ochránci Vašimi.

Přijďtež z krajin sv. Hedviky, kteří tak rádi spěcháváte na posvátný Velehrad a svou zbožností nelíčenou tak vzácnou památku po sobě tam zanecháváte!

Přijďte Vy ze Slovácka uherského, kdež kráčívala noha sv. Cyrilla a Methoda, kdež prodlévali a kdež dosud trvá tak mnohá památka jejich blahodárné činnosti.

Přijďte, Vy Češi na Dunaji bydlící, však i tu kráčela noha sv. Cyrilla a Methoda, přijďtež Češi, kdekoliv jste si krb domácí uchystali.

Přijďtež, bratři milení, kteří tam za mořem žijete. Víru zděděnou přinesli jste tam do nové vlasti — do Ameriky. Co Bůh spojil, moře nerozdvojí! Ačkoliv jsme tělem vzdáleni, přece srdcem, duchem spojeni.

A že slavnost rodinná — ta jest nejvzácnější, při níž nikdo z rodiny neschází, zveme Vás všechny pobratimy, již tvoříte rodinu a čeleď Cyrillomethodějskou, neb všichni ze společného, od sv. Cyrilla a Methoda otevřeného pramene vše potřebné pro časnost a věčnost čerpáme.

I voláme: »Proste sv. Cyrilla a Methoda, ať s námi slaví duchovní hostiny, všechny slavské rodiny!«

Hlavní slavnosti budou:

14. února: Úmrtí sv. Cyrilla.

13. února večer: Uvítání, sv. požehnání a modlitba večerní.

14. února ráno (pátek) ranní kázání, pontifikální mše sv. se společ. sv. přijímáním, obnovení slibu křestního, zasvěcení se B. Srdci Páně a modlitba za sjednocení národů u víře.

O 9. hodině schůze a holdování sv. Cyrillu a Methodu.

O 10. hodině kázání, pontifikální mše sv. za dobrodince Velehradu, Apoštolátu a sjednocení národů u víře, obnovení slibu křestního, zasvěcení se Božskému Srdci Páně a modlitba za sjednocení u víře.

Odpoledne o 2. hodině promluva, sv. požehnání a uctění ostatků sv. Cyrilla v Cyrillce.

6. dubna: II. neděle po Velikonoci. Úmrtí sv. Methoda.

5. dubna večer: Uvítání, sv. požehnání a večerní modlitba.

6. dubna ráno: Ranní kázání, pontifikální mše sv. se společ. sv. přijímáním, processí s Nejsv. Svátostí, obnovení slibu křestního, zasvěcení se Božskému Srdci Páně a modlitba za sjednocení u víře.

O 9. hodině schůze a holdování sv. Cyrillu a Methodu.

O 10. hodině kázání, pontifikální mše sv. za dobrodince Velehradu, Apoštolátu a sjednocení národů u víře, processí s Nejsv. Svátostí, obnovení slibu křestního, zasvěcení se Božskému Srdci Páně, modlitba za sjednocení.

Odpoledne: Řeč na rozloučenou, sv. požehnání a uctění ostatků sv. Cyrilla v Cyrillce.

5. července: Svátek sv. Cyrilla a Methoda s oktávou.

4. července (v pátek) **večer:** Uvítání, sv. požehnání a več. modlitba.

5. července (v sobotu): Ráno o ½6. ranní kázání, pontifikální mše sv. se spol. sv. přijímáním, processí s Nejsv. Svátostí, obnovení slibu křestního, zasvěcení se Božskému Srdci Páně a modlitba za sjednocení.

O 9. hod. schůze a holdování sv. Cyrillu a Methodu.

O 10. hodině kázání, pontifikální mše sv. za dobrodince Velehradu, Apoštolátu a sjednocení národů u víře, processí s Nejsv. Svátostí, obnovení slibu křestního, zasvěcení se Božskému Srdci Páně a modlitba za sjednocení národů u víře.

O 12. hodině společný oběd.

O 2. hodině promluva na rozloučenou, sv požehnání a uctění ostatků sv. Cyrilla v Cyrillce.

6. července (v neděli): pouť mužů.

7. července (v pondělí): valná hromada družstva Cyrillomethodějského »Velehradu«.

8. července (v úterý): pouť duchovenstva.

9. července (ve středu): pouť matek a dětí.

10. července (ve čtvrtek): pouť Marianských družin terciářů.

11. července (v pátek): pouť omladiny.

12. července (v sobotu): pouť studujících, professorů a učitelstva.

13. července (v neděli): pouť nejstarších poutníků velehradských. najmě poutníků z r. 1863.

Pouti počínají vždy večerem předešlého dne. Každodenně o půl 6. hodině ranní je kázání, pontifikální mše sv. se společným sv. přijímáním, průvod s Nejsv. Svátostí, obnova slibu křestního, zasvěcení se Bož. Srdci Páně a modlitba za sjednocení u víře.

O 9. hodině schůze a holdování sv. Cyrillu a Methodu.

O 10. hod. kázání, pontifikální mše sv. za dobrodince Velehradu, Apoštolátu a sjednocení národů u víře, vyznání víry a sv. požehnání.

O 12. hodině společný oběd.

O 2. hodině promluva na rozloučenou, sv. požehnání a uctění ostatků sv. Cyrilla v Cyrillce.

O 6. hodině večer je uvítání od Cyrillky v průvodě, uvítací řeč se sv. požehnáním.

O ½9. hod. več. zastaveníčko, průvod se světly a večerní společná modlitba.

Unionistický sjezd bude 24., 25. a 26. července.

27. července (v neděli) schůze «Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«.

O půl 6. hod. kázání, pontifikální mše sv., processí s Nejsv. Svátostí. slib křestní, modlitba za sjednocení u víře.

O 8. hodině slavnostní schůze.

O 10. hodině slovanská liturgie.

O 12. hodině společný oběd.

O 2. hodině řeč na rozloučenou, sv. požehnání, a uctění ostatků sv. Cyrilla v Cyrillce.

15. srpna: Svátek Nanebevzetí P. Marie.

14. srpna večer: uvítání, sv. požehnání, a večerní modlitba.

15. srpna: o půl 6. hod. kázání, pontifikální mše sv., processí s Nejsv. Svátostí, slib křestní, modlitba za sjednocení u víře.

O 9. hod. schůze a holdování sv. Cyrillu a Methodu.

O 10. hod. kázání, pontifikální mše sv. za dobrodince Velehradu, Apoštolátu a sjednocení národů u víře, slib křestní a modlitba za sjednocení. —

O 2. hodině promluva na rozloučenou, sv. požehnání a uctění ostatků sv. Cyrilla v Cyrillce.

28. září: Svátek sv. Václava.

27. září večer: uvítání, sv. požehnání a večerní modlitba.

28. září o půl 6. kázání, pontifikální mše sv., processí s Nejsv. Svátostí, slib křestní a modlitba za sjednocení u víře.

O 9. hod. schůze a holdování sv. Cyrillu a Methodu.

O 10. hod. kázání, pontifikální mše sv. za dobrodince Velehradu, Apoštolátu a sjednocení u víře, pak »Te Deum«.

23. listopadu: Svátek sv Klimenta, slavnost děkovací.

Na posvátném Velehradě, o slavnosti Neposkvr. Početí P. Marie 1912.

Za »Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou blah. Panny Marie« Cyrillo-Methodějské družstvo »Velehrad« a »Akademii Velehradskou«:

Dr. Ant. C. Stojan,	**Lad. Šmidt T. J.,**	**Dr. J. Pospíšil,**
jednatel.	rektor koleje.	předseda.

Cyrillomethodějské Družstvo „Velehrad".

(Ad. Jašek.)

Bylo to 31. července 1902, kdy zahajoval na posv. Velehradě dr. Stojan ustavující schůzi »Cyrillomethodějského družstva Velehrad«, poukazuje v promluvě k tomu, že velmi dobře osvědčila se »Matice svatohostýnská« pro Sv. Hostýn a že tudíž podobného spolku jest třeba i pro Velehrad. Přítomnými bylo tedy usneseno založiti pro Velehrad cyrillomethodějské družstvo, jehož účel stanovami byl takto vytčen:

»Křísiti, obnovovati a zvelebovati svaté památky cyrillomethodějské; uskutečňovati ideje sv. Cyrilla a Methoda, t. j. víru katolickou projevovati, šířiti a zvelebovati schůzemi na Velehradě

u hrobu sv. Methoda; křesťanskou výchovou na školách, kteréž spolek na Velehradě na památku účeliště sv. Cyrilla a Methoda zařídí; přičiňovati se o sjednocení u víře literární činností; zároveň pečovati o tělesné potřeby poutníkův a příchozích, aby přístřeší a ostatní zaopatření jejich mohlo býti řízeno přiměřeně a slušně, přihlížejíc ve všem ku platným při tom předpisům«. Toť široký účel spolku. —

Čteme-li jednatelskou knihu, poznáváme, kolik vzešených myšlenek pro zvelebu Velehradu a oživení víry cyrillomethodějské vytrysklo z Družstva, aniž mohly všechny býti uskutečněny. Pro zvelebu Velehradu jest družstvo duší všech podniků. Tím Velehrad a jeho památky se neustále povznášejí, víra naše jeho pomocí jest oživována a povzbuzována.

Hned rok po založení zakoupilo Družstvo domek na Velehradě a zřídilo v něm noclehárnu, aby aspoň částečně bylo odpomoženo nouzi o noclehy, zvláště přicházejí-li poutníci s rodinami. Aby památky velehradské a dřevně církevně slovanské byly uchovány, bylo založeno »Slovanské museum« na Velehradě.

Z jednatelské zprávy dra Stojana r. 1905 vyjímám: »Spolek má přes 2300 členů.

Dosud byl výbor pro hledání hrobu sv. Methoda sám pro sebe. Poněvadž nebylo stanov a vše, co měl na starosti výbor ten, má družstvo »Velehrad«, splynul úplně výbor tento s družstvem »Velehrad«. Kopáním, na něž vedl výbor náklad, dosáhlo se překvapujících výsledků. Ve Vídni byl konán »Velehradský večer«, kdež se ukázalo vše dosud vykopané a objevené světloobrazy. Večeru toho súčastnilo se přemnoho hostí ze všech ministerstev, společnosti Lvovy a různých učených společností i panovnického domu. Vzbuzen tu byl zájem pro Velehrad na místech, kdež nebylo radno před lety mluviti o Velehradu. Podobnou přednášku měl dr. Nevěřil i v Praze«.

Pokud prostředky dovolovaly, staral se spolek velmi pečlivě o pohodlí poutníků, jednak vyjednáváním o omnibusové a automobilové spojení Velehradu s městem a nádražím Uher. Hradiště jednak rozmnožením a úpravou noclehů na Velehradě. Tak mnohá krásná a prospěšná myšlenka dala by se ještě provésti, ale čeká, až osvědčená horlivost členův a vzácná štědrost dobrodinců ji uskutečniti dopomůže.

I oddíl stanov: »křesťanskou výchovu na školách, kteréž spolek na Velehradě na památku účeliště sv. Cyrilla zařídí«, hledělo družstvo uskutečniti, založivši s tolika nadějemi mnohoslibné gymnasium, kteréž však pro neblahé poměry bylo rozpuštěno. Činnost svou pak spolek bude korunovati, až dosáhne, že na Velehradě bude postaven prostranný exerciční dům, v němž pohodlně by se mohla konati pro různé stavy duchovní cvičení.

Veliké a vznešené úkoly pro Velehrad předsevzalo si Družstvo. Jest na členech, aby staří vytrvali, noví přistoupli a všichni konali svědomitě své povinnosti, by Družstvo letos a v příštích letech,

kdy na Velehradě chystají se veliké slavnosti a k nim pronikavé změny, stačilo na všechny požadavky.

Koncem minulého roku mělo Družstvo 13.100 členů. Roční příspěvek členský obnáší 40 hal.

Život sv. biskupa Josafata Kuncewicze, mučeníka za sv. unii.

(Jan Michalský.)

Unie, tolik co jednota, sjednocení. Přátelé unie hledí připraviti cestu sjednocení rozkolníků s církví katolickou, církve východní se západní. Pokusy ty dály se od počátku, kdy rozkol začal, a Řím jim přál a sám k nim podnět dával. Tak jednalo se vážně o unii na církevním sněmu ve Florencii 6. července 1439, ale unie nebyla trvalou. Pro život našeho světce je důležitá tak zvaná unie Břestská. Synoda Břestská 12. července 1595 usnesla se poslati biskupy Hypatia Pocieje a Cyrilla Terleckého do Říma, aby ve jménu všech biskupů podřídili církev rusínskou moci papežově. Sv. Otec Klement VIII. slzel radostí, když vilenský kanovník Eustach Wollowicz předčítal dopis shromážděných rusínských biskupů, v němž výslovně stálo, že biskupové pamětliví dřívější jednoty církve východní se západní ode dávna se modlili o sjednocení, a že nyní pro své spasení po 150letém odloučení zase se vracejí ke skále, na které Kristus svou církev vybudoval. S radostí přijímal je do lůna sv. římsko-katolické církve a slíbil jim, že vždy s otcovskou péčí o ně se bude starati. Unie byla dokonána. Než již vyvstávali jí mocní nepřátelé, kníže Konstantin Ostrogski, kterému udatně pomáhali kozáci svými vpády. A okolo roku 1623 počali se vážní mužové jak na Malorusi tak v Římě zabývati otázkou, nebylo-li by jak pro zemi tak pro církev výhodnější od unie odstoupiti, obřady rusínské odstraniti a sjednocené Rusíny latinisovati — než mučednická smrt sv. Josafata způsobila obrat. Nepřátelé unie umlkli a sv. Otec zavrhl návrh na latinisování Rusínů. Zásluhy sv. Josafata o upevnění sv. unie nejsou nic menší než těch, kteří v tom směru po dlouhou dobu pracovali. Dokazuje to též ta okolnost, že nikdo z mužů, kteří všemi silami o sv. unii se zasazovali není u rozkolných Rusů tak nenáviděn, jako sv. Josafat. Proti jeho kanonisaci celý svět rozkolný pracoval a, když to nic nepomohlo, nesměli katolíci v Rusku jako světce jej uctívati a, kdo zákazu nedbal, přísnými tresty byl stíhán. Je tedy sv. Josafat mučeníkem za sv. unii.

Josafat Kuncewicz narodil se asi r. 1580 ve Vladiměři, v kraji volyňském. Otec jeho byl šlechticem, měl ve znaku červenou růži, a slul Gabriel z Kuncewiczů, ale jsa chud věnoval se obchodu; matka jeho slula Marina. Na křtu sv. obdrželo dítko jméno sv. Jana Křtitele. Již od kolébky lze na něm pozorovati zvláštní působení milosti Boží. Zbožná matka ráda brávala malého Jana s sebou do chrámu zasvěceného sv. Paraskevě, panně a mučenici, a tu byl Jan, jsa ještě maličkým, zasvěcen svému budoucímu apoštolskému povolání. Kleče před oltářem utkvěl zrakem na Ukřižovaném na oltáři a zvědavě se tázal matky, co by to bylo. »Což nevíš«, odvětila matka, »že to obraz našeho Spasitele, který za nás trpěl a umřel?« A v tu chvíli, pravil Josafat, že se mu zdálo, jakoby mu byla s obrazu sletěla do srdce jiskra, která v něm zapálila lásku k Ježíši Kristu, k obřadům církevním a posvátným chrámům. Ano znamení to bylo prý tak zřejmé, že matka prohlížela na něm šatičky, bojíc se, by se na něm nevzňaly. Tou chvílí přestalo jeho dětinství a nejvíce jej těšilo, mohl-li stavěti oltářičky, jako kněží zpívati a modliti se. To se stalo ještě, než začal do školy chodíti. Ve škole dával bedlivý pozor na každé slovíčko svých učitelů a nejvíce se radoval z toho, že může čísti knihy svaté a brzo uměl z paměti hodinky církevní. Když vychodil školu, poslali jej rodiče do Vilna, aby se u Jacka Popowicze vyučil kupectví a byl otcovým nástupcem. Ale milý Jan nemohl se vzdáti svých knih a všechen volný čas věnoval četbě a modlitbě, až mu pán domlouval, že tak z něho nebude nikdy pořádný obchodník. Než Jan vykonával své povinnosti co nejsvědomitěji, aby mu pán nemohl ničeho vytýkati.

Leč nezkušenému mladíku netušené hrozilo nebezpečí. Ve Vladimíři byl mezi svými, ale ve Vilně zuřil boj náboženský mezi katolíky a rozkolníky a mimo to mezi katolíky samými, kteří opět dle obřadů latiníky a řekoslovany sluli. Rozkolníci byli by bezmála vlákali jinocha dobromyslného do svých tenat; neboť jsa bez vyššího vzdělání nedovedl si sám vyvrátiti jejich útoky a úzkostlivě ptával se sám sebe: »Kde je pravá církev?« A hlas srdce mu odpovídal: »Jen tam, kde je oltář a oběť!« Proto šel do chrámu katolického s obřady latinskými; naslouchal zpěvu a byl unesen. Leč táhlo jej to přece chtěj nechtěj do chrámu rusínského t. j. katolického, ale s obřady slovanskými, do řádového chrámu Nejsv. Trojice O. O. sv. Basileje. Tam zastával zpěváka a lektora, někdy i zvoníka. Při tom pilně poslouchal řeckoslovanského kněze Petra Arkuda, kterého metropolita z Říma přivedl. (Pokračování.)

Zvěsti o náboženském životě a missiích u Slovanů.

Z Říma. 2. prosinec r. 1912 byl významným pro celou Moravu. Jeho Eminence náš pan kardinál obdržel ve slavné veřejné konsistoři od Sv. Otce kardinálský klobouk. Slavné konsistoři bylo přítomno mnoho kardinálů, biskupů a v průvodě J. Emin. p. kardi-

nála bylo i několik církevních hodnostářů a laiků z Moravy. V konsistoři J. Em. uvedli J. Em. kardinál Billot a J. Em. Van Rossum. Krásná slavnost končila apoštolským požehnáním, které Sv. Otec

Obrázky z balkánské války: Bulharské vojsko táboří u Čataldže.

svěžím a mocným ještě hlasem pěje, všem udělil. — 4. prosince byla audience u Sv. Otce, nejdříve soukromá J. Em. pána kardinála a prelátů, po ní vyšel Sv. Otec k celé skupině Moravanů a Čechů, již J. Em. ku Sv. Otci doprovázeli. Jeho Svatost Pius X. nejdříve

obešel celou skupinu, promlouvaje k tomu neb onomu srdečné slovíčko. Potom se usadil na stolec, kde ho děkan olomucké kapitoly, prelát hrabě Potulicki oslovil, děkuje Jeho Svatosti jménem kapitoly olomucké, kroměřížské, jménem všech věřících Moravanů za velkou čest, kterou jejich arcipastýři prokázal, zvoliv jej kardinálem římské církve. Vděčnost asi nejlépe tím vyjádří za všechny, když jménem všech slíbí Sv. Otci úplnou oddanost a dětinnou poslušnost ve všem a všude. — Na to Sv. Otec odpověděl italsky krásnou a významnou řečí. Děkoval kapitolám, děkoval všem věřícím za pocty, jež Jeho Em. projevili, neb Sv. Otec sám prý našeho arcipastýře nevyznamenal, nýbrž jeho cnosti a svatost, kterými Jeho Eminence po tak dlouhou dobu své apoštolské činnosti vynikala. Ty již dávno vyžadovaly podobného vyznamenání. Všecka tedy pocta, děl nadšeně sv. Otec, kterou prokážete svému arcipastýři, bude mně osobně prokázána, jako v každém šlechetném synu otec nejvíce se cítí poctěn, a Jeho Eminence arcibiskup olomucký jest naším přemilým synem. — Radost měl Sv. Otec vida chovance České kolleje z Moravy z Germanika svorně klečeti u stolice Petrovy a výslovně svou radost vyjádřil dávaje též své přání na jevo, by se brzo jinochové z Čech a Moravy v jedné kolleji sloučili, zde ve věčném Římě se svorně připravovali na boj za Krista a Jeho Sv. Církev. Z každého slova vanul hřejivý proud lásky, jíž Sv. Otec k našemu zbožnému lidu chová a zvláště k jeho nejdobrotivějšímu arcipastýři. Důkazy své lásky Sv. Otec chtěl i zvěčniti, proto se dal vypodobniti s Jeho Eminencí a celým průvodem Čechů a Moravanů. 6. prosince byla slavná instalace Jeho Eminence u sv. Jarolíma, chrámu jeho titulárního. Chrám a patřící k němu hospic pochází z XV. stol. byvše r. 1453. papežem Mikulášem V. zřízeny. Tohoto roku byl chrám obnoven a z hospice se nyní zřizuje kollej pro studující kněze z krajů jihoslovanských. Podnět k této změně hospice dal velký papež Lev XIII. svým brevem »Slavorum gentem« z 1. srpna 1901. Ústav ten čekají mnohé obtíže, ale v budoucnosti mu kyne snad blahodárný rozkvět, jenž i kýžených plodů přinese. Jeho Eminence náš pán kardinál projevil svou velkou radost z toho, že mu právě tento titulární chrám sv. Jarolíma byl určen. Radost svou dal na jevo ve své nadšené řeči, v níž Jeho Eminence zvláště též na pobloudilé bratry Slovany pamatoval. Kromě díků všem přítomným hodnostářům vřele projevených přinesla řeč J. Eminence tyto myšlenky: »Sv. Jarolím rodem z Dalmacie hájil sv. víru proti všem nepřátelům, zvláště též nauku o Matce Páně vítězně obraňoval, víru, kterou sv. Cyrill a Methoděj ve slovanských vlastech zaseli a spojením s Římem v pevném základě, skále Petrově, utvrdili. Bouře mocné zmítaly po dlouhé věky kolem této skály, ale po všecky věky stále nad skálou tou zářila hvězda jasná, kterou národové křesťanští od pradávna zdraví: »Ave maris stella, Dei Mater alma, atque semper Virgo, felix coeli porta«. »Zdrávas hvězdo spanilá, Matko Boží roz-

milá, Panno čistá, přeskvoucí, bráno k nebi vedoucí!« Toť jasná hvězda i národů slovanských. Na konci své nadšené řeči Jeho Eminence vroucí prosbou se obrátil na sv. učitele, sv. Jarolíma, by mu přál své přímluvy, národům však slovanským té milosti vyprosil, by se všichni, zvláště však ti, kteří žijí pod tímže mocnářem, pod vedením Matky Páně navrátili do pravého ovčince.« Dejž to Pán! —

Z Varny. »Turecké loďstvo chce střílet na Varnu«, rozstrušovalo se po několik dní mezi zděšeným obyvatelstvem. Dokonce i v našem tichém klášteře vyvolala tato zpráva vzrušení. Za války musíme býti připraveni na vše; proto i útok Turků se strany moře nezdál se nám býti vyloučen. Sice věřilo se zprávám, že Rusko nikdy nedovolí, aby loďstvo turecké příliš blízko dostalo se k Varně, ale věděli jsme, že takové řeči měly za účel hlavně uklidniti poplašené obyvatelstvo. Konečně ze spolehlivého pramene došla strašná zvěst, že příštího dne střelba z tureckého loďstva na město začne. Ráno shromáždili jsme se všichni k pobožnostem v naší kapli a pak jsme se modlili růženec. Všechny chovanky naše pravoslavné chtěly se tentokráte súčastniti našich pobožností. Právě jsme dokončily druhý desátek růžence, když mocná rána dělová otřásla celým domem. Za několik vteřin následovala druhá, třetí, a tak to šlo po celou půl hodinu. Zděšení všech bylo veliké, zvláště chovanky třásly se hrůzou, ale nikdo neopustil místa, neboť nikde jsme se nemohly cítiti bezpečněji nežli v kapli před svatostánkem pod ochranou naší nebeské královny. Bez přestávky nábožně jsme dokončily celý růženec a vroucně jsme prosily Pannu Marii, aby ochránila nás před Turky. Naše důvěra nebyla zklamána. Ačkoliv náš pensionát stojí na vyvýšeném místě ve Varně, přece ani jediná koule nedoletěla až k nám. Po ukončených modlitbách v kapli vystoupily jsme na rozhlednu, která jest zřízena na naší střeše, odkud jsme se překrásně mohly rozhlednouti po moři. Před námi v dálce na moři stálo obrněné turecké válečné loďstvo! Chrlilo spousty kouře, z něhož občas se zablesklo, a zahučela hrozně dělová rána. V tom okamžiku vše pod námi se třáslo. Pozorovaly jsme ty obrovské obrněnce a celé to strašné divadlo. Na štěstí mohly jsme se přesvědčiti, že žádná dělová koule nedosahuje pobřeží, neboť několik vteřin po každém zahřmění z děl viděly jsme nedaleko pobřeží vystřiknutí mořské vody do vzduchu, což nám jasně svědčilo, že koule padají do hlubin mořských. Zatím co jsme pozorovaly toto hrozné divadlo, spatřily jsme na jižní straně mocné sloupy kouře, o nichž se zdálo, že se blíží k městu. Byla to dvě bulharská torpeda, jež hnala se plnou silou od Burgasu na obranu Varny. Sotva je zpozorovali Turci, ihned celý déšť výstřelů na ně vypálili. Samy za chvíli jsme napočítaly 48 výstřelů, které byly vypáleny na torpeda, ale neuškodily jim, bez pohromy dorazila do přístavu. Obyvatelstva města zmocnila se nepopsatelná hrůza. Vše chtělo utéci, někteří vskutku na rychlo uprchli. Úřadům podařilo se uklidniti obyvatelstvo jen vymyšlenou zprávou, že na pomoc Varně blíží se

ruské loďstvo.. Nadšené »hurá« na Rusko bylo odpovědí na tuto zvěst. Avšak brzy nastalo nové zděšení. Turci vyzvali město, aby se vzdalo, jinak že v palbě se vážně bude pokračovati. Možno si představiti nové zděšení obyvatelstva! Na štěstí, moře jest u Varny na 15 km se všech stran obloženo minami, tak že turecké loďstvo se neodvážilo městu se přiblížiti, a turecké kanony měly nosnost jen na 10 km, tak že koule jejich dopadaly do moře bez účinku.

S nepořízenou odtáhlo tedy turecké loďstvo od Varny směrem severním a tam se pokoušelo vysaditi své mužstvo na pobřeží, aby ze země Varna mohla býti napadena. Již několikráte odvážili se Turci vyloditi své vojsko na pobřežní pevninu bulharskou na Černém Moři, ale vždy s nezdarem. Co na nás jest, činíme vše v našem klášteře, abychom oddálily Turka. Dnem i nocí modlíme se před vystavěnou nejsvětější Svátostí oltářní, sestry i chovanky střídají se nepřetržitě, aby na nebeském králi vyprosily osvobození vlasti od nepřátel. Modlíme se nejen za vítězství kříže nad půlměsícem, nýbrž i za návrat rozkolné církve k pravé matce, k církvi římské. Kéž Pán jest nám milostiv a vyslyší naše zbožné prosby!

Sestra Lidvina.

Z Bulharska. V tisku západoevropském obviňují někteří Bulharsko, jako by bylo vypovědělo válku ze své panovačské choutky; ale pravé příčiny války byly zcela jiné: bylo to osvobození ujařmených křesťanů na území tureckém, jichž sténání zaléhal až příliš hlasitě a často do zemí těšících se svobodě a jichž slzy a vzdechy nemohly nepohnouti sbratřené svobodné křesťanské obyvatelstvo balkánské, aby se zbraní v rukou dobylo jim konečně svobody tak toužebně a dlouho očekávané. Smutný stav křesťanů balkánských na bývalém území tureckém v mnohém se ještě zhoršil od revoluce r. 1908, kdy sultán Abdul-Hamid byl svržen s trůnu a mladoturci ujali se vládního vesla. Tito aby si zajistili křesťanské obyvatelstvo, slíbili mu provésti berlínskou smlouvu a dáti křesťanům svobodu a rovnoprávnost s mohamedany. Uchlácholené a vzpružené sliby křesťanské obyvatelstvo Macedonie a Albánska vší silou dopomohlo mladoturkům k nadvládě. Když však tito dosáhli svého cíle a stali se pány říše, brzy zapomněli na svůj slavný slib vůči křesťanskému obyvatelstvu, tak že v násilnostech a ukrutnostech staré vlády bylo pokračováno. Dokonce stav křesťanů se zhoršil. Násilnosti a vraždy byly dále páchány v Albánsku, Macedonii, Armenii a Malé Asii, a při tom mladoturci slavnostně jako na výsměch rozhlašovali, že vláda v Cařihrdě jest ochotna zavésti nápravu v zemích potřísněných křesťanskou krví.

Poněvadž tento stav déle trvati nemohl a turecká vláda svou neochotu k lepšímu tolikráte prokázala, srozumněly se křesťanské státy balkánské, aby válkou vysvobodily své trpící spolubratry z ukrutenství tureckého. Co jim též jiného zbývalo, když každodenně zaznívaly zoufalé výkřiky bolesti a pronikající volání o pomoc z blízkých hranic, za nimiž bratři téže krve a téže víry hrozně úpěli? Z čisté lásky k bližnímu nezalekli se ani obětí lidských ani nesmírných peněz a v silné důvěře v Boha rozvinuli prapor kříže

proti ukrutnému půlměsíci. Turci vždy myslili, že křesťanské státy balkánské nikdy se nesjednotí a spíše budou státi proti sobě. Než bulharský car Ferdinand dávno již pomyšlel na svaz křesťanských

Obrázky z balkánské války: Bulharská polní kuchyně.

států balkánských a za posledních let podařilo se mu odstraniti staré nepřátelství a řevnivost a spojiti je pod jediným praporem kříže na obranu svobody a práv lidských pro křesťany. »Stalo se něco neuvěřitelného«, píše vládní list bulharský. »Mučenická krev

církevních knížat, kněží a laiků, kteří položili život za víru, lkání a žalostný nářek porobených a mučených od nelidských tyranů, slzy křesťanských panen, nevěst a manželek, které neslýchaným způsobem od tureckých bejů, důstojníků a vojínů byly hanobeny, vše to vznášelo se jako libovonné kadidlo před trůn Nejvyššího. A Bůh neopustil svých a vyslyšel jejich úpěnlivé volání. Co 13 století bylo neuvěřitelným, co ještě včera Turkům zdálo se nemožným — spojení tří balkánských křesťanských států proti společnému odvěkému nepříteli — to dnes stalo se dějinnou událostí. Jest to dílem božím a vpravdě jest to veliký den, který si učinil Pán. Bůh jest s námi, křesťané balkánští! Doufejte pevně v Boha. Jest s námi! Jeho kříž půjde před našimi vojsky a zničí jeho odvěké nepřátele. S důvěrou v Boha spějte radostně k jistému vítězství!« Tak posileni a nadšeni pustili se v boj, aby z hanebné poroby vysvobodili bratry své. — Mladoturci se neštítili ani násilí, aby odvedli křesťanské obyvatelstvo od víry jeho a přinutili je k islamu. Zvláště v Macedonii a v Albánsku dosáhly tyto svěřeposti takového stupně, že roku 1911 vypuklo tam všeobecné povstání. Za to četníci vnikli na pole křesťanů, veškeru úrodu buď pobrali anebo co vzíti se nedalo, zničili, ovocné stromoví posekali a spálili. Když křesťané před soudem si stěžovali, s výsměchem byli odmrštěni. I když křesťan měl sebe jasnější a výmluvnější důkazy pro sebe, buď nikdy anebo jen výjimečně dostalo se mu aspoň částečného práva. Naopak křesťané za každou maličkost musili pykati v žaláři; daní žádáno na nich dvakráte tolik jako na Turcích. Kdyby byli dostali křesťané zbraň do rukou, dávno již by se byli pozvedli na sebeobranu, ale moci evropské přísně střežily, aby křesťanům se zbraně nedostalo, za to Turci jich používali proti křesťanům. V kraji skadarském na rovině zadrinské jsou vesnice křesťanské i mohamedánské. Za poslední zimy trpělo nesmírně obyvatelstvo křesťanské od svých sousedů mohamedánských. Obyvatelé vesnice Heimeli neodvažovali se ani vyjíti na pole k denním pracím beze strachu před násilnostmi se stran nepřátel. Vládní zástupcové však lid ujišťovali, že není tu nižádného nebezpečí. Dva dny na to 5. září přibyl do křesťanské vesnice Ali effendi s 1000 vojska a divokou smečkou bašibozuků. Padesát sedláků bylo doma zjímáno a spoutáno, 35 jiných odvedeno do kasárny. Ostatní obyvatelstvo křesťanské rozběhlo se zatím o pomoc do sousedních osad. Když o tom zvěděli Turci, ihned stloukli oněch 35 zajatých, vypíchali jim oči a usekli ruce i nohy. Mnoho křesťanů bylo ztýráno nebo neslýchaně mučeno, mezi nimi i starci a nemocní na lůžku. Po těchto ukrutnostech odtáhl Ali effendi s voskem a přijímal blahopřání, že šťastně vzpouru potlačil. Nemožno vypsati všech hrozných skutků, jichž se Turci na křesťanech dopouštěli. Všude v Albánsku, Macedonii, Armenii a v Malé Asii zuřila neusmířitelná zášť půlměsíce Mohamedova proti kříži Kristovu. — Ještě dnes platilo: »Věř jako Mohamed anebo zemři!« I v nynější válce ukázali urci ukrutnost svých dávných krvežiznivých předků. Vraždili a zapalovali, co jim do rukou přišlo. Mnoho vesnic křesťanských v okolí Lyle-Burgasu, Odřína, Visy a jinde lehlo požárem zúmyslně založeným vojskem tureckým, když je napřed vydran-

covali a obyvatelstvo strašně zmučili, ženy a děti zohavili a povraždili. V Epiru za jediný den bylo na 20 vesnic zapáleno a obyvatelstvo povražděno. Kde dříve stávaly pokojné vesnice, zůstávají dnes pouze zbořeniska, z nichž vystupuje ještě semo tamo dým a kouř. V Tracii a Macedonii byli násilně hoši, kteří sotva odrostli, nuceni vstoupiti do vojska řadového, ačkoli zaplatili dříve předepsanou taxu, aby byli od vojska osvobozeni. Všechny tyto ukrutnosti do nebe volající podávají důkaz, že Turci, ač tolik století vyhřívali se na výsluní vzdělané Evropy a ssáli krev její, přece dosud neodložili své divokosti a ukrutnosti a že tato válka jako poslední křižácké tažení proti nim zbaví Evropu na vždy jejich sveřeposti a barbarství.

Rozmanitosti.

Na Velehradě mělo Sdružení venkovské omladiny 13. prosince duchovní cvičení, po nichž konala se 17. prosince valná hromada Sdružení za účasti 120 jinochů. I dr. Stojan i dr. Žůrek zdůrazňovali úkol omladiny, aby byla ve svém okolí kvasem života a zásad dle učení Kristova a pěstitelem zušlechtění srdce a vzdělání ducha.

Velehrad na bojišti. Když se setkal český zpravodaj Vl. Sís s bulharským carem Ferdinandem na bojišti a představil se mu jako Moravan, řekl car: «Byl jsem delší dobu na Moravě se svým plukem. **Znám dobře Velehrad,** Uherský Brod a Hradiště a naučil jsem se tam vašemu krásnému jazyku. To mi přišlo velmi vhod, když jsem přišel do Bulharska.» Jest známo, že car Ferdinand navštívil a prohlédl si náš Velehrad a vyslovil se s velikým podivem nad jeho velkolepostí a že sám jest velmi nakloněn snahám unionistickým.

Zvony, které po půltisíciletém mlčení opět zahlaholily. R. 1389 byla svedena žalostná bitva na Kosově Poli, v níž Srbsko ztratilo svobodu. Turci zvítězivší nad Srby zakázali křesťanům zvoniti k bohoslužbám a z pobraných jim zvonů dali si zhotoviti pušky. V Děčanském klášteře zakopali mniši zvony, aby ušly rukám tureckým. Když nyní voje černohorské křesťanské tamní obyvatelstvo ode jha tureckého osvobodily, byly zvony vykopány a po pětistoletém mlčení opět zahlaholily.

Náboženská vyznání na Balkáně. Nikde jinde v Evropě na poměrně tak malém prostoru není tak pestré směsice národnostní a náboženské jako na půlostrově balkánském. Převahu má tam pravoslaví. V Srbsku (dle sčítání z r. 1910) tvoří pravoslaví 98·2%, v Řecku (dle sčítání z r. 1896) 97·2%, v Rumunsku 91·5%, na Černé Hoře 89·4%, v Bulharsku 82·9% (z r. 1905), v evropském Turecku 39·4% (z r. 1900) všeho obyvatelstva. Ze čtvrt milionu obyvatelstva Černé Hory náleží 223.500 církvi státní. Pravoslavná církev v Rumunsku prohlásila se r. 1865 za samostatnou. Ona jediná z východních vedle gruzinské užívá živou řeč za jazyk obřadní. Mohamedané tvoří v evropské državě 52% všeho obyvatelstva. V ostatních balkánských státech tvoří islam jen nepatrný zlomek. V Bulharsku jest vyznavačů Mohamedových 14·9%, na Černé Hoře 5·6%, v Řecku 1%, v Rumunsku 0·7%, v Srbsku jen ½% všech podaných. Mohamedánů v evropském Turecku r. 1900 bylo napočteno 3,200.000 hlav. Ve Skadaru jest mohamedánů 75%, ve Skoplji 50%, v Cařihradě 44%, v Odříně

30%, v Soluni 27%, v Lozengradu 17%. Z 1,200.000 Albánců vyznává islam asi 900 000. V Bulharsku žije asi 603.870 mohamedánů, v Rumunsku 43 700, v Řecku 24.000, v Srbsku 14.300, na Černé Hoře 14.000. Židé jsou nejvíce zastoupeni v Rumunsku. Tvoří tam 4·5%, v evropském Turecku 1·7% (všech asi 100.000), v Bulharsku 0·9% (všech 37.650), v Řecku (všech 6000) a v Srbsku 0·2% (všech 5900). Nesjednocených Arménů podřízených patriarchovi armenskému v Cařihradě jest v Bulharsku 0·3% (12 620), v Rumunsku 0·1% (všech 6590), v evropském Turecku 0·2% (všech 200.000 duší) všeho obyvatelstva. Protestantismus má v Rumunsku 18 276 duší (0·3%), v Bulharsku 5644 (0·14%), v Srbsku 900 (0·03%) a na Černé Hoře jen 10 přívržencù. O církvi katolické příště.

Cařihradský patriarcha Joachim III. zemřel. Východní církve hlava, Joachim III., řecký patriarcha v Cařihradě zemřel. Narodil se r. 1834 z třídy kupecké ve Vafeoforii na Bosporu. Pobyv krátkou dobu na Sv. Hoře Athosu, konal studia ve Vídni. Byl metropolitou ještě před bulh. rozkolem ve Varně a Soluni, načež r. 1878 byl zvolen patriarchou cařihradským. Získal si zásluh o národní uvědomění řeckého obyvatelstva pod panstvím tureckým. «Jeho rukama prošly miliony zlata, jež dostával od řeckých bankéřů k národním a dobročinným účelům». Poněvadž háje samostatnosti církve řecké, stavěl se rázně proti vládě turecké, byl nucen vzdáti se stolce patriaršího r. 1884. Žil na Sv. Hoře Athosu 17 let až r. 1901 za příznivější doby byl opět zvolen patriarchou. V poslední době snažil se narovnat rozkol mezi církví řeckou a bulharskou. Navazoval styky s anglikány a starokatolíky, ale pro snahy sblížení se s církví katolickou neměl porozumění.

Metropolita petrohradský Antonij zemřel. Byl dle souhlasných zpráv ruských listů prvý člen sv. synodu, vynikající ruský biskup, osoba veliké důležitosti přítomné církve ruské. Byv původně professorem, vstoupil po úmrtí manželky a dětí do kláštera, kde v důstojnostech rychle postupoval. On to byl, který požehnal berlínskému proboštu Malcevovi a dovolil mu súčastniti se druhého velehradského sjezdu unionistů. Byl přítelem Čechů.

Vladimír, nový metropolita petrohradský. Narozen 1848. Byv původně učitelem v semináři, teprve r. 1882 přijal vyšší svěcení. Ovdověv vstoupil r. 1886 do kláštera tamborského a již r. 1888 byl posvěcen na biskupa. Jako biskup působil na několika místech, všude se vyznamenávaje horlivostí v duchovní správě na probuzení a utvrzení náboženského života ve všech vrstvách ruského národa.

Nový časopis ruský vydává s povolením sv. synodu známý protorej ruské církve A. Malcev při berlínském ruském velevyslanectví. Časopis má název «Cerkovnaia Pravda», bude vycházeti v Berlíně jazykem ruským a německým.

Boj proti sektařství v Rusku. Z některých farností docházely stížnosti, že vojíni navrátivší se domů šíří mezi svými různá bludná učení četných ruských sekt. Za tím účelem vydal sv. synod nařízení, aby všude, kde vojsko pravoslavné stanuje, přísně dohlíželi buď vlastní vojenští duchovní aneb kněží z duchovní správy nejbližší, by hned v zárodku vykořenili taková bludná učení. Sekty v Rusku dělají pravoslavné církvi nesmírné starosti. Pořádají se zvláštní kursy, na nichž by se vycvičili duchovní i laici, jak by měli úspěšně bojovati proti šíření se sektářství. Sektáři jsou hlídáni, ale vše to dosud nepomáhá. Ministr vnitra vydal nyní nařízení, jímž sektářství se prohlašuje za nebezpečné státu, a tudíž vyhlašuje mu bezohledný boj. —

OBSAH Čtitelé Cyrillo-Methodějští! — Ad. Jašek Cyrillo-methodějské Družstvo »Velehrad«. Jan Michalský Život sv. biskupa Josafata Kuncewicze, mučenika za sv. unii. — Zvěsti: Z Říma, z Varny, z Bulharska. — Rozmanitosti.

Nákladem vlastním. — Tiskem Jindřicha Slováka v Kroměříži.

Čís. 2-3. ÚNOR-BŘEZEN. Rok 1913.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro něj dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“

Redaktoři a pořadatelé: **Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.**

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dollaru, do jiných zemí 2·5 fr. Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Katolíci! Milení souvěrci!

Okružným listem »Grande munus« od sv. otce Lva XIII. vydáno svědectví o spásonosné činnosti sv. apoštolů Cyrilla a Methoda. Poukázáno, že připojili národy slovanské k tajemnému Tělu Kristovu. Spásonosný tento obrat vykonali hlavně ve velkomoravské říši. I vyzval Vás sv. otec Lev XIII., když ustanovil svátek jejich po celém světě, byste je uctívali.

1050 roků tomu, co přišli k nám a království Boží u nás rozšířili. Jubilejní tento rok oslaviti vděčnost nám velí. Vždyť nemůžeme dosti vděčnými býti za dar víry. Oslavu tu chceme vykonati hlavně na Velehradě, hlavním to působišti sv. Cyrilla a Methoda. Pozvali jsme na slavnost tu všechny pobratimy slovanské.

Než zveme i Vás, všechny souvěrce milené, neb víme, že na rozkvětu víry, na povznešení víry máte zájem, že radujete se z toho, když království víry, naděje a lásky se upevňuje.

I zveme Vás, horliví ctitelé sv. Severina, Pavla, Villibranta, Ansgara, sv. Bonifáce — Vás, ctitelé sv. Štěpána v marianském království, Vás, ctitelé sv. Vincence Paulinského, sv. Terezie, sv. Basilia, Vás katolíky země Římem ozdobené, v níž odpočívají ostatky sv. Cyrilla, apoštola našeho.

Přijďtež Vy, ctitelé sv. Brikcia. Láska křesťanská nedá se omeziti ani horami ani mořem. Buďtež srdečně k nám pozváni Vy, z dílu světa, kdež stala se spása pokolení lidskému, z dílu světa, kdež zkvétala tak krásně druhdy víra Kristova, kde žil sv. Augustin, sv. Athanáš, sv. Antonín, sv. Makarius.

Přijďte i Vy, krajané sv. Růženy, kterouž i my uctíváme. Vy dědici díla Kryštofem Kolumbem započatého. I k Vám prosba a

pozvání se nese, již obýváte země, kdež kráčela noha sv. Františka Xaverského.

Jedna mysl, jedno srdce ve víře jsme i s Vámi na všech ostrovech i ve vzdálené Australii i Vás všechny uctivě zveme.

Ano, všichni, kteří Spasitele Krista vyznáváte a z Jeho spásonosných zdrojů vše potřebné pro čas i věčnost čerpáte, buďtež uctivě pozváni na slavnosti naše.

Radujtež se s námi, že přišlo království Boží k nám. Komu možno přijdiž, aby splnilo se slovo pronášené o prvních křesťanech: »Hle, jak se milují!«

Pořad slavností jest uveřejněn v sešitě prvém.

První rusínský biskup v Kanadě.

(Podává J. Vágner T. J.)

Je-li postavení vystěhovalců v Americe v ohledu náboženském vůbec zlé, je tím horší u Rusínů. K neznalosti řeči druží se ještě různost obřadu. Latiník se snáze přizpůsobí a vžije do cizích poměrů, kdežto katolík obřadu východního stále se cítí jako cizinec. Přes to trvá příliv nových rusínských přistěhovalců nejen do Spoj. států severoamerických, ale i do Kanady.

Roku 1910. navštívil horlivý metropolita hr. Ondřej Szeptycki ze Lvova své krajany za mořem. Procestoval celé území buď po železnici buď povozem. Všude horlivě kázal, zpovídal, přednášel. Na vlastní oči mohl se přesvědčiti o jejich hrozné bídě, kterou také po svém návratu sv. Otci v Římě vylíčil.

V otcovské lásce ke všem svým dítkám ustanovil sv. Otec nyní, přes všecky překážky, zvláštního biskupa pro katolické Rusíny v Kanadě. (Viz »Apoštolát« III. str. 159). Volba padla na mladistvého, ale horlivého kněze Nikitu (Vítězslava) Budku, dosavadního prefekta v rusínském semináři ve Lvově.

Nový biskup narodil se 7. června 1877 v Dobromirce v Haliči z chudé selské rodiny. Ukončiv gymnasijní studia v Tarnově, studoval 4 léta práva. Pak nastoupil jednoroční vojenskou službu a složil důstojnickou zkoušku. O jeho šlechetné povaze a nezlomné vůli svědčí, že po celou dobu svých studií nejen sám se vydržoval, ale i své staré rodiče podporoval.

V důstojnické uniformě vstoupil roku 1902. v Inšpruku do bohosloví; z vojína světského stal se vojín Kristův. S železnou a důslednou vytrvalostí snažil se státi vědecky a duchovně vyško-

leným, vzorným knězem. R. 1905 byl vysvěcen a ukončil následujícího roku na universitě v Innomostí bohoslovecká studia.

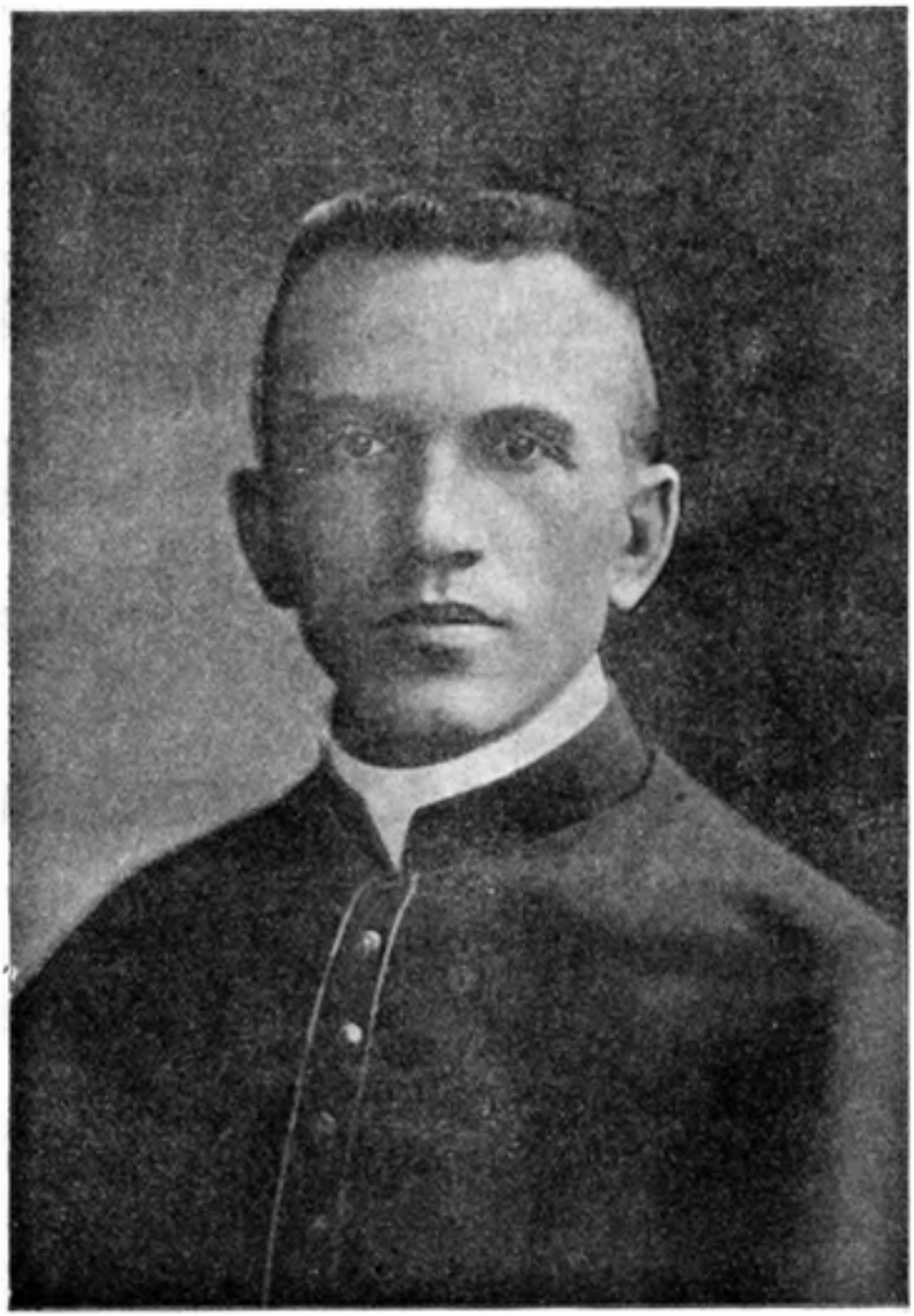

První rusínský biskup v Kanadě, Nikita Budka.

Jeho metropolita svěřil mu úřad studijního prefekta v řecko-katolickém semináři lvovském. Po dvouleté přestávce, věnované dalšímu studiu, převzal na novo svůj úřad a přednášel zároveň o řeckém obřadu.

Jeho činnost obrala si ještě jiný obor; horlivý kněz věnoval svou pozornost důležité otázce vystěhovalecké. Organisoval a staral se o rusínské vystěhovalce, ať už se ubírali do některé země mocnářství rakouského, zvlášť do Bosny a Hercegoviny, ať do Německa, nebo do zemí zámořských, hlavně do Ameriky. Proto také vydával kněz Budka rusínský dvouměsíčník «Emigrant». Svých prázdnin používal k tomu, by po celé týdny pastoroval své krajany. Na takové missionářské cestě o minulých prázdninách v Bosně překvapilo ho jmenování biskupem Rusínů v Kanadě.

Nového pastýře očekává těžká práce: mohutné stádce — dvě stě tisíc duší — je mu svěřeno. Stádce toto je roztroušeno po širém území, velkém asi jako celá střední Evropa; k tomu je ohroženo missionáři různých protestantských sekt a ruskou pravoslavnou propagandou. Stavba kathedrály, zřízení semináře, rozmnožení 20 kněží, kteří nyní v Kanadě mezi Rusíny pracují — to jsou první velké úlohy, které na nového biskupa čekají. Potřebuje skutečně důvěry v Pána Boha, moudrosti a vytrvalosti. Na nás pak je, modlitbou, po případě i hmotnou pomocí mu přispěti.

V den posvěcení na biskupa vysvětil, dle zvyku obřadu řeckého, hned jednoho kněze, rodáka ze své vlastní osady. Když společně s ním do svého rodiště zavítal a novokněz svou primici slavil, nový pak biskup svou první pontifikální mši sv. sloužil, byla to pro věřící lid slavnost, jakých je málo.

Maria na Východě.*)

(Slovinsky napsal Sil. Sardenko.)

VIII. Vladiměřská Matka boží.

Krásný a památný je v Moskvě den 21. května. Slaví se tu svátek Vladiměřské Matky boží. Slula původně Matka boží sv. Lukáše. Něžná je legenda o tomto obrazu.

Staré zvěsti hlásají, že první křesťané Jerusalemští prosili sv. Lukáše, by jim namaloval Marii, an má sám často příležitost ji viděti. Sv. Lukáš jim vyhověl. Namaloval svým dovedným štětcem na desku obraz Panny Marie v poloviční velikosti. Dle tohoto vzoru namaloval ještě dva jiné obrazy a zanesl je jakoby ku schválení ukázat Panně Marii. Když je Panna uviděla, opakovala prorocká slova: «Ode dneška mne budou blahoslaviti všichni národové země . .» a dodala: «Milost onoho, kterého jsem zrodila, a pomoc má budiž vždy s tímto obrazem!»

*) Pokračování z ročníku III.

Jeden z těchto obrazů sv. Lukáše uctívá se v Římě v největším marianském chrámě na světě: Santa Maria Maggiore. Druhý je v Bologni v Italii. Třetí je jmenovaná již Vladiměřská Matka boží.

Za císaře Theodosia Mladšího roku 450. byl tento obraz z Jerusaléma přinesen do Cařihradu. V XII. stol. daroval jej cařihradský patriarcha Lukáš velkoknížeti Vladimirovičí v Kijevě. Byl vystaven v klášteře Višgorodském, kde tehdy sídlil velkokníže. Ale ve Višgorodě nezůstal dlouho. Kníže Ondřej Jurjevič přenesl svůj dvůr dále na sever a vzal posvátný obraz sebou. Když přišli k břehům řeky Kliasmy, zastavili se koně, kteří drahocenný obraz vezli, a nemohli s místa. Kníže dal krajině této název »Bohumilá«, místo Bohu milé. Vystavěl zde svatyni a klášter. V této »bohumilé« krajině zůstal obraz do roku 1160., kdy byl přenesen do města Vladiměře. Dle tohoto města dostal obraz též nové jméno. Od roku 1395. nachází se v stoličném chrámu Nanebevzetí Panny Marie v Moskvě v levo »Brány královské«.

Vladiměřská Matka boží je v úzkém spojení se starodávnými a slavnými vzpomínkami z ruských dějin. Roku 1395. přikvačil na tuto říši násilný Tamerlan, zvaný »metla boží«. Moskva byla v největším nebezpečí. V pevné důvěře v pomoc Panny Marie přenesl velkokníže divotvorný obraz Matky boží z Vladiměře do Moskvy. Všechen lid šel v nesčetných zástupech Vladiměřské Matce boží vstříc. Na místě, kde dlouho želaný a obdivovaný obraz očekávali, vystavena později kaple. V onen den, kdy lid přijal Vladiměřskou Matku boží do stoličného města, viděl Tamerlan ve snách divný zjev: Z vysoké hory útočili králové s obušky v rukou, nad jejich pak hlavami vznášela se mocná žena, oblečena v šarlat a obklopena nesčetnými zástupy andělů. Tamerlan ustrašen tímto zjevem opustil Rusko. — Při tom maně vzpomínáme na podobnou událost v západní církvi: Lev a Attila v Italii.

U Vladiměřského divotvorného obrazu plnila se vždy slova Panny: »Ode dneška blahoslaviti mne budou všichni národové země!« a plní se dodnes. V odměnu za to, že lid ruský vždy s takovou důvěrou utíkal se k Matce boží, přijal též »milost Onoho, jenž jest z ní zrozen, i pomoc její.« Zvlášť okázale slaví se tento svátek od 21. května 1521. Tehdy byla Moskva na přímluvu Vladiměřské Matky boží zachráněna před tatarským chanem Mahmed Girejou.

Na tento památný den vzpomíná ruská církev v Moskvě vroucími a vznešenými modlitbami:

Dnes je slavnostně okrášlena slavná Moskva, poněvadž v dnešní den přijalo město, o Paní, jako slunce svit zářící tvůj divotvorný obraz, ku kterému se utíkáme a k tobě vzdycháme: Ó divotvorná Paní, pros Krista, Boha našeho, který z tebe tělo přijal, ať uchrání všechna naše i všechna křesťanská města a země přede všemi nájezdy nepřátel a ať zachrání duše naše Slitovník!«

Krásná modlitba, která nám odkrývá dvojí stránku ruského srdce. Nemodlí se jen a pouze za sebe, nýbrž i za jiné. Nemodlí se tu i za nás? Nejsme my, a to zvláště my Slované za to jejich dlužníky? Mezi 110 mil. křesťanů rozkolné církve čítá se 100 mil. Slovanů.

Čechové! Slované! Můžete lhostejně slyšeti slova: 100 mil. našich bratrů a sester je odloučeno od království božího na zemi, ve kterém žijeme my? Milujete-li slovanskou řeč a křesťanskou víru, nezatouží srdce vaše mimoděk po tom, aby všichni byli jako jedna duše, jako jsme my římští katolíci? »Ty, která jsi kdys prosila: nemají vína! pros i nyní za naše východní bratry a sestry: nemají pastýře!?« Kdo tu bude tak bezcitným, aby vztáhl ruku zpět, aniž by dal sebe menší dárek na apoštolské missie mezi Slovany?

IX. Kazaňská Matka boží.

Střediskem ruské říše stal se začátkem 18. stol. Petrohrad. První car zde residující chtěl mu dodati aspoň část onoho lesku a jasu, jakého požívalo dřívější hlavní město Moskva. Kdo by však obdařil město královskou slávou? Car Petr nosí korunu, ale kdo dá korunu Petrohradu? Šlechta patřila sice k Petrohradu, ale lid tíhl dále ve staré lásce k staroslavné Moskvě. Opustiti Moskvu i Marii bylo věru těžko.

Car Petr to brzy znamenal. I nařídil, aby se do Petrohradu přenesl slavný obraz Kazaňské Matky boží, který se tak jmenuje dle původního svého sídla. Kazaňská Panna a její staroslavný obraz ctí se nyní po celé Rusi. K její poctě slaví se v roku několik svátků.

Poslyšme dějiny Kazaňské Matky boží. Nevzpomeneme si mimoděk na lurdskou pastuchu a zjevení v lurdské jeskyni? Kazaň roku 1579 před svátkem sv. Petra a Pavla vyhořela skoro úplně. Mezi jinými shořel též dům jakéhos myslivce. Umínil si, že na starém místě již stavěti nebude. Tu se jeho devítileté dceruške zjevila krásná Panna.

»Pověz lidem«, velela děvčeti, »že je pod ssutinami tohoto domu skryt drahocenný obraz; ať jej vyzdvihnou!«

Děvče se s tím svěřilo matce. Matka nemohla a nechtěla věřiti. Neuvěřila ani tehdy, když zjevení se opakovalo po druhé a po třetí, ač děvče pokaždé oznámilo jí rozkaz Panny. Matrona, jak se děvče jmenovalo, šla k místním duchovním i světským nadřízeným. Ani ti nechtěli věřiti. Tu začala matka sama překopávati zemi na okraji, kde jí dcerka ukázala, ale nenašla ničeho. Přišli i sousedé a kopali na spáleništi. Marně. I řekli děvčeti: »Kopej sama!«

Jakmile však děvče svou slabou ručkou několikrát zakoplo, vykopalo označený obraz. Byl to obraz Matky boží. Biskup Hermogen nařídil, aby se nalezený obraz přenesl v slavném průvodě do blízkého chrámu sv. Mikuláše. Později byl přenešen do stoličného chrámu Zvěstování Panny Marie. — Jakmile zvěst o tom přišla do Moskvy, nařídil car Ivan Vasiljevič IV., aby se na místě nálezu vystavěl ženský klášter s chrámem. Tenkrát byla Matrona již dospělá. Stala se první jeptiškou v novém klášteře, přijavši jméno Marta.

Slavnou tuto Kazaňskou Pannu dal car Petr Veliký přenésti do Petrohradu. Na nejlepším náměstí města, na proslulém »Něvském prospektu« vystavěli krásný »Kazaňský« stoličný chrám. Nyní je hlavní svatyní Petrohradskou. Všechny větší církevní slavnosti

vyvrcholí v tomto chrámě. Lid prokazuje Kazaňské Matce boží velkou úctu. Dle toho nacházejí se též obrazy Kazaňské Matky boží skoro v každém větším městě na Rusi.

Kazaňské Panně nezůstala tato úcta tajnou, ani pro lid marnou. Mnoho zázraků vypravuje si lid o Kazaňské Panně a jejím divotvorném obraze. Budiž zde alespoň o jednom zmínka.

Vdova Julita měla syna-jedináčka, jménem Izáka, který na smrť onemocněl. Co jen může láska mateřská učiniti, vše obětovala Julita pro svého Izáka. Konečně utekla se o poslední pomoc ku Kazaňské Matce boží. S pevnou důvěrou a celá v slzách klečela před jejím oltářem. Něco jí našeptávalo, aby neodcházela spíše od milostného oltáře, až by pocítila v srdci svém, že pomoženo jest jejímu synu.

Izák, který zatím ležel doma v posteli, nenadále pocítil, že se mu vrací síla. Zkusil povstati. Šlo to. Poněvadž cítil na sobě, že se mu vrací zdraví, povstal a spěchal do chrámu, kamž odešla, jak věděl, matka. Našel ji pohříženu ve vroucí modlitbu.

Snadno si pomyslíte, co pocítilo mateřské srdce v tom okamžiku, když spatřila vedle sebe svého syna.

»Izáku, jsi to ty? Nebo jest to tvůj duch?«

»Já jsem to, matičko, jak vidíš!«

»Spíše bych si byla pomyslila, že jsi vstal z hrobu, než z postele.« —

Slzy žalosti proměnily se v slzy radosti, vřelá prosba v ještě větší, vřelejší díkůvzdání, žalostné povzdechy v jásající modlitbu. Syn i matka ještě dlouho se modlili před obrazem Kazaňské Panny. Když odcházeli, byl syn již úplně zdráv.

Lide ruský, ty nešťastný národe, nejsi ty oním nemocným synem, který smrtelně onemocněl matce-církvi Kristově? Ležíš nemocen, synu ruský, dlouhou řadu let jsi již nemocen. Matka, církev svatá, neustává v modlitbách za tebe. Kdy vstaneš a přijdeš k ní se slovy: »Jsem uzdraven?« Kéž ti Rodička boží brzy navrátí nejdražší, nejvzácnější zdraví, — kéž tě navrátí brzy matce — církvi svaté!

X.

Maria v Jeruzalémě.

Skoro v každém větším městě ruském je jeden chrám zasvěcen Nanebevzetí Panny Marie, aneb dle Rusů: Smrti Panny Marie. Překrásné je staré východní podání o smrti Panny Marie, že nemožno nevzpomenouti na ni, cestujeme-li po východě. Putujme do země, kde zemřela Panna Maria, — do Jeruzaléma, který je právě následkem církevního rozkolu v rukou sveřepých Turků.

Sladká a blažená musila býti smrt Matky boží. Slyšte, jak si ji představuje zbožná duše křesťanská v domově Mariině, na východě. Východní nebe a východní země, východní slunce a východní květena, vše v něžné poesii mluvilo k duši, která snila o smrti Marie Panny.

Po Nanebevstoupení Páně zůstala Maria dle přání svého božského Syna u syna, kterého obdržela náhradou pod křížem. Milovala syna-učeníka; ale přece ještě více toužila po Synu-Hospodinu. Když se blížil večer života jejího, tu sladké věru byly okamžiky poslední zde na zemi, nejsladší pak byl okamžik nejposlednější. Den smrti byl jí tři dny napřed oznámen archandělem Gabrielem, který jí v dávném mládí byl oznámil, že z ní se narodí Spasitel světa. Když se ubírala na věčnost, zanechala tuto poslední vůli:

»Světnice a lůžko moje nechť jsou okrášleny kvítím. Palte kadidlo a rozžehněte svíce. Dvojí oblek a ostatní oděv, který jsem sama utkala, rozdejte vdovám a pannám, které byly se mnou. Pochovejte mne v zahradě Getsemanské, blíže místa, kde jsou hroby mých rodičů a mého manžela Josefa.«

Všichni, kdož dleli u jejího lože, plakali. Ona je těšila: »Neopustím vás, nezapomenu na vás. Budu za vás prositi a se za vás modliti.«

Tehdy sešli se apoštolé, kterým též byla oznámena hodina smrti Panny Marie, ze všech končin v Jeruzalémě.

Najednou zazářila celá světnice. Vstoupil Ježíš Kristus, obklopen zástupy andělů a svatých, aby přijal nejčistší duši své Matky. Apoštolové slzeli. Pak přistoupili a políbili mrtvé tělo Matky Páně a nesli ji k pohřbu.

Židovští vyslanci chtěli průvod zameziti. A hle! zářivý oblak v podobě koruny objevil se nad nosítkami, na nichž leželo tělo Panny Marie. Jako vysoká zeď postavil se před násilníky; někteří byli omráčeni zářícím světlem, ostatní přestrašeni utekli.

Židovský kněz, jménem Atonios, chtěl nosítka převrhnouti; na ně vztahoval ruku. Ale jakmile se jich dotknul, byly mu ruce odtrženy a visely na nosítkách.

Maria nechtěla, aby byl kdo, a buďsi byl i nepřítel, při jejím odchodu z tohoto světa nešťasten. Na prosbu apoštolů vrátila Atoniosovi zdravé ruce a těm, kteří byli oslepeni, zdravé oči.

Když přišli apoštolé do zahrady Getsemanské, položili tělo Panny Marie do jakés jeskyně a uzavřeli otvor velkým kamenem. Jako na vyšší rozkaz zůstali apoštolé a někteří z věřících tři dny u Mariina hrobu. Nemohli uvěřiti, že by zůstalo a zpráchnivělo v hrobě pannenské tělo, z kterého vzal Syn boží tělo své. Čekali proto u hrobu, co by se stalo s tělem Panny Marie. Čekali a chtěli býti přítomni jejímu zmrtvýchvstání.

Apoštol Tomáš nebyl přítomen smrti Panny Marie. Třetí den po smrti její přichvátal v zármutku ku hrobu. Neustal prositi, až byl otevřen hrob, aby ještě jednou viděl Marii a uctil její svatost.

Apoštolové odvalili kámen; než, jaký div! Těla Panny Marie nebylo více v hrobě. Jen šat tam ležel. Příjemno a krásně bylo v hrobě, jakoby vůně nebeských růží. — Tak staré podání.

Na základě ústního podání učila církev svatá vždy, že byla Panna Maria na nebe vzata. »Požehnaná mezi ženami« musela býti vzata do nebe, poněvadž země nebyla hodna, aby kryla ve svém lůně tu naplněnou nádobu milosti a čistoty. Tělo té, která pravila,

že ji blahoslaviti budou všichni národové země, museli andělé odnésti do nebe, poněvadž by nikde Maria nebyla tak omilostněna, tak odměněna, jako nahoře u nebeského Syna.

Svátek Nanebevzetí Panny Marie slavil se původně 18. srpna, a to na východě i na západě. Na prosbu řeckého císaře byl tento svátek přeložen na 15. srpna; jest nyní největším svátkem marianským

Žádná událost ze života Panny Marie nepřirostla prvním křesťanům tak k srdci, jako smrt Panny Marie a její Nanebevzetí. Důkazem toho jsou mnohé starodávné chrámy na východě, zasvěcené Nanebevzetí Panny Marie.

Nanebevzetí! Toto jméno a tato pravda byla křesťanum vždy velmi milá. Kam odešla vznešená Matka, tam půjdou za ní i její duchovní dítky. Tato naděje koření hluboko v srdci našem. Nyní vidíme jen jako v mlze její obrazy. Ale oči naše prohlédnou, jako zázračně prohlédlo od narození slepé dítě kterés ruské matky: Mnoho dnů i nocí proplakala pro toto dítě. I utekla se ke Kazaňské Matce boží. Vroucně se modlila za slepé dítě. Dítě najednou začalo líbati líce své matky, pohřížené v modlitbu. Radostný výkřik! Matka i okolostojící poznali, že dítě prohlédlo.

Kéž by prohlédli i všichni ti, kteří Marie neznají. Kéž by prohlédli všichni ti, kteří znají matku Marii a neznají Matky svaté církve!

Na Černé Hoře.

Vincenc Vaněk.

Nemohu zapomenouti dosud svěžích dojmů, jakých jsem si nasbíral na své cestě slovanským jihem. Nyní celý svět se zajímá o ty obdivuhodné statečné hrdiny, zvláště my Slované jsme naplněni opravdovou chloubou na své pobratimy na jihu.

Co jsem nedopověděl ze svých zkušeností na Černé Hoře v I. ročníku Apoštolátu, doplňuji nyní. Zmínil jsem se tehdy, v jaké úctě chovají Černohorci svého národního světce Petara Cetinjského. Nesmírně mnoho dobra zjednal národu svému. Měl srdce naplněné láskou čistou k dobrému zachovalému lidu svému a k drahé otčině. Byl arcibiskupem cetyňským a jako takový i vladykou až do r. 1830, kdy tiše v srdci své milované vlasti oplakáván ode všech skonal. Jeho působení hlavně mají Černohorci co děkovati, že bratrská láska spojila je dříve velmi často prudce proti sobě rozeštvané.

Odpočívá nyní tělo jeho v kamenné rakvi oděno nádhernými bohoslužebnými rouchy v klášteře (samostanu) cetyňském. Černohorci často navštěvují hrob jeho a v těžkých chvílích vroucně jej vzývají o přímluvu u Boha.

Když jsem si na úhledné ale neveliké Cetyni prohlédl to nejpamátnější, klášter, věnoval jsem pozornost ostatnímu málo pestrému okolí.

Dříve byl samostan četněji obydlen. V XVIII. století zmiňuje se jistý kotorský šlechtic o cetinjském klášteru, v němž vedle černohorského vladyky sídlilo ještě 25 mnichů a 40 noviců. Dnes hostí zdi kláštera vedle mitropolity pouze nastojatelje jeromonacha Mirona Medenicu, djakona mitropolije Lva Kaludjeroviće a monacha Hadži Neofitu Vojinoviće.

V pravo od věže jest světnička, kde přebýval sv. Petar Cetinjský. Všechno zařízení jest prý tam tak uschováno, jak bylo za jeho života.

Nyní jsem měl sto chuti vejíti do konsistoře požádat o audienci u vys. preosv. mitropolity, poněvadž jsem již slyšel na Cetinju, jak jest milým a přívětivým ke každému; mně pak se jednalo hlavně, abych se poučil, pokud možno zevrubně, o náboženských poměrech na Černé Hoře a právem jsem se domýšlel, že tam nejsnáze se dozvím žádoucích údajů. Než buď že jsem se obával, že se svojí srbštinou ještě nejsem tak daleko, abych se pouštěl v učené rozhovory, buď že jsem si pomyslil, že se zde ještě nějaký den zdržím a že k tomu jest ještě dosti času, neodhodlal jsem se k tomu ihned a opustil jsem samostan.

Mezitím déšť, jenž od rána svlažoval cetinjské ulice, změnil se v silnou bouři, provázenou oslňujícími blesky, jež nad skalnatými vrchy za samostanem rozrývaly temnou oblohu. Cestou jsem se chvíli stavil u dvorní kaple s bohatým ikonostazem. Jest to malá crkva, ale pěkně upravena, též okolí jest pečlivě upravováno a osázeno jehličnatými stromky. Jest vlastně obklopena ze 3 stran královskou zahradou a klášterními sady. Dovnitř jsem nemohl, bylať zamčena. Nad vchodem četl jsem nápis: »Sej svatyj chram roždestva presvjatija bogorodici vozdviže blahověrnyj gosudar knjaz crnogorskyj Nikolaj I. Petrović Njegoš 1886«.

Velika gymnasija.

Zrovna pod samostanem stojí starý knížecí dvorec zvaný »Biljarda« v podobě písmene **Z**, vystavěný vladykou Petrem I. v r. 1838.

Když nynější král Nikola I. si vystavěl nový dvorec po roku 1892, sídlily v Biljardě státní úřady. Nyní jest v přízemí »velika gimnazija«, již spravuje ředitel Mirko Mijušković. Toto vyšší gimnazium s 8 třídami navštěvuje asi 320 žáků. Z těch je pouze 1 katolík (jak mně to černohorští studenti sdělili) a 1 mohamedán. Též 4 Černohorky studují na něm.

Letos z něho vyšli první maturanti, počtem 16. Překvapovala mne veliká úslužnost a slušnost u těchto studentů, jak u menších tak i u velikých. Všude tak nebývá. Brzy jsem se s nimi seznámil, tak že mne provázeli Cetinjí v celém zástupě. Horlivě se vyptávali na české školství a naopak zase mne zasvěcovali do svých poměrů. Radostí se jim oči jiskřily, když uslyšeli, že jsem již od mála o Černohorcích rád čtával a o ně se zajímal.

Prohlížel jsem také jejich učírny. Nejsou příliš prostranné, lavice jednoduché, natřené, stůl, mapa Černé Hory a Balkánských států, po případě Evropy, obrazy slavně panujícího rodu Černohorského Petrovičů Njegošů, obraz sv. Sávy, patrona školní mládeže, jehož oslavují 14. ledna (po našem 27. ledna), to bylo takřka vše, co jsem tam viděl. Učebná osnova jest podobná našim osnovám na gymnasiích. Na tomto gymnasiu působí 19 professorů, mezi nimiž byl také katol. farář Cetinjský dr. Niko Dobrečič, jenž tam vyučoval latině a francštině; dříve vyučoval i těsnopisu, dokud nepřevzal tohoto předmětu zkoušený professor.

Bogoslovsko učiteljska škola.

Na jihovýchodní straně města proti paláci následníka trůnu Danila rozkládají se rozsáhlé městské sady, kde zvláště na jaře modré kosatce zrovna hýří svým jasem v nesčíslných květech.

Tam kde končí sady a začínají louky a pole, zvedá se úhledné, neveliké stavení. Jest to »bogoslovsko učiteljska škola«, odkud po čtyřech letech studia vycházejí učitelé anebo vesničtí popové, kdož se dají vysvětiti. Když si přejí vyššího vzdělání, musejí odcházeti na ruská po případě srbská vysoká učiliště bohoslovecká.

Na dotaz, zdali jest dovoleno vejíti dovnitř, vlídně mne tam uvedl bohoslovec Medo Jakič z III. ročníku. Vyučování ještě nezačalo, proto bohoslovci hromadně mne vodí po ústavních místnostech. Hezcí jsou to chlapci, a zvláště jejich černohorský kroj jim sluší.

Představil jsem se jim jako katolický kněz český z Moravy. Proto však nijak ke mně neochladli ve své ochotě. Naopak, s tím větší pozorností mne prováděli ústavem.

Studium na ústavě trvá 4 léta, jsou však vždy střídavě pouze 2 ročníky, takže vždy za 2 léta přijímají do I. ročníku. Letos tam byl právě ročník I. s 32 žáky a III. se 37 žáky. První ročník jest umístěn v přízemí. Po dřevěných schodech stoupáme do I. poschodí, kde jest III. ročník a vedle něho ředitelna. Ředitelem ústavu jest Pero Wučkovič. Kromě něho učí na ústavě ještě 9 professorů. Všichni bohoslovci rozloučili se se mnou podáním ruky. Svému hlavnímu průvodci dal jsem v upomínku svoji navštívenku, on pak záměnou se mně podepsal do mého zápisníku.

Radnička škola djevojačka. Institut carice Marije.

Kdykoliv jsem šel Katunskou ulicí, vždy zrak můj utkvěl na štítě, umístěném na poschodovém domu, jenž se nijak nelišil od jiných. Stálo tam: »Radnička škola djevojačka knjaginjice Jolande«.

Byla to dívčí průmyslová škola, zřízena na počest narozené Jolandy, dcerky to italské královny Jeleny a dcery Nikolovy před 8 léty. Královna Jelena také vydržuje tuto školu.

Vešel jsem zvědavě dovnitř. Zrovna na prahu první světnice sedělo mladé děvče s klubkem nití, jež přádalo. Uvnitř dvě starší Černohorky tkaly drahý koberec, zvaný čilim. Poprosil jsem je, by mně sdělili některé zprávy o škole. .Mezitím však už gospodjica (slečna) učitelica přišla a s neobyčejnou ochotou mně všechno vysvětlovala. Ústav tento, na němž působí tři černohorské učitelky, má 3 ročníky, a navštěvuje jej nyní 26 žaček. Místností v ústavě jest pět. Žáčky se přijímají zrovna, když vyjdou z obecné školy a vyučují se tam úplně zadarmo šití, obyčejnému vyšívání hedbávím, vyšívání zlatem, pletení, krajkářství a tkaní. Škola ta má ohromnou důležitost pro černohorskou ženu, neboť tam opět oživuje a šíří se mezi lidem dřívější lidové umění a stává se zdrojem nových příjmů.

Učitelka byla opravdu nevyčerpatelnou ve svých výkladech a nedostižitelnou ve své ochotě. Vzdávám jí zde znovu nejupřímnější díky. —

Ukazovala mně překrásné tapety zvané »sedžava«, koberce vzácných vzorků. Byly ovšem také ceny přiměřené. Potom mne vedla nahoru do pracovny. Tam seděla neb stála děvčata u dlouhých stolů, oblečena v ústavním stejnokroji všedním. Slečna učitelka vyvolávala je všechny po sobě, a každá přišla a ukazovala mně svoji práci. Žasl jsem nad dovedností těchto ruček a jemností práce.

Pro knjaginji Milicu, vznešenou choť následníka trůnu černohorského Danila, pracuje a zdobí se zde všechno její prádlo, jehož některé kousky, vzácné to výšivky, laskavě mně učitelka ukázala. Ve škole této pletou se též pro černohorské vojsko všechny ponožky, zvané »čarapa«, jež tvoří součástku národního kroje černohorského.

Věru italská královna Jelena, nebo jak ji nazývají na Černé Hoře, »kraljica Jelena«, jako rozená Černohorka dobře zná, jak nejlépe prospěje rodnému lidu.

Vedle této dívčí průmyslové školy jest tam ještě vyšší dívčí škola, založena r. 1870. ruskou carevnou Marií Feodorovnou. Teď ji vydržuje nynější ruská carevna. Ředitelka ústavu Sofija P. Mertvago i dvě učitelky jsou Rusky. Kromě těch působí ještě na ústavě 8 professorů.

Z řad vychovanek tohoto ústavu čili »institutu carice Marije« bere si černohorská intelligence mužská své ženy.

Ústav jest ve stinné zahradě. Vnitřek jsem si nemohl prohlédnouti, poněvadž jsem přišel v době vyučování.

Zetski dom. Pazar. Vlaska crkva.

Přidružilo se opět ke mně několik studentů. Ulicí Batričeva blížíme se Zetskému domu, jejž postavila země na počest osvobození srbské krajiny Zety na Černé Hoře z tureckého jařma.

Na rychlo jsem tam vstoupil. Zrovna na levo se jde do čítárny, kde jest plno novin srbských a chorvatských z Černé Hory, Srbska, ze Starého Srbska (pod tureckým panstvím), z Bosny, Dalmacie, Charvatska, z Uher, z Ameriky. Ruský časopis jsem tam viděl je-

Sv. Petar Cetinjský.

diný: Novoje Vreme. Vedle čítárny jest spolková místnost pro »Čitaonicu« a »Gorski Vjenac«.

V pravo proti čítárně jest státní knihovna a muzeum dosud neuspořádané.

Střed budovy jest upraven v divadlo. Nad vchodem jest královská lože s korunou a zemským znakem. V přízemí 90 sedadel, po stranách 2 řady loží (po 10). Nahoře galerie.

V Zetském domě v zadním traktu zasedá také národní skupština, jež má 73 poslanců volených na 3 léta. Letos (v r. 1910) právě končí období. Členy skupštiny jsou též zástupci všech tří věr: Pravoslavný mitropolit Mitrofan Ban, katolický arcibiskup a primas srbský, sídlící v Baru a muftija černohorských muslimanů Mustafa Chilmi. Kromě těch jest tam 13 kněží (pravosl.), 8 rolníků, 5 kupců, oba gymnasijní ředitelé Cetinjský a Podgorický vedle celé řady vládních úředníků. Minulá skupština byla nezávislejší, ale dle vlastního doznání počínala si oproti gosudaru tak neomaleně, že kníže byl nucen ji rozpustit a působit k tomu, by pokojnější živly zasedly ve skupštině.

Odtud ulicí Baja Pivljanina přijde se na Cetinjský pazar, kde právě dnes v pondělí, trhový to den, bylo plno lidí z nejrůznějších končin černohorských v nejrůznějších krojích. Toho dne viděti lze na Cetinju nejchudobnější Černohorce ze skalnatých krajin vedle vojvody, Albánce z jihu vedle severního hercegovce. Podobně živo jest na pazaru a pestro po celé Cetinji též v pátek.

Blízko pazaru jest starý hřbitov s »vlašským« kostelíčkem. Zde pochovávají se teď už jenom zasloužilí mužové. Ohražen jest plotem z hlavní pušek, uzmutých Turkům v poslední válce. U této vlašské crkve začíná již Obiličova Poljana — rozsáhlé vojenské cvičiště, na němž řady ramenatých statných vojáků cvičí již od rána.

Cesta podél cvičiště dovede nás k novému hřbitovu, dosud málo upravenému, taktéž s malou crkví. Na protější straně cvičiště vypíná se vojenská kasárna (»vojni stan«), v jejímž průčelí z daleka viditelná písmena **H. I.** (Nikola První) jsou ze zasazených děl utvořena. —

Katolická fara na Cetinju.

Zde mně mojí milí průvodci ukázali směrem k rakouskému vyslanectví svého professora a zároveň katolického faráře na Cetinju Dra Niku Dobrečiće (nyní jest primasem Srbska, arcibiskupem v Baru), k němuž jsem právě směřoval.

Statný a vysoký tento kněz kráčel polní cestou mezi obilím procházkou směrem k nám. Pospíšil jsem rychle a představil se jemu. Mile mne přivítal a při tom mně sděluje, že již ráno mne potkal a poznal ve mně kněze vzdor mým třitýdenním »brkům« (knírům). On také je ovšem nosí.

Vedl mne do fary, jež byla na blízku nedaleko rakouského vyslanectva. Asi 12tiletý chlapec, ministrant to ve zdejším farním kostele, donesl nám výtečné černé kávy a vína, a teď jsme si vykládali až do tvrdé tmy.

Dp. farář jest stár 39 let a rodák z Baru, přístavního města černohorského. S nadšením vykládal o svém Gospodaru Nikolovi I., jenž tak snášenlivě se chová ke katolíkům. Čtenářům tohoto časopisu jistě utkvěla v paměti zpráva z 2. čís. Ap. sv. C. a M. I. r., jak srdečně psal kníže Nikola I. onemocnělému Šimonu Milinovićovi, katolickému arcibiskupu v Baru.

Na prosbu arcibiskupa zřídil král Nikola I. na Cetinju katolickou faru. Ale na Černé Hoře není peněz, neboť kraj jest velice chudobný až na malé vyjímky. Proto začali sice kostel stavěti před 10 léty, ale vzdor hojným darům zesnulého papeže Lva XIII., velikého a účinného příznivce Slovanů, dále Nikoly a jeho dcery nynější královny italské Jeleny dosud není dostavěn. Do r. 1908. kostel nebyl ani pod střechou. Tenkráte po opětovném značnějším daru kraljice Jeleny v obnosu několika tisíc lir, jež věnovala pro potřeby Cetinjské katolické farnosti, dal dp. farář zdi dokončiti a kostel střechou pokrýti. Vnitřek však dosud není ani zomítán.

Proto ve faře, jež byla vystavěna před 5 léty, jest upravena v přízemí celá strana v jedinou dlouhou světnici s oltářem při kostelní stěně. Na oltáři jest obraz sv. Antonína Pad., patrona farního kostela. Po stěnách visí křížová cesta; v přední části jsou lavice, zadní díl prázdný. Jest tam pouze harmonium. Blízko oltáře jest vchod do světničky, jež slouží za sakristii.

Paramentů jest veliký nedostatek, jediný kalich jest chatrný. Když jsem tam druhého dne přišel sloužit mši sv., počkal jsem, až odslouží dp. farář.

Král Nikola stejně miluje všechny své poddané, ať pravoslavné, či katolíky. Proto když viděl, že na 500 katolíků Cetinjských nemá svého faráře, a přece nebylo odnikud peněz, z nichž by katol. kněz tam vyžil, tu rozřešil král tuto těžkou otázku tím, že povolal za professora na vyšší cetinjské gymnasium katolického kněze Dra. Niku Dobrečiće, jenž jest doktorem filosofie a zároveň doktorem bohosloví.

Mimochodem jsem se zmínil dp. faráři o svém úmyslu, že navštívím vys. preosv. mitropolitu. Souhlasil s mým záměrem a chválil jeho vlídnost a dobrotu.

Již za tmy vyšli jsme z fary. Dp. farář doprovodil mne kus cesty.

(Dokončení.)

Vzpomínky z katol. missií na Rusku.*)

(Z polštiny přeložil P. V Hladký.)

Abych doplnil obrázek útrap a svízelů, jakých bylo snášeti sjednoceným katolíkům v Rusku od pravoslavných úřadů, uvedu příhody sjednocené vesnice Hrud ležící nedaleko Bílého Podlesí na cestě do Janova.

Hrudy nejspíše na Podlesí již v roce 1867 dostávaly první rány za úporné hnutí k unii.

Bylo to tenkráte, kdy »Bialská Missie« ještě soukromně jenom z apoštolské horlivosti, zkoušela očistit církev sjednocenou od

*) Pokračování z ročníku III.

polských a latinských příměsků. Neštěstím pro Hrudy bylo, že ležely blízko té «Missie», a proto se staly jakoby pokusným polem pro pěstitele «jedině čisté pravdy». Než půda ukázala se jaksi jalovou a ač hojně byla zvlažována krví, nepřinesla očekávaných plodů. Ba ku podivu stala se pramenem oné překvapující horečky «nepoddajnosti», která krátce zalomcovala celým Chlumem. Začalo se, jak se mělo i dále díti v Unii, vylučováním z kostelů polských písní, kázání, varhan, svatých obrazů i zvonů.

Ale lid uvedl zase ihned kostel do dřívějšího stavu, zpíval dále polsky, neboť jenom polské kostelní písně uměl, modlil se před obrazy, naslouchal zaníceně zvukům varhan, a polskému kázání, neboť tak bývalo za jeho dědů a pradědů, jenom takovou pobožnost chápal; vždyť ty zpěvy, kázání, obrazy, průvody za zvuků zvonů a dýmu kadidla a hřmících varhan byly a jsou organickou částí jeho náboženské víry, vroucího zanícení a nadšené lásky.

Neuchránilo jich to nových útoků na kostel, neboť již v červenci téhož roku zkoušeli dosadit jim nového povolnějšího faráře.

Přivedl ho sám Marcel Popel, tenkráte již biskup chlumský, doprovázený děkanem Kalinovským a slušným oddílem kozáků ku zvýšení slavnosti.

Ale lid obklopil kostel pevnou hradbou a nepustil do něho nikoho.

Nepomohly dlouhé, důtklivé domluvy; lid nedal se přesvědčiti a neustoupil.

Popel odejel rozhněvaný a hrozil strašnými pokutami za neposlušnost.

Obyvatelé tušili, co jich očekává, a odevzdaně sklonili hlavy před neúprosným osudem.

Koncem září objevila se ve vsi setnina kozáků, a za nimi přišla rota pěchoty a rozložila se po chalupách.

Celé dva měsíce žili na účet Hrud.

A po celé dva měsíce musili všichni majitelé koní jezdit na přípřež daleko do kraje, a zbytek obyvatel byl honěn od rána do noci ku shrnování bláta, rozvážení kamení, kopání nepotřebných příkopů a vysypávání hlavní silnice žlutým pískem.

Zatím leželo pole ladem, nebylo ani kdy orat, ani set ani vykopat zemáky, které hnily, ježto podzim byl mokrý, ves pustla, dobytek padal pod sekyrou soldatesky, stodoly se prázdnily, poněvadž kozáci krmili koně jenom vybranou pící, ploty házeny na oheň a když jich pochybovalo, i trámoví z chalup, menší přístavby ba i stromoví ze zahrad.

Na dovršenou zaplatily Hrudy ještě výpalné, několik hospodářů odvedeno na několik měsíců do vězení, a starý farář, kněz Terlikjevič vypuzen.

Konečně si ves oddechla, hosté odešli, přešlo několik let pokojných a těžkou prací dohánělo zameškané jako po strašném požáru. Kostel střehli stále jako oko v hlavě, stráž bděla dnem i nocí. —

R. 1871, právě na den »Zvěstování« objevil se neočekávaně nový »vládním úkazem poslaný« farář, jakýsi Starosielec v průvodu děkana Kalinovského a násilím chtěl se vedrati do kostela, ale mužové obehnali ho lesem pozdvižených pěstí a hrozivé křičeli:

»Nevrátí-li se kněz Terlikievič, jiného nepotřebujeme!«

Jejich rozhodnému vystoupení ustoupil Starosielec velmi rychle.

Nazejtří vrátil se však v slušném průvodě strážníků.

Chvíli vybrali si nejvhodnější, po poledni, kdy všichni byli daleko za chalupami v obilí, a doma zůstaly jenom dětí a starci dřímajíce po sadech. Na štěstí ten, co hlídal kostel, spatřil celou kavalkádu vyjíždějící z lesů a tuše nebezpečí, zazvonil na poplach.

Z pole ozval se křik a nářek; každý uchopil, co měl po ruce, a utíkal na obranu kostela.

Ti tam vidouce„ že byli zpozorováni, pádili do vsi, co koně dechu popadali, dorazili dříve ku hřbitovu a začali lámat bránu, ale než došli doprostřed, již vrhli se na ně mužové s ohromným křikem, a rozprášili, že utíkali schouleni oplatky jako rozplašeni jestřábi.

Starosielec nechtěl však dáti za vyhranou a vrátil se o několik dní později, ale již otočen dvěma setninami vojska.

Vítězoslavně vtáhli do Hrud, s hudbou i zpěvem, z něhož mužům naskakovala husí kůže. Ač se žehnali chvějícíma rukama, bránili přece kostel zmužile. Trval však odpor jenom krátko. Střely, bodáky, koňská kopyta otevřela cestu vetřelci, který se ihned ujal fary a vojsko rozložilo se dle starého zvyku po domech, kdež odpočívalo celých 8 týdnů.

A když konečně odešli, nezůstalo v Hrudách ani jedněch zdravých plecí, ani jedné štípy, plota, dříví, v každém domě byla nemocnice, siroty a pět hospodářů i s rodinami bylo vypuzeno do vyhnanství za knězem Terlikievičem.

Nastalo několik let klidu; rány se zhojily, mezery v dobytku se plnily, slzy oschly, jenom památka po vyhnaných, jejich pusté deskami zatlučené chaty a pole ležící ladem, jichž se nikdo neopovážil tknouti, byly stále na očích a jako němým křikem neustávající křivdy!

Přišel rok 1874., památný na vždy, rok to zrušení Unie v Rusku.

Přirozeně nezapomenuto ani Hrud. Navraceli je ku pravoslaví celý týden, celý týden hřměla apoštolská napomínání provázena svištem nahajek a úpěním.

Setba byla horlivá, žeň znojná, omlat pracný ale výtěžek prašpatný.

Hrudy se nedaly vyvésti z odvěkých bludů, zůstaly zatvrzelými, »nepoddajnými« ale připsány přece ku panující církvi a ponechány pod zvláštní ochranou právní a strážníků.

Život plynul obvyklými kolejemi, pusté chalupy čekaly na své hospodáře, siroty na otce a ukřivdění na spravedlnost; zaséváno jako jindy, oráno, a sklizeno jako dříve, ale přece se ves podobala hřbitovu. Nikdo nezpíval, netančil, neveselil se, ba i smát se zapoměli.

Lidé plížili se jako stín, bledi, sklíčeni, smrtelně smutni, otupeni bědou a útrapami a stále připraveni na nové utrpení a nové násilí od vlády.

S kostelem a farou přerušili všecky styky, odvrátili se od nich úplně, neboť tam již vládl cizí jazyk, cizí víra, cizí lidé; nižádná noha nevkročila již na kostelní hřbitov.

Modlili se po domech, tajně, nebo v lesích, kde scházeli se ve výroční slavnosti, děti křtili za tím jenom vodou, mrtvé pochovávali úkradkem, za noční doby, srovnávajíce mohyly zároveň se zemí, aby jich strážník nepostřehl a nedonutil pochovávat po druhé dle nenáviděného obřadu; manželstev neuzavírali z téže příčiny; sňatků tak zvaných »krakovských« ještě nebylo.

Vnucené církve nechtěli a do kostela nesměli, čekali trpělivě na změnu strašného losu snášejíce tisíceré příkrosti od úřadů.

Žili ve stálém strachu a vyhrůžkách vydáni na milost a nemilost, žili jako vyděděnci lidské společnosti, jako stádo divokých zvířat odloučené od světa a lidského žití neprostupnou ohradou pravidel, zákazů, trestů a vězení.

A pomoci nikde. Před nepoddajnými zamykali všude dvéře, utíkali před nimi jako před morem, vyháněli je z kostelů, strach šel před nimi a slídivé oči za nimi.

Ale ač jich rány bolely dvojnásobně, ač je hnětla nouze, pokuty odebíraly poslední skyvu chleba, pronásledování hubilo, ač je lidé opustili, zápasili dále v smutné opuštěnosti, bojovali dále za oblíbenou pravdu, pro kterou již všecko vytrpěli a ještě byli hotovi všecko vytrpěti.

Tak to šlo do r. 1876, v kterém se přivalilo na Hrudy nové, již dávno nad nimi visící neštěstí.

Kterýsi den ku konci měsíce března přišel přísný rozkaz, aby byly doneseny do pravoslavného kostela všecky děti, jež dosud nebyly pokřtěny.

Jakoby hrom z čista jasna uhodil; ves zaúpěla, poplašný výkřik rozlehal se po chalupách, pláč a žalostné bědování se ozývalo, lidé běhali semo tamo jako pomateni, nevěděli, co počít, lomili bezradně rukama, mráz pronikal až do kosti, strach zachvíval srdcem, ještě bylo ve vsi dosti sledů starých útrap, dosud některým rány se nezahojily, dosud domy vyhnaných zely pustotou.

»Co dělat? Co dělat?« — chvělo se plačtivě na rtech.

Nikdo neuměl odpovědět, ale též nikomu ani nekmitlo hlavou, by měl uposlechnout rozkazu.

Tolik let se bránili, tolik se naplatili pokut, tolik vytrpěli a nyní by se měli poddat dobrovolně, měli by vydat děti věčnému zatracení?

Vlasy vstávaly hrůzou, pěstě se svíraly, úzkost rozdírala prsa, ale touže měrou rodil se v bohatýrských duších nezlomný odpor,

hrdá čela se vypínala a oči nezalekle hleděly vstříc blížícímu se neštěstí. —

Bez křiku a dlouhých dohovorů, okamžik, a všichni si porozuměli, všichni ustanovili se na tom, že dětí nedají v pravoslavné cerkvi pokřtit, i kdyby za to život měli dát.

Sotva se rozešli po domech, již tu byli na několika vozích strážníci s fojtem, aby lidi popohnali ku vyplnění rozkazů.

Kostel byl otevřen, fojt s celou četou chodil po vsi vypočítávaje z listiny, kolik dětí z každé chalupy mají vypravit.

Všecka ves stála před domy, muži škrabajíce se v zátylku poslouchali mlčky, ženy stojíce na zápraží chovaly děti na rukou a rovněž se neozývaly; byly toliko divně bledé, rozrušené jako podrážděné vlčice, ale když fojt zašel a muži ho následovali, ženy zmizely kdesi beze sledu, a chalupy zavíraly se rychle a tiše, jedna po druhé

Fojt se po chvíli ohlédl a spatřiv pouze muže, zvolal;

»A kde jsou ženy? Kde děti?« .

Ponuré, zasmušilé pohledy sypaly se na něho ledovým krupobitím. —

Netázal se již, ale začal kopat do prvních dveří a ryčel:

»Vylezte! Vylezte, nebo vás všecky pozvytahuji za vlasy!«

Toliko psi zaštěkali mu v odpověď, ale ani jedna hlava se neukázala; domy byly jako vymřelé, všecky dvéře a okna byly po zavírány z vnitra.

Rozkřikl se na chlapy, aby otevřeli; nikdo se však ani nehnul, jenom kdosi pravil rozmrzele:

»Otevřte si sám, pane fojte!«

Hnal se vztekle ku kterémusi oknu, ale odskočil s výkřikem, jak pes od ježa, neboť dostal silnou sprchu do tváře a ledva soptě hněvem, poručil hnáti na domy útokem jako na pevnoti.

Nešlo to tak hladce, poněvadž okna i dvéře byly zatarasené ze vnitř skříněmi, škopky a čím se dalo, a kdo se přiblížil, dostal kyjem, pěstí nebo vřící vodou.

Muži stáli na cestě patříce na vše s velikým sebezapřením.

Chalupy se až třásly rykem, ženy bojovaly jako lvice, odrážejíce útok za útokem; co chvíle ozval se bolestný výkřik, zaklení, strašný dětský pláč, třesk praskajících desek, břinkot rozbitých prken, štěkot psů a údery sochorů, kterými jako berany rozbíjeny dvéře, takže se rozsypávaly v třísky.

A když prolomili první dvéře a vnikli do nízkých temných síní, rozpoutal se prudký boj, vybuchaly divoké výkřiky, bránily se co dál lítěji a zoufaleji.

Konečně dobyto několika chalup, ale všecky ženy okamžitě zalezly i s dětmi do komínů a chlebových pecí, odkud každé zvláště bylo třeba dobývat.

Bránily se zuby nehty, hryzly i drápaly rozlícené zoufalstvím, zpité bojem, rozedrané na hadr, zkrvavené, zbité, poseté ranami a naběhlinami rvaly se vytrvale jako vlčice napadené zuřivými psy.

Vylívali je vodou, házeli do komínů zapálenou slámu, aby je vykouřili jako lišky, ba zkoušeli je vytáhnouti ven háky, ale marně.

Odolali všemu.

Musili je nechat, když se schylovala noc a muži vždy zuřivějšího nabývali vzezření. Fojt pohrozil vsi strašnými pokutami, a odejel i se svými tovaryši.

Kostel zamčen, vše šlo po starém a zavládl zdánlivý klid.

Ne však na dlouho, neboť již počátkem května, kteréhosi dne hned za svítání zavzněl zvon na poplach a rozlehly se zlověstné výkřiky.

»Vojsko jde, zachraň děti, kdo v Boha věří«.

Na zátočině zavzněl rachot bubnů, břinkot zbraní a těžký pochodový krok.

Jakoby náhlý uragan udeřil do lidí, jakoby požár zachvátil celou ves a nebylo žádné záchrany, vybíhali z chalup a ač hrůzou jim vstávaly vlasy a strach rval za srdce, stáli přece jako zkamenělí a strnulýma očima patřili na dlouhou kolonu vojska.

Smrtelné ticho zavládlo, všichni jakoby v zem vraženi, jako omámeni, ale když se zdálo, že je vše ztraceno, srdce matek promluvilo: posbíraly děti, rychle je zaobalily a jak která stála, bosky i v košilích ubíhaly do zahrad, do polí a zapadly do husté ranní mlhy.

Vojsko zajelo do vsi, a byl vydán rozkaz, aby všechny ženy s dětmi shromáždily se do pravoslavného kostela. Nepřišla ani jedna; byly již v bezpečném úkrytu. Ale kam se poděly? Hledáno úsilovně, dům od domu.

Mužové mlčeli, nebylo možno z nich dostati ani slova.

»To počkáme tedy, až se vrátí«! povídal vůdce, a vojsko rozložilo se po chalupách.

Teprve po stopách poznali, kam se ukryly. Otočili les strážemi, přerušeno všechno spojení se vsí a přísně toho dbáno, aby jim nikdo nedonášel živobytí.

Byli pevně přesvědčeni, že hlad a zima je donutí k návratu.

»Kvočky se obměkčí a vrátí se na hřady« vtipkovali vojáci. Přešel den, druhý, třetí, kvočky se nevracely.

Ves chvěla se nejistotou a nepokojem, práce vypadala z rukou, těžce postrádáno žen, všecky oči obracely se k hustým borům, duši rozdírala malomyslnost, malomocný pláč tu a tam, vylévány vroucí prosby a očekáván bezpečně nějaký zázrak.

Uplynul celý týden, a nevrátila se ani jedna.

Bor stál černý, ohromný, nedostupný, a pod jeho svislými stěnami blýskaly se husto zježené bodáky.

Vesna toho roku byla neobyčejně mokrá, chladná a větrná; každodenně šly přeháňky, každodenně vítr ostrým divokým zavytím bil do vsi, převaloval se po polích, vrážel do borů, které se rozkátily a zaúpěly tak bolestně, že se zdálo lidem, jakoby slyšeli v tom jeku bolestné stény žen, pláč dětí a poslední vzdechy dokonávajících. —

Jindy opět, za nocí klidných, a když měsíční svit zaléval zamlžená pole, a les stál jako ve snách tichý, zadumaný, nejeden byl by přisahal, že viděl mezi stromy bílé vidiny vztahující prosebně rámě, cosi křičící a na cosi naříkající.

Uplynul druhý týden, a ženy se nevracely.

Dny míjely co dál krutěji, vlekly se, nudně a plynuly těžce jako slzy palčivého žalu.

Nastala doba jarní práce, pole volalo po pluhu, po zrní; kdo však měl chuť do práce, když žal kalil všecek rozmysl a všecku sílu! Ani spánek nepřinesl občerstvení, noci ubíhaly v horečném očekávání, neboť jakmile jenom vítr dotekl se oken, již se zdálo každému, že kdosi přechází podle stavení, že kdosi klepá, že kdosi přichází.

Přešel třetí týden, — nevracely se!

Na slunku bylo příjemněji, a ku konci května byly již dny teplejší a slunečnější; tráva pučela, oziminy poskočily, stromy se rozpučely, divoké kachny obsadily louky, ptactvo popěvovalo po zahradách a křovích, z rána klapotali čápi a skřivánci po celý den zvonili pod jasným, čistým nebem; jaro šlo celým světem a zpívalo mocněji a mocněji svůj nesmrtelný hymnus, ale neviděly ho oči opuchlé od stálých a horkých slz, nevšímaly si ho duše sklíčené palčivou bolestí, nebylo ho po chatách plných pláče, žaloby a beznadějného smutku.

Přešel třetí týden — nevracely se!

Lidé plížili se jako stín vyrušeni horečkou, a vsí neumlkala pohřební píseň; každý večer zapalovali v chalupách hromničky a odříkávali modlitby za umírající a dlouho do noci zalétaly k hvězdnatému nebi vroucí modlitby, srdečný pláč, vzdechy prosycené věrou a pevnou důvěrou.

Uplynul šestý týden, a ženy se nevracely. Konečně mělo vojsko

Ves chýlila se již k šílenství, někteří vrhli se na bodáky, aby se dostali do lesů a chtěli raději umříti, nežli déle žíti v tak strašném očekávání, ale žádný neprorazil železné ohrady a vraceli se ještě smutnější a sklíčenější.

Uplynul šestý týden a ženy se nevracely. Konečně mělo vojsko již dosti marného očekávání a odtáhlo z Hrud.

Tu ovšem ves, jako jeden člověk, řítila se do lesů a ještě nedoběhli, když z temných hlubin vynořovaly se jakési postavy: šly shrbené o holích, skoro nahé, vyhublé, neučesané, zčernalé, více kostlivci, ale usměvavé jako slunce, jako vesna, vítězoslavné a nepřemožitelné jak samožití.

Přemohly hlad, strach, opuštěnost, chlad i choroby, přemohly i smrť, zachránily děti a proto vracely se velké bohatýrské, ty svaté duše ku rodným prahům ku vezdejšímu trudu, ku vezdejší práci.

Ku zakončení truchlivé události o nucených křtech připojuji ještě jednu událost, která se odehrávala v těchže nešťastných Hrudách, téhož roku 1876.

Po odchodu vojska a návratu žen z lesů plynul život obvyklými kolejemi každodenních prací klopot a nestávajícího strachu. Jedenkráte ovšem matky zvítězily, ale ani ony ani nikdo ve vsi nesklamal se přeludem, že by tím všecky útrapy byly skončeny; dobře věděli, že pop vyčkává jenom vhodného okamžiku. Proto měli se na pozoru, vědouce, že přijdou ještě strašnější útisky.

Ženy s dětmi spávaly na sýpkách, v komůrkách a stodolách, aby mohly každou chvíli na každé znamení spíše utéci do lesů, a muži dnem i nocí konali stráž na všech cestách.

Nepostřehli však, že několik dní později jedné tmavé, deštivé noci někdo zaklepal na chalupu Apolonie Šucké, nejnepoddanější všech hrudských matek.

Chalupa stála poněkud hlouběji v sadu; ve světnici byla toliko Šucká s malým dítkem; muž byl dosud ve vyhnanství; uslyševši zaklepání ulekla se, ale popošla přece k oknu a tázala se:

»Kdo je to?«

Za okny mihnuly se jakési zlověstné tváře, řinčely palaše a rozlehly se hlasy, od kterých ji projel mráz. Pochopila rázem, kdo se na ni dobývá a proč.

Uchvátila děcko a zšílelá strachem řítila se na útěk, ale již stáli přede dveřmi, pod okny, chalupa byla obklíčena a odevšad křičeli hrozně: »Otevřít! Otevřít!«

Pažby tloukly o zeď netrpělivěji a netrpělivěji. Chvíli stála uprostřed jizby, nevědouce, co počít, a nadarmo hledajíc nějakého východu; tak zkameněla hrůzou, že se nemohla hnouti s místa, a teprve, až zaduněly údery na dvéře, a okna s břinkotem rozsypala se po zemi, vyskočila na půdu, vytrhla kus střechy a hlasem plným zoufalství křičela:

»Pomoc! Pomoc!«

Dvéře vzdorovaly nedlouho násilí a v divoké vřavě valilo se do vnitř několik chlapů. Stáhli ji dolů, zbili, spořádali jako hadr a, ač bránila děcko jako rozvsteklená vlčice, odňali jí je z pola udušené v obvinech a nesli vítězoslavně do cerkve.

Šucká zaúpěla k nebi, nadarmo se snažíc jim děcko opět vyrvati; nadarmo pobíhala za nimi s bolestným nářkem nejistoty, nadarmo vrhala se před nimi na kolena s pláčem a úpěním, nadarmo plazila se po kolenou a líbala jim nohy a prosila nejsladšími jmény, vše nadarmo; ale stokrát odehnána, tlučena pažbami, tupena, opět a opět povstávala s novým nářkem a novou silou, toliko s větší zmateností a větší bolestí.

Všecka ves probudila se v okamžení, ženy utíkaly s dětmi do lesů, ostatní vybíhali na cestu a vlekli se reptajíce zachmuřeni za strážníky, ale neodvážili se vyrvati jim děcko, jež se dusilo pláčem, poněvadž matka stále vztahovala po něm ruce přes nepřelomenou ohradu bodáků a křičela:

»Lidé, vraťte mi dítě! Lidé, milosrdenství!« Strážníci ubíhali s lupem dále jako stádo vlkův, ohánějíce se na všecky strany ostřím bodáků a proklínáním, poněvadž křik Šucké tak rozdíral srdce, že muži tvářili se co dál hrozivěji a dorazili konečně do cerkve, jejíž těžké, okuté dvéře prudkým úderem, za nimi se zavřely.

Šucká vrhla se rozlícená na dvéře — ale ty byly již na závory:

»Vraťte mi dítě! Nechce vaší víry! Je již pokřtěno! Nehubte jeho duše!« křičela nadarmo lomcujíc dveřmi. Potom obíhala okolo cerkve, vzpínajíc se po hladkých zdích ku osvětleným oknům, a uslyševši dítko rozzuřila se v lítici, tloukla těžkými kameny do zdí,

bila sebou, rvala okrvevanýma rukama cihly, hryzla železné kování, pak znova vrazivši mezi shromážděné muže, stojící opodál v zasmužilém mlčení zaúpěla ochraptělá ze vší jí zbylé síly a duchapřítomnosti:

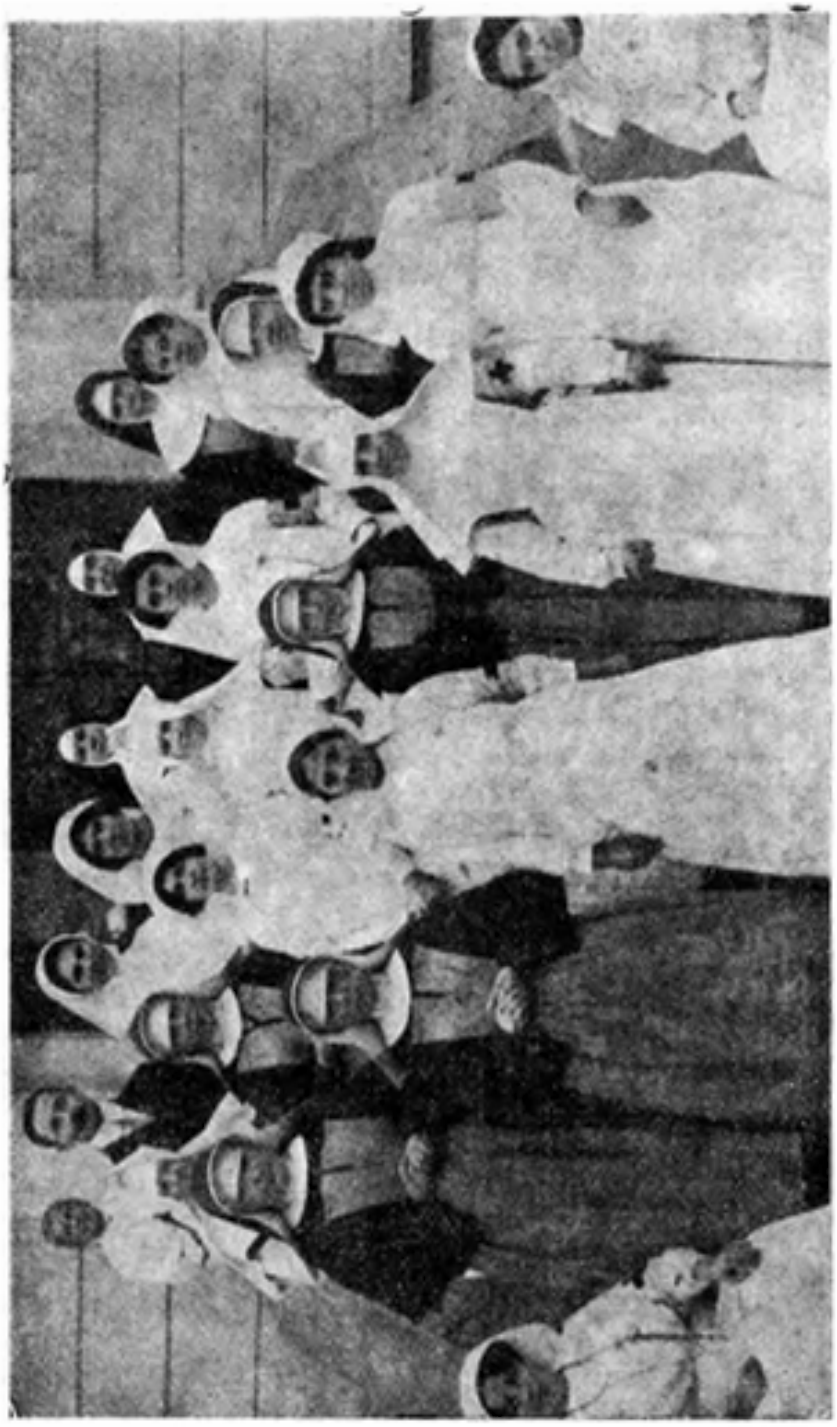

Sestry sv. kříže vyslané „Apoštolátem" do Sofie s jinými pomocnicemi.

»Zachraňte mé dítě! Neponechávejte ho věčné záhubě! Chlapci jde již na čtvrtý rok! Již umí celý otčenáš, náš polský, náš katolický otčenáš! Jas se jmenuje! Také tak, že jsem při něm neumřela! Byl pokřtěn hned po narození! Přece ho zaopatřil jeho kmotři žijí,

všichni to vědí! Slitujte se nade mnou! Muže mně vzali, matku utloukli holemi, v chalupě není ani skývy chleba, jediné toto děťátko mi zbylo. A i to mi odnímají! Samojediná zůstanu na světě! Přece ještě nemám záda zahojená, přece jako druhé jsem ho bránila a nevydala! Či je to už konec světa? Či není už Boha, ani spravedlnosti? Ať si mě tedy dotlukou jako psa, jenom když děcka nezahubí! Lidé! Pomozte! Pomozte!«

Všichni se rozplakali slyšíce ten hrozný nářek, hojné slzy kanuly po tvářích utrpením zbrázděných, potlačované vzdechy rozdíraly prsa a jako déšť šelestící listí stromů obklopujících cerkev tak smutně splýval beznadějný pláč, žalostné vzdýchání a bezmocný nářek.

»Volá mě! Slyšte! Volá!« zařičela na ráz nelidským hlasem, hnala se ku dveřím cerkve, kdež padla na zem a omdlela!

Odnesli ji do chalupy, a dlouho to trvalo, než ji přivedli k sobě.

Už se rozednívalo, šerý, deštivý den patřil v její vyplakané oči, když úplně se vzpamatovavši rozhlížela se světnicí: Již ani jedna slza neskanula s její z kamenělé tváře, ani jeden vzdech nevydral se z jejích prsou, ani jedno slovo dotazu nevyšio z jejích rtů, ale byla bledá jako mrtvola a patřila na všecky takovýma bezednýma očima, že nikdo se neodvážil na ni promluvit, a pomalu se rozcházeli. —

Zastavila pozvybíjené dvéře a okna nábytkem, skříněmi a čím jenom mohla, rozsvítila hromničku před obrazem Častochovské Matky boží, klekla a modlila se z knížek modlitby za zemřelé.

Za nějakou hodinu, již za jasného dne, kdosi dobýval se do chalupy.

Neslyšela, tak byla pohroužena v modlitby a teprve jakési dětské kvílení vytrhlo ji náhle z pobožnosti. Vyhlédla oknem a až ke stěně zavrávorala, ale přemohla se, a padši tváří na zem, modlila se tím vroucněji.

»Otevřete, přináším vám dítě!« volal kdosi venku za oknem.

»Nemám již dítěte!« ozval se hrobový hlas matčin.

»Žert stranou! Přináším Vám Feďušku, musíte vystrojit křtiny!«

»Pryč! Já nemám děcka! A jak mně to cizí štěně vpustíte do chalupy, ubiju je jako psa!« — křičela jakýmsi divým hlasem, že strážník položil děcko ke zdi a utekl.

Šucká modlila se dále, volajíc zraněným do krve srdcem o milost a slitování

Den byl zimní, vlhký, drobný déšť padal a zvonil na okna, časem vítr zaburácel ve stromoví a u zdi v blatě a kalužích potácelo se uplakané dítě, hmatalo po dveřích, vzpínalo se k okním a co chvíle rozlehal se plačtivý slabý hlásek:

»Mama! mamičko! vpusťte Jasa! vpusťte!«

Šucká, jako rozpjata na kříži nadliské misty, umírala bolem, ale neotevřela.

Na štěstí uslyšel kdosi ze sousedstva pláč dítěte a zakřikl do chalupy:

»Bojte se přece Boha, dítě už ledva sípá«.

Vyhlédla oknem jakoby zamyšlená a s jakýmsi divným úsměvem šeptala:

»Ticho, teprve mi děcko usnulo . .«

»Jakže! Což vám přeskočilo v hlavě? Přece —« ustupoval již před jejím změněným zrakem.

Položila prst na ústa, usedla ku kolébce a počala kolébati.

Nepomohly žádné domluvy, ani žalostné kvílení dítka, již nechápala nic, jenom patřila na prázdnou kolébku, kolébala opatrně a bez ustání.

Přišli jiní a jati útrpností pokoušeli se ji vzpamatovat, ale ona si už nikoho nevšímala, a jenom někdy prosila snažně a vřele:

»Ticho! Spi mé robátko nejmilejší, spi! Ticho!«

Postáli, pokývali hlavou, děcka se ujal kdosi milosrdný a opět rozcházeli se.

Dítě umřelo po několika dnech.

Povídali jí to; usmála se a vyňavši z kolébky loutku, smotanou z plének, vykládala tajemně starostlivě se na vše strany ohlédajíc:

»Víte, nevydala jsem Jasa! A nevydám. Nevydám!«

Sedla ke stěně, přitulila loutku k prsům a houpajíc pěpěvovala pomaleně:

»É, é, kočky dvě, tmavé, šedé obě dvě«.

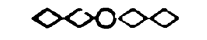

Zvěsti o náboženském životě a missiích u Slovanů.

Z Velehradu. (Přípravy ku slavnostem) K letoším jubilejním slavnostem konají se již pilně dalekosáhlé přípravy. Čtyři společné schůze měly již za tím účelem cyrillomethodějské družstvo »Velehrad«, »Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou blah. Panny Marie« a »Akademie Velehradská«, jejichž členové výboru rokovali společně o nastávajících slavnostech a zahájili přípravy. — Přibude i na okrasách Velehradu. Dostane se mu stálého elektrického osvětlení, jehož bude používáno též k osvětlování velechrámu, slovanského sálu, kláštera a zámku, velikého nádvoří a přilehlých prostranství. — Na nádvoří na místě starobylé kašny bude zřízena nákladem 40 000 kor. umělecká socha papeže Slovanů, Lva XIII., z hořického pískovce v nadživotní velikosti. Má znázorňovati sv. Otce, an sedě na trůně papežském, odevzdává zlatý okružník »Grande munus« (»Vznešený úkol«) zástupcům všech národů slovanských, jež v životní velikosti přicházejí k němu po stupních v okruhu. Nad salatrinou (ve výklenku hořejším na straně, kde stává podium řečnické a oltář) bude polovypuklý na sv. Cyrilla a Methoda nadživotní velikosti. — Poněvadž skoro každoročně, o unionistických sjezdech vždy konají se na posv. Velehradě bohoslužby dle staroslovanského obřadu východního, s dovolením sv. Otce v Římě bude zřízen ve svatyni v kapli sv. Benedikta (první kaple na straně evangelní) ikonostas (viz popis a účel ikonostasu v II. roč. Apoštolátu str. 172). Bude 9 m dl. a 7 m šir., impesantní rozměry, výzdobou i

sestavením úplně v duchu východu ale ladně hodící se do svatyně velehradské. Ornamentální výzdoba a římsy budou dobře zlaceny, větším dílem na lesk, ostatní části tonovány dle vnitřku velehradského chrámu. Pro velké obrazy na zlaté půdě bude 12 ploch, pro menší obrazy 6 ploch. V carských vratech (viz popis II. r. str. 172) budou čtyři evangelisté, večeře Páně a zvěstování Panny Marie. Na straně dle našeho evandělní budou: Bohorodička, sv. Cyrill a Method, Sv. Sava. Na straně dle našeho epištolní: Kristus Pontarokratos, sv. Vladimír a Olga, sv. Jan Rylský. V hořejších částech: (na levo): sv. Basil, sv. Prokop, sv. Jiří, (na pravo) sv. Athanáš, sv. Jan Zlatoústý a sv. Josafat. — Mimo to bude zhotoven pro Velehrad veliký apoštolátní obraz, jehož zmenšené otisky mají býti ozdobou příbytku každého upřímného ctitele cyrillomethodějského. Dle nákresu komposice jest rušná, dynamická znázorňující oddanost, lásku a vděčnost přicházejících zástupců k našim sv. věrověstům. Sv. Cyrill a Method stojí před oltářem, nad kterým pne se mohutná lípa jako symbol vonné uzrávající víry, kterou tito věrověstcové Slovanům zasadili. Sv. Cyrill ke všem ještě promlouvá, sv. Method jim žehná. Obraz bude historický a náboženský.

Ze Sofie v Bulharsku. (Křížové sestry naše u nemocných.) Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda maje péči o Slovany, nemohl bez pomoci zůstaviti ubohé trpící bratrské kmeny na jihu, když dostavila se válka se všemi svými hrůzami a bědnými následky. Když již dříve pomáhal «Apoštolát» ulehčovat bídu balkánských katolíků, tím více cítil se povinným podati pomocné a útěšné ruky, an celý svět žasna nad chrabrostí statečných křesťanských vojsk, chopil se velikého díla účinné lásky křesťanské. Vedle podpor na ulehčení bídy vypravil nás, pět křížových sester z Moravy, když na dotaz výslovně si toho přála šlechetná bulharská královna Eleonora. — Vypraveny byvše z Vídně laskavostí vdp. probošta dra. Stojana, dojely jsme šťastně do hlavního města Bulharska, do Sofie. Zdravé jsme Bohu díky dosud všechny! Krajina je hornatá; ačkoli není v rovinách sněhu, je přece dosti chladno a zima. Na horách však viděti dosti sněhu. V divokých horách pobíhají také vlci, kteří jistě ucítili, že byla válka. Bídy a nouze je zde tolik, že nás to zrovna nutí, abychom, jak jen možno, ulevily ubožákům. Nemůžeme však opatřiti všechny tak, jak by toho potřebovali, ježto je nás pouze pět a máme totéž na starosti, co ty sester, které se právě vracejí do své vlasti. Jsme rozděleny po dvou a ošetřujeme nemocné na typhus; jedna pak je sama u různých nemocných. Pravili nám, abychom měly na vše jen dozor, čemuž musíme rozuměti takto: nejdřív si hleď udělat pořádek a pak měj na něj pozor! Přály bychom našim sestřičkám viděti, jak to vypadá! k ustrnutí! — ani se to nedá vypsat! To všechno nám však nic nedělá, jen když nás Pán Bůh bude chránit nákazy, bychom se mohly zcela věnovati ubohým raněným a nemocným. Bulharská královna Eleonora sama pečuje o raněné a zubožené; zvláště v dobyté části Turecka zřizuje pro ně nemocnice. Je k nim velice laskava a jako matka stará se o ně. K nám jsou všichni laskavi. Bulhaři jsou lidem velice hodným a poctivým. — 25./12. 1912. Dnes Vám poněkud obšírněj popíšeme

denní naše zaměstnání a, jak jsme slavily zde štědrý večer. Každého dne ráno máme štěstí, býti přítomnu mši sv. a jíti ku sv. přijímání. Nejsv. tyto úkony dějí se zde v malé, abychom tak řekly »jizbičce«, kde na jednoduchém oltáři stojí kříž, 4 svíčenky a chudičký, dřevěný svatostánek. Kromě toho jsou v kapličce ještě 2 obrazy. Zde se modlíváme o sílu a zdraví a pokaždé s novou chutí odcházíme ke svým povinnostem, které, jak se u nás říká, mají všelijakou příchuť — hořké jsouce i peprné. Jsme však díky Pánu Bohu až dosud zdravé a mysli veselé; to máme co děkovati výhodě, že můžeme tak snadným způsobem obcovati denně mši sv. Jinde by to nebylo tak lehko; katolických kostelů a kapliček je zde po skrovnu, takže z jiných míst bylo by nám konati i 2 hod. cestu v dešti a blátě, jehož zde bývá tolik, že jede-li člověk na oslu, musí chvílemi sám osla vytahovat z bláta. — Těchto nehod jsme ušetřeny tím, že jeden kapucín dochází do naší kapličky denně se vším, čeho ke mši sv. potřebí, t. j. přinese víno, hostie, ornát, prádlo a pod. Rád se obětuje v nepohodě i nečase; vždycky přijde a to pěšky přes půl hod. cesty. Dostává sice od královny Eleonory peníze na povoz, ale těch šetří pro svého starého, chudičkého otce. Pokud se týká našeho vlastního zařízení, tedy máme pro sebe jednu ložnici se slušnými postelemi a teplými přikrývkami. Prádlo ložní nám dovezla ctihod. sestra Dominika, představená z nemocnice Klementínské, která se i jinak o nás velice stará. Noční bdění máme dle potřeby pacientů 3tí neb 4tou noc každá z nás. Jídelnu máme rovněž samy; hladu nemáme. Prozřetelnost Boží pečuje o nás velice. Považíme-li dobrodiní a přízeň, s kterou se snaží tolik dobrých lidí pobyt náš zde v cizině zpříjemniti, nevíme ani, jak bychom dosti Pánu Bohu poděkovaly. Máme však za to, že modlitba našich ctih. představených a milých spolusester v drahé vlasti zabezpečuje nám požehnání Boží. Jako příklad budiž toto: Ve svatvečer Božího narození zavolal p. ředitel jednu z nás a poslal pro nás pro všechny 50 K, abychom si koupily, co jen budeme chtíti. Poněvadž jsme dostaly dobrou večeři ano i ořechy z kuchyně, schovaly jsme si peníze, možná, že nám budou ještě dobré. Potom jsme se daly do zpěvu; zpívaly jsme koledy, jakou která z nás uměla u jesliček malého Ježíška, kterého jsme s sebou přivezly z domu. Ráno na Boží hod jsme byly přítomny 2 mším sv., po nichž, vykonavše své povinnosti u nemocných a opatřivše si nejdříve dovolení p. lékařů, šly jsme k našim spolusestrám do nemocnice Klementínské. Je to filiálka křížových sester provincie slavonské. V »Klementinum« nás překvapila vysokou svojí návštěvou dobrotivá královna bulharská Eleonora. »To vy jste křížové sestry z Moravy? Tak dalekou cestu jste konaly pro nás! A jak se vám daří? Jste spokojené? Máte všecko? Jaké jste měly vánoce?« Tak a podobnými otázkami blahosklonně s námi hovořila, ujišťujíc nás o své přízni. Po této šťastné příhodě vrátily jsme se zase radostí k našim nemocným, kterých za tu chvíli přibylo o 80 vojáků. Chudáci! Jak jsou mnohdy špinaví, jak unaveni a sesláblí! Jest nám jich hrozně líto. Kladou to nejdražší, co mají, své zdraví a své životy za milovanou svou vlast. Obětují se za svobodu své domoviny a nábožen-

ství. — 10./1. 1913. Jistě Vás bude zajímati, jak zde domorodci slaví vánoce. To, co jsme již o vánocích psaly minule, bylo jen, jak my jsme je slavily. Bulhaři mají vánoce o 13 dní později než my. Celá jejich vánoční radost pozůstává v tom, že si připraví stromečky a různé dárky po našem způsobu, mezi nimiž je viděti zvláště mnoho cigaret, které potom náruživě kouří za zpěvu a pískání. Zatím, co se všichni v zájemně těšili, připravila také nám královna Eleonora hojně dárků, ze kterých nás nejvíce těšilo její uspokojení, které projevila zvláštní vlídností při své návštěvě u nás v našem příbytku a u našich nemocných. Co ji dovede získat, je čistota a pořádek, což se jí zamlouvá bez pochyby proto, že v Bulhařích zvláště teď po válce, jsou tyto dvě věci vzácností opravdu velikou. Kromě toho byly jsme ještě více překvapeny návštěvou Jeho Excell. ndp. arcibiskupa Roberta Meniniho. Byl v tak ošumělém šatě, že jsme ani nepomyslely na arcibiskupskou Milost, až teprve, když nám podával ruku, zableskl se na ní prsten a kříž na prsou. Rozmlouval s námi laskavě a hleděl nás přemluviti, abychom zůstaly v Bulhařích a že v Cařihradě by také potřebovali tak s 50 neb 60 takových sester. Chtěl nás bezpochyby získat pro své zájmy, ale my se bránily, že se musíme vrátit do Moravy. A pro sebe jsme si povídaly, že třebas pěšky přes hory půjdeme, ani vlků se nebudeme bát — vždyť již nám kolikrát napadlo: «Moravěnko drahá, proč tě mám tak ráda?» Na konec návštěvy jsme si vyžádaly arcibiskupské požehnání, které nás bude provázeti nejen, dokud dlíme zde, ale také na zpáteční cestě. Z toho, co jsme již trochu popsaly, lze vyčísti, že se těšíme všeobecné přízni; přece však žijeme v naději, že brzy nadejde chvíle, kdy budeme moci opustiti bulharskou půdu. Zdá se, že to nebude dlouho, neboť dle doslechu vracejí se pomalu všichni rakouští lékaři. 19./1. 1913. Dnešní dopis bude z části pravý opak minulého. Je vskutku pravdou: «Člověk míní, Pán Bůh mění.» Těšily jsme se totiž nadějí, že se asi brzy budeme moci vrátiti do milé vlasti — ale nevíme, kdy se toho dočkáme. Dle toho, co se zde děje a mluví, připravujeme se na nejhorší. Hodlaly jsme opravdu opustiti Bulharsko, leč Královská Její Výsost Eleonora nechce nás rozhodně pustit, ježto se dějí přípravy k válce a to prý hroznější, než byla první. Nedaleko naší nemocnice nováčci pilně se cvičí ve zbrani; jsou to hoši 18. až 19letí. Velice pěkně zpívají čtyřhlasně, zvláště když se vracejí do kasáren. Při pomyšlení na možné hrůzy bývá nám také všelijak, ale přece si sem tam ještě zazpíváme; tak na příklad dnes: «Vlasti má, rodiště drahé mé! A nyní o našich nemocných. Přibývá jich stále. Kteří jen trochu mohou, vstávají, aby udělali místo jiným, již zmrzačeni, vyhublí zimou a hladem přicházejí sem, vykonavše cestu 8—10 dní, z nemocnic jiných, které se vyprazdňují a chystají zas pro čas války. Vykládali nám o svízelích, jakých zakusili na svých pochodech. Celé dny a noci musili prostáti v dešti za mrazivého větru. Chudáci mnohdy, když krutá zima drala se na kůži rozedranými botami, prý stahovali i čerstvou kůži z padlých koní a do ní si zaobalovali nohy. Vlasy hrůzou vstávají, když posloucháme jejich nebezpečí a hrdinné skutky. Jsou úcty a obdivu hodni. Šťastná země, která rodí tak statečné syny! Ale měli byste

ty chudáky vidět až se ohřejí, vyspí a si odpočinou! Hned se v nich ozve proud bojovné krve a jen na Turka! Také je velice zajímavé pozorovati, jak svorně, zrovna bratrsky se o vše dělí a si posluhují. Ačkoli různého stáří od 17, 18—50 let, leží vedle sebe zcela spokojeně; kus chleba a sýra, k tomu hrnek sladké vody (čaje), to je všecko, co mají na posilněnou. Jsou však i při tom veselí, rádi si zpívají a tak se povzbuzují ku chrabrosti a udatnosti. Dojde-li k válce, budou toho opravdu potřebovat. Ale teď v takové zimě a sněhu! Hrůza pomysliti, co na ně čeká! A pro případ, že by i nás stihlo nějaké neštěstí, že bychom onemocněly nebo byly poslány i na bojiště, do ohně střel, mezi choleru a mor, loučíme se se všemi, ale prosíme snažně, byste nám zabezpečili svými modlitbami ochrany Boží! V této naději trváme i přes všechny obavy! — 7./II. Při vypuknutí nové války hlásily jsme se na bojiště, ale dobrotivá královna pro veliké nebezpečí nás ponechává v Sofii.

Z Kara-Agače u Odřínu (Drinopole). (Odchod seminaristů.) O možnosti války mezi Bulharskem a Tureckem mluvilo se u nás mnoho, ale naše město s nejčistším na evropské pevnině v pravdě tureckým životem Odřín (Drinopol) platil vždy za nedobytný. Dosud se věřilo nevyvratně ve starou tolikrát osvědčenou statečnost tureckého vojska, spoléhalo se nemálo i na jeho náboženské nadšení, ač toto v poslední době vlivem nových proudů v Cařihradě se začínalo ochvívati. Že tak brzo vypukne válka, nečekal nikdo. Mluvilo se sice již i o mobilisaci vojska, ale dobří lidé pravili, že jsou to jen »strachy na lachy«. Rušily sice náš klid v semináři táhlé řady vojska ubírajícího se po staré vojenské silnici do města, pozorovali jsme často pravé oblaky rozvířeného vojenskými automobily prachu, jehož bývá na našich bezedných silnicích tolik, že kola vozová zapadají do něho po osy a tažná zvířata se brodí v něm po kolena, zvědavě jsme si prohlíželi nekonečné řady buvolův a oslíků, kteří dopravovali zásoby střeliva, potravin a šatstva do města, s útrpností jsme patřili na ubožáky, nováčky, kteří ještě neuměli choditi ve vojenském šatě, ale v potu tváře klusali do rozlehlých kasáren nebo z nich do pole, než všemu tomu nepřikládali jsme tolik víry, aby mohla z toho vzniknouti hrůza, jaká za nedlouho zachvátila celý Balkán. Děsný ryk šířící se z města oznamoval, že válka započala. Dvacátého října bylo slyšeti hřměti děla. Bulhaři táhli Mustafou Pašou a zastavili se na 3 hodiny před Odřínem. Na štěstí nečekal představený semináře na poslední okamžik. Nemocnici i seminář a všechno služebnictvo upravil pro raněné. Hoši seminarité měli býti propuštěni domů, poněvadž v Kara-Agači v případě obležení byli by životem nejisti a v Cařihradě nebylo pro všechny tolik zásob. Jednou denně k večeru odvážel vlak ty, kdož chtěli město opustiti. Někteří již čtyři hodiny napřed si zabírali místo, poněvadž byl všude převeliký nával. Dne 21. října vystěhovali se i seminaristé z Kara-Agače, aby jedni zůstali ve Fanaraki na maloasijské straně Cařihradu a jiní aby se dostali domů přes Cařihrad mořem na Varnu, poněvadž železniční spojení mezi Odřínem a Bulharskem bylo úplně přerušeno. Hoši dostali na cestu jen nejnutnější: košili, kapesníky a nějaké zásoby potravin. »Zaopatřte

se!«, volal přednosta stanice, vida známé naše hochy stěhovati se pro bezpečnost do Cařihradu. »Nevíte, kdy do Cařihradu přibudete, neboť vlak, který předevčírem odsud vyjel, potřeboval k tomu 60 hodin«. Všichni posedali, kde právě bylo místo. Nedrali jsme se o první třídu, která byla příliš znečistěna. Dostalo se nám vozu, jenž byl určen pro koně a vojsko. Bylo nás studentů 28, diakon, kněz a dva učitelé. Rozloučili jsme se s představeným a Otcem Vladimírem, již rozhodli se vytrvati a obětovati se. Dali jsme všem upřímné: »S Bogom« a po více než čtyřhodinovém čekání unášel nás vlak od druhé naší domoviny, milého našeho semináře, jemuž jsme věnovali poslední své pohledy. Za chvíli rozprostřeli jsme si houně a uložili se k nočnímu odpočinku tak nezvyklému. Když se rozbřeskl den, často jsme se modlili za milý nám seminář, o němž jsme věděli, že se dostane do bitevního ohně, neboť leží mezi dvěma pevnostmi. Vlak cestou často dlouho zastavoval, neboť vyhýbal dlouhým vojenským vlakům. Turečtí vojáci se nás doptávali na poslední zprávy z bitevní čáry. Jen zlé zvěsti jsme měli pro ně, ale byli veselé mysli a s velkým zápalem se hotovili na Bulhary, po jejichž horké krvi nezkroceně toužili. Ve stanici Lyle-Burgas čekali jsme čtyři hodiny. Ovšem po nějaké restauraci tu nebylo ani zmínky. Úředník s pravým tureckým srdcem chlubně nám ukazoval na dlouhé vlaky naplněné statným tureckým vojskem a jist jsa, že nastávající válka novou slávu přinese půlměsíci, odhadoval nám tajně plány: »Turci z předních pevností pomalu budou se stahovati k Odřínu, Bulhaři zatím dobývajíce oněch pevností k smrti se unaví. Zatím část vojska tureckého potáhne k Plovdivu, odřízne vojsko bulharské ze zadu, kdežto oddíly z Lozengradu a Odřínu napadnou je a naše vojsko potáhne znovudobytým Bulharskem, aby napojilo koně své v zelenavých vodách dunajských«, Jaká to ironie osudu! Bulhaři stojí již před branami Odřínu, tato svatyně turecká padne do jejich rukou! Konečně po 25hodinové jízdě dosáhli jsme cíle. Na nádraží nemožno se dovolati úředníků, vojskem jest vše obsazeno. Konečně bez dlouhých průtahů dostali jsme se na určené místo, ovšem hoši z Bulharska domů se nedostali, neboť není naprosto spojení mezi Cařihradem a Varnou. Čekají ve Fanaraki. Dlouho nebylo možno dostati nijakých zpráv z obleženého města o stavu našeho semináře a našich Otců. Konečně prostřednictvím dobrotivé královny bulharské Eleonory dostali jsme zprávy, že Otcové i sestry žijí a jsou zdrávi. Opatrují tři vojenské nemocnice, v nichž jest na 300 lůžek. Devět větších seminaristů pomáhá obětavě ošetřovati raněné. Když nastalo příměří, sbírají koule a části granátů, jež v jejich blízkosti dopadly. Malinké zásoby potravin skrovně rozdělované dosud vystačovaly, ale nyní jsou již v nejkrajnější bídě. Sta obyvatelstva umírá hladem. Všechny potraviny jsou vyčerpány. V městě není možno dostati chleba, píce pro koně, petroleje, topiva, ba i sůl již došla. Co ještě zbývá pro výživu obyvatelstva, jsou koně, které nyní houfně zabíjejí. O sjednoceném katolickém biskupu msgru. Petkovu zpráv není. Rovněž ničeho se neví o osudu polských otců zmrtvýchvstalců, kteří ve středu města měli gymnasium.

Rozmanitosti.

Členům a dobrodincům «Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda» a cyrillomethodějského družstva «Velehrad». Letos budou slouženy za živé i mrtvé členy obou spolků a jejich dobrodince jakož i za sjednocení národů u víře pontifikální (biskupské) mše sv. na posv. Velehradě: 14. února v den úmrtí sv. Cyrilla (dvě); 6. dubna v den úmrtí sv. Methoda (dvě); 5. července na svátek sv. Cyrilla a Methoda a po celý týden jeho oktávy každodenně 2 biskupské mše sv.; 27. července o pouti Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda (dvě); 15. srpna na svátek Nanebevzetí Panny Marie (dvě); 28. září na svátek sv. Václava (dvě); 23. listopadu na svátek sv. Klimenta (dvě). Jedna biskupská mše sv. v tyto dny bude o 6. hod. ranní, druhá o půl 11. hodině.

Vypsání ceny na nové písně cyrillomethodějské. Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda vypisuje tímto cenu 30 a 20 K na melodie pro cyrillomethodějské písně. Jedna má býti mešní, jiná na oslavu sv. Cyrilla a Methoda. Buď možno podati pouze melodii bez textu anebo na požádání pošleme slova, na něž dlužno melodii složiti. Podané písně dají se posouditi odborníkům, již nejlepší vyberou. Melodie dlužno podati do velikonoc t. r. na redakci «Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda» v Kroměříži, kteráž též vše bližší sdělí.

Katolický seminář pro Srbsko a Černou Horu. Denní listy přinášely zprávu o zřízení nového ústředního semináře pro Srbsko a Černou Horu v Prizrenu. Byly to pouhé domněnky dosud, neboť na rozhodujících místech dosud otázka ta nebyla uvažována. Jest skoro jisté, že Srbsko po skončení války bude hleděti si ujednati konkordát s římskou stolicí. Pravděpodobně však ústřední seminář nebude v Prizrenu, nýbrž v Baru, kde jest sídlo jediného katol. slovanského arcibiskupa na tomto pravoslavném území, jemuž přísluší též titul primas Serbiae.

Nedostatek pravoslavného kněžstva na Rusku. v některých diecesích jest dosti citelný. Tak na př. na Archangelsku jsou celé fary bez kněží. V takových osadách, kde cizího kněze těžko lze dostati, dětí nekřtí, dospělí umírají bez poslední duchovní útěchy, vstupují ve sňatek manželský bez obřadu církevních a pochovávají bez kněze.

Pravoslavná církev v Bosně a Hercegovině. Pokud Bosna s Hercegovinu byly částí území tureckého, veškeří duchovní pravoslavní v obou zemích byli pod právomocí patriarchy cařihradského. A když Rakousko-Uhersko země ty obsadilo, nezměnil se poměr ten, ač by bylo přirozenějším, aby se pravoslavní Srbové dostali pod moc patriarchy v Karlovcích, jenž jest samostatný naprosto nezávislý na řeckém patriarchu cařihradském. Nestalo se tak však patrně z obavy, aby tyto země nepřišly příliš v odvislost vlády uherské. Mezi vládou rakousko-uherskou a patriarchátem řeckým v cařihradě byl stanoven tento zákon (ze dne 28. března 1880): «Metropolitní sídla v Sarajevě, Mostaru a Dolní Tuzle v Bosně a ve Zvorníku v Hercegovině zůstanou. Biskupové jsou jmenováni od císaře, jenž napřed oznámí patriarchovi jméno kandidátovo, a jestliže jest neznám patriarchovi, sdělení císařovo doprovodí biskup pravoslavný, jemuž kandidát jest podřízen. Jako jmenování podobně má se díti též sesazení biskupovo pro porušení církevních nebo státních povinností. Sv. olej dává patriarcha, jehož jméno se vyslovuje při liturgii. Místo povinné podpory, kterou zmínění metropolité ročně platili patriarchovi, obdrží tento od státní správy roční obnos 58.000 piastrů vyplacených ve zlatě. Nově ustanoveného biskupa světí jiní biskupové». Když Bosna a Hercegovina byly přivtěleny k říši rakousko-uherské, počali jejich pravoslavní pomýšleti na vymanění se z moci řeckého patriarchy a chtěli se osamostatniti. Ale opět nastaly těžkosti v říši naší samé, i když odezíráme od neochoty k tomuto kroku se strany patriarchátu řeckého. Vláda uherská ráda by je byla dostala pod právomoc patriarchy karlovického, aby nabyla vlivu na církevní poměry v nově přivtělených zemích, kdežto Rakousko toho dopustiti nechtělo. —

Zřizování polských kostelů v Americe popisuje v Gazetě Košc. tamní missionář Niewodowski. Většina amerických kostelů staví se na dluh. Vidí-li kněz, že kolonie polská jest obětavá a má zajištěný výdělek, vypůjčí si v bance kapitál a dá se do stavby kostela, fary a školy. Pak pracně musí sbírati peníze, aby mohl platiti úroky a umořovat dluh, poněvadž kostel není biskupem posvěcen, dokud není dluhů prost. Příspěvky se sbírají jednak po domech, jednak v kostele, platilo se i vstupné do kostela, prodávají se sedadla, ve prospěch kostela pořádají se zábavy, divadla, loterie a j. Ano i za funkce, které u nás jsou úplně zdarma, jako na př. sv. zpověď a sv přijímání, ve veliké nouzi vybíral se poplatek ve prospěch kostela. Nynější sv. Otec zakázal vybírati vstupné do kostela. Takovým způsobem jsou vybudovány i nákladné a nádherné kostely jako na př. v Milwaukee polský kostel sv. Josafata, jenž jest postaven dle vzoru sv. Petra v Římě a byl zatížen dluhem na milion dolarů. Stihne-li však kolonii pohroma, tak že nestačí na dluh, kostel přijde dražbou do prodeje. Proto aby co nejvíce vycenili, stavějí kostely slohu románského, jehož stavby se dá prakticky využitkovat k různým skladištím, divadlům atd. Vnitřek kostela bývá upraven jako v divadle, tak že všichni vidí kněze. V některých kostelích bývá až tři tisíce sedadel S kostelem bývá spojena též katolická škola vedena sestřičkami, která jest tam důležitým činitelem, udržujíc národnost a ducha náboženského.

Přípravy k volbě nového patriarchy řeckého dály se přes válečné bouře v Cařihradě 1. ledna. Dle tureckého fermanu z r. 1860 rozpadá se volba ta ve tři části. V první se navrhuje nový patriarcha, v druhé se vybírají tři kandidáti a v třetí se skutečně volí. Každý biskup patriarchátu má právo navrhnouti jednoho kandidáta z vyššího duchovenstva. Biskupové jsou povinni tak učiniti v uzavřené obálce ve 14 dnech po vyzvání. I laici s volebním právem mohou činiti návrhy. Z hodnostářů církevních volí členové sv. synodu, v Cařihradě náhodou přítomní biskupové a metropolita heraklejský, jenž dle zvyku ustáleného podává nově zvolenému hůl patriarší. Z laiků súčastní se volby tři nejvýznačnější úředníci patriarchátu, členové laikové smíšené rady (která na dvě leta jsouc volena stará se o materielní záležitosti patriarchátu v Cařihradě), osm zástupců stavu úřednického, místodržitel ostrova Samu nebo jeho zástupce, tři delegáti «dunajských říší», čtyři zástupci vědy, pět obchodu, jeden bankéř, deset zástupců různých společenstev, dva zástupci farních kostelů cařihradských a bosporských a 28 vyslanců z eparchií podřízených patriarchátů. Všichni voliči i volitební musejí býti podaní sultánovi a kandidát musil aspoň 7 let bez pohany spravovati svou diecesi, učení a zákony církve sv. znáti a dobře ostříhati. Z navržených vybírají voličové nějaký počet (asi 8) a seznam jejich podávají portě, jež neoblíbené škrtá. Z ponechaných portou vybírají voličové tři kandidáty, a z těch pouze voliči duchovního stavu volí patriarchu. Sv. Synod podává pak portě zprávu o průběhu volby a žádá uznání — berat pro nově zvoleného. V tomto beratu, jenž se musí vyplatiti za vysokou cenu, jsou vypsána práva náležející patriarchovi. Patriarch jde se pak představit velkovezírovi, jenž mu berat odevzdává vlastnoručně. Při té příležitosti dostává patriarcha od velkovezíra nádherné hedbávné vrchní roucho (kleriku), pláštík černou kapuci, patriarší klobouk, hůl a bílého koně. V nádvoří residence očekávají jej zástupy lidu a metropolitové s hořícími svíčkami. Při průvodě u vchodu do kathedrály předčítá tajemník sv. synodu hlasitě berat, načež celý průvod se ubírá do kathedrály. Tam heraklejský biskup posadí nového patriarchu na jeho kathedru, podá mu klobouk a hůl a provolá mu třikráte «aksios», což přítomní opakují. Na to se slouží slavná liturgie a uděluje se lidu požehnání nového patriarchy.

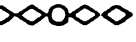

OBSAH: Katolíci! Milení souvěrci! — J. Vágner T. J.: První rusínský biskup v Kanadě. — S. Sardenko: Maria na Východě. — V Vaněk: Na Černé Hoře. — P. V. Hladký: Vzpomínky z katol. missií na Rusku. — Zvěsti: Z Velehradu. Ze Sofie. Z Kara-Agače. — Rozmanitosti.

Nákladem vlastním. — Tiskem Jindřicha Slováka v Kroměříži.

Čís. 4. DUBEN. Rok 1913.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro něj dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“

Redaktoři a pořadatelé: **Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.**

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dollaru, do jiných zemí 2·5 fr. Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Jak oslavíme jubilejní rok letoší.

Podává Dr. Ant. C. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochr. bl. Panny Marie«.

Pozveme všechnu čeleď Cyrillomethodějskou na slavnosti nynějšího jubilejního roku na posvátný Velehrad. Pozveme také katolíky celého světa, jakž tomu bylo při předešlých jubileích, neb máme oprávněnou důvěru, že mají zájem na všem, co se cti Boží týká. Snad jim nebude možné zavítati k nám. Než jako my se těšíme z projevu víry u všech národů a v duchu zalétáme na jejich slavnosti, zajisté i oni tak učiní. Mnoho zlého slyší o našem národě, oč novinářstvo nám nepřátelské se postarává, ať také zví o dobré stránce naší. Věru my nemusíme se styděti za naše slavnosti. Opětně byli na našich slavnostech poutníci vznešení z dalekých krajin a, když uviděli zbožnost upřímnou a nadšenou našeho lidu, vyznali, že něco podobného v takých zástupech nikde neviděli.

Host z Říma až žasnul nad zbožností, modlitbami a zpěvy na velehradských slavnostech. Nuntiovi papežskému, nynějšímu kardinálu Granito di Belmonte, dosud dojmy z velehradských slavností a ze slavností svatohostýnských nevymizely z paměti a ze srdce. Zachovává je v blahé paměti. — O korunovačních slavnostech na Sv. Hostýně host z daleka, jenž na různých slavnostech u různých národů byl, nepokrytě vyznal: »toho jsem nikde ještě nezažil, to u mého národa není možným«.

Ten nával ku sv. zpovědi, čekání několika hodinné, než se dostane kajicník ku sv. zpovědi, sv. přijímání s pohledem, v němž se zračí vše, víra, naděje a láska i pokora, společné modlitby vše úžasem naplňuje pozorující poutníky cizí.

A radostný úžas stupňuje se při zasvěcení se Božskému Srdci Páně a při obnově křestní úmluvy, kde tisícové z té duše z toho srdce vysýlají vroucí prosby, kde odhodlanost při vyznání víry s takou horoucností se projevuje. Slzy radosti řinou se při modlících se poutnících, ale i při těch, kteří je pozorují. Jinověrce zdolal při pohledu na takou slavnost s hořkostí a trpkostí: »Škoda, přeškoda, že my něco podobného v našem náboženství nemáme«.

Nechceme se ani zmiňovati o blahopřání ku takým slavnostem unášejícím, která přednášena bývají pořadatelům našich jubilejních slavností od návštěvníků z daleka různých národností. Přijímají je ne však pro sebe a s díky k Pánu, Matce Boží, sv. Cyrillu a Methodu. A připojují k tomu vroucí prosbu: »Utvrdiž, ó Bože, co si působil mezi námi, na přímluvu Matky Boží, sv. Cyrilla a Methoda!« (Pokračování).

◇◇○◇◇

Sjednocení Rusové v Petrohradě.

Ad. Jašek.

Nečetná sjednocená obec ruská v Petrohradě*) po mnohých marných pokusech konečně na naléhání dvorních dám hraběnky Kellerovy, kněžny Molkovské, kněžny E. M. Dolgorukové a jiných vznešených osob byla uznána samostatnou a dovoleno jí konati bohoslužby obřadem východním (staroslovanským). Kněz, jenž tuto kapli spravoval, byl dříve úředníkem v dobročinném ústavě carevny Marie, nabyl bohoslovného vzdělání v rakouském jesuitském ústavě a byl vysvěcen na kněze od J. Ex metropolity Šeptického. I pod nástupcem Stolypinovým v ministerstvu vnitra Makarovem zůstala bez úrazu, a představení její byli uznáni od ruských úřadů. Nacionalistům byl ovšem tento hlouček Římu oddaných Rusů trnem v oku. Tvrdí, že lid byl pouze sveden a že jest třeba jej poučením aneb i násilím přivésti zpět k pravoslaví.

K tomuto činu odvážil se pravoslavný biskup Nikander, jenž za bohoslužby objevil se v katolické kapličce, měl prudkou řeč proti svádění ruského lidu ke katolictví a nařídil policii tuto kapli zavříti, což s dorozuměním ministerstva se i stalo. Jednání toto ovšem dokazuje, jak těžko v neuvědomělém Rusku možno prováděti carův Ukaz z r. 1905 o volnosti svědomí.

Polský jesuita P. J. Urban z Krakova — jedna z těch málo polských duší, které nestranně a střízlivě posuzují naše snahy o Rusku — jsa velmi dobře zpraven o stavu katolicismu na Rusi, píše v Gaz. Kośc o vzniku a osudech sjednocené ruské obce toto:

*) Viz »Apoštolát« ročník I. str. 13.; ročník III. str. 2.: »Návštěvou u ruských katolíků v Petrohradě.«

Kaplička ruských katolíků má již zajímavou minulost za sebou. Když byla ohlášena carským Ukazem volnost svědomí a tudíž volnost opustiti pravoslaví, tvořily se po městech ruských menší nebo větší hloučky osob, jež toužily žíti v církvi katolické. Byli to buď tajní katolíci nebo děti ze zmíšených manželstev, anebo bývalí sjednocení (unité) z Běloruska a z Podlesí. Část jich buď vskutku původem buď poruštěním hlásila se toliko k jazyku ruskému a v něm pouze mohla konati své modlitby a dáti se nábožensky poučovati. Největší počet ruských katolíků byl v Petrohradě a nestále se množil. Ponévadž od r. 1875 obřad východní katolíkům povolen nebyl, byli nucení katolíci jazyka ruského, ať se již zrodili v obřadě latinském, nebo pocházeli z unitů nebo z pravoslaví přešli ke katolictví, přidržeti se obřadu latinského. Většina těch, kteří pravoslaví opustili, nejevila zvláštní náklonnosti k obřadu východnímu; proto neznajíc jiné formy, beze všeho přijímala obřad latinský. Takto rostly skupiny katolických Rusů latinského obřadu. V Petrohradě kolísal počet jich mezi půl druhým tisícem duší; jiná značnější skupina jich byla v Moskvě. Každé větší město má katolíky, kteří nemluví jinak než po rusky.

V Petrohradě započaty pro ty katolíky od r. 1907 napřed ve světnici knihovny při chrámu sv. Kateřiny, na to v kapli sv. Jana náležející kdysi řádu maltézskému konference a kázání náboženská někdy i se zpěvy ruskými. Tento zajisté spravedlivý ústupek jazyku ruskému v bohoslužbě byl přijat na polské straně s nechutí ano i s podezřením, jež poukazovalo na dávnější pokusy vlády ruské o poruštění kostela na Litvě. V tomto případě dán k tomu popud nikoliv od vlády ruské, nýbrž z řad církevních; byl to pouze úkon spravedlnosti náležející nové ratolesti na rozložitém stromu církve. Kázání a bohoslužby ruské v ničem neztenčily práv jiných národností, nikomu se nestavěly v cestu; konali je místní kaplani latinského obřadu a též s latinským obřadem.

(Pokračování.)

◇◇◇◇◇

Bulharské princezny Naděžda a Eudoksia českým dítkám.

Ad. Jašek.

Šťastné dítě, pokud bezstarostně může se ohřívati v teple něžné lásky milujícícn a starostlivých rodičů. Tohoto štěstí, na něž blahá vzpomínka doprovází člověka celým životem, jest zbaveno tisíce a tisíce dítek vítězných národů balkánských, dítek od nejútlejších nemluvňátek až po dospívající jinochy a dívky. Jsou to ubozí sirotci, jichž otcové ceníce výše blaho drahé vlasti nad štěstí milované rodiny, položili obětavě to nejdražší, svůj vlastní život na oltář vlasti, by jí dobyli svobody.

Na 100.000 nejzdravějších synů Bulharska, výkvět národa, krvácelo již za drahou vlast, padli hrdinně na bojišti aneb byvše těžce zraněni zůstanou mrzáky do smrti. Veliké množství z nich jsou otcové rodin.

Mnohé dítky neustále vzpomínají na tatínka, navštěvují denně s ustaranou matičkou kostelíček a vysílají z čistého svého dětského srdéčka vroucí modlitby k Nejvyššímu za tatínka

Bulharské princezny Nadežda a Eudoksia.

Nevědí dosud chudinky, že byv těžce raněn dokonal svůj život na bojišti, vzpomínaje naposled s modlitbou na rtech svých pozůstalých drahých v daleké domovině. Nevědí, že poslední pozdrav jeho platil jim, poslední modlitbu šeptal za ně, poslední dech svůj posílal k nim. Nevědí, že jsou už sirotami, že jich už otec nepoceluje, že ho neuvítají mezi vítězi, že už ho neuvidí na světě, že tam daleko leží zahrabán s jinými padlými soudruhy a hrob jeho že jest neznám Modlí se ubohé dosud za šťastný návrat jeho . .

Takových nevinných a nešťastných dětí jest na tisíce. — Dobré zbožné princezny bulharské, Nadežda a Eudoksia*), jichž

*) Král bulharský, Ferdinand Koburský, jest náboženství katolického. Nezapomenutelnou zůstane u nás jeho příkladná pobožnost, již ukázal na posvátném Velehradě před pěti lety, súčastniv se slavnosti božího Těla. První jeho manželka Marie Luisa (princezna Bourbonská a Parmská) byla neobyčejně zbožnou a horlivou katoličkou. Zemřevši po porodu nejmladší princezny 9. ledna 1899, leží pochována v nádherné rakvi před bočním oltářem arcibiskup. chrámu v Plovdivě.

obrázek přinášíme, vydaly provolání k dítkám, kterých osud není tak krutý jako oněch ubohých sirotků bulharských. Samy v průvodu své nevlastní matky, nynější královny Eleonory, navštívily několikráte bojiště, těšily trpící a pomáhaly raněným. Když meškaly uplynulého roku v prosinci v Plovdivě, nejraději navštěvovaly nemocnice s raněnými vojíny. U Otců assumptionistů za vedení Otce Gervasia připravovaly se s příkladnou zbožností na svátek Neposkvrněného početí Panny Marie. Každodenně přistupovaly ku sv. přijímání a ve svátek 8. prosince byly přijaty do družiny marianské.

Tyto vznešené kněžny vydaly provolání k dítkám různých národů, samy je překládajíce do některých řečí, s prosbou o pomoc ubohým opuštěným dítkám bulharským. Provolání jejich zní:

Bůh žehnal křesťanským zbraním v tuhém boji, který nedávno se skončil.

Co je však obětí, které tuto slávu zaplatily svým životem, a co sirotků zůstalo po tomto křižáckém tažení!

Tito sirotci ubohých potřebují chleba, šatu a přístřeší. — Jménem těchto malých dítek vztahujeme ruku zvláště k jejich českým bratřím a sestrám, prosíce je, aby i oni jim přispěli ku pomoci.

Přijímáme s vděčností i nepatrný dárek ku zbudování sirotčinců v různých krajích Bulharska a s potěšením velkým zašleme každému dárci své podobizny se srdečným díkem.

Dávejte dětem těch, kteří zemřeli v boji pro kříž!

Spasitel náš více nežli jindy žehnati bude všem dobrodincům, neboť On praví: »Cokoliv učiníte těmto maličkým, mně jste učinili.«

Eudoxie a Nadežda,
kněžny bulharské.

Vdp. farář P. Smejkal z Veselíčka píše nám: »Zajisté přispěje mnoho ku sblížení a sjednocení u víře a lásce, když naše katolické dítky a naši věřící projeví lásku ku svým trpícím spolubližním na Balkáně. Láska získává víru.

U nás ve Veselíčku šly dne 9. února na ten účel dítky oběrou. Promluvil jsem krátce o hrozné tísni sirotků, o tom, jak naši sv. apoštolové slovanští sami pocházeli z oněch končin, pomodlili jsme se k sv. Cyrillu a Methoději za sjednocení Slovanů v pravé víře a zazpívali píseň: »Bože, co's ráčil.« Děti šly

Bulhaři často přicházejí k jejímu hrobu a modlí se. Nynější královna Eleonora jest sice protestantkou, ale všemu katolickému na Balkáně jest nakloněna. (Viz dopis sestřiček ze Sofie.) Jejím přičiněním přes různé překážky pravoslavných byly zavedeny na některých místech katolické sestřičky. Z prvého manželství jsou dva princové Boris a Cyrill a dvě princezny Eudoksia a Nadežda. Princ Boris byl pokřtěn po katolicku arcibiskupem msgrem Rob. Meninim. Poněvadž však 38. článek bulharské ústavy dovoluje toliko prvnímu panovníku nenáležeti k pravoslavné církvi, kdežto u následujících toho vyžaduje, byl princ Boris k velikému žalu katolíků v únoru 1896 za veliké slávy v Tirnovu biřmováním přijat do církve pravoslavné, by mu byl zabezpečen bulharský trůn. Ostatní tři děti zůstaly katolickými a jsou velmi zbožné.

za zpěvu kolem oltáře, líbaly křížek na znamení lásky a skládaly dárky. Sešlo se tak v naší malinké osadě přes 20 kor., jež jsem doplnil na 25 korun.

Slavnost byla velmi dojemná, lidé slzeli při ní, a zajisté Pán Bůh bude žehnati na přímluvu sv. apoštolů slovanských tyto projevy lásky křesťanské. Takové slavnosti budou stupínky ku sjednocení Slovanů v jedné víře a církvi Kristově.«

Tento krásný příklad obětavých dítek z Veselíčka odporučujeme všem dítkám našim. Kéž rodiče a vychovatelé upozorní naše dítky na ubohé siroty balkánské, a štědré srdce dobrých dítek našich jistě se nad nimi ustrne!

Bulharští princ Boris a Cyrill, a princezny: Nadežda a Eudoksia.

Vítězství křesťanských zbraní nad půlměsícem jest dokonáno, avšak nikdo nezná dosud nesčíslných obětí, jakých si vyžádal tento hrozný boj. Na křesťanských národech, zvláště na nás katolických Slovanech, jest nyní, abychom pomohli svým hrdinným bratřím na Balkáně zahojiti jizvy, jež utrpěli v boji o kříž, abychom se aspoň smilovali nad ubohými sirotami, jichž otcové vykrváceli za nejdražší statky lidstva.

Bída, nouze, hlad chudičkých dítek jest tam nesmírný. Jistý missionář nám píše, že denně přicházejí malé děti bulharské k jeho chatě skřehlé zimou, polonahé, hladové, přinášejíce střepiny s sebou a úpěnlivě prosíce, aby se nad nimi smiloval a daroval jim aspoň kousek řeřavého uhlí, by mohly sehřáti své zimou skřehlé údy.

Náš »Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda« jest ochoten zprostředkovati dárky našich dítek sirotám bulharským.

Návštěvou v Odříně (Drinopoli).

Ad. Jašek.

Přejedše jednotvárnou, úrodnou sice, ale Turky neobdělávanou, za letního parna hrozně vypráhlou rovinou na dráze z Cařihradu k Odřínu, halícímu se ještě tajuplně v ranní mlze, jež mrakovitě věšela se k zadnímu pohoří, sestoupili jsme v neúhledné stanici, jaké u nás bývají v méně navštěvovaných městech. Cikáni a cikánky s robátky na rukou téhož vzezření jako u nás, s osmáhlou pletí, nečistým roztrhaným šatem obcházeli staniční budovu jako »čestná stráž«, slídivýma černýma očima provázejíce každého cizince. Ihned nabízeli první služby na východě všeobecně obvyklé, totiž cídění bot. Dovedou to jako u nás v hotelu málo kde. Mají v tom zvláštní zručnost, řekl bych, i zvláštní zrcadlový lesk leštidla.

Po vřelém uvítání od otců assumptionistů z KaraAgače, kteří mne očekávali na nádraží, usedli jsme do drožky, již řídil statný chlapík, přismáhlý Bulhar. Kotouče rozvířeného prachu zvedaly se za námi. Brzy stanuli jsme před zcela obyčejnou bránkou, jaké mívají naše venkovské domky, seskočili jsme, a milí čiperní hoši bulharští v méně úhledných uniformách s úsměvem na tváři vítali nás na nádvoří u kaple sv. Petra a Pavla. Kara-Agač jest předměstím Odřína, od hlavního města vzdáleno hodinku cesty, spojeno starou širokou bezednou silnicí.

Z Kara-Agače třikráte jsme navštívili Odřín. Tolik prachu nikde po celém Balkáně jsem nezažil jako tam. Soumaři a buvoli na silnici brodili se v něm v pravém slova smyslu po kolena. Přejedše dlouhý most přes Maricu, jejíž tok jsa pouze přírodou tvořen, dělá zátoky a hluboké prohlubně, stanuli jsme v městě samém.

Ulice města jsou křivolaké, neúhledné, špinavé, špatně dlážděné, nepravidelné, tu široké, tu uzounké. Domky přízemní, vznešených a bohatých Turků jednopatrové, rozcuchané; zápach orientální daleko na silnici dával cítiti vůni pokrmů v nich připravovaných.

Navštívili jsme popředně katolické ústavy.

První návštěva naše platila ovšem sjednocenému katol. biskupu msgru. M. Petkovi, rodilému Bulharu. Život jeho má mnoho zkušeností již za sebou, trpkých se strany fanatických Turků, blažících od obyvatelstva sjednoceného věrně mu oddaného a vzorně zbožného.

Po křivolaké, hrbolaté, místy zrovna balvany dlážděné ulici jsme jeli, že se mi zdálo, že vyhrknou ze mne vnitřnosti. Často ohlížel jsem se na kola, zda už nevypovídají služby při krkolomné cestě. Psi, turecké poloposvátné zvíře, líně uhýbali nám z cest, jinak si nás nevšímajíce.

Zastavili jsme před nepatrnou chaloupkou přízemní. Otec assumptionista ukázal, že to jest »residence« biskupova. Z malinkého ohraženého dvorečku vstoupili jsme v »komnatu«, nízkou světničku. Po vzájemném představení a upřímném, srdeč-

ném uvítání posadili jsme se na jednoduchou, nízkou pohovku a požívali pohostinství katolického hierarchy, popíjejíce na občerstvení trochu »sladkosti«, jež chutnaly jako hodně slazená citronová šťáva ve vodě. Uhasili jsme žízeň.

Po půlhodinové asi rozmluvě o tamních církevních a náboženských poměrech a našich snahách unionistických vzal ndp. biskup klíče od své »katedrály«, vsedli jsme do kočáru a jeli k ní. — Na cestě hodně jsme se pozdouchali všichni tři, ale nebylo pomoci, cesta nám připravovala i nepříjemnou houpačku.

Za nedlouho zastavili jsme. Zvenku jsem neviděl ničeho, co by upozorňovalo na chrám. Malými dvířkami jsme vešli na

Odřín (Drinopol): Most přes Maricu.

nádvoří a odtud do »katedrály«. Nepamatuji se, že bych u nás byl viděl tak oprchalý kostelíček, jako tento biskupský dóm. Div, že tráva nerostla až k oltáři. Zdi chatrné, bídně omítnuté, ani ikonostas (obrazy svatých před oltářem), ani oltář neměl zvláštností až na jedinou, totiž neočekávanou chudobu a jednoduchost biskupského chrámu. Po krátké modlitbě a prohlídce ukázal nám ndp. biskup na zbořenisko před kostelíčkem. »Toť můj bývalý příbytek«, vysvětloval nejdůst. p. biskup, veda nás otevřenými dveřmi do bývalé nyní pusté světničky. »Tento domeček koupil jsem si od jistého Turka, avšak když jednou přihnal se příval, sesula se mi střecha nad hlavou. Tak vše promokalo a propadalo zániku, že jsem se musil vystěhovati a najal jsem si domek, v němž nyní bývám.« (Pokračování.)

Mezi Bielorusy.

Dle katol. litevského týdenníku Viltis podává P Voj. Srba.

»Bieloruskaja viečarinka« (B—ý večírek) dne 12. února 1913 ve Vilně konaná přilákala do Sokolské dvorany hojného různorodého obecenstva. Bylo tu i Poláků i (Velko)rusů, ba i několik Litvanů. Opravdových Bielorusů jak na dřívějších jejich večírkách tak i tentokrát bylo jen velmi málo. Vůdce ná-

rodního hnutí uhlídals všecky, ale lidu, národu tam nebylo . . . V té věci vilenští Bielorusi bezmála ani kroku neudělali v před. Proto i tentokrát po celý večer slyšels ponejvíce hovořit po polsku, zde onde po (velko)rusku, — bělorusky nic! Hojně bylo »blahovolníků« (z polské strany), kteří po většině na celé národní hnutí bieloruské hledí jako na zcela nevinnou hříčku. Jakmile by však postřehli, že to hnutí uchvacuje jimi už zaujaté nebo zaujatu býti mající pozice, čili že to hnutí šíří se mezi lidem, není pochybnosti, že počet těchto »blahovolníků« rázem by zmizel.

»Naša Niva« (noviny — orgán Bielorusů) nebyla ani Polákům ani Velkorusům příliš nebezpečna; psala o národním probuzení, vynášela ideály, jimž lid málo nebo nic nerozuměl, nedotýkala se strun, jichž záchvěvy Bielorusům jsou nad jiné věci i sympatické i srozumitelné. Jsouc národním listem směru pokrokového, Naša Niva zásadně nehnula otázkou náboženskou, věcí to venkovskému lidu zcela jasnou a nanejvýš drahou, snad proto nehnula, že se bála rozbrojů vnitřních. (Jeť katolických Bielorusů na 2, pravoslavných na 6 milionů, jak tvrdí jich vůdci). Vydavatelé Naší Nivy chlubí se, že v kraji získali hojně odběratelů i mezi venkovany, nicméně v samém Vilně lid v národní hnutí dosud nijak není vtažen. Jediná jich organizace »Bielaruskij muzykalnyj dramatyčnyj hurtok u Vilni« slučuje jenom bieloruské vzdělance a jich (polské) blahovolníky.

Od nového roku 1913 Bielorusi-katolíci odtrhli se od Naší Nivy. Mám tu před očima ležet už tři první čísla časopisu »Bielarus — tydniovaja katolickaja hazeta«. Nový tento směr vznikl ze samé životní potřeby, a svědčí takto o čilosti bieloruského národa. Jestli tento směr neobjevil se dříve, toť jen proto, že jejich popolštění bratři, opraty krajinné a církevní politiky pevně držíce v rukou, tvrdošíjně bez ustání tvrdili »non possumus« (nemůžeme).

Měl jsem příležitost vyrozprávěti se s jedním z vydavatelů »Bielorusa« a tímto sdílím se čtenáři, co jsem se od něho dozvěděl. Odtrhnout katolíky od Naší Nivy přinutila jednak její bezbarvost ve věcech náboženských a jednak odhodlání, jíti mezi lid se slovem jemu tak drahým a srozumitelným. Čteme tedy v kratičké úvodní stati: Bielarus bude státi na základech křesťanství-katolictví háje práva víry katolické a národa bieloruského. I když jsme se od Naší Nivy odštěpili, nemíníme proti ní brojiti. Jen kdyby N. Nivě zachtělo se snad kdy bojovati proti katolické víře, potom »Bielorus« nesměl a nemohl by mlčeti . . . Dále v tom článku se povídá, jakých zásad bieloruští katolíci míní se držeti vzhledem k jiným národnostem a vyznáním: »Bielorus« nebude napadat jiných národností a vyznání; přejeme si jen rozvoj v naší víře a v našem rodném jazyce

»Bielarus« je si vědom, že jeho směr ať tak nebo jinak vnese v národní život mnoho vážných změn. Já sám mám za to, že zavede na Bělorusi běloruskou řeč do kostelů, že vytiskne

polské a odrodilé kněze ze zaujatých míst, zkrátka, že oslabí v celém našem kraji uměle udržované »všepoláctví«. — Aby tento proces nebyl bolestný, aby v samých počátcích nevzbudil u Poláků bezohledného úsilí, které by národní hnutí Bielorusů jednoduše udusilo navždy, Bielarus úmyslů svých ani slůvkem nevyzrazuje. Téže opatrnosti jest i Naša Niva — ze zkušenosti.

»Bielarus« poslal první číslo i redakcím polských listů; že nenašli co vytýkat, jeho objevení zcela klidně zaznamenali; varšavský tisk zrovna i s uznáním.

Bieloruskému probuzení nejvíce vadí a překáží různost vyznání. Náboženský boj mezi pravoslavci a katolíky již teď citelně se jeví v pracích národních. Po čase může vzplanouti v národě boj, který však podlomí všecky síly národa. Proto snad není jiného národa, kterému by byla dražší idea —sjednotiti východní a západní církev. Bezmála kde který běloruský vlastenec o této myšlence blouzní a vidí jenom v ní rozřešení všech sporů, jaké v národním postupu ještě mohou vzniknouti.

Bieloruský člověk i přes to, že je horlivým katolíkem, necítí v sobě ni nejmenšího odporu proti pravoslavnému popu, jen když je to dobrý »našinec«. Taktéž pop-vlastenec »dobrýma očima« hledí na katolíka. V lidu samém taktéž není antagonismu. Pravoslavný venkovan velmi ochotně chodí do kostela katolického pomodlit se, ale tak visí na svých obřadech, že se bojí jenom, by ho »nepolatinili«.

Tedy unii příhodné základy na Bielorusi trvají až dodneška. Kdyby tu nebylo různých zájmů politických, tento postup zdárně by se vyvinoval. Bude-li jednou uniatská záležitost **rozumně** rozřešena, pravím, že první k unii přihlásí se probuzený národ bieloruský.

◇◇◇◇◇

Na Černé Hoře.

Vincenc Vaněk. (Dokončení.)

U mitropolity.

Byl jsem opět v cetinjském samostanu. V crkvi pěli kněží jakousi pobožnost. Zůstal jsem venku. Až by vyšli, chtěl jsem se poptati, zda dostanu se teď k preosv. mitropolitovi. Mezi tím jsem si prohlížel náhrobky.

Když jsem se vrátil po chvíli, byli již kněží pryč, a od Černohorce na nádvoří jsem se dověděl nemilou zprávu, že preosv. vladyka jest teď zaneprázdněn v konsistoři, že možno s ním mluviti až odpoledne. Než přece jsem se pokusil, bych zrovna byl od něho přijat. Zvěděv, že konsistorní místnosti jsou v levém křídle kláštera zrovna v přízemí, zamířil jsem zrovna tam.

Jako na zavolanou dvéře se otevřely, a kněz vyšel na chodbu. Představil jsem se mu a přednesl svoji žádost. Kněz vlídně pokynul, a tak jsem se octl v konsistoři.

Tam pracovali 4 kněží. Stěny byly obloženy příhradkami, kde bylo plno spisů a knih. Podal jsem svému průvodčímu navštívenku, s níž odešel do sousedního pokoje; tam seděl sám metropolita. Za chvíli se vrátil a sděloval, že budu přijat ve slyšení.

Když jsme chvíli rozmlouvali, odchýlily se malinko dvéře. Kněz pokynul, abych vešel k metropolitu. Srdce v prsou mně trochu neklidněji zatlouklo. Metropolit stál u psacího stolku v černé klerice s nízkou černou čepičkou na hlavě. S milým úsměvem ukázal mně na sedadlo. Sám si také sedl.

Rozmluvili jsme se. On vykládal o svém černohorském kněžstvu, jež jest opravdu solí národa a věnuje své síly pro mravní rozkvět srbského lidu na Černé Hoře i pro jeho osvětu. Černohorské duchovenstvo jsouc totiž majitelem četných pozemků, odevzdalo je před léty 70tými ve správu státu, od něhož béře nyní určité roční obnosy a zbytek přenechává k osvětným účelům národním.

Když tak nadšeně mluvil o svém kněžstvu, maně mně zatanula duší slova šlechetného a v pravdě slovanského biskupa charvatského v Djakově, velikého † Strossmayera, která psal ve svém pastyřském listu r. 1882.: »Není v domovině naší od university až do školy nejnižší ústavu, jejž zařizovati nebyla by pomohla štědrá ruka biskupa a kněze. Tak se i díti má, neboť biskup a kněz jsou národu nejbližší . . . Bůh jim a oni národu nevinně schudlému a opuštěnému jsou odměnou . Neboť když Pán Bůh dá dobré a národ svůj milující kněze, pak všechno jmění, jež snad v úřadě svém získají uprostřed národa, vše také v národě upotřebí tak, že vše to jest nejšlechetnějším účelům v národě věnováno.«

Vyptával se, jakým dojmem působí na mne Černá Hora, poukazoval na spořádané poměry, jež za nynějšího knížete zavládly.

Žaloval, že se my Slované vzájemně málo známe a též málo o sebe se staráme. Spíše ještě tak cizí národové někde v Africe neb Australii nás zajímají. Těšil se, když jsem mu vykládal, že v českém národě již se též konečně shlížíme po spřízněných národech slovanských. Podotknul jsem, jak jest potřebí, abychom se zvláště i my kněží slovanští sbližovali a poznávali, aby se propast mezi námi vzájemnou neznalostí bez příčiny nešířila. Sám vysokopreosv. mitropolit k tomu poznamenal, že zásadního rozdílu velikého zde není. Rád slyšel, že u nás pracují mnozí kněží o východní otázce.

Bohužel, nebylo mně lze o tomto předmětu více se šířiti. Čas rychle plynul, neboť při vonné kávě černé mile se rozmlouvalo s tímto nejvyšším církevním hodnostářem, plným svatého nadšení pro svůj vysoký úřad, pro svůj národ srbský i pro ostatní Slovany.

Daroval mně tři knížky o duchovenstvu na Černé Hoře, o ústavě konsistoří a o sv. Synodu. Vždy zůstanou mně nejen pramenem nových cenných poznatků, nýbrž stejně také milou památkou na úctyhodného mitropolitu cetinjského.

Orlov Krš.

Opustil jsem samostan. Hledal jsem oddechu, abych nerušeně obnovil si v duši a uspořádal zažité dojmy ve stoličním městě, a věru

nehodilo se k tomu žádné jiné místo lépe, než »Orlov Krš« malý to pahrbek přímo nad Cetinjí, kde vděční Černohorci postavili pomník na památku 200letého nastoupení vladyky Danila na trůn černohorský. Byl on prvním vládcem z rodu Petrovičů Njegošů.

Upravenou silnicí po několika zatáčkách stanul jsem u cíle. Mramorový pomník kryje se v otevřené kapli. Jest v něm vtesaná podobizna vladyky Danila s nápisem: »Mitropolit Danilo, — Gospodar crnogorski, — Rodjen godine (roku, 1677., — Stupiv na vladu godine 1696. — Prestaviv se (zemřel) godine 1735.«

Byl vystavěn dle nákresu dřívější černohorské princezny, nynější italské královny Jeleny.

Dole pod námi rozkládá se cetinjská dolina i s hlavním městem, ale více vábí oči krajina k západu, plna rozeklaných útesů, strží, divokých plání, kde věčný Hospodář rozsel obřích skal až tam pod Lovčenské vrchy.

Oživují zde dojmy prvního vstupu do skalnaté říše černohorských Orlů. Dobře se zde sní o volnosti, o slávě slovanského rodu.

Bolnica Danila I.

Ve třech dnech jsem prohledl Cetinj i její znamenitosti téměř úplně. Nemohl jsem též minouti cetinjské nemocnice zvané »bolnica Danila I.« na počest křtu prince následníka r. 1871. Před ní zelená se pěkný sad ohrazený drátěným plotem.

Na zvýšeném nádvoří procházeli se nemocní ve stínu mohutných »briestů« (jilmů). Vešel jsem k řediteli nemocnice Dru. Stankovi Matanovići, jenž mně ochotně dovolil prohlédnouti si celé zařízení. V levém křídle jednopatrové budovy jsou kuchyně a byt nemocenského ekonoma Dušana Hičkoviće.

Rod Hičkovićů jest proslulý na celé Černé Hoře lečbou chirurgických nemocí. Jakkoli nemají žádného lékařského vzdělání školského, tož přece se zdarem léčí. Jeden z nich v nedostatku zkoušených lékařů byv v poslední válce ustanoven v polní nemocnici, sám na 2000 různých operací s úspěchem provedl.

Přívětivý pan Dušan Hičković prováděl mne nemocnicí. Jest tam 12 světnic pro nemocné se 36 čistými postelemi. Bylo tam právě 35 nemocných a to 5 s vnitřními a 30 s chirurgickými nemocemi. Za všechno lékařské ošetření i stravu platí nemocní denně 1 perper (korunu). V pravém křídle jest operační síň zásobená nejmodernějšími přístrojí lékařskými. V nemocnici jsou 2 lékaři.

*

Rozloučil jsem se s Cetinjí, dá-li P. Bůh ne navždy. Automobil hlučně nás unášel ke Skadarskému jezeru do Rijeky Crnojevićů.

Řidič byl Čech, jenž svoji mateřskou řeč uplatňoval i na Cetinju. Nejkrásnější češtinou se domlouval se Švedem až tam kdesi od Štockholmu, a když tomuto byl smysl méně srozumitelným, doplnil jej svými posuňky. A ejhle, Švéd docela dobře pochopil, že pro dnešek není pro něho místa v automobilu. K Černohorcům kořenil řidič svoji češtinu několika srbskými výrazy. A všechno jen hrálo!

»Krajino slávská, krajino zázraků! Neznáme tě ani my dost. Pitomost naše vodí nás na sever a západ do krajů německých . .« Tak volal jsem s Nerudou (»Obrazy z ciziny«), když projížděl jsem Černou Horou od posvátného Lovčenu a Cetinjí ke Skadarskému jezeru a odtud z Vir Pazaru železnicí Sutormanským sedlem kolem velebné Vršuty a skalnaté Rumije, střehoucí starý Bar až do Barského přístavu.

Vzpomínám tebe, Skadarské jezero, jak's mne uvítalo miliony rozkvetlých leknínů, jimiž ozdobeno bylo's jako slovenská nevěsta o svatbě, takže sotva jsi propouštělo štíhlou naši loď, na níž opět zlatá srdce černohorská vábila k sobě divnou mocí.

Nevymizí mně z duše krásy Crmnické*) ani Sutormanské, jež ochotně vysvětloval mně Ivo Darčević, roztomilý průvodčí vlaku.

Slunce klonilo se k západu. Sjížděli jsme ze sutormanských vrchů do barské přímořské roviny v nejsmělejších závitech. Na skaliskách svítily roztroušené pevnůstky černohorské, pod námi již se ukazovaly olivové háje barských měšťanů, a tam v dáli na obzoru rozlité stříbro oslňovalo svým jasem. Bylo to moře. Hééj, moře!

◇◇◇◇◇

Zvěsti o náboženském životě a missiích u Slovanů.

Ze Sofie. (N a š e s e s t r y v n e m o c n i c i r a n ě n ý c h.) Již čtvrtý měsíc tomu, co dlíme v cizině, již druhé svátky slavíme daleko od domoviny a tak jsme se již vžily do nových poměrů, že nám bude bolno při odchodu; uvykly jsme již na naše bratry Slovany, na jejich řeč a zvyky, tak že se nám ani nezdá, že jsme v daleké cizině. Prožily jsme tu chvíle radostné, trudné, hrozné i příjemné, avšak milá vzpomínka na dobrý lid bulharský bude nás provázeti celým životem.

Lid jest tu v pravdě dobrý, náboženský, jen neuvědomělý. Zdá se nám, že by v jejich dobrých, zbožných srdcích mohla vypučeti síla víry prvních křesťanů, kdyby se jim dostalo hlubšího náboženského vzdělání a návodu, jak uvésti vznešené zásady Kristovy v praktický život. Po té stránce lid bulharský jest ubohý. Jsme svědkyněmi smrti jejich hrdinné, avšak nedostává se jim poslední těchy náboženské, která člověka připravuje na nejvážnější okamžik života jeho, uklidňuje, zbavuje hrůz, vlévajíc v slzu nezměrné hořkosti blažící pocit nadějné útěchy a sílící vědomí odevzdanosti do vůle boží. Ubožáci odkázáni jsouce sami na sebe, umírají opuštěni od svých kněží. Věru, smutná to smrt bez hřejivé lásky, kterou přinášejí svátosti umírajícím v církvi katolické. Popové pravoslavní sice často navštěvují naši nemocnici, ale nedbají toho, aby pro věčnou vlasť připravili duše chrabrých vojínů, kteří za svou pozemskou vlasť na bojišti krváceli. Dej Bože, by lid bulharský brzo vrátil se do lůna církve římsko-katolické! Vidíme často, že lid touží po pravém světle,

*) Crmnica jest úrodná rovinka černohorská s říčkou vtékající u Vir Pazaru do Skadarského jezera.

poznali jsme, že lid v jádru jest šlechetný, nezkažený, ducha hloubavého. Missionáři protestantští snaží se balkánský lid přikloniti k protestantismu, přinášejíce a nabízejíce různé dárečky, malované knížečky, evangelium reformované, než přece tato líčená dobrosrdečnost nedovede zaslepiti hloubavé mysli poctivých Bulharů, kteří pokládají víru katolickou za něco většího a vznešenějšího, jelikož podává ruky pomocné nejen pro dobro těla, nýbrž i pro věčné blaho duše. Jsme zde rády, ačkoliv musíme napjati všecky své síly, aby nikdo nepostrádal našeho ošetřování, ale těší nás zároveň, že obdivují a vděčně uznávají obětavost katolického náboženství, které velí z lásky k Bohu i vlastní život nasaditi pro bližního. I naše jedna sestra těžce onemocněla na černé neštovice, které se v naší nemocnici objevily. Byla to pro nás těžká rána a zkouška, v tak daleké cizině bez rady a pomoci ctihodných, starostlivých představených. Nemocná byla od nás úplně oddělena, blouzníc v prudké horečce, ošetřována jednou sestrou, která se pro ni obětovala. Místnost byla uzavřena a nikdo neměl přístupu k těžce nemocné. Horečka stoupala každým dnem tak, že hrozilo nebezpečí zadušením. V úzkostech běžely jsme pro kněze, aby jí poslední útěchy poskytl — než nastojte! jaká bolest nás očekávala, kněz nebyl připuštěn, aby nákazy neroznesl. I vzaly jsme útočiště k sv. Blažeji, v této těžké zkoušce, úpěnlivě jej vzývajíce o přímluvu, a bohudíky neodepřel nám své pomoci, horečka znenáhla mizela, a po 3 týdnech k naší radosti nemocná sestra směla procházeti se na čerstvém vzduchu. Smutné to byly pro nás chvíle, když po 3 týdny postrádaly jsme duchovního léku, nemohouce přistoupiti k sv. svátostem, jelikož náš duchovní otec nesměl přicházeti do nemocnice; teprve o Velikonocích zapěly jsme s dvojnásobnou radostí slavné Alleluja, když jsme opět mohly přistoupiti ke stolu Páně. Nemůžeme zde nevzpomenouti zlatého srdce Jejího Veličenstva milostivé královny. Pro nákažlivé nemoci po 3 týdny postrádaly jsme Její milé a vzácné návštěvy. Za to však denně telefonicky se dotazovala, jak se daří nemocné a nám všem. Těšíme se, až ji opět uvidíme, a budeme moci díky jí vysloviti za laskavou její péči o nás. Věru, tak vznešená paní a při tom tak skromná a prostá! Při každé návštěvě prohlíží naše byty, vodíc nás za ruce, a mile se dotazuje , zda-li nám něco neschází. Často nám praví: »Děti, já denně děkuji Bohu za to, že vás tu mám!« My se slzami v očích ji ujišťujeme, že velmi rády vše konáme pro dobrý lid bulharský, a že vzpomínka na pobyt v Bulgarii nikdy a nikdy nevymizí z naší paměti. Její Veličenstvo královna přichází vždy prostince oděna jako pravá samaritánka, a to neočekávaně; jelikož snažíme se vždy v nemocnici udržovati vše v nejlepším pořádku, nebyly jsme nikdy v rozpacích, což královnu velmi těšilo. Ráda by zavedla všude katolické sestry, ale věc ta potká se asi s velikými potížemi, neboť mnoho dívek a vdov bulharských zaměstnáno jest v nemocnicích, kdež nacházejí výživu nejen pro sebe, nýbrž často i pro celé své rodiny (tak zv. »sestry bulhar-

ské). Divíme se často hrdinné mysli raněných vojínů, kteří nedbají bolestných ran, jež pokládají za chloubu, a touží po tom dychtivě, aby je Bůh brzo pozdravil, by se mohli vrátiti do boje. V každé nemocnici odebírají se četné noviny; všichni s napjatou pozorností ve skupinách poslouchají předčítajícího, a oči jejich září nadšením, když slyší, že na bojišti bylo nových úspěchů dobyto. Byli jsme také svědky, jak umírá hrdina za vlasť. Mladý, asi 35tiletý důstojník onemocněl těžce nastuzením. Když slyšel,

Bulharský král Ferdinand a králov a Eleonora.

že v naší nemocnici zdržují se výteční rakouští lékaři, hledal u nás pomoci lékařské. Samy jsme netušily, že by zákeřná nemoc toho statného muže sklátila v hrob. Nemocný sám teprve 2 dny před smrtí poznal, že síly rychle jej opouštějí, že čeká jej neodvratná smrť. Jak nám bylo líto mladého života, který mohl ještě vlasti mnoho dobrých služeb prokázati! Denně docházel nemocný na oddělení v pavilonu vzdáleném asi 10 minut. Jelikož byl již sláb, věrný přítel doprovázíval jej na cestě. Jednou snažil se nemocný násilím zlomiti přirozenou a stále rostoucí slabost;

vymkl se svému průvodci, dal se do šíleného běhu, ale brzo zemdlen padl v náruč svého starostlivého přítele. Když se byl poněkud zotavil, obrátiv se k sestře podál stojící, pravil: »Sestro loš (zle), umrem, nemyslel jsem, že mě smrť přemůže, ale poznávám nyní, že v brzku vás opustím!« A v skutku za 2 dny dostavila se chvíle smutného rozloučení; asi 10 minut před svou smrtí volal mě k lůžku svému a prosil úpěnlivě: »Sestro, pomoz, odměním tě bohatě!« Než jiná byla vůle boží. Těšila jsem jej, jak mohla, dodávala důvěry v Pána Boha, když pojednou umírající s uspokojením a úsměvem na rtech pravil: »Sestro, všecko mám pořádku, (kommanda) povely jsem rozeslal, a teď umírám.« Tak umírá věrný vojín balkánský, vědom jsa svých povinností až do smrti, odhodlán každé chvíle život položiti za vlasť! O jak mi bylo líto, že nebyl v chvíli té přítomen žádný kněz; jak šťasten byl by umírající, kdyby byl přijal v té těžké chvíli posilu a útěchu náboženskou, která by mysl jeho povznesla také k oné vlasti nad hvězdami. Jindy zase ustaraná matička přišla do naší nemocnice, navštívit naposled svého jediného syna na smrtelné posteli. Vidouc, že milovaný syn brzo asi dokončí svou pozemskou pouť, dala se do usedavého pláče a ve svém nevýslovném neštěstí bědovala: »O Bože, mé jediné poslední dítě, má potěcha, má podpora ve stáří umírá!« Muž a dva synové zahynuli v boji, a ten poslední syn ji opouští! Kdo popíše zármutek opuštěné, staré, chudé vdovy? — Než po chvíli vzmužila se ubohá žena a zlíbavši studenou líc drahého syna opustila nemocnici pevně doufajíc, že Bůh drahé miláčky odmění na věčnosti za statečnost a věrnost k vlasti a národu. Není divu, že prolévaly jsme horké slzy nad ubohou matkou, vidouce, jak srdnatě počíná si srdce mateřské. Mnoho a mnoho podobných případů děje se denně před našima očima a vítězná Bulgarie nosí sta a tisíce nešťastných žen a matek. Mimoděk nám často napadne myšlenka, že Bůh válečným štěstím odměňuje velké utrpení a obětavost chrabrého národa. Vytrváme na místě až do konce války, jak jsme slíbily milostivé královně, která nás dojemně prosila, abychom neopouštěly jejího nešťastného národa. Zajisté nešťastný jest národ, který musí za svobodu přinésti tolik obětí, musí obětovati tolik mladých životů lidských, ale zároveň šťastný jest národ, který po vítězném boji očekává spokojenou budoucnost a klidný vývoj sesíleného a po četných utrpeních jako omlazeného státu. Těžko a jistě ne bez slzí budeme loučiti se s milými Bulhary.

DO BULHARSKA. Apoštolát byl požádán, aby se postaral o vystěhovalce do Bulharska. Obrátil se na pana arcibiskupa Menińiho v Sofii, od něhož dostal odpověď: »Třeba, aby se vlády domluvily, obyvatelstva bulharského je v poměru ku velikosti země málo; ale bylo by žádoucno založení nových osad, aby se přestěhovalci s domácím obyvatelstvem nesmísili.«

Nákladem vlastním. — Tiskem Jindřicha Slováka v Kroměříži.

Čís. 5. KVĚTEN. Rok 1913.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro něj dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“

Redaktoři a pořadatelé: **Msgr Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.**

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dollaru, do jiných zemí 2·5 fr. Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Jak oslavíme jubilejní rok letoší.

Podává Dr. Ant. C. S t o j a n, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochr. bl. Panny Marie«.

(Pokračování.)

Prožité tak svaté chvíle nesmírně dojímají poutníky a vrývají se hluboko v paměť a v srdce jejich. Stávají se vzpruhou pro vše dobré a šlechetné. Podřimnou snad na chvíli vzpomínky ty, aby tím důrazněji a živěji se ozývaly a k novým činům podněcovaly. Ve volné chvíli hlavně o besedách v neděli a ve svátek opět duch zalétá na slavnosti ty, a řeč zase přijde na ně a o nich se otáčí. A to trvá léta. I povzbuzováni bývají posluchači, by i oni vážili dalekou cestu a na vlastní oči shlédnuli, o čem se vykládá tak dojemně a nadšeně. I pojímá i to dítě poněkud odrostlé předsevzetí, že chovati se bude dobře, že bude »hodným«, by dostalo od rodičů cestovné na vzácnou pouť. Což teprve o odrostlých říci! Spoří a utrhují si od úst, by, ať jsou i hodně vzdáleni, zažili blahých okamžiků na slavnostech našich.

Jest sice pravda, že mají naše veliké pouti i své vady. Platí-li slova, že na pouti nelze vyhledávati pohodlí, platí to tím více o velikých slavnostech našich. Tu teprve člověk toho nepohodlí vrchovatou měrou chtě nechtě zažije. Než vše to vyváží vzácný příklad pobožnosti a obětavosti. Slavnosti ty mají zase tu převzácnou vzácnost, že poutník necítí se se svým přesvědčením osamocen. »To nás tam bylo a až odkud!« Tak chválí se při uvítání od svých. Pohled na zástupy předivným kouzlem působí na srdce poutníkovo. »Nejsem sám, je nás přemnoho«, tak uvažuje. To vše srdnatostí a zdatností ho naplňuje. Nemusí se

styděti za vyznávání víry, když tolik tisíc jásá a díky vzdává, že křesťany jsou a katolíky.

I jsme ovšem i pro soukromé pouti, kde člověk všechen pohříží se do rozjímavé modlitby a v zanícenosti vysílá vroucí prosby k Bohu Tvůrci svému. Než jsme i pro hromadné pouti a slavnosti a proto je zařizujeme na posvátném Velehradě i letošího roku pro jejich veliké přednosti.

Chceme jimi dosáhnouti, bychom společnými modlitbami dovolávali se stálosti a vytrvalosti u víře své, díky vzdali za drahý dar její. Chceme i dorážeti převroucími společnými modlitbami na Božské Srdce Páně, by již již Pastýř nejvyšší uskutečnil slovo své: »A bude jeden ovčinec a jeden pastýř«. Tam »učiníme lásky obnovu«. Modlitba srdce ospravedlněného zajisté proráží nebesa a snese s nebe smilování a milosrdenství.

Proto bude povinností naší, víc vynaložiti, bychom putovali na posvátný Velehrad, bychom i my k němu obrátili směr svých kroků. Vyhledáme sobě pouť z udaných dnů slavnostních, jenž nejvíce pro nás se hodí. Bude naší povinností, leccos si odepříti, abychom i dalekou cestu mohli podniknouti a aby nebyl milý krejcar neb halíř nám v tom na závadu. Třeba tu hodně záhy na to pamatovati. Máme a musíme se starati o přemnohé, než také dobrou zásadou, při všem starání nezapomínati na sebe a také sama sobě se obětovati a chvíli také sobě obětovati. Na umrtvování spočívá p o ž e h n á n í. Tím požehnanější bude umrtvování v tom ohledu a tím hojnějších milostí přinese pouť podniknutá z trpce nastřádaných halířů. Zřekneme se jiné ne nevyhnutelné zábavy, bychom mohli býti účastni nejušlechtilejší zábavy duchovní na posvátném Velehradě. Odepřeme si jiné slavnosti, bychom mohli býti svědky Velehradských slavností, slavností to povznášejících, a ve všem dobře utvrzujících.

Návštěvou v Odříně (Drinopoli).

Ad. J a š e k.

(Dokončení.)

Úctyhodný kmet, msgr. Petkov, zamyslil se a pak se rozhovořil o svých snahách, jaké háraly jeho nitrem, když nastupoval svůj úřad pastýřský. Byl ideálním. Ovšem mnohý nezdar, s jakým potkaly se některé šlechetné snahy jeho na půdě turecké, seslabil značně jeho energii životní. Nejen bulharská vláda cenila vysoko jeho práce pro Bulhary podané Turkům, nýbrž i vláda turecká vážila si ho velice.

Nemohli jsme opomenouti navštíviti bratry Poláky — zmrtvýchvstalce — kteří mají v Drinopoli úhledně a účelně zařízené školy. V uzavřeném nádvoří kolkolem vroubeném podloubím uvítal nás přívětivě ksiądz Polák, jenž sice spustil napřed německy, ale vida, že se můžeme dorozuměti po slovansku, rozhovořil se ve své měkké mateřštině. Jejich gymnasium jest ve-

deno svěžím duchem i dobrými silami. Odchovanci jeho mají přístup na university v Rakousku, Bulharsku a Francii. Kromě předmětů našich středních škol vyučuje se tam povinně živým jazykům bulharskému, francouzskému, německému a turecké-mu, tak že každý abiturient je ovládá. Katoličtí žáci vyučují se zdarma. Jejich odchovancem jest i nynější arcibiskup bulharský msgr. Mirov, jenž u nich přiučil se i jazyku polskému. Upřímný ksiądz Polák rozhovořil se o plánech, jaké by se daly uskutečniti nejen v Drinopoli, nýbrž na celém Balkáně, kdyby bylo dostatečných podpor aspoň pro obtížné začátky.

Po prohlídce ústavu a srdečném rozloučení spěchali jsme do nemocnice sester Nanebevzetí (assumpcionistek). Jest to na

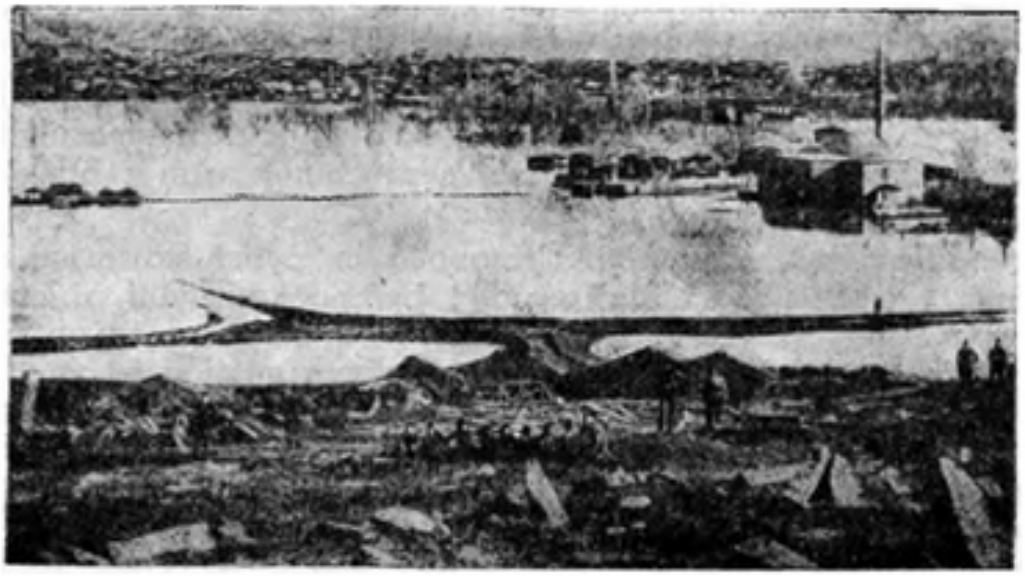

Drinopol Záplava města.

mírném návrší úhledný domek, s jehož střechy jest přerozkošný pohled na hrdě k nebi týčící se čtyři minarety slavné mešity Selimovy, na klikatý tok řeky Tundžy půlkruhem obtékající město a opodál na ploužívou Marici s modrozelenými vodami, na celou plochu posetou spoustami jednoduchých domků tu-reckých, řeckých, bulharských a na okraji uboze k zemi schou-lených baráků cikánských. Assumpcionisté přenesli praktičnost a vymoženost francouzskou na východ. A to jest patrno i zde. Nemocnice vyniká čistotou, moderním zařízením a svědomitou pečlivostí sestřiček. Nebylo šetřeno nákladu, aby ústav odpo-vídal požadavkům rozumného zdravotnictví a pohodlí nemoc-ných. Nejen křesťanskému obyvatelstvu, nýbrž i Turkům konala tato nemocnice služby neocenitelné.

Nejnádhernější a nejvzácnější památkou celému kraji da-leko široko vévodící jest velkolepá mešita Selima II., nejkrásnější prý v celé říši. A vskutku, i když jsem si důkladně prohlédl chrám Boží Moudrosti v Cařihradě, mocným dojmem působil na mne pohled i na tuto vynikající památku 16. století. Před me-

šitou jest nádherné sloupoví s obrovskými mramorovými a granitovými sloupy z jednoho kamene. Čtyři štíhlé 60 m vysoké minarety činí vysoko nad celým krajem k nebi. Každý má tři oddělení (galerie) se 300 točenými schody. Jsou mistrovským stavitelským dílem, neboť nedotýkají se vzájemně. Ať neopomene nikdo dostati se až nahoru, kdo snese odsud úchvatný pohled na rozsáhlý vlnitý kraj, odkud asijští dobyvatelé rozvinuli světovou moc na pevnině evropské. V okolí Drinopole, jenž od r. 1365 až po dobytí Cařihradu 1453 byl sídelním městem sultánů, tábořilo děsné turecké vojsko ukrutenstvím i šílenou udatností smutně proslulé. Vnitřek mešity působí podobným dojmem jako chrám Boží Moudrosti, třeba že jest daleko cennou výzdobou za ní. Obrovské porfyrové sloupy nesou vzdušnou velkolepou kopuli. Tam v nádherných náhrobcích odpočívají těla výbojných sultánů tureckých.

Právě muezin volal s minaretu dojemně své věřící k modlitbě, když loučili jsme se s Drinipolem, v jehož nečistých ulicích horký vzduch byl silně prosycen nepříjemnou vůní z blízkých neúhledných pootevřených domků.

Cílem mé cesty nebyl Drinopol sám, nýbrž slovanský seminář v Kara-Agači, kdež prodlel jsem několik dní příjemně v kruhu milých kněží assumpcionistův a dobrosrdečných bulharských hochů, nadějných to apoštolských missionářů ve Velkém Bulharsku. Čiperní to hoši! Vedle bulharštiny švitořili starší již franzousky. Jsou připravováni svědomitě na svůj těžký budoucí úřad. Nouze byla jim údělem od kolébky doma, chudoba je hostí v semináři a nedostatek bude je provázeti jako apoštolské muže celým životem, kdy budou získávati nesmrtelné duše lidské Kristu. Ve všem se musejí uskrovniti, jsouce odkázáni pouze na milodary z ciziny. K slzám byl jsem pohnut, když viděl jsem, s jakou příkladnou andělskou zbožností přistupují ku stolu Páně přijímajíce pod obojí způsobou a obětujíce sv. přijímání za své dobrodince. Někteří šlechetní dárcové věnují jim na denní stravu almužnu (asi 20 K) a za ty slouží se mše sv., chovanci obětují sv. přijímání a vzpomínají v denních a stolových modlitbách dobrodince. Tuto almužnu nazvali jsme **chlebem** sv. Methoděje. S hochy a s celým seminářem prožívám radost, kdykoli zvím, že náš seminář slovanský jest na několik dní zásoben chlebem sv. Methoděje. Někteří dobrodincové stanoví si den na př. narozenin, svátku, úmrtí některého člena rodiny a j., kdy si určují, aby mše sv., sv. přijímání a ostatní modlitby na jejich úmysly se konaly. My s oprávněnými nadějemi hledíme vstříc k odchovancům karaagačského semináře a oni s prosbou patří zase k nám, abychom jich neopouštěli.

Jen nerád loučil jsem se s Kara-Agačem. Kraj zase nořil se v lehkou mlhu, když vlak uháněl se mnou do Drinopole k Mustafě Paše a dále ku královské Sofii.

Postavení katolické církve na Balkáně.

Ad. Jašek.

Přítomná válka prakticky řešíc politickou a terrioriální otázku balkánskou, rozvinuje celou řadu otázek jiných, k jichž posouzení a rozřešení nabízejí se mnohdy síly, které jednostranně věci pojímajíce, naprosto nespravedlivě posuzují i některé důležité jevy. Náleží k nim především otázka náboženská, zvláště poměr islamu a pravoslaví ke katolicismu. Znám jest na př. neprozřetelný, ničím neodůvodněný a zcela nespravedlivý výrok vynikajícího člena německé křesťansko-sociální strany vídeňské, jenž blíže nám stavěl vyznavače islamu než naše křesťanské bratry balkánské s námi pod tentýž prapor Kristův se hlásící a toliko v některých věroučných článcích od církve ka-

Drinopol: Mešity a byzantská věž.

tolické se odchylující. Neberu tu v ochranu jednotlivců balkánských, kteří vidouce rozkvět církve katolické mezi Bulhary, snažili se kydati na ni hanu a ji očerňovati, jak mohli,*) neomlouvám časopisectva, jež čerpajíc zprávy o katolicismu z liberálních požidovštělých listů západoevropských, hledí na vše katolické úkosem a obává se jeho rozmachu a moci jako všichni nepřátelé církve katolické na západě, dobře vím, že na Balkáně církev katolická musí zápasiti a dobývati si každého kroku vpřed, ale celkově požívá v Bulharsku a na Černé Hoře svobody, jaké jí nedopřávají ani katolické kulturní státy západoevropské, jsouc všude považována za mocného činitele kulturního, jenž svými vzdělávacími a humanními ústavy získává si čím dále tím opravdovějších sympatií jinověrců.

Na svých cestách Balkánem byl jsem často svědkem, jak pravoslavní váží si ba přímo ctí katolického kněze. Kdykoli jsem šel v Sofii a Plovdivě s katolickým knězem, vždy uctivě jej pozdravovali, rádi s ním dávali se do řeči, ač u svých duchovních tak nečinili, prostě si jich nevšímajíce. Ni nejmenší známky od-

*) Viz »Apoštolát« r. II., str. 12.

poru nebo nelibosti ke katolíkům od pravoslavných jsem nespatřil. Navštívili jsme společně i několik klášterů bulharských a pozoroval jsem, že katolické kněze přijímali se srdčeností, jak my bychom přijali je.

Při návštěvě sofijského ústředního semináře tázal jsem se průvodce professora, aby mi otevřeně řekl, jak pohlížejí na katolicismus na Balkáně a na přechody k němu. »Každému u nás v Bulharsku dopřáváme naprosté náboženské svobody«, odvětil mi. »Myslím, že katolíci u nás se cítí doma a nemají příčiny, aby si ztěžovali. Přechodů ke katolicismu nerádi ovšem vidíme, poněvadž se nedějí asi z přesvědčení. Není-li však někdo propagandou získán nebo nějakým ziskem stržen, nemohu proti jeho přechodu z přesvědčení ničeho namítati. Sami svobody chceme, si jí vážíme a jiným přejeme«.

Abych zvláště nyní, kdy se jeví s některých stran jakási neoprávněná bázeň o postavení katolické církve na Balkáně, mohl podati spolehlivé zprávy od nejpovolanějších činitelů, vyžádal jsem si mínění katolického arcibiskupa msgra Rob. Meniního v Sofii. Píše toto: »Bulharská vláda jest nám velmi nakloněna. Dostávám od ní roční podporu. Máme plnou svobodu v církevních úkonech. Kněží katoličtí mají volný lístek na drahách a tranvaji. Katolické ústavy jsou nejenom trpěny, nýbrž vládou i podporovány. Dej Pán Bůh, abych se dožil ještě spojení bulharské církve s katolickou. Modlím se neustále, aby naši strážní patronové, sv. Cyrill a Method, nám vyprosili milost za to; pak bych rád se Simeonem zvolal: »Nyní propouštíš v pokoji, Pane, služebníka svého«. Tolik jadrně napsal nejvyšší katolický hodnostář v Bulharsku. Jiná vysoce postavená osoba dobře obeznalá s náboženskými poměry na Balkáně sděluje se mnou, že poslední dobou jest pozorovati v bývalé Rumelii zvláštní hnutí, jež směřuje ke spojení s Římem.

Velice cenný příspěvek k poznání postavení katol. církve v Bulharsku uveřejňuje professor assumpcionista z plovdivského ústavu sv. Augustina v Bonifacově Korrespondenci. Podávám zprávu jeho doslova:

»Katolický missionář, jenž již na 20 let působí v Bulharsku, smí se odvážiti pronésti nesmírnou naději, k jaké jej opravňuje osvobozující válka balkánských národů.

Nesdílejí sice s ním všechny katolické kruhy tohoto radostného optimismu, naopak ozývají se spíše hlasy, jež nevěstí nic dobrého katolické církvi z přítomných převratů. Malují náboženskou snášenlivost Turků nejkrásnějšími barvami a nenalézají dosti slov, aby pravoslavné vylíčili jako nejzarytější nepřátele katolické církve. Kdo zná jen povrchně dějiny, snad spokojí se s tímto míněním, odsoudí je však, kdo zná lépe poměry a zvláště kdo jako missionář delší dobu působil v těchto zemích. Jest pravdou, že Turecko žilo a udržovalo se jen tím, že množilo náboženská vyznání a navzájem je proti sobě popichovalo. Rozděluj a vládni! Žádal-li toho zájem vlády, vždy

nadržoval sultán určitému vyznání — na východě jest náboženství nejjistější zárukou různých národností — jichž pak používal jako dvousečných zbraní, aby si uhájil jednotnou říši proti křesťanským národům: vyhladil zkrátka jeden křesťanský národ jiným. Domnělá snášenlivost vůči katolíkům trvala tak dlouho, pokud měl Turek strach před jejich chránící mocí. Domácí katolíci t. j. podaní říše turecké nebyli však jisti ani svým majetkem ani životem, neboť rája byla bez rozdílu vydána na milost a nemilost libovůli tureckých představených.

Jinak tomu bylo v Bulharsku, jehož ústava katolicismu zaručuje nejúplnější svobodu, opáčně jak tomu jest v Řecku, kde sice latiníci jsou trpěni, nikoli však sjednocení, a v Srbsku,

Drinopol: Mešita sultana Selima II.

jež ze strachu před Rakouskem, v jehož kněžích vidí průkopníky německého »tlaku na východ«, posud katolíkům nedávalo svobody.

Srovnáme-li postavení katol. církve v Bulharsku s oním ve staré Evropě, zřejmě vysvítá, že tu požívá katolická církev větší svobody než v mnohých zemích, kde převážná většina obyvatelstva jest přece katolická. Jest známo, jakou svobodnou ústavu dali zakladatelé tomuto knížectví a jak na ní lpí dosud i mladé království. Dle IX. oddílu (články 37 a násl.) jest státním náboženstvím pravoslaví.

Přece však články 40, 41 a 42 dávají úplnou svobodu každému vyznání, k němuž hlásí se cizinci nebo domorodci, s jedinou výjimkou, neodporuje-li zemským zákonům. Náboženské záležitosti jiných vyznání spravují vlastní jejich duchovní vrchnosti, stát toliko má dozor, ale nikterak se nemíchá do jejich záležitostí. Tato opravdová snášenlivost byla tím podivuhodnější, když sotva osvobozený národ bulharský s oprávněnou žárlivostí hájil draze vykoupený národní život proti každému vnějšímu vlivu, a proto s počátku je dokonce i někteří obviňo-

vali z nenávisti proti cizincům, což se ovšem dá velmi snadno vysvětliti jen nedůvěru budící vzpomínkou na pětistyleté otroctví. Několik číslic nejlépe ozřejmí náboženskou snášenlivost Bulharů, a to tím spíše, porovnáme-li je s nesnášenlivými Řeky a Rusy. Budiž poznamenáno, že stát netoliko pravoslavné, nýbrž i katolíky, Armeny, židy, mohamedány pravidelně podporuje, aspoň co se týče duchovenstva a zvláště školy.

Nejčetněji jsou zastoupeni T u r c i (500.000), kteří svobodně a bez překážky ve svých 1200 mešitách se modlí a vykonávají své náboženské obyčeje právě tak jako by byli v Turecku. Mají v Bulharsku 1140 škol se 60.300 žáky. Nescházejí jim ani časopisy v jejich mateřštině, neboť v Bulharsku jest vyjma dobu války naprostá svoboda tisku bez jakékoli censury.

R u m u n i počtem asi 70.000 mají jen dvě větší školy, jednu v Sofii, jinou v Ruščuku.

Ř e k ů jest ještě na 60.000. Až do r. 1906 měli své kostely a školy, své biskupy a skoro úplně samosprávné obce. Jsouce pány země za vlády turecké, s níž vykořisťovali libovolně slovanskou ráju, chtěli i po osvobození Bulharska na dále třímati otěže vlády. Štvaní v novinách jakož i vyzývavé vystupování ve schůzích a při bulharských demonstracích vyvolalo před šesti lety mocné povstání lidu, jež je připravilo o všechny jejich výsady.

I s r a e l i t é počtem na 40.000 mají 20 soukromých škol se 3550 žáky a jednu nebo dvě synagogy v každém větším svém středisku. Jsou odvisli všichni od velkorabína v Sofii jako Turci od velikého muftiho.

A r m é n ů jest asi 15.000 s 840 žáky, mají rovněž své kostely a školy, mohouce se volněji pohybovati než kde jinde.

P r o t e s t a n t é přes nezřízenou propagandu nedotáhli toho dále než na 4500 duší; přece však mají 29 kostelův a šest škol s 300 žáky.

K a t o l í c i mají stejnou náboženskou svobodu. K tomu mají i tu přednost, že jsou nejenom bulharskými poddanými, t. j. cizími příživníky jako Turci, Armenové, Řekové a židé, nýbrž jsou považováni za pravé Bulhary, pokrevní bratry pravoslavných. Mimo to má katolická církev vedle přívrženců latinského obřadu i sjednocené Bulhary, kteří v obřadech, řeči a zpěvích v ničem se neliší od Bulharů pravoslavných. N a p r o s t á j e d n o t n o s t n á r o d n í a o b ř a d n í z c e l a p ř i r o z e n ě u p r a v í c e s t u a s p o j í S o f i i s Ř í m e m, a t o p r o s t ř e d n i c t v í m s j e d n c e n é c í r k v e. Než i latinský obřad požívá naprosté svobody, tak že dnes čítá již na 30.000 duší. Neboť kromě domorodých latiníků jsou i četní katolíci cizí, mezi nimi na 4000 Němců, 1500 Čechů*), 1400 Albánců, 1000 Maďarů, 800 Italů, 500 Francouzů, 300 Charvátů, 200 Poláků a 1500 ostatních Slovanů usedlých v Bulharsku.

*) Konsul rakouský z přístavního bulh. města Burgasu rodem Polák se mnou sdělil, že uvedený počet Čechů jest jen úřední, ano mnoho Čechů udávajíc národnost svou slovanskou jest považováno za Bulhary, kdežto ve skutečnosti Čechů v Bulharsku jest nejméně jednou tolik. Pozn. překladatelova.

Zvláště sluší poznamenati, že katol. církev v Bulharsku k takovému rozmachu dospěla, jakého by nebyla dosáhla nikdy pod panstvím tureckým. Dlužno uvážiti, že v Bulharsku před 30 lety, pokud bylo tureckým, byly sotva dvě katolické farní školy, jedna v Plovdivě (assumpcionistů se 150 žáky) a druhá menší v Ruščuku (passionistů s 25 žáky). Od té doby bylo zřízeno pět dobře prospívajících ústavů pro dívky a tři ústavy chlapecké (bez menších farních a obecných škol), v nichž se vyučuje od katol. učitelů celkem na 3000 dětí bulharských, židovských, tureckých a všech jiných možných příslušníků států evropských. Katolická kollej sv. Augustina v Plovdivově má všechny výhody bulharských státních škol, což mezi Turky bylo by naprosto nemožným. Sestry katolické nemocnice v Plovdivě byly povolány dokonce do státních nemocnic v Sofii a ve Varně, což jest nejlepším důkazem důvěry, jakou kladou Bulhaři jak do katol. ústavů vzdělávacích tak i do jejich působnosti účinné lásky křesťanské.

Stejný rozmach ukáže se brzy i v nově zřízeném zvětšeném Bulharsku. Zmizí sice cizí osadníci, kteří mezi Turky tvořili stát ve státě, avšak církev katolická neztratí tím ničeho; neboť jako ve starém Bulharsku vyrostou na jejich místě trvalé domácí obce, v nichž dozraje časem úrodné símě katolického ducha na otecké půdě. Stačí pak jen jediný obrat v politice, aby přivedl celou zemi ke katolicismu. Bude-li Bulharům hroziti nebezpečí z Ruska, pak jedině mohou se přikloniti k Rakousku a sjednocení s Římem bude nejjistější ochrannou zdí proti vlivu z Moskvy.

V zemích balkánských, kde náboženství jest duší národnosti, přizpůsobuje se toto živým zájmům národnostním, proto úřední změna náboženství (ač se to zdá nezasvěcencům cizím) závisí jen od politických zájmů. Proto musí vůdčí třída vzdělaním postavena býti na takový stupeň, aby v tomto případě mohla převzíti vedení hnutí; právě v tom záleží význam katolických škol klášterních na Balkáně, že jejich odchovanci nejen odkládají zastaralé záští plné předsudky vůči katolicismu, nýbrž poznávají i katolickou nauku v jejím pravém světle.

Náš úsudek potvrzují též slova katolického biskupa msgra Doucelta z Ruščuku, jenž píše: »Materielní zájem země pohne vzdělané vlastence, dříve než se myslí, k rozluce státu od církve. Bulharsko se dosti vzpíralo proti Rusku, a jeho bystří politikové poznají velmi dobře onu pásku, jež je víže k veliké slovanské sestře a jež brzy se může státi řetězem poroby: toto pouto jest pravoslavná víra. Oddělí-li se stát od slovanské církve, pak se roztrhne i ona páska, a řetěz se rozpadne v kusy. Na rozvalinách pravoslaví mohl by Řím vybudovati nádherný chrám katolické víry«.

»Ostatně«, končí biskup, »předpověděl de Maistre, že východ se stane napřed racionalistickým, dříve než se navrátí k víře katolické«.

Uvádím ještě jeden důkaz, jenž potvrzuje zřejmě naše naděje o katolicismu v Bulharsku do budoucna. Jest to prohlášení samé vlády bulharské, jež dostal koncem prosince minulého roku od předsedy ministerstva Gešova ředitel katolického ústavu v Plovdivě, P. Gervasius Gacénard. Zní:

1. Katolická víra jest a zůstane jistě uznána se všemi svobodami jako dosud dle zřízení zemského i v novém rozšířeném Bulharsku.

2. Katolíci latinského i slovanského obřadu podrží svou hierarchii tak, jak jest upravena a uznána. Bude-li však třeba změn buď vzhledem k počtu sídel nebo ve zřízení nových diecesí, stane se beze vší pochybnosti v souhlase s příslušnou církevní vrchností a zákony.

3. Ústavy katolické ať již vzdělávací nebo účinné lásky mohou zůstati v budoucnu právě tak jako byly před tím.

Toto prohlášení, jemuž podobné bychom mohli připojiti ještě od jiných vlivuplných osobností, jakož i zkušenosti, jaké máme za 20leté působnosti v Bulharsku, oprávňují nás skutečně k nejkrásnějším nadějím ve prospěch katolické církve ve Velkém Bulharsku, která nyní již čítá tam 5 biskupů (2 latinského a 3 slovanského obřadu), na 50.000 věřících, 70 far a právě asi tolik škol.

Na katolících všech zemí jest nyní, aby přispěli mocně k uzrání těchto krásných nadějí jednak modlibou jednak almužnou. Bůh jistě propůjčí milosti, aby toto dílo čisté křesťanské lásky přispělo k návratu bulharského národa k církvi katolické«.

◇◇◇◇◇

Zvěsti o náboženském životě a missiích u Slovanů.

Ze Sofie. (K a t o l i c k é s e s t r y m i l o s r d n é v n e m o c n i c i.) Milosrdné sestry zasílají nové zprávy Apoštolátu: Ve sv. týdnu aspoň duchem jsme dlely při obřadech v našich katolických chrámech. Naplnilo nás velikou radostí, když jsme v neděli velikonoční mohly přítomny býti nešporám v kostele u ctih. kapucínů, jež konal sám nejdp. arcibiskup. Navštívil nás brzo na to také v naší nemocnici a laskavě se dotazoval, zdali bychom nechtěly na vždy zůstati v Bulharsku. Nemohly jsme dáti přímé odpovědi, ač opravdu milujeme upřímný lid bulharský. Bohužel že po 4 měsíce neměly jsme pro stálé zaměstnání ani příležitosti prohlédnouti si okolí naší nemocnice; nemožno ani na 2 hodiny nemocných opustit. Lékaři nás již častěji vybízeli, abychom vyšly do Boží přírody a prohlédly si ten utěšený kraj, kde vše nyní tak živo a krásno. Teprve před několika dny bylo nám možno se vzdáliti a poznati domácí a rodinný život bodrého lidu bulharského. Hned za naší nemocnicí prostírá se širošírá rovina, prorývaná bystrými potůčky s křišťálovou vodou; jsou to jednak pole, jednak louky poseté tisícerými, pestrými květinami, na nichž prohání se sta a sta oveček, které svými

zvonečky již zdaleka příchozího mile vítají; celá stáda buvolů popásají se na loukách. Asi za hodinu dorazily jsme k vesnici; úhledné domečky zdobí malé zahrádky se sázeničkami. Zastavivše se u jednoho z nich, byly jsme vyzvány od paní, bychom si prohlédly její skrovnou domácnost. S radostí jsme tak učinily. Byla to paní jednoho důstojníka. Ukazovala nám krásné záhonky s jahodami, malinami, pak krásné, veliké růžové keře, jež v čas vedra ve svém stinném loubí poskytují příjemného útulku. Bavila se s námi mile, projevila radost nad tím, že jsme Slovanky, ale z očí jejích zíral zádumčivý smutek, ani krásná příroda ji netěšila v té trapné nejistotě, zdali muže svého ještě jednou spatří. V nedaleké zahrádce spatřily jsme mladou paní, černě zahalenou, ana právě zabývala se sázením; dověděly jsme se, že to je manželka jednoho majora bojujícího u Čataldže. Navštívily jsme rády také obyvatele malých chaloupek. Jsou to příbytky chudičké, postrádající často i toho nejpotřebnějšího. Střechy bývají obtěžkány kameny, aby je vítr neodnesl, místo zámků užívá se závor na příč posunutých, okna jsou vylepena papírem, zpravidla protrženým, tak že slepice směle mohou vniknout dovnitř. Abychom mohly podívati se do hor, chtěly jsme minouti sousední domečky, ale upřímné ženy s dítkami vybíhajíce ze stavení zvaly nás do své domácnosti, tak že těžko nám bylo odmítnouti. Vstoupily jsme do malého, čistého domečku. Bydlely v něm 2 ženy; samy s dětmi obstarávaly domácnost, mužové bojovali někde na bojišti. Potěšily jsme je, jak mohly, aby důvěřovaly v Boha, že brzo asi uzavřen bude mír, a srdečně se rozloučivše spěchaly jsme k horám. Slunce se již chýlilo k západu, — a my tak daleko od domova! Povinnost nás volala nazpět, ba i strach nutil nás k návratu, neboť místy na polích našly jsme ovečky od vlků roztrhané. Na zpáteční cestě dohonila nás mladá paní, a pohostila nás ve své ville malinovou šťávou; rády jsme toto občerstvení přijaly, neboť jsme byly unaveny, a žíznivy. Jelikož se již stmívalo, použily jsme elektrické dráhy, abychom se spíš mohly dostati k ubohým raněným. Po dobytí Drinopole naplnila se zase naše nemocnice. Do Sofie přivezeno bylo asi 3000 raněných. My všímáme si více těch, kteří trpí vnitřními nemocemi, horečkou; bolestmi sténají a málo kdo o ně se stará. Ti potřebují největší opatrnosti, jsou tak slabí a zanedbaní a cítí se u nás jako znovuzrozeni, když octnou se v čisté posteli. V den dobytí Drinopole byla nepopsatelná radost po celé Bulgarii: zvony zněly, hudba, na všech stranách zpěv, rány z děl a nadšené volání: »Ať žije Bulgarie, — ať žije cár!« I my jsme se radovaly s nimi, že přestane již konečně prolévání krve. Je bolno představit si to hrozné divadlo, jak je líčí ranění při srážkách »na nůž«, kdy sta, tisíce zakrvácených mr vol pokrývá bojiště, mezi nimiž těžce zranění namáhavě se plazí, úzkostlivě se ohlédajíce po pomoci. Žádný by neřekl, že ten prostinký, jednoduchý lid bulharský může býti tak statečný. Nezná žízně, neleká se hladu, zimy, ani Turka. Pod chatrným oděvem vojína srdce

hrdinné a obětavé. Za to Turci, jak se dovídáme, děsí se vidoucce útok hrdinných Bulharů a hledí se spasiti útěkem často i v přestrojení. Ta tam jest válečná jejich hrdinnost, — moderní liberalismus a materialismus přivedl na pokraj záhuby i onen národ, jenž svého času byl postrachem celé Evropy.

Z Drinopole. (Stav za obležení města.*) Dne 1. října počali Turci mobilisovati a 8. již vydáno oznámení o stavu válečném. Od toho dne Bulhaři pronikali hloub a hlouběji do vilajetu drinopolského a to většinou bez veliké námahy a obětí. Vesnice, ve kterých žijí Bulhaři a Řekové, a těch je mnoho, přidávaly se k Bulharům a jim pomáhaly. Léta a léta připravovali se Bulhaři na tuto cestu do Tracie a v těchto místech měli svoje přívržence tak zvané »komitadžije« a bylo jich na 20.000. Bulharům nebyla neznáma ani jediná chalupa. A tak lehce pronikli až do Kirk Kilisse. Když tam porazili křídlo tureckého vojska, nebylo jim těžko město obklíčiti. Velmi jim pomáhaly vzducholodě. Stále bylo je viděti, jak se vznášejí ve vzduchu. Vypozorovali nepřítele — obklíčili a zajali. Drinopol je pevnost velmi silně opevněná; má 26. moderních tvrzí a množství předtvrzí. Z těch Bulhaři dobyli s počátku dvě: Kavgaz Tepe a Kartal Tepe. Když se zmocnili Kavgaz Tepe, hned tam umístili svoje děla a odtud bombardovali město plných dvanáct dní. To byla doba pro obyvatelstvo města a pro nás nejstrašnější, na to nikdy a nikdy nezapomeneme. Ve dne v noci lítaly a hvízdaly bomby vzduchem a padaly do města. Pro nás to bylo tím hroznější, protože náš dům je právě na výšině blízko Kavgaz Tepe, a tak všechny bomby lítaly nám nad domem nebo vedle něho. Více nežli třicet bomb padlo blízko našeho domu na dvůr a do zahrady. Dne 24. listopadu padla bomba i na naši budobu a prorazila v jednom místě dvoje poschodí; zničila mnoho věcí a rozbořila zeď mezi dvěma světnicemi. Právě týž den ráno jsem rozkázala, přestěhovati se do sklepů a pod trestem jsem zakázala vstoupiti do druhého patra. Již dříve jsme si přichystaly vodu ku hašení, a dobře se nám ta opatrnost vyplatila, neboť vskutku v jedné ložnici vše chytlo a hořelo. Když bomba padla, myslely jsme, že nastal soudný den. Toho nelze napsati. Pohlédly jsme na sebe — a čekaly — smrt. Po čas bombardování bylo u nás na 120 osob, neboť z celého města byl náš dům jediný nejbezpečnější, a to jen ve sklepě. Všichni konsulové, vyjma ruského, byli zde a všichni z kolonie rakouské a německé a ještě mnoho jiných. Již dlouho není v městě soli, cukru, petroleje, líhu ani léků pro nemocné, raněné. Minuly svátky vánoční — a my stále ve vězení. Vlaky nejezdí ani pošta. Nyní nastává po městě hlad. Praví se, že je chleba ještě na tři nebo čtyry dny. Všechno je drahé a velice drahé. Včera tázala jsem se na ceny: oka (dvě staré libry) fazule K 1.50; máslo pomíchané s lojem

*) Část převzata z dopisů zaslaných ředitelství Milosrdných sester v Sarajevě a uveřejněna v »Hlase«, ostatní původní dopis »Apoštolátu«.

K 5.—; hrozinek 9 K; sýra 2.40 K; soli 9 K a cukru 20 kor. — Já jsem byla šťastná. Tři dny před tím, nežli nastal nedostatek soli, cukru atd., seděla jsem klidně ve své kanceláři, a tu zdálo se mi, jakoby někdo ke mně mluvil: Válka je a ty nemyslíš, že může nastati nedostatek životních potřeb. Hned jsem odešla a nakoupila všeho a mnoho, ovšem na dluh, protože peněz nemám. Ale nyní ani nejbohatší ničeho koupiti nemohou. Zdá se, že Bulhaři chtějí Drinopol vyhladověti a s jiné strany opět doslýchám, že londýnská konference Drinopol již Bulharům přiřkla. Turci nemohou nikterak svých posicí uhájiti. Nejvíce jim škodí, že důstojníci a úředníci jsou svobodnými zednáři. To zavinila po většině zednářská lože v Soluni. Naše sestry od 20. října ošetřují raněné v jedné veliké turecké nemocnici, a také jsou zaměstnány v německé nemocnici v Kara Agači. Já jsem navštěvovala raněné dvakrát týdně. Rozmlouvala jsem často s raněnými a jen tři jsem nalezla, kteří byli pro svou věc nadšeni, ostatní nemohou pochopiti, proč by vlastně bojovali. Dříve byli nadšeni pro svou víru — a to již nyní přestalo — a s nadšením přestalo i junáctví. Bulhaři bojovali dovedně. Oni jsou jako druzí Kartagiňané. V Římě se říkávalo: Hanibal před branami! V Drinopoli říkáme: Bulhar před branami! Nevím, jak to bude, jestli nás ještě déle podrží zavřené. V domě mám na starosti 80 osob, dětí něco přes 60 a ostatní jsou sestry a jiné. Čtyry měsíce se staráme bez všelikých důchodů — ale chvála Bohu, jsme všichni zdravi. V době bombardování jsme myslily, nikdo neostane na živu — a i to minulo. Zde jsem sama, zůstavena jen Bohu. Divím se, že toho lidé nepozorují, všichni přicházejí, bych i jim pomohla. Říkají všeobecně: Když bude hlad, všichni přijdem do kláštera. Pořád přicházejí pro sůl, chléb, cukr atd. Budovu nám chtěli vzíti za nemocnici a již nám to bylo dne 24. listopadu úředně oznámeno. Ale když dne 24. padla na nás bomba, upuštěno od toho. Myslila jsem opravdu, že neodnesem živé hlavy odtud, protože bomby padaly čím dál větší. Jedenáct nocí jsem ani oka nezamhouřila, jsouc stále ve strachu, že nás opět bomba potrefí, zvláště jsem se bála o naši krásnou kapličku Panny Marie Lourdské. Ale Panna Maria nás ochránila. Čtyry metry daleko od kaple na dvůr dopadla jedna ohromná bomba. Na děla a pušky jsme již přivykli, neboť bylo osmnáct bitev svedeno o tvrze v nejbližším našem okolí. Vypravují, že země okolo Papaz Tepe je posypána koulemi jako pískem. Také jich mám odtamtud několik různé velikosti. Teď jsme se přesvědčily, co se píše o hrůze války. Strachem hyneme. Šukri paša, velitel drinopol. pevnosti, nechce se vzdáti za nic, třeba, praví, všichni by zahynuli hladem. Bůh ví, co ještě bude. Dnes si u nás některé rodiny schovaly zásoby mouky; vypravují, že úřady obcházejí domy a každému ponechávají jen to nejnutnější na 14 dní — ostatní odnímají. Při stavbě jsme si postavily také chlebovou pec a teď prospívá nejen nám, nýbrž i jiným. Mouky ještě máme a dvanáct králíků a jiných zvířat také něco — a to je náš nyní

neocenitelný poklad. Stále myslím na to, jak se o nás Bůh postaral svým vnuknutím, neboť si nemohu ani pomysliti, jak bych se byla o tolik osob postarala. Bůh svých neopouští. Turci v nemocnicích jsou s našimi sestrami velmi spokojeni. Podivují se jejich obětavosti. My jim říkáme: To nám naše víra poroučí! Primář jedné nemocnice poslal nám na Nový rok darem drahocenný koberec, má prý cenu na 1000 K. Pokračuji dne 11. února 1913. Dnes svátek Naší Milé Paní Lurdské! Jak se vše proměnilo! Již osm dní město bombardováno a páleno. U nás opět plno cizích lidí, přišli, by si zachovali holý život. Píši ve své kanceláři, neboť z ní právě rakouský konsul někam odešel; jinak v té světnici úřaduje a přebývá ještě s jedním pánem. Na tisíce bomb vrhli Bulhaři na město, mnoho lidí pobito, mnoho domů pobořeno a poroucháno. Pán Bůh dopustil, že dne 5. února jedna bomba zasáhla i naši jednu hospodářskou budovu a škody učinila za několik tisíc. Měli jsme tam právě nemocné dítko. Ach, jak jsem se polekala o ně — a hle, vykopaly jsme je ze ssutin živé. Pravý to zázrak! Na novou budovu tentokráte bomba nepadla a pevně doufám, že Matka boží ji ochrání. Kdybyste viděli, jak to nyní u nás vypadá. Všude plno cizích lidí a všichni zoufalí, neboť bomby stále lítají a velmi mnoho jich kolem nás napadalo. Bomby způsobují veliké požáry. Nedávno v jediný den hořelo na sedmnácti místech. My máme v domě i hasiče a četníky, aby byli k pomoci v čas potřeby. Ach! Kdy to skončí!? Včera večer 10. února dobývali Bulhaři jedné tvrze; boj veden děly — a my od nich jen dva kilometry. Bylo to strašné — ale i velikolepé. Oheň z děl, hukot a rachot, praskot pušek. Nikdy jsem nemyslila, že něco podobného dožiji. Dne 28. února. Bombardování města trvá dále. Každodenně na sta výstřelů. Počasí velmi studené. Každý den na 300 vojáků omrzne. V nemocnicích už není místečka. Dva, tři omrzlé vojáky kladou na jednu postel. Napadlo mnoho sněhu, a k tomu vichor celé řady vojáků před tvrzemi a v zákopech zasypal. Úřady již po třikrát prohledávaly domy a našlo se dosti potravy poschovávané; kromě toho je zde ještě něco chleba, ale z ovsa, metlice a otrub. Černý je jako hlína. Již po několik dní porážejí se koně, protože jich není čím krmiti. Koně hladem se sebe trhají kůži i maso. Nedávno jsem viděla celou karavanu, asi 100 koní tak pokousaných; vedli je na zabití. Po ulici lidé chodí a zoufale křičí: Chleba! Chleba! Nemáme chleba! Na sůl, cukr a jiné věci nikdo již ani nemyslí. Jen chleba chtějí! Bože! jak si přejeme, aby to již vzalo konec, a proto prosím a zapřísáhám Pannu Marii, by to hleděla skoncovati. — Strach před kanonádou není ještě to nejhroznější. Válka či lépe řečeno stav obležení a z toho vzešlý hlad jest nejděsnější obraz hrůzy. Hlad si vyžádal mnoho obětí v městě. Ku konci obležení drahota byla tak veliká, že měch mouky stál až 180 K, 1 kg cukru 30 K, 1 kg soli 25 K, 1 kg fazolí 9 K, 1 kg oleje 10 K atd. K posledku měli jsme též takový nedostatek, že nepřicházelo u nás na stůl jiného leč ve vodě vařená kukuřice beze

soli; tři měsíce jedli jsme bez cukru a jeden měsíc beze soli. Nikdo se už neptal po kávě a lepších pokrmech, každý byl spokojen kouskem černého chleba. Ani peněz nechtěli žebráci přijímati, prosili jen o chléb. Byl to děsný pohled na ty chudáky. Hlad jest strašnější nežli válka, nesnesitelnější nežli nemoc. — Dnes 26. března mohu pokračovati. Plné dva měsíce uplynuly od té doby, co válka obnovena. Po celý ten čas sypaly se bomby na město. Ještě dnes do desíti hodin předpolednem svištěly jedna za druhou. Kanonádou třásla se země i budovy, ale i naše duše. Po desáté hodině vešli Bulhaři vítězové s jásotem do města. Poslední útok byl ohromný — a vítězný. 80.000 junáků 36 hodin bez oddechu útočilo. Turci počali couvati a utíkati a Bulhaři v patách za nimi. Rozhodnuto! Bulhaři v Drinopoli! — Jako kdysi za dob Petra Amienského připínali si kříž, kdož chtěli súčastniti se výprav do svaté země, aby ji vyrvali z rukou nevěřících, tak i dnes vojíni bulharští ozdobeni křížem, jenž skvěl se i na jejich praporech, vítězoslavně táhli v dlouhých řadách do města. Jednotlivci nesli na prsou kříž, vozy, domy vše bylo ozdobeno křížem. Ba i Turci ze strachu, aby Bulhaři se na nich nemstili, brali na sebe toto u nich tak opovržené znamení křesťanské víry. Ba dokonce někteří Turci oblekali se do šatů ženských, ano vydávali se i za sestry katolické, aby ušli pronásledování. Než nebylo se třeba čeho obávati. Bulhaři neublížovali nikomu. Dovoluji si Vám poznamenati, že po celý čas věnovaly jsme se naprosto bezplatně péči o raněné, jichž ze 20 bitev a útoků svedených o Drinopol bylo na tisíce. I naše dítky pomáhaly nám při šití prádla a různých látek pro nemocné. Dojmy, jaké činili tito ubožáci jednak dávajíce na jevo svou vděčnost, jednak snášejíce utrpení svá, zůstanou nezapomenutelnými. Tak na př. byl k nám přinesen turecký důstojník, byv na několika místech těžce raněn, úplně vysílen a promrzlý. Zpozorovavši to naše sestra, šla jak obyčejně a přinesla mu teplého čaje. Poněvadž nemocný nemohl zvednouti hlavy, podávala mu čaj lžicí. Po několika dnech pravil sestře: »Jistě se nepozdravím, neboť cítím, že moje rány jsou smrtelné, ale moje kosti budou z hrobu volati k Bohu za Vaše bezměrné milosrdenství, jaké jste mi prokazovali; 36 hod. byl jsem beze všeho občerstvení, mrazem skřehlý a bolestmi vysílen, až Vy jste mně dali první občerstvení a pomoc. Bůh Vám zaplať za Vaši obětavost!« Jiní turečtí ranění vojíni volali vděčně k sestrám: »Nemáme tu ani matek ani koho jiného, ale vy sestry nám nahražujete vše!« Ismail paša, druhý velitel pevnosti, častěji nás navštívil a vždy vyslovoval nám svůj dík za nezměrnou naši obětavost. Jednou mi pravil: »Uvažuji-li, kolik útěchy skýtají milosrdné sestry při největším sebezapření v těchto těžkých válečných dobách lidstvu, pak nenalézám vznešenějšího a vyššího povolání; kdyby bylo mi možno, sám bych se stal milosrdnou sestrou.« Šukri paša, vrchní velitel nad pevností, pravil mně, při jisté příležitosti: »Slyším tolik krásného o Vašich sestrách,

že se nemohu dosti vynadiviti obětavosti, s jakou nezištně prokazujete nám neocenitelné služby.« Slavný turecký lékař, jenž měl vrchní dozor nade všemi nemocnicemi a také nějakou dobu pracoval s našimi sestrami, pravil mi: »Procestoval jsem již země evropské a nalezl jsem tam jen egoismus a vášeň, zde poprvé jsem se setkal s milosrdnými sestrami, a tu vidím obětavost, nezištnost a ctnost; tento pobyt s Vámi stačí, abych se od Vás učil po celý život.« Ještě jiné projevy uznání za naši práci mohla bych uvésti, ale myslím, že to stačí, abyste poznali, jak jsme tu byly na místě a jak jsme konaly příkaz křesťanské lásky. Za bombardování byl náš dům útočištěm skoro všech příslušníků Rakouska, Německa, ale i jiných států, až na 230 osob. Vše utíkalo do silnějších budov, jimiž bomby nemohly tak snadno proniknouti. Neustále jsme byli ve sklepě, což ovšem nebylo příjemným. Často bylo velmi dojemným, jak s námi modlili se růženec i Arméni, židé, pravoslavní, dokonce i Turci. V nouzi naučí se člověk modliti se. O čem bych měla ještě psáti? Odporučují vřele naši missii podpoře »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«. Nesmíme upadnouti, nýbrž šťastně překonati i tu hroznou nynější dobu, abychom v novém Bulharsku mohli zdárně pracovati. Bez modlitby a hmotných prostředků vyváznouti nelze. Přibyla sem i židovská a anglická missie, aby postarala se o příslušníky svého vyznání. Zásobují je potravinami, šaty i penězi. Vynutilo mi to slzy z očí, ne že bych záviděla těm ubožákům, nýbrž při myšlence: o naše katolické obyvatelstvo nestará se nikdo. Dnes dostala jsem dopisy, v nichž mne prosí o přijetí ubohých sirotků do našeho domu. Otcové jim padli v boji, matky staly se rovněž obětí války. Co mám začíti? Srdce svírá se mi úzkostí při myšlence, že nebudu stačiti, abych se ujala těch drobných nevinných robátek. Kéž Bůh nám nakloní dobrá srdce lidská, která by se smilovala nad bídou naší! — Sestra Marie Josefa, představená ústavu milosrdných sester. V Drinopolu 15. dubna 1913.

Ze Sofie. (Dík »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«.) Za účinnou podporu, kterou pro siroty bulharské poslal náš »Apoštolát« bulharským kněžnám Eudoxii a Naděždě, obdrželi jsme český děkovný dopis tohoto znění: »Jest mi milou povinností tlumočiti Vám a slavnému »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda« nejsrdečnější dík Jejich Královských Výsostí kněžen Eudoxii a Naděždy za tak štědrý dar peněžní, který jsme dostali s milým Vaším dopisem. Rovněž prosím, abyste ráčili přijati přiloženou podobiznu J. K. Výsostí v upomínku nelíčené jejich vděčnosti. V dokonalé úctě sekretář dr. M. Benlev. V Sofii dne 12/25 dubna 1913.

Z Humpolce. Dne 6. dubna, jakožto o výročním dni úmrtí sv. Methoděje pořádaly sdružené spolky katolické v Humpolci přednáškový večer. Přednášel Gilbert Křikava, ř. k. prem. farář z Mladých Břišť. Thema přednášky bylo: »Mnich Pantelejmon, obraz z náboženského života Bulharů.« Po přednášce učiněna byla sbírka na raněné vojíny jihoslovanské a na sirotky po padlých, která vynesla 20 K 34 h, a byla zaslána Ústřední pokladně Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda.«

Nákladem vlastním. — Tiskem Jindřicha Slováka v Kroměříži.

Čís. 6. ČERVEN. Rok 1913.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“

Redaktoři a pořadatelé: **Msgr Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.**

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dollaru, do jiných zemí 2·5 fr. Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Jak oslavíme jubilejní rok letoší.

Podává Dr. Ant. C. S t o j a n, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochr. bl. Panny Marie«.

(Pokračování.)

Když podaří se nám, vydati se na pouť Velehradskou, vykonáme pravou pouť v duchu kajícnosti. Vše doma odporučíme do ochrany Boží pevně se důvěřujíce v Boha, že když s dobrým úmyslem pouť podnikneme, všeliké nástrahy budou zmařeny a vše zlé odvráceno. Dle slov Písma sv. uvrhneme všelikou starost na Pána a On dobře starati se bude o vše. Nebuďme stísněného ducha, byť i starosti nevím jaké doléhaly na nás. To by bylo pouti velmi na závadu. Takto však uvolněného ducha když budeme, oddechneme sobě. Budeme, jak lidé říkávají, jako vyměněni, jako na novém světě. A tu duše mocně se modlívá a neustává modliti se a zpívati, únavy ani nepociťuje. Že si někdo na cestě z nás úšklebky učiní, ach, kdo by toho dbal! Neví, co činí. Dávejme příklad dobrý svou zbožností, varujíce se všeho, což by jen poněkud někoho pohoršiti mohlo.

Snad i nadávky se nám dostane, že maříme drahý čas. Nedbejme toho. Však ti, co nám to praví, více promaří času výlety různými. Co tu pořád se naradí, hodně mnoho cestovati, bychom z vlastního názoru leccos lépe poznali, a tu najednou je jim pouť naše na závadu, ač při tom kromě pobožností totéž se činí.

Radostí nemalou poutníky vždy naplňuje, když uvidí poutní místo. I nás potěší první pohled na věže velehradské. Zajisté zajásáme: »Ejhle, sv. Velehrad už září!« Starší bratři »zajímají« na místě, kde se uhlídne poutnické místo, ty, kteří po prvé na

místo putují. I musí svatosvatě slíbiti, že velmi zbožně vykonají pouť, by zahnáni nebyli. Přemnozí líbají zemi, když uhlídnou poutnické místo a roní slzy radosti.

Pozdravíme i my posvátný Velehrad a pospíšíme na místo, kde milionové našich předků Pánu Bohu děkovali za dar víry. Chrám velehradský úchvatně působí i na ty, kteří mnoho chrámů v cizině viděli. I uposlechneme výzvy písně velehradské: »Klekni, hříšná noho, na kolena, neb jest půda tato posvěcena — kroky Cyrilla a Mehoda, líbejteż ji rtové národa!«

I klečíme u zanícenosti na místě třikrát svatém, v Betlémě to našem. Tuť Petra síla, tu brána nebes, zde žebř Jakubův! Připomíná mně toto místo, místo činnosti milených sv. apoštolů, místo od nich potem skropené a prací pro spásu předků našich posvěcené.

Nechám všeliké rozumování o poloze starého Velehradu stranou. Mně jest toto místo vzpomínkou a památkou na blahodárnou činnost svých po Bohu největších dobrodinců, a to mně dostačí. Zde vznášely se, co Velehradský chrám v dobách slavných i smutných stál, nesčetné modlitby předků mých k nebes báni. Já přidružuji se k nim a sjednocuji s nimi a se všemi svatými rodáky. S radostí zde vzdávám díky Bohu, že křesťan jsem a katolík. S něžnou láskou znám se k Matičce Boží, kterou uctívat naučili nás sv. Cyrill a Method. Podrobím se poutnímu pořádku, věda, že i tím si zásluh získám. A že těch milostí nesmírně potřebuji, vykonám zkroušenou sv. zpověď. Připomenu sobě slov služebníků Naamanových: »Když prorok ti tak něco snadného naporučil, proč bys neučinil, bys pozbyl malomocenství!« Když tak snadným způsobem hlavně zde a k tomu v milostivém létě mohu se zbýti malomocenství duchovního, proč bych chvíle také nepoužil. Na chvílku se pokořím, zármutek zachvátí srdce mé, avšak za chvíli budu ospravedlněn. Modlitba ospravedlněného proniká nebesa, snáší milost a smilování.

A což teprve říci o sv. přijímání? Toť chvíle nejsvětější, tajuplné rozmluvy mezi mnou a Bohem. Tu Bůh se mnou a vše ostatní pro mne v té chvíli svaté jako by nebylo. S jakou vroucí pobožností přijímali moji předkové první sv. přijímání. I dojdu v Kristu přijatém upokojení mysli. Poprosím Pána a Spasitele, aby posilnil vůli mou, která hned jest plamenem, ale často ihned zase malomyslní. Neodepře mně nic v této svaté chvíli. Na přímluvu sv. Cyrilla a Methoda utvrdí víru mou a to živou. Dá duši mé pokoj, jehož svět dáti nemůže, byť by mně i útrap různých za příkladem sv. Cyrilla a Mehoda snášeti bylo. A když jsem přednesl Pánu a Spasiteli svému vše a každý záhyb srdce svého přešel, připomenu Mu velekněžskou Jeho modlitbu a z té duše, z toho srdce Ho poprosíme, »by všichni jedno byli«, by bratři moji sjednoceni byli u víře.

Účastním se holdu sv. Cyrillu a Mehodu, bych vděčnost projevil sv. našim apoštolům za veškerou činnost apoštolskou.

Uctím v Cyrillce ostatky sv. Cyrilla, bych políbením vsál do sebe aspoň něco lásky sv. Cyrilla k Bohu a ku bližnímu. A opět píseň vybízí: »Utrhni si každý z půdy této památné, abys pomněnku měl na vždy — z hrobky otce posvátné«. — I přemýšleti budu, jaké kvítko hlavně sobě utrhnouti mám. —

◇◇◇◇◇

Postavení církve katolické na Balkáně.

Ad. Jašek.

(Pokračování).

Podobně jako v Bulharsku těší se naprosté svobodě církev katolická i na Černé Hoře.[1]) Katolíci jsou podřízeni ar-

Bašibozukové z Albánska.

cibiskupu barskému, který již od 15. stol. nese titul primas Serbiae. Když na sněmu vatikánském byl zařazen pouze mezi arcibiskupy, ohradil se proti tomu a právně pak kráčel mezi ostatními primasy. Arcidiecese má pouze 12 far, a to v Baru, Salči, Zubci, Šestani, Livani, z nichž v každé se čítá asi na 700 katol., v Ulčíně (500 katol.), Sv. Mikuláši (300 katol.), Sv. Jiří

[1]) Viz »Apoštolát« I. str. 31, 95, 154, 168; r. II. str. 47, 94; r. III. str. 14.

(300 katol.), Podgorici (280 katol.), Koci (560), Zatriebači (1200), v Cetyni (540 katol.) Na Rieci žije 180, ve Vir-Parazu na 60 katol.[2])

Bar připadl Černé Hoře teprve r. 1878. Pokud byl městem tureckým, osvojovalo si Rakousko pravomoc (protektorát) nad katolíky. Aby nezasahovalo do práv Černé Hory, dal se tehdy kníže Mikuláš do jednání s Římem, jež vedlo k uzavření konkordatu. Byl ujednán a podepsán v Římě mezi kardinálem Jacobinim a Jovanem Sundečicem r. 1886 a potvrzen papežem Lvem XIII. Tímto konkordátem (čl. 1., 5., 6.) jest zaručena naprostá svoboda vyznání katol., a plné pravomoci (iurisdikce) barského arcibiskupa nad katolíky na Černé Hoře. Srbská vláda uvolila se 12. článkem konkordátu přispívati v Římě na jinochy černohorské, kteří by tam studovali bohosloví.

Dle zákona o farním duchovenstvu na Černé Hoře přijatého národní skupščinou a potvrzeného králem Nikolou 1909 jest katolické duchovenstvo v právech a příjmech postaveno na roveň s duchovenstvem pravoslavným (§ 48). Dle tohoto zákona vyžaduje se ovšem jistý počet domů nebo obyvatel na jednoho kněze, a tím katolické menšiny nemohly nabyti samostatné duchovní správy. Když však katolíci si ztěžovali, ihned poslal král Nikola do Říma poselství, aby urovnalo sporné věci.

Dle slov vynikajícího církevního spisovatele dra. Markoviče nemohl by jednati lépe u výběru církevních osob pro katolíky na Černé Hoře nejsvědomitější katolický vladař, než jak činí král Mikuláš. R. 1896 dal svolení arcibiskupu Milinovičovi, by byl postaven na Cetyni katol. kostel. Bohužel pro nedostatek peněžních prostředků dosud není hotov.

Vyhovuje přání katol. cetyňských míti vlastního kněze, ustanovil katol. kněze dra. Dobrečiče, nynějšího primasa, professorem gymnasia, aby mu takto byl zajištěn plat. Po smrti vzorného arcibiskupa Milinoviče nastrkovaly kruhy italské a rakouské Černé Hoře za arcibiskupa Italy, než král rozhodl se pro vlastního syna apoštolsky nyní působícího primasa dra Dobrečiče. Týž píše nám: »Nemám stížností, že by vláda černohorská slovem nebo skutkem nám katolíkům ublížovala.«

Hmotné postavení církve katolické na Černé Hoře jest však přežalostné. Černá Hora jest nejchudším státem Evropy. Pusté hory s holými skalami pokrývají celou zemi. Není úrodné půdy, není průmyslu a obchodu — bída jest údělem čackého obyvatelstva černohorského. Není tu mecenášů, kteří by dávali na stavby a opravy kostelů, far atd. A ježto ani stát nemá prostředků, není možno odnikud dovolati se podpor. Před patnácti lety začatá stavba kostela sv. Antonína Paduanského v Cetyni přes podporu královny italské a nový chrám Božského Srdce Páně v Podgorice dosud nemohou býti dokončeny; není prostředků. Jiné kostely a církevní budovy nesou zřejmě na sobě pečet všeobecné chudoby a bídy země.

[2]) Viz »Apoštolát« I. str. 31.

V tomto ohledu byly šťastnější sousední země turecké, kam na podporu katolických potřeb sbíhaly se peníze z Rakouska, Francie, Německa a Italie. Byly to nejen příspěvky udělované od katolických soukromníků, a různých katol. spolků, nýbrž hlavně podpory státní, jež v zájmu politiky jednotlivé státy evropské dávaly, byť i doma k podobným obětem zůstávaly hluchy. Hlavně Albansko těšilo se v tomto ohledu značné pozornosti se strany Rakouska, jež stavělo tam nejenom kostely a školy, nýbrž vydržovalo částečně i duchovenstvo. Katolíci Černé Hory byli odkázáni pouze na pomoc boží a na svou chudičkou zemi. — (Pokračování.)

Život sv. biskupa Josafata Kuncewicze, mučeníka za sv. unii.

(Jan Michalský.)

(Pokračování.)

Přednášky u Jesuitů nemohl tak sledovati, poněvadž latině nerozuměl, ale O. O. Fabricius a Jan Gruzevský ochotně mu v mateřštině vše vysvětlovali.

Z Jana stal se znamenitý bohoslovec a rázný zastánce sv. unie a rozhodl se, že práci pro unii celý svůj život v kláštěře zasvětí. Rozloučiv se s rodiči představil se arcibiskupu řeckoslovanskému Hypaci Počejovi, který r. 1604 jej přijal, do řeholního roucha sv. Basileje jej oblekl a pod jménem »Josafat« v kláštěře u Nejsv. Trojice místo mu vykázal. Klášter ten ležel v sutinách a, co bylo obytného, bylo pronajato a mnohdy jediný kněz v něm obýval. Proto složil Josafat hned první den, jakmile přišel, slavné sliby, ačkoli v řeholích basiliánských byly předepsány 3 léta noviciátu. Za byt obral si chudinkou světničku, kterou každý opovrhoval a z ní nevycházel, leč aby se modlil a skutky pokání konal. Roucho nosil žíněné a mnohdy několik dnů uplynulo, než si vzal něco na posilu těla a brával to nejhorší. A při tom všem jedno bylo jeho přání: »Hospodine, Bože náš, zničiti rač veškerý rozkol, dej nám unii!« —

Přes rok trval Josafat v opuštěném kláštěře Trojickém sám a sám, až 16. listopadu r. 1605 byl mu jmenován metropolitou nový archimandrita či opat Samuel Sienczylo, přítel unie, kterému se však nedostávalo jak vědeckého vzdělání tak pravé horlivosti. Proto se Josafat rozhodl, že zcela klášter opustí a začne někde na poušti život poustevnický. Kdo mu však v tom zabránil, byli oni dva jesuité Fabricius a Gruzevský a mimo ně ještě jeden muž, Jan Velamin Rutský, kteréhožto nadaného šlechtice Josafat hleděl řádu získati. Mezitím vysvětil arcibiskup Počej Josafata na jáhna, na kterýžto vznešený úřad se Josafat již po tři léta připravoval.

Rok 1607 byl pro Josafata obzvláště radostný, neboť vstoupil do řádu Rutský, dříve kalvinián, nyní pln nadšení pro unii. Povolání jeho bylo přímo zázračné. Bylo to v neděli 30. srpna v jesuitském chrámě sv. Jana, kdy P. Kovalský po kázání již chtěl odejít, ale tu se ještě obrátil k lidu řka: »Rozmilí v Kristu, příští neděli vstoupí šlechtic Jan Velamin Rutský do řádu sv. Basileje v klášteře Nejsv. Trojice; pročež jste na slavnost tu pozváni«. — — Rutský byl přítomen a zůstal jak omráčen. Ihned spěchal k P. rektorovi ano i k biskupovi Benediktu Vaynovi, ale ukázalo se, že kazatel nebyl sobě vědom, by byl cos podobného řekl, že to byl hlas spíše mimovolný vůli Boží jevící. Rutský odporoval, ale konečně se rozhodl a 6. září viděl Josafat, jak se čtyřmi od něho připravenými jinochy i Rutský službě v řádě se zasvěcuje. Dne 1. ledna 1608 skládal Rutský sliby, obdržel jméno Josef a brzo na to stal se knězem. Ano stal se i jaksi představeným kláštera, poněvadž archimandrita Samuel Sienczylo potají držel s rozkolníky a konečně i otevřeně k nim se přidal a hrozný boj proti sv. unii roznítil. Právě v té době učinil Hypac Počej Rutského svým náměstkem (náš vicarius generalis) a Josafatovi dostalo se té milosti, že byl počátkem r. 1609 od Hypace Počeje posvěcen na kněze. Jak svatý život vedl jako kněz, ukazuje tento příběh. Jednoho dne, když se po sv. přijímání záclona dělící kněze od lidu odhalila a náš světec se obrátil, aby lidu sv. přijímání podal, viděli z kalicha vynikati Ježíška v postavě malého pacholátka, jehož tvářičky zářily jako slunce; po straně pak stál anděl za jáhna oblečený, který jim posluhoval. P. Ježíš zajisté chtěl tím upozorniti lid rusínský, s jakou radostí dlí v rukou kněze hodného.

Sv. Josafat byl výtečným kazatelem, obzvláště o sporných článcích mluvil tak přesvědčivě, že se mu od rozkolníků dostalo příjmení »dušechvata« (rapor animarum), ale od katolíků zván byl »bičem na rozkolníky« (flagellum schismaticorum). R. 1612 dne 16. června posvětil Hypac Rutského na biskupa haličského. — Mezitím řád zmohutněl, neboť dobrý příklad mladých basiliánů táhl, a klášter brzo nestačil pojmouti v sobě nadšené jinochy. I připadl Josafatovi úkol vyhledati místo pro nový klášter a Prozřetelnost Boží vyvolila si jej za prvního hegumena či převora v Bytenu, městečku přináležejícím pánu Řehoři Tryznovi. Byla to zbožná rodina, neboť jediný syn věnoval se službě Boží a stal se biskupem latinským ve Vilně a dcera přijala posvěcený závoj. Otec jí vystavěl v Bytenu klášter a prosil Rutského, aby pannám řeholním poslal nějakého vůdce v duchovním životě. Ten poslal Josafata. Světec přijda viděl, že se takovým způsobem nedojde kýženého cíle, proto radil ctihodným pannám, aby se odebraly do noviciátu basiliánek ve Vilně. Panny vděčně přijaly radu a pán Tryzna nechtěje, co jednou pro Boha učinil, bráti zpět, daroval prázdný klášter basiliánům a Rutský jmenoval Josafata prvním představeným. Josafat hned začal svou činnost. Mezi důvěrnými přátely páně Tryznovými byl šlechtic Jan Mileszko, bohužel rozkolník. Tomu Josafat vyvrátil všecky ná-

mitky, načež on s radostí k pravé církvi přilnul a chtěje se prokázati vděčným, nabídl basiliánům druhdy po vší Litvě velebný a vyhlášený, nyní však opuštěný a jako v sutinách ležící chrám ma-

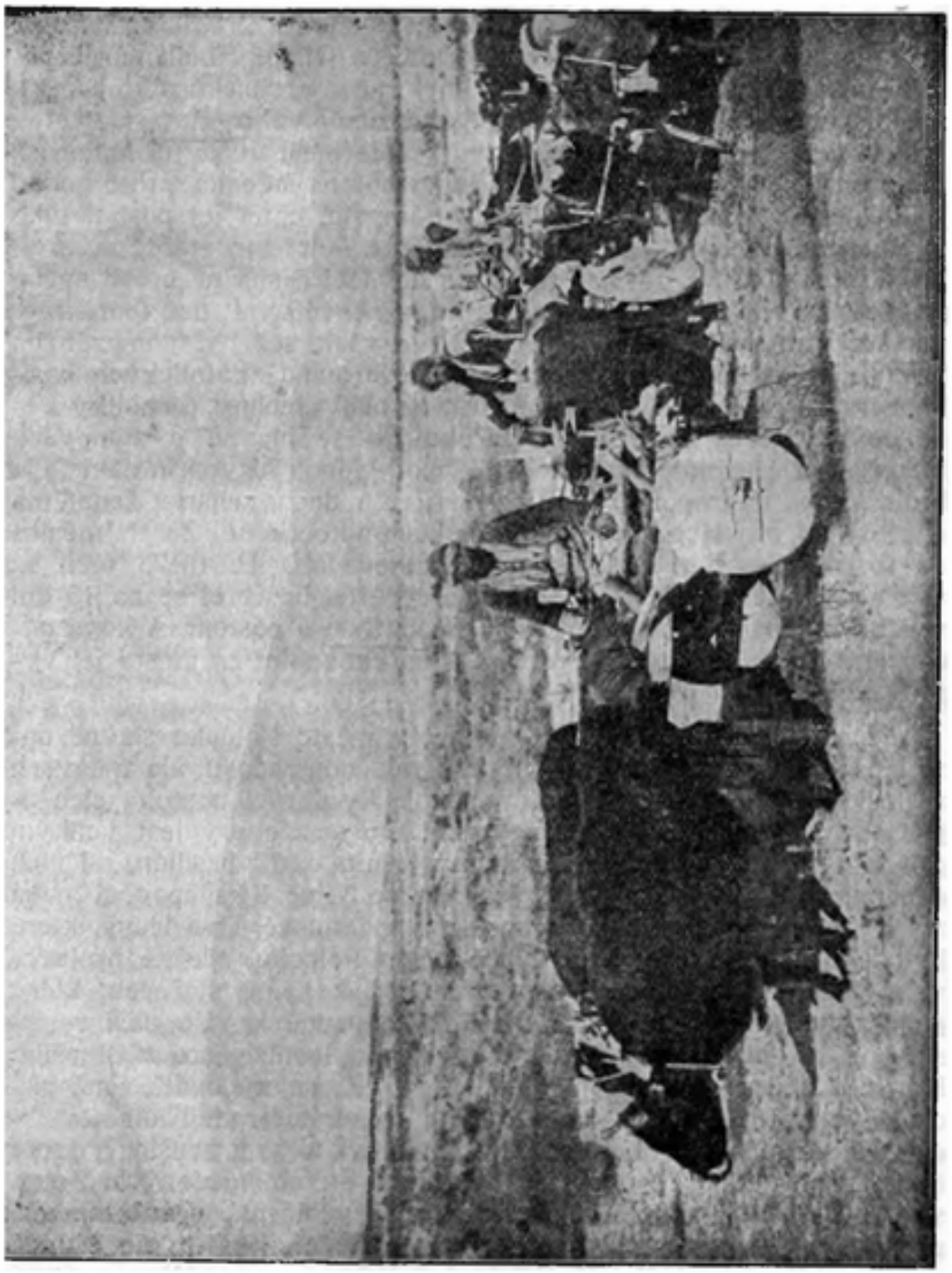

Turci stěhují se do Malé Asie.

riánský v Žirovicích. Dne 18. října 1613 přijal Josafat svatyni a den na to začal již obnovu. Poutníci dověděvše se o obnově zamilovaného kdysi místa mariánského ubírali se opět v houfech do

Žirovic. U chrámu vystavěl Josafat klášter, v němž žil s několika syny řeholními život bohumilý.

Zatím zemřel 13. července 1613 katolický metropolita kijevský církve řecko-slovanské, Hypac Počej, a jeho nástupcem stal se r. 1614 Josef Rutský. Tu bylo Josafatovi opustiti Žirovice a uvázati se ve správu kláštera u sv. Trojice, kde po tři roky blahodárně působil jako opat a zároveň jako důvěrný rádce arcibiskupa Rutského. Arcibiskup uložil si dva životní úkoly; chtěl vzkřísiti víru svatou v diecesi polocké a provésti obnovu řehole basiliánské na Malorusi. Řádu basiliánskému vypěstil již Josafat hojnou štěpnici, proto hodlal jej upotřebiti k uskutečnění druhého úmyslu, chtěl jej poslati jako výpomocného biskupa s právem nástupce 90letému stařečku, arcibiskupu polockému. Josafat se o tom dověděl a snažně prosil svého přítele, aby mu tak zodpovědného úřadu nesvěřoval; než tentokráte mu nezbylo, než aby se podrobil. Prve však než byl pomazán na biskupa, měl podíl bráti na první valné hromadě katolických basiliánů ruských, na níž Rutský r. 1617 svolal všechny řeholníky velikého patriarchy sv. Basileje. Rokovalo se hlavně o stanovách řádových a o jednotě všech klášterů pod jednou hlavou, o závislosti basiliánů na metropolitovi, o jich poměru k duchovenstvu ženatému a ku konci prohlášen Josafat za biskupa vitebského. Za tři měsíce na to byl pomazán na biskupa 12. listopadu l. P. 1617. Nežli se uvázal ve svůj důležitý, ale také těžký úřad, uzavřel se na 15 dní v jizbičce klášterní, aby se posilnil modlitbou a postem. A když odcházel z Vilna, tisíce lidí s pláčem a hořekováním za město jej vyprovázelo. — —

Dne 9. ledna r. 1618 byl Josafat v městě Polocku slavně nastolen. Šlechta a měšťané vítali jej se srdečnou radostí, ale v davech rusínského lidu jevil se jakýsi nepokoj. Josafatovi nemohli sice upříti, že je mužem svatým, ale roznášelo se, že prý jest velikým přítelem jesuitů, ano spíše zakuklený jesuita nežli basilián, od nich odchován, do jejich kostela prý chodil ve Vilně i ke zpovědi a má úmysl proměniti slovanské bohoslužby v latinské. Dva hlasy, které bylo slyšeti právě, když se blížil městu Polocku, zřejmě projevovaly obavu lidu. Před městem přistoupil k němu stařeček, který pozdraviv jej pravil: »Milostpane, držte pevně k víře naší rusínské!« A za chvíli opět bylo slyšeti hlas: »Jestliže jste ráčil přijíti k nám s dobrým úmyslem, vstupte, a »požehnaný budiž, jenž přichází ve jménu Páně; máte-li jiné záměry, tuť raději ani nevstupujte do našeho města Polocka.« Josafatovi to arci neušlo, a proto bylo první jeho snahou získati si důvěru svých poddaných. Sotva se byl jako biskup v Polocku usadil a převzal správu své diecese, prokázal se nejprve velikým horlitelem služeb Božích dle obřadů církve východní. Služby Boží bývaly zřídka jen v neděli a svátek; i ustanovil, by se nejdražší oběť co den konala. K sv. zpovědi chodilo duchovenstvo málo kdy, jakž takž jednou do roka a kněží ovdovělí se zase ženili, což nebylo a není dovoleno ani v řecké církvi, ač se smějí jednou a to před svěcením ženiti. Josafat ohlásil, že du-

chovenstvo má choditi každý měsíc k správě Boží, a že všichni kněží, kteří se byli proti zákonům církevním po druhé oženili, z úřadu svého sesazeni budou. Aby poznal zevrubně potřeby své diecese, jakož i svého duchovenstva a se na své oči přesvědčil o stavu jejich, započal všeobecnou visitaci, při které hlásal slovem i příkladem, jak má kněz své povinnosti pastýřské konati. Mimo to měly se konati každoroční synody, kde by mohl kněze poučiti o všem, čeho by třeba bylo. Z počátku byly pouze dvě, na to na čtyři je rozmnožil. Tím si umožnil, že se každý kněz alespoň jednou do roka k němu dostavil. Též sepsal 48 pravidel o kázni a povinnostech duchovenstva svého, které tiskem vydal v jazyku mateřském.*) Než svou rázností učinil si z některých nesvědomitých kněží nepřátele; ti se přidali potají k rozkolníkům, kteří hleděli si získati přívržence třeba i penězi, aby mohli v příhodný čas odstraniti nenáviděného arcibiskupa, který jim půdu pod nohami bořil.

(Pokračování.)

◇◇◇◇◇

Zvěsti o náboženském životě a missiích u Slovanů.

Z Gadžilova v Bulharsku. Chvála Nejvyššímu, že nám dopřál šťastně překonati to nejhorší. Rozechvění se všemi útrapami, jaké válka sebou přináší, bylo v naší vísce veliké. V řadách bulharského vojska stálo od nás 340 mužů, většinou otců rodin, katolíků z nich 27. Všichni před odchodem příkladně přistoupili ke svatým svátostem, každý z nich nesl si do boje křížek s odpustky pro hodinku smrti a medajlonek Neposkvrněného Početí. Dvakráte jsem je navštívil jako kněz na bojišti, ale nenalezl jsem jich všech, neboť byli roztroušeni po celé čáře válečné. Z dopisů toliko vím, že dva byli raněni, ale daří se jim už lépe. V osadě však rozhostil se smutek. Stálá nejistota, zda jsou na živu, přijdou-li ještě zpět, jak se jim daří, velice znepokojuje pozůstalé doma. Za války nejen naše dědinka, nýbrž všechny vůkolní vesnice zásobovaly vojsko na bojišti. Jedni donášeli chleb a ostatní potraviny pro armádu, jiní spíží pro koně, jedni raněné na bojišti obvazovali, jiní je odnášeli do nemocnice atd. Žili jsme v největší bídě. Zásoby, jež byly na zimu a na jaro uschovány, jsou již vyčerpány, výdělku žádného, peněz odnikud. Sám byl jsem v tísni citelné. Byl jsem odkázán většinou na almužny za mše sv., avšak za obležení Drinopole vyschl mi pramen. Brodil jsem se ve sněhu a v blátě plných šestnáct hodin k sousední katolické faře, abych si vyprosil nějaké pomoci. Cestu tuto též jsem odstonal nebezpečným zápalem, z něhož s pomocí boží jsem však šťastně vyvázl. Bohužel, že ani soused nemohl mi pomoci, neboť i jeho osadu sužovala bída. Ale Pán Bůh nás neopustil. Když nouze největší — pomoc boží nejbližší;

*) Když se jednalo o jeho prohlášení za blahoslaveného, byla pravidla ta přeložena do latiny pod nadpisem: »Regulae 48 beati Josaphati pro suis presbyteris« a mimo to »Constitutiones 9 seu canones pro omnibus sacerdotibus«.

a osvědčilo se toto přísloví i u mne. Právě došla Vaše podpora i se mšemi sv., za něž Vám vyslovuji upřímné: »Pán Bůh zaplať!« Ani neuvěříte, jak mi ulevilo, když jsem dostal Váš potěšující dopis. I sebe menší podpora jest nám vděčně vítána. Poděkujte upřímně jménem mým a mých vděčných zbožných farníků dobrodincům našim za jejich almužny a za mše sv., jež mi posílají. Nepřestáváme modliti se za ně v našem útulném kostelíčku. Kéž s jarem v přírodě nastane i jaro lepšího života našeho nad tento trudný stav. Tomasz Przybylski, farář.

Ze Sofie. (Zkušenosti a návrat našich sester s v. Kříže.) Za pobytu svého v Bulharsku pokusily jsme se několikráte o dovolení, jíti na bojiště, kde bída a hrůza byla největší. Její Veličenstvo Královna pro velké nebezpečí nedovolila nám, bychom byly svědkyněmi hrozného divadla a uznala, že pro nás stačí nemocnice v Sofii, kam nám dopravovali raněné a stížené nemocemi nakažlivými, jako: cholerou, tyfem rozdílného druhu, černými neštovicemi a j.; bulharské ošetřovatelky se jich obávaly. Střelba a houkání děl přece nás táhly tam, kde bez lidské pomoci krví zbrocení, věrní synové vlasti vzdýchali, ohlížejíce se po milosrdných duších, jež by proudy krve zastavily — avšak marně. Nebylo nikoho, jenž by se pustil do seče, neb bylo i lékařům zakázáno jíti do ohně boje, pokud se jako déšť sypaly střely. Jen někteří ze zdravot. oddělení odvážili se, plazíce se po kolenou až k místu největší hrůzy, by podali záchrannou ruku svým bratrům a to jen ončm, kteří se mohli sami plaziti. Hodiny lezli ubožáci po zemi, zanechávajíce potůčky krve na zemi ze svých velkých ran. Vysíleni klesali, nemohouce dále, strhaným zrakem pohlíželi po okolí, zda přijde odněkud pomoc. Bohužel, mnozí se jí nedočkali; vykrváceli, padli za oběť neúprosné smrti. Později po srážce vybírali spousty mrtvol z kalužin krve. Poněvadž srážky byly v neschůdných horách, dopravovali raněné do blízkých baráků — stanic — ze kterých je odváželi do nemocnic. Stany byly připraveny jen pro těžce raněné. V krátké době byly přeplněny; tam si poněkud oddechli, spokojivše se kouskem chleba; leželi na troše slámy, jež jim zároveň sloužila za postel.

Ranění zapomněli na chvíli na své hrozné bolesti, oko se zavíralo slabostí, a mnohé zavřelo se na vždy pro tento svět. Více než polovina únavou a vykrvácením tam smutně zahynula. Ti, již zůstali na živu, byli na rychlo obvázáni a dostali malé občerstvení, a pak je odvezli do našich nemocnic. Pro nedostatek povozův a dráhy bylo raněným někdy i 7—8 dní čekati v baráku, než se jim dostalo lepšího přístřeší a pomoci; nedivily jsme se, když rány plné nečistoty zapáchaly a vypadaly jako hmyzem oblepené. V naší nemocnici měly jsme mnoho práce, takže nejednou nám únavou klesaly ruce i nohy; vidouce však velikou bídu a trpělivost dobrého lidu, vzmužily jsme se opět a s novými silami jsme pomáhaly, kde bylo třeba.

Dva rakouští lékaři, již dostali se až k bojišti, vypravovali nám, jak a kolik dní a nocí bez jídla a odpočinku obvazovali ra-

něné. Turecká mešita sloužila jim za operační sál, a oltář v ní byl operačním stolem. Lékaři bydleli v malém domku, okna v něm byla zalepena papírem bez veškerého nářadí; po svém neobyčejném lopocení zaobalívše se do svých kožichů, ulehli si na zemi. Když se ráno probudili, byl kolem nich sníh a led; ani vody k mytí neměli. Lékaři rakouští telegraficky žádali Její Královské Veličenstvo o nás moravské sestry několikráte, byli však odmítnuti vždy, neboť starostlivá máti vlasti nechtěla nás vydati do těch smutných okolností.

Nedostatky, nářek, bídu, strasti všeho druhu, jež Bulhaři vytrpěli, nedovede péro vypsati; Odstrašilo to chrabré syny vlasti? Nikoli! Lví síla a chrabrost rostla den ode dne ve statných synech vlasti, tak že vždy s neobyčejnou hrdinností hnali se útokem na Turky. Vojenské povinnosti plnili vzorně, každému z nás ať jsou příkladem! O hladu a zimě stáli Bulhaři na stráži jako nedobytná hradba, ve vodě neb sněhu, při krutých mrazích i prudkých vichřicích. Nemajíce paliva, by své skřehlé údy ohřáli, shromažďovali se do skupin a svým dechem ohřívali skřehlá těla. Většina vojínů nastuzením podkopala si své pevné zdraví a velmi mnoho přišlo o nohy umrznutím. 30.000 Bulharů prý padlo při dobývání Drinopole, avšak to jich nepřimělo k odchodu. S napjatou dychtivostí čekali dne, kdy města dobudou. Konečně nadešla doba vítězství. Sláva a jásot zaznával po celém Bulharsku. Národ zapoměl v tu chvíli na oběti, jež nejlepší synové jeho své vlasti přinesli, a byli takořka opojeni svatou radostí. Při dobývání města Drinopole ukázali Bulhaři celému světu, jaká věrnost k vlasti prochvívá jejich duší. Chrabrostí předčí tureckého hrdinu Šukri pašu. Co obětovali vojíni své vlasti? Ne jeden, ale tisíce a tisíce svůj mladý věk, své zdraví, své rodiny a j. Velmi mnoho důstojníků je v ústavech choromyslných, již přišli o rozum, mnoho jich ohluchlo houkáním děl, jiní jsou mrzáky až do konce svého života. Naše nemocnice byla stále nemocnými přeplněna. Díky Bohu, rány nebyly smrtelné, nemocní se zotavovali a potěšeni odcházeli ku svým rodinám. Mnozí nevěděli, žijí-li jejich miláčci, neb padli-li surovým Turkům za oběť; vraceli se s úzkostí, naleznou-li své domy tak, jak jich zanechali, neb bude-li vše zničeno! Ty, již odcházeli od nás, těšily jsme dobrou nadějí; avšak samy jsme nevěděly, co jich čeká. Jak si tiskli ruce při šťastném setkání! Kolik slzí bolu skanulo z oka nešťastných! Každým dnem ubývalo nemocných, a tak kmitala naděje, že i nám nastane brzy chvíle odjezdu a potěšíme se se svými drahými v naší otčině. Někdo ze čtenářů si myslí: »Vždyť řeholní sestry nesmějí jeti ku svým příbuzným.« Řekneme Vám pravdu. Naše krásná Morava, v níž prožily jsme dětská léta, zaslouží si naší touhy. Tam v dálném Bulharsku pocítily jsme, jaké máme pečlivé představené, milé spolusestry, s nimiž cítíme radosti i žalosti; to vše vábilo nás zpět. Svým duchem žijíce stále mezi nimi, těšily jsme se na radostné shledání s nimi. Na jihu se vyprazdňovaly polní nemocnice i baráky,

lékaři a bulharské ošetřovatelky se vracely, a tím nám zazářila hvězda naděje, že se v krátké době shledáme s našimi milými a že naši nemocnici převezmou sestry bulharské. V Bulharsku ošetřují nemocné bulharské sestry; jsou to vdovy, dospělejší dívky, i ženy, jež za velkou cenu obsluhují nemocné. Duben chýlil se ku konci. Pojednou překvapila nás svou vzácnou návštěvou Její Veličenstvo bulharská královna Eleonora. Shledání bylo radostné, neboť jsme delší dobu postrádaly milou její návštěvu, poněvadž jsme stále ošetřovaly stížené nakažlivými nemocemi. Objevila se jako obyčejná paní v průvodu svého psíčka s dárky (cigaretami) pro nemocné. Vstoupila do naší jídelny; blahosklonně rozmlouvala s námi o našich pracích, prožitých obtížích v Bulharsku, laskala nás jednu po druhé, dítkami nás nazývala, stírajíc nám s oka slzy vděčnosti. Ráda by nás byla získala pro Bulharsko, přehlednuvši vzdálenost a nemožnost svého přání. Vyslovila se, že při nejbližším zařízení nemocnice neb sirotčince vyžádá si křížové sestry z morav. provincie. Tázala se, čeho si přejeme za oběti, jež jsme vykonaly. Chtěla nás odměniti, my však jsme se uctivě poděkovaly a zároveň oznámily, kdo vlastně nás podporuje, že jest to »Apoštolát sv. Cyrilla a Metoděje«. — Daly jsme jí v odpověď: »My jsme rády přinesly všechny práce a obtíže z lásky k Bohu a našim bratrům slovanským.« Její Veličenstvo ať vzdá své díky zbožnému missijnímu spolku našich rodáků »Apoštolátu sv. Cyrilla a Metoda pod ochranou blah. Panny Marie« a našim ctih. představeným«. Po té vyslovila Královna nejsrdečnější dík a všem pozdrav.

Nastala chvíle, kdy jsme vyjádřily prosbu, že bychom rády přenechaly naše působiště bulharským ošetřovatelkám, jež jsou tam ustanoveny. Slzy nám stékaly po tvářích, když jsme svou prosbu přednášely, avšak ani milostivá Královna nestyděla se za slzy vděčnosti i smutného rozchodu. Ráda by si nás všechny ponechala pro vždy u sebe a přivinula nás na své šlechetné srdce. Za všechnu Její péči, starost, přízeň a lásku slzíce jsme Jí děkovaly a uctivě ruce líbaly; pro pláč jsme více nemohly mluviti, jen »s Bogom« dávajíce rozloučily jsme se navždy se šlechetnou Královnou bulharskou Eleonorou, jež pro vždy nám zůstane v blahé paměti jako dobrá, starostlivá máti vlasti. Prvního května měly jsme určeno odcestovati. Bleskem roznesla se zpráva po celé nemocnici, že je v brzku opustíme. Slzu v oku každého bylo viděti a nechtěli uvěřiti, že odjedeme. Kteří mohli, byli již opustili nemocnici, a jen s chudáky a mrzáky s těžkým srdcem jsme se loučily.

Prvního května byl určen náš odjezd. Shromáždili se: pan ředitel, lékaři a lékařky a prosili nás, bychom se s nimi daly vypodobizniti, by měli upomínku na nás. Vyhověly jsme jejich přání. Odpoledne nadešla chvíle odchodu, a tu celý dům byl na nohou; kdo jen mohl, každý lůžko opustil. Na rozloučenou podaly jsme každému ruku; nemohl: jsme se ubrániti slzám, jež řinuly nám z očí, všem přály jsme brzkého uzdravení a Božího po-

žehnání za hrdinnost jejich, těšily jsme ty, již neměli naděje vrátiti se ku svým rodinám. Kéž zažiješ lepších časů, ty dobrý lide bulharský! Ještě pohled na ubožáky, poslední slovo útěchy — a my octly jsme se v povozích přichystaných pro nás. Nevelicí koníci bulhařští uháněli s námi od nemocnice, jež byla svědkem bezčetných díků věrných synů Bulgarie za služby lásky, jež jsme jim rády poskytly.

Na nádraží očekávaly nás zástupy vděčného lidu bulharského. Byli zde: od Jejího Veličenstva Královny sekretář, paní doktorka Wattevová, jež má dozor nad nemocnicí, všichni lékaři, ct. sestra Dominika, představená z Klementinské nemocnice, naše spolusestry ze slavonské provincie, vrchní představená bulharských ošetřovatelek a j. Ve vlaku měly jsme opatřena místa I. třídy až do srbského Bělehradu. Též nám dali posilnění na cestu, kyticemi květin, znaky to vděčnosti a lásky, nás takořka obsypali; třesoucí se ruku podávaly jsme všem na rozloučenou. Dáno znamení k odjezdu, a tu nebylo oka suchého v celém zástupu. Poslední »s Bogom« znělo z úst, jež stahovala bolest rozloučení. Mizeli naši dobří přátelé, a my rychle vzdalovaly se od Sofie, kdež skoro 5 měsíců pracovaly jsme pro lid bulharský. Míjelo vše, jen krásná hora Vitoš 2290 m vysoká, ta nám ještě připomínala prožité chvíle v Sofii, když ji slunce posledními paprsky ozařovalo. Zmizely krásné hory, mizel kraj za krajem, až jsme poznaly, že již nespatříme dobrého lidu bulharského, k němuž jsme tolik přilnuly, s kterým jsme sdílely bídu a strasti a všemi silami pomáhaly mu ulevovati v bolestech a opuštěnosti. Vše pominulo, jen ty okamžiky nevymizí z pamětí našich, co jsme tam prožily a zkusily. Slunce docela pozbylo lesku, tma se stahovala nad krásným krajem, a tu všechny volaly jsme do kraje poslední »s Bogom«, »s Bogom«! Do Bělehradu jsme šťastně dojely 2. května ráno; poněvadž jsme musely dlouho čekati, chtěly jsme si prohlédnouti město. To však nebyla krásná Sofie s milým krajem, ale město plné prachu a nečistoty. Houfy cikánů tábořily pod kaštany, a tu ihned jsme nechaly vycházky a dlely jsme na nádraží, kdež nás veliké mouchy obtěžovaly až do večera. Oddechly jsme sobě, když bylo dáno znamení k od jezdu do Zemunu. Na hranicích uherských jsme byly zastaveny; naše balíky byly složeny, neboť financi chtěli dopodrobna všechno přehlížeti; avšak ušetřeno bylo nám práce, neboť uvěřili, že neneseme sebou nebezpečných věcí, a proto nás propustili bez prohlídky.

Znaveny jízdou odpočinuly jsme si u našich ctih. sester v Prešpurku. Očekávaly nás na nádraží, načež nás s velkou radostí přijaly. Všechny spolusestry byly shromážděny v domácí kapli slavnostně vyzdobené; nejdůstojnější pan kanovník úchvatně promluvil o strastech našich na Balkáně a šťastném návratu. Po té zpíváno »Te Deum«, načež uděleno slavné požehnání. Z kaple odebraly jsme se do jídelny, kdež jsme se občerstvily na další cestu. Z nenadání vstoupil ředitel nemocnice, všem nám

přál šťastný návrat a vyslovil vřelý dík kongregaci ses. sv. Kříže. V pondělí ráno 5. května unášel nás vlak k Vídni a odtud do Kroměříže, abychom poděkovaly jménem svým i Jejího Veličenstva, královny Eleonory a podaly zprávu vdp. proboštu dru Stojanovi.

Téhož dne byly jsme u audience u Jeho Eminence nejdp. kardinála olomouckého, jenž právě v ty dny prodléval v Kroměříži. Veledůstojný pan probošt představil nás Jeho Eminenci, který projevil velkou radost, že jsme se obětovaly pro naše bratry Slovany. Udělil nám své požehnání. Navštívily jsme pak naše spolusestry a odpoledne vlakem pospíchaly do našeho drahého provinciálního domu. Nedočkavě jsme očekávaly, až octneme se na poslední zástavce — malém nádraží Lešné-Lhotky.

Již, již jsme zde, a koho tu spatřujeme? Naše vroucně milovaná, velectihodná paní Vrchní nás očekává, ač bylo velmi nepříznivé počasí! Samou radostí nemohly jsme ani uvěřiti, až nás tiskla k sobě nevědouc cestou, jak nás zavinouti, bychom se nenastudily. Než jsme se nadály, octly jsme se v klášterní bráně, kdež nás očekávaly vážená ctih. sestra prefektka, ctih. sestry novicmistryně a ostatní spolusestry. Na poděkovanou za šťastný návrat v domácí kapli zazpíváno »Te Deum« a pak bylo uděleno slavné požehnání. Zda si, milý čtenáři, představíš radost, jež zavládla naší společností? Nevěděly jsme, odkud máme začíti vyprávěti své zkušenosti, útrapy, bídu, nemoce a p. Chválíme Boží prozřetelnost, že nedopustila, bychom zahynuly v dalné cizině; ochrana Boží spočívala na našem konání, a to přičítáme modlitbám, jež konaly za nás zbožné spolusestry. Poznaly jsme velkou ochranu Boží, a to, co jsme vykonaly, složily jsme na oltář jako dárek božskému Spasiteli z daleké krásné Bulgarie; »Jemu buď čest a chvála!«

(Zvyky pravoslavných Bulharů.) Pohřby: Při pohřbu konají Bulhaři různé obřady. Mají některé zbytky pohanské. Mrtvoly nesou v rakvi otevřené až na hřbitov, kdež zpívají písně a žalmy. U hrobu polejí hlavu nebožtíkovu červeným nebo bílým vínem, posypou mrtvolu zvláštními již k tomu účelu dělanými cukrlátky, po té nakladou na ni oranže, květiny, pak položí na mrtvolu obraz světce; každý přistoupí a obraz políbí, pak teprve víko přiklopí a mrtvolu uloží do země. Velmi rádi rozžehají za duši nebožtíkovu svíce a olejové lampy. Půst: Uložený půst zachovávají velmi přísně, zvláště v čase svatopostním. V týden pašijový požívají jen cibuli, česnek, papriku a pijí sladkou vodu. Nejedí v ten týden vajec, masa, mléka a příkrmů máslem neb jiným omastkem připravovaných; mastí pokrmy jen olejem. Své modlitby konají ponejvíce za zpěvu. Překrásný dojem učinil na nás čtyřhlasný zpěv »Otče náš«, jenž každodenně zpívali bulharští vojíni o 8. hodině ve své kasárně. Bulhaři mají čistý, zvonivý hlas. Jejich nejmilejší zábava jest zpěv; od časného jitra až do pozdního večera by jen zpívali. Bulhaři jsou národ velmi přátelský a veselý. Jejich zvykem jest

příchozího ihned hostiti, jakmile vstoupí; podají mu sladké zavařeniny na lžíci, sklenici studené vody, nebo předloží mu černou kávu. Host by však urazil hostitele, když by do posledního sousta všechno snědl a do poslední kapky vše vypil. Slušnost žádá, aby vždy něco nechal z pokrmů mu předložených, byť sebe méně dostal. Má tím hostiteli naznačiti, že mu dal tolik, že toho ani nezmohl. Velmi rádi vypravují své zkušenosti, při čemž se posadí třeba i na zemi. Vysoké i nízké rodiny žijí pospolu jako stejného postavení. Ženské pracují ruční práce, rády zdobí se korálky, koštěnými náramky, třpytivými věcmi, i penězi — některé nosí okolo krku neb vlasu i celé své jmění. I při pěkném počasí ani ženy ani muži nevycházejí bez deštníků, neb alespoň s holí v ruce. Šat Bulharům těsně přiléhá; jest vyšívaný i punčochy (čurapy). Vlasy nosí spletené, dolů splývající, jen v době smutku mají je rozpuštěny. Obuví žen i mužů jsou sandaly z buvolí kůže spjaté velmi pevně řeménky. Zaměstvávají se zemědělstvím a chovem dobytka. Stáda ovcí, koní, buvolů a vepřů pasou se poblíž příbytků; jejich domky jsou většinou bez komínů s malými okénky. Továren jest velmi málo. Lid jest dobrosrdečný, pohostinný, přátelský. Krajina poblíž Sofie jest velmi krásná s vysokými horami kolkolem. Jest milá podívaná na ty obrovské hory se sněhem, jež palčivé slunce pozlacuje, na dolině zraje jižní ovoce. Četné potoky a řeky ovlažují svou křišťalovou vodou kraj, jenž jest teď málo zalidněn a zanedbán následkem války. Mnoho vesnic docela zničeno, pole jsou zdupána; není mužů, již by půdu vzdělávali a ti, co žijí, mají mnozí své zdraví podkopáno. Tolik životů lidských vyžádala si válka na Balkáně. Kéž Bůh pokoje žehná dobrému a chrabrému lidu, by nabyl žádaného klidu po sterých prožitých strastech! Ať žije lid bulharský ve zdraví a spokojenosti!

◇◇○◇◇

Rozmanitosti.

Počet pravoslavných v Rakousku udává Maltzevova Cerkovnaja Pravda na 670850 duší; z nich jest 295.380 Rusů, 243.470 Rumunů, 118.080 Srbů, 10.420 Čechův (?) a 3500 jiných národností. Mají 3 biskupy: jednoho v Bukovině a dva v Dalmacii.

Ikonostas na posv. Velehradě bude postaven ještě do slavnosti červencových. Bude umělecky a nádherně vypracován ve velikých rozměrech s obrazy předních světců slovanských východního obřadu.

Unionistický sjezd letos konati se nebude, nýbrž budou zahájeny pouze přípravné práce ku IV. sjezdu unionistickému na posv. Velehradě, ostatní dny vyplní se schůzemi a poradami o prohloubení a rozšíření »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«, »cyrillomethodějského tiskového spolku« a cyrillomethodějského družstva »Velehrad«.

Pokladniční a jednatelská zpráva odboru »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda« v arcidiecesi olomucké za rok 1912. Zbytek z r. 1911 činil 229 K 60 hal., z něhož bylo vyplaceno 150 K na výlohy duchovních cvičení katol. Omladiny na posv. Velehradě, tak že zbylo 79 K 60 h. Nový příjem r. 1912: na členských příspěvcích 1292·38 K, od dobrodinců 100 K, úroků 67·70 K, celkem i se zbytkem z r. 1911: 1539·68 K. Vydání: Ústřední pokladně 646·14

kor., výlohy na duchovní cvičení akademiků a studentů na Velehradě 246·40 kor., za rekollekci kněžskou 27 K, farnosti Jankovické 50 K, pro katol. Omladinu 100 K, na zaopatření noclehárny na Velehradě 200 K; celkem vydáno 1269·59 K. Po odečtení vydání od příjmů zbylo 270·09 K. Jednatel poukázal na apoštolátní slavnosti na Sv. Hostýně i na Velehradě, a na práci, jíž se výbor podjal pro oživení unavených skupin. Byla zařízena nová matrika, dle níž jest patrno, že r. 1912 jest v arcidiecesi olomucké zaveden »Apoštolát« ve 212 farnostech. Výbor snaží se zavésti v jednotlivých farnostech spolehlivé sběratele a přeje si, aby příspěvky byly odváděny dle stanov pravidelněji.

Jubilejní apoštolátní obraz sv. Cyrilla a Methoda jest již hotov. Dle úsudkův odborníků jest dílem vskutku uměleckým, nádherným. Představuje, kterak zástupcové kmenů slovanských přicházejí poděkovat sv. Cyrillu a Methoději za víru Kristovu. Obraz jest oslavou obou světců. Sen minulosti kvetoucí stále v duších vděčných. Radostný hold na znamení oddanosti prostých duší těch oběma apoštolům, kteří nelekajíce se námah, strasti a bolu, vedeni láskou, přinesli pravé světlo života, zdroj síly, která jednou všechny ty rozptýlené kmeny v jednotný celek zladí. Děj odehrává se v nejkrásnějším chrámu božím, ve přírodě. Nádherné modro nebes jest klenbou, kde symbol věčného světla, slunce, plane a dává blahodárně životu rozkvétati. Koberce políček, zahrad a lesů věstí hojnou žeň, zasetou v toužící půdu dvěma svatými rozsévači. A velebný zjev Velehradu, slovanského to Betléma, chvěje se v lehounkém třpytu z minula ve věky budoucí. Kvetoucí lípa, zelený baldachýn nové víry, rozpíná se nad oltářem, nad němž kříž jako znak nejvyšší lásky jest vytesán. Jest po mši svaté. U oltáře, kde před chvíli vroucí modlitba jako vonné kadidlo vznášela se vzhůru a rozplašila chmůry, které chtěly zastírat blahodárné světlo, stojí sv. Cyrill a Methoděj a žehnáním a slovy lásky napomínají a posilují své posluchače. Morava, srdce obrazu, nezměněná po věky ve víře a lásce k patronům svým, k ní druží se Čechové, kde bohatýr pradávna volá nynější pokolení k následování svých předků. Na posvátnou půdu spěchají horalé ze Slovenska, Valaši, Hanáci, Slovinci, Charvaté, Srbové s Bulharem i Polák a Rus, kde ze sjednocení jejich mohutná síla má vzrůstati. Sen minulosti — předzvěstí budoucna. Nejlepší český závod pořizuje právě světlotisky různých rozměrů. Pětibarevné světlotisky velikosti 68×95 cm budou po 15 kor., tříbarevné světlotisky rozměrů 50 × 75 cm budou po 4.50 kor., tříbarevné obrazy (33×5 cm) po 1.50 K. Dle originálu budou pořízeny i pohlednice a malé obrázky. Vše bude hotovo do červencových slavností velehradských. — Denník »Čech« přinesl ze 16. května tuto zprávu: Nové klassické dílo umělce-malíře dp. P. Ed. Neumanna o sv. Cyrillu a Methodu vzbudilo neobyčejnou pozornost vší veřejnosti jak myšlenkou tak původním provedením. Máme před sebou svérazně provedené a v životní velikosti podané zástupce všech slovanských kmenů tvořících v otevřeném poli pod slovanskou lípou půvabnou do hloubky jdoucí skupinu. Dílo, v němž přesně národní myšlenka hladce spojuje minulost i přítomnost, dva tak protilehlé prvky — v jedinou skvělou oslavu, která výmluvně tlumočí myšlenku: Slovanští národové děkují věrověstům slovanským, sv. Cyrillu a Methodu, za víru Kristovu. Co ve tvorbě známého umělce nacházíme vůbec zvláštního, vše ve smělých tazích štětce i v jemných barevných odstínech najdeme na tomto obraze, jehož čtyřmetrový rozměr naprosto není na újmu ani bohatosti barev. Jest si přáti, aby dílo toto došlo ode všech přátel slovanské myšlenky zaslouženého přijetí a tak přispělo k oživení ducha náboženského a citu národního.

Nákladem vlastním. — Tiskem Jindřicha Slováka v Kroměříži.

Čís. 7. ČERVENEC. Rok 1913.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“

Redaktoři a pořadatelé: **Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.**

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dollaru, do jiných zemí 2·5 fr. Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Jak oslavíme jubilejní rok letoší.

Podává Dr. Ant. C. S t o j a n, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochr. bl. Panny Marie«.

(Dokončení.)

Vděčným budu za dar víry. Ji vyznávati budu celým životem svým v soukromí i na veřejnosti. Máť i můj život dle prvních křesťanů apologii čili obranou a dokladem býti pravé víry. Dám prokvasiti pravdou Kristovou veškeré své myšlení, řeči i skutky. Jako pevnost sebe pevnější bez hlídače a obhájce padnouti a od nepřítele dobyta býti může, budu střežiti dar víry a v ní se utvrzovati, aby stkvěla se ve své kráse. Budu podporovati snahy těch, jenž pracují o sjednocení pobratimů našich u víře. Záležitost »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. Panny Marie« bude i mou záležitostí po celý život můj. Spojenými silami mnoho se dokáže. Tužba ušlechtilá za pomoci Boží dochází cíle.

A vím napřed, že mnoho bude mně i trpěti. Než to mne nezastraší. Vidím sv. Methoda v žaláři. Nemá jiného na zřeteli, než aby došel svobody a mohl dobré zase působiti. Dle slov sv. Pavla nic nedovede ho odloučiti od Pána. I mne od Krista nic nerozvede a nerozloučí. Volá sv. Method k věřícím: »Bděte dítky u mne do třetího dne.« Ne jenom do třetího dne, ale povždy u něho a s ním zůstanu. Sv. Apoštoly prositi budu, aby do mé vůle, která mnohdy hory chce přenášeti a hned zase klesá, »železa«, jak praví Sušil, přidali, bych vytrval až do konce. A rychle mine svatá doba. Jest pravda, že zde, jak básník Furcha praví, nejdéle se modliti mohu, že tam tuším více než kde jinde

cíl života svého. A jak o duchovních cvičeních velehradských nemohou se mnozí ani rozloučiti s Velehradem, děje se i nám. Než již zpívá se píseň:

»Dítky na odchod se strojme, — loučení nám nastává — zlatá doba skonává; líbáme tvé svaté prahy, s Bohem, Velehrade drahý!«

I vtírá se slza do oka a skropena bývá země, skropená potem sv. našich apoštolů. Dle písně »Jak Jakub nespustíme se dřív tebe, než nám požehnání dáš« — prosíme Tebe, ó Bože, požehnej nás na přímluvu Matky Boží, sv. Cyrilla a Methoda! Tvá milost doprovázejž nás na všech cestách života a doveď nás k nebes výšině.

»Pohlédněme ještě jednou — na velebný onen chrám, — odkud s Matkou milohlednou — Cyrill Method žehná nám. — Líbáme tvé svaté prahy, s Bohem, Velehrade drahý!

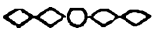

Na Velehrad půjdem!

Ad. Jašek.

Jsme v předvečer jubilejních cyrillomethodějských slavností velehradských. 1050 let tomu, co předkům našim s křížem v čele a s knihou v ruce přišli sv. Cyrill a Methoděj, aby na posvátném Velehradě začali ono nejvzácnější a nejkulturnější, ničím nepřevážené a dosud málo doceněné dílo u rozlehlých národů slovanských — jich pokřestění, náboženské a kulturní spojení. Bůh žehnal svatým snahám jejich. Slovanští národové jejich horlivou činností z bludu k pravdě, ze tmy ku světlu byli přivedeni, životu národnímu zachráněni, náboženskému získáni, tak že nová doba — dějinná — nastala jim. Položen neochvějný základ k jejich veliké epoše, jež dosud rozvíjí se k světovému poslání jejich.

Není divu, že národové slávští tak okázale, důstojně a vroucně nábožensky oslavili tisíciletou památku požehnaného příchodu sv. bratří na posv. Velehrad před 50 lety. Tehdy od tajuplného Baltu přes tiché dnes cizé Sudely až k slunné smavé Adrii a pochmurnému divokému Balkánu, od snivé pohádkové Šumavy přes zpěvné nádherné Tatry až po daleký nehostinný Urál připomínal si a slavil vděčný národ slávský veliké činy apoštolského života svatých bratří našich.

A jako před 50 lety byl národ náš pln opravdové vděčnosti ku sv. Cyrillu a Methodu a svorně obracel kroky ku kolébce svého náboženského a národního života, k posv. Velehradu, aby jubilejní všenárodní poutí uctil požehnanou památku jejich, tak i letos, kdy oslavujeme 50 let onoho nadšeného jubilea r. 1863

a zároveň 1050letou památku, kdy nohy sv. našich věrověstů poprvé stanuly na půdě říše velkomoravské, připutuje vděčná čeleď cyrillomethodějská, jež dosud v srdcích svých uchovala si neochvějně dědictví svých apoštolských duchovních otců, připutuje k hrobu sv. Methoděje, aby utvrdila se ve sv. víře a rozohnila se pro ideály, jaké zasévali na nivách slovanských naši svatí prvoučitelé.

Posvátný Velehrad bude hostiti o jubilejních slavnostech nepřehledné řady vznešených i prostých, šlechtických i z lidu, bohatých i chudých zbožných poutníků a ctitelů cyrillomethodějských. Přijdouť v nesčetných processích tisícové zástupy ze

J. M. J. Šarić, světící biskup sarajevský

všech stran milé Moravěnky, ze sesterského Slezska, z královských Čech, z bratrského Slovenska i z hlavního města říše, z císařské Vídně. Oživne prostorné nádvoří, písně cyrillomethodějské rozlehnou se k výšinám, bude to svátek nezapomenutelný.

Přijdou malí i velicí, jinoši i dědoušková, děvy a stařenky, přijdou všichni vděční k Otcům svým, aby jim ukázali svou úctu, projevili svůj dík, poprosili za mocnou ochranu vznešeného díla jejich, za hojnou žeň zlaté setby jejich.

Nebudou scházeti v tyto dny na posv. Velehradě zástupcové žádného národa slovanského. Přibudou poutníci ze zbožné Haliče, z oživlé Bosny a Hercegoviny, z hornatého Slovinska, úrodného Charvatska, bědného uherského Slovenska, přibudou i z dálného západu přes široký oceán; nebudou scházeti ani zástupcové malinkého národa lužického, statečného národa bulharského a velikého národa ruského. Budou prositi Pána, aby víra cyrillomethodějská všechny slávské děti spjala v jednu náboženskou rodinu, »aby všichni jedno byli«.

Kéž není v nastávajících jubilejních dnech v národě našem paláce a chatrče, v nichž trůní kříž, kde by se neslavila památka jubilejní děkovná a obrodná pro dílo cyrillomethodějské, kéž

není otce a matky se srdcem slovanským, která by nevykládala dítkám svým o velikém věkovitém díle svatých našich apoštolů, aby se rozhárala mladistvá srdce jejich úctou a láskou k svatým věrověstům našim, kéž není upřímného srdce slovanského, které by se nespojilo v plesu a díku s oněmi tisíci obětavých nezaleklých zbožných poutníků ku hrobu sv. Methoděje a nezahlaholilo s nimi nadšeně píseň velehradskou. Kéž není domu a chaloupky, kde by nebylo obrazů a památek cyrillomethodějských, kéž z každého města i městečka, vesnic i dědinek hrnou se zbožné zástupy k našemu moravskému Betlemu, ke kolébce svaté víry naší. Kéž tam všichni ti tisícové na hrobě sv. Methoděje vzdají neskonalé díky předně Bohu trojjedinému a pak sv. Cyrillu a Methoději za neocenitelný nebeský dar samospasné víry Kristovy, kéž poprosí za mocnou ochranu a pomoc pro dědictví jejich, kéž vyprosí na nebeském Pastýři urychlení doby, kdy by se splnila prosba Jeho velekněžská, aby »všichni jedno byli«!

◇◇○◇◇

Sv. přijímání dle východního obřadu na posv. Velehradě.

Ad. Jašek.

Jak sv. Otci Piu X. leží na srdci časté hodné sv. přijímání, dokazuje již řada výnosů jeho v poslední době a ne méně i výnos ze dne 14. září 1912, jímž dovoluje všem věřícím různých katolických obřadů přistupovati ze zbožnosti ku sv. přijímání dle obřadu, k němuž nenáležejí. Pro krajiny, kde žijí katolíci různých obřadů vedle sebe, jest tento výnos papežský velice významný a přispěje jistě k utužení vzájemné lásky a vážnosti.

Výnos podává z počátku přehled, jak se od nejstarších dob podávalo sv. přijímání. Z ciziny přicházející věřící brzy a snadně si zvykali obřadu krajiny, v níž žili. Dle domácího v té krajině obřadu obcovali službám božím a přijímali sv. svátosti. Bohoslovci a laikové, kteří se mohli vykázati písemným odporučením, směli se súčastniti mše sv. a sv. přijímání v kostelích jiného obřadu. Biskupové, kněží a jahnové obřadu latinského i východního sloužili v Římě i na Východě.

Když nastal onen osudný rozkol církevní a veliká část křesťanstva odtrhla se od katolického středu, i onen chvályhodný zvyk přestal. Papežové zakázali kněžím latinského obřadu užívati kvašeného chleba při oběti nejsvětější a při sv. přijímání, sjednoceným však bylo dovoleno přijímati Tělo Páně u latiníků pod způsobou chleba nekvašeného. To bylo nutné, aby totiž sjednocení osamocení nevyhledávali kněží rozkolných

Sněm florentský, kde byla zjednána jednota víry mezi východem a západem, dovolil opětně věřícím přistupovati ku stolu Páně i dle jiného obřadu. Poněvadž však unie netrvala dlouho, nedošel k

platnosti všude výrok sněmu. — Papež Benedikt XIV. r. 1742 z důležitých důvodů zakázal Italo-Řekům, aby věřící latinského obřadu přijímali dle východního způsobu. Podobné předpisy byly dány časem i jiným církvím sjednoceným, tak že jen výjimkově se dovolovalo, aby věřícím bylo dáváno sv. přijímání v jiném obřadě, než ku kterému náleželi.

Vlivem myšlenek pronesených již na sněmu vatikánském vydala však Propaganda r. 1893 nařízení, aby věřící latinského i východního obřadu mohli přistupovati ku sv. přijímání dle obřadu obydlí svého, nemají-li tam svého vlastního kostela a kněze. Papež Lev XIII. rozšířil toto nařízení, avšak zakázal, aby v latinských ústavech přijímali chovanci východního obřadu dle obřadu latinského. To vedlo často k nesnázím.

Proto sv. Otec Pius X. po důkladném uvážení zrušil všechna dřívější ustanovení o příjetí svatého přijímání v různých obřadech a dovolil všem katolíkům latinského i východního obřadu, aby dle způsobu ve staré církvi zachovávaného mohli od katolických kněží v katolických kostelích přijímati nejsvětější způsoby kvašeného nebo nekvašeného chleba.

Sv. Otec doufá, že tato nařízení přinesou východu mnoho užitku, zvláště co se týče častého svatého přijímání, zbožnosti a vzájemné lásky.

Dle tohoto výnosu platí nyní:

1. Kněží nesmějí sv. svátosti udíleti dle různých obřadů. Každý kněz smí sv. přijímání podávati jen dle svého obřadu.

2. Je-li nutno a není-li kněze dotyčného obřadu, smí kněz východního obřadu udíleti sv. přijímání s nejsvětějšími způsobami nekvašeného chleba a naopak kněz latinského obřadu smí udíleti sv. přijímání s nejsv. způsobami kvašeného chleba, avšak každý jest povinen udíleti je dle svého obřadu.

3. Všem věřícím každého obřadu jest dovoleno ze zbožnosti přijati nejsv. Tělo Páně dle kteréhokoli obřadu.

4. Velikonočnímu sv. přijímání každý věřící učiní zadost, přijme-li je dle svého obřadu a od svého faráře.

5. Umírající musejí přijímati dle svého obřadu od svého kněze, jedině v případě nutnosti může jiný kněz nemocnému podati Tělo Páně dle svého obřadu.

6. Každý věřící zůstává ve svém obřadě, i kdyby delší dobu přistupoval ku stolu Páně dle jiného obřadu. Nemá býti nikomu dovoleno bez důležitých a oprávněných důvodů zaměniti obřad. O tom rozhoduje Propaganda. Jako důvod neplatí tu, že někdo přijímal již dlouho dle cizího obřadu.

Poněvaž sv. Otec Pius X. dovolil, aby na posv. Velehradě o slavnostních dnech směla se sloužiti mše sv. dle východního obřadu, bude i letos každodenně po celou oktávu svátku sv. Cyrilla a Methoda a o schůzi »Apoštolátu« konána liturgie jazykem staroslovanským. Ježto připutují i sjednocení laici na posv. Velehrad, bude se jim podávati sv. přijímání dle východního obřadu, jehož mohou se súčastniti dle výše uvedeného výnosu sv. Otce ze zbožnosti i kato-

líci obřadu latinského, jakož zase naopak oni mohou přijímati po našem způsobu.

Sv. přijímání dle obřadu výhodního děje se takto.[1]) Je-li při oltáři několik kněží spoluobětujících, přistupují při mši ku sv. přijímání dle řádu důstojnosti, a přední z nich podává každému sv. částici Těla Páně na dlaň pravé ruky dříve umyté říkaje: Christos posrědě (uprostřed) nás, načež onen odpovídá: I jest i buděť.

Na to pokloniv poněkud hlavu, ruce maje rozprostřeny, se všemožnou zbožností patře na nejsvětější Svátost, modlí se tiše následující krásné modlitby plné víry a pokory připomínající naše Confiteor a z modliteb před sv. přijímáním — dle missálu — zvláště poslední (Perceptio .).

Věruju Gospodi i ispověduju, jako ty jesi voistinnu Christos Syn Boga živago, prišedyj v mir grěšnyja spasti, ot nichže pervyj jesm az. Večery tvojeja tajnyja dneś, Syne Božyj pričastnika mja prijmi: ne bo vragom tvojim tajnu pověm, ni lobzanija tebě dam jako Juda: no jako raz bojnik ispovedaju sja tebě:

a bije se v prsa třikrát, říká:

Pomjani mja Gospodi, jegda prijdeši v carstviji tvojem.

Pomjani mja Vladyko, jegda prijdeši v carstviji tvojem.

Pomjani mja Svjatyj, jegda prijdeši v čarstviji tvajem.

Da ne v sud, ili v osuždenije budet mně pričastije svjatych tvojich Tajin Gospodi: no vo isčelenije duši i těla.

(Věřím a vyznávám, že ty jsi v pravdě Syn Boha živého, jenž jsi přišel na svět spasit hříšníky, z nichž první jsem já. Za účastníka večeře tvé tajuplné přijmiž mne dnes, Synu Boží: neboť nezjevím tajemství nepřátelům tvým, aniž políbení tobě dám jako Jidáš, ale jako onen lotr vyznávám se Tobě: Rozpomeň se na mne, Pane, až přijdeš do království svého (3 krát), aby nebylo mně v soud nebo zatracení přijímání svaté tvojí Svátosti, Pane, ale k uzdravení duše i těla.)

Může se přidati ještě tato modlitba:

Věruju Gospodi i ispověduju (vyznávám), jako sije (že toto) ježe prijemlju (co přijímám), voistinnu (v pravdě) jesť istinnoje (pravé) samoje prečistoje Tělo tvoje, instinnaja samoja životvorjaštaja Krov tvoja: jaže (jižto) moljusja, spokobi mja dostojno prijati, (učiň mne hodným, hodně přijati), vo ostavlenije (odpuštění) vsěch grěchov mojich, i o žizň věčnuju, amiň.

A bije se v prsa, říká modlitbu publikánovu (mitavjevu):

Bože, milostiv budi mně grěšnomu. Bože, očisti grěchy moja, i pomiluj mja. Bez čisla (počtu) sogrěšich Gospodi, prosti mi (odpusť mi).

A pokloniv se na to hluboce, vezme prsty pravé ruky (možno-li) tři části Beránka, říkaje:

Čestnago i presvjatago i prečistago Těla Gospoda i Boga i Spasa našego Jisusa Christa, pričaštujusja az nedostojnyj rab

1) Dle příručky Mše svatá podle obřadu církve východní, již vydal náš »Apoštolát«.

Božyj Jerej N. (ili Jeromonach mnich N.) vo ostavlenije grěchov mojich i v žizň věčnuju. Amiň.

A nakloniv se přijímá nad diskosem svaté Tělo Kristovo se sv. bázní a veškerou pozorností. I vzpřímiv se a ruce spojiv rozjímá poněkud o svatém Tajemství. Na to odhalí kalich pokloní se hluboce,

Sv. přijímání věřících dle východního obřadu.

stírá velmi pozorně a opatrně všechny částečky s diskosu do kalicha a vzav jej pevně do pravice a diskos levou rukou podloživ pod kalich, říká:

Čestnyja, i prečistyja krove Gospoda Boga i Spasa našego Jisusa Christa, pričastujusja az (já) nedostojnyj rab (nehodný sluha) Božyj Jesej N. (čili Jeromonach N.) vo ostavlenije grěchov mojich i v žizň věčnuju, amiň.

A přijímá z kalicha nejsvětější Krev Páně na jednou; postaviv pak kalich na iliton (korporale), vezme mezi druhý a třetí prst ručníček (lentijce, purifikttorium) utře jím své rty říkaje:

Se prikosnusja ustnam mojim, i otjimlet bezzakonija moja, očistit. (Hle dotekl se rtů mých, a odejme nepravosti mé a hříchy moje očistí.)

Potom drže levou rukou dolejší část kalicha, utírá ručníkem ono místo kalicha, kde z něho pil, a sice jen vně, nikoli vnitř.

Na to přistoupí též ostatní spolucelebrující, kteří přijali již Tělo Páně, a přijímají nejsvětější Krev tímže způsobem.

Při pontifikální mši sv. po vykonané modlitbě ku sv. přijímání, pontifikant přijav Nejsvětější Svátost pod obojí způsobou, vyzývá kněze ku sv. přijímání, kteří přijímají od něho do svých rukou předně nejsvětější Tělo a pak je sami sobě podávají; potom přijímají nejsv. Krev z kalichu bez lžíce, jejž podržuje každému pontifikant sám. Po kněžích přijímání jáhnové týmž způsobem.

Po sv. přijímání kněží otevře se carská brána (prostřední), což znamená odkrytí hroba Spasitelova a kněz vystupuje se sv. dary, což znamená zjevení se Krista Pána po jeho zmrtvýchvstání. Jáhen obrátiv se k lidu zve jej ku sv. přijímání slovy: So strachom Božijim, i s věroju pristupite. (S básní Boží a s vírou přistupte.) A lid nebo kůr zpěváků odpovídá padna na kolena:

R. Blagosloven grjadyj v imja Gospodne, Bog Gospod, i javilsja nam. (Požehnaný, jenž se béře ve jménu Páně, Bůh Hospodin, i zjevil se nám.)

Nyní přistupují věřící ku sv. přijímání po jednom k zábradlí před ikonostasem a to tímto způsobem. Vzbudivše na kolenou patřičné úkony úcty a pokory, přistupují k místu, kde se nejsv. Svátost jim podá, líbají sv. kříž a složivše ruce křížem na prsou a naklonivše hlavu, modlí se s knězem modlitbu, kterou se i kněz modlil před sv. přijímáním. «Věruju Gospodi, i ispovědným» (srv. Konfiteor.) Po této modlitbě přijímají věřící stojíce s největší uctivostí nejsv. Svátost z kalicha pod obojí, kterou jim kněz podává stříbrnou lžičkou; částice sv. Hostie jsou totiž vloženy do kalicha a vlhčeny nejsvětější Krví. Přijavše nejsv. Svátost, utrou sobě ručníkem ústa a políbí okraj kalicha a vzdavše hlubokou poklonu odstoupí a učinivše též poklonu před obrazem Panny Marie, jdou na své místo, aby vykonali povinné díkůčiněn

Postavení církve katolické na Balkáně.

Ad. Jašek.

(Pokračování).

Zvláštní zpravodaj katolický charvatského listu »Riječke Novine«, jejž vydávají Otcové kapucíni ve Rjece, píše z Cetyně ze dne 29. března t. r. toto: »Maďarské i německé listy píší poslední dobou velmi rozhorleně a podrážděně o nesnášenli-

vosti Srbů a zvláště Černohorců k církvi katolické. Hrůzou bývají naplněni čtenáři jejich při líčení poměrů katolíků na Černé Hoře nebo v Srbsku. Dle jejich mínění musejí býti katolíci mučeníky, jichž čeká všechny stejný osud, buď že přijmou pravoslaví anebo budou ubíjeni a mučeni. Takové mínění o Černé Hoře značí buď ani zdaleka neznati poměrů černohorských anebo je znáti a úmyslně psáti o nich převráceně. Předně Černohorec sám nestará se mnoho o svou víru. U nás na př. bez zaopatření svatými svátostmi neumírá nemocný, kdežto tam na desítky jich odchází z tohoto světa, a ani u jednoho nebylo kněze s poslední útěchou. Nikdo ho neupomene, aby přijal svaté svátosti umírajících, a on sám si nevzpomene na kněze. O nedělích a o svátcích snadno spočítáte na prstech lidi, kteří byli v kostele. U nich — tak se mně zdá a to potvrzují též jiní — není rozvinut jako u nás život náboženský — zde příslušnost k víře kryje se s vnějšími formami srostlými za jedno se životem. Tyto formy zachovávají se bez hlubšího pochopení jejich významu a zachovávají se i tam, kde o víře není ani řeči. U nás na př. velice se dbá o to, aby žáci byli v neděli a ve svátky v kostele, kdežto tam — kostelík jest malý — každou neděli jde pouze jedna třída na služby boží. Jak často návštěva chrámu na ně přichází, lze posouditi dle toho, že až do páté třídy jsou parallelky a první třída má každý rok jich šest. A jak se u nás dbá o náboženské vědění a náboženskou výchovu! Tu přednáší na gymnasiu náboženství bývalý bohoslovec (absolvoval theologii), ale ne kněz — laik.

Vůči své víře jsou na vlas stejní jako k věrám ostatním. Naprosto nezajímají se o víru u nikoho. Jako sami nechodí do kostela, netáží se též nikoho, kdy a jaký chrám navštěvuje. Mohamedané mají své džamie a své hodže (kněze), a nikomu nenapadne, aby jim překážel ve vykonávání jejich náboženských povinností nebo že by někdo dozíral na jejich činnost. Mohamedané zastávají úřady, jsou dokonce členy vysokého senátu. Na hlavách nosí místo černohorských čepic své fezy i ve státní službě ano i v černohorském vojsku. Tyto zvláštnosti jsou tak nápadné, že nejen já, nýbrž i mnozí jiní tážou se: Proč se musí lišiti Černohorec mohamedán od ostatních? Mně se zdálo směšným ono rozlišování, neboť jest to zbytečné dělení a drobení národních řad. I mnozí Černohorci tak smýšlejí a, tážete-li se jich po příčině, pokrčí pouze rameny a nevědí sami, proč tak jest.

Postavení katolické církve jest uspořádáno konkordátem se Sv. Stolicí. Mám za to, že není katolíka, jenž by si mohl stěžovati do svého postavení na Černé Hoře. Všeobecně se nedělá žádného rozdílu mezi katolíky a pravoslavnými, jedni i druzí jsou stejně dobrými Černohorci; katolíci byli právě tak raněni ve válce a právě takoví čačcí junáci jako pravoslavní. Ano ještě více. Když jsem byl poprvé v našem kostele, bouřilo to ve mně, když jsem slyšel, že kněz vše od oltáře vykládá lidu

v trojím jazyce: srbském, albánském a italském. Na Vánoce bylo kázání albánsky, poněvadž byli přítomni Albánci, ačkoli většina jich zná zcela dobře srbsky. Mne aspoň to albánské kázání dráždilo, a po dnes nemohu pochopiti, proč v Cetyni se káže albánsky. Zpěv v kostele jest latinský a italský — ale poněvadž není tam ani jediného Itala (mezi katolickými Albánci jest silná italská propaganda) — není vůbec žádného. Při obsazování míst od nejpatrnějších až po nejvyšší nehledí se na to, jaké jest kdo víry. Mluvím též o samých mohamedánech právě tak jako i katolících, kteří zastávali i nejvyšší úřady — i ministr zahraničních záležitostí byl katolík. Dr. Vojnovič, mírový delegát, jest rovněž katolíkem. Nikomu ani nenapadá, aby v tom hledal nějaké rozdíly.

Takové jsou poměry v životě veřejném a zajisté nejsou jiné ani v životě soukromém. Kolem Vánoc psala »Reichspost« z Kotoru, že katolíky tu nazývají nějakými posměšnými jmény. O tom ovšem nebylo ani řeči. Černohorec jest v soukromém styku až do krajnosti uctivý (i Turek) a nikdy si nezadá, že by urazil aspoň slovem nějak náboženský cit druhého. Dokonce zpozoroval-li by ve společnosti, že by se někdo posmíval víře nebo náboženským věcem, ihned dává cítiti, že takový rozhovor jest nemístný a proto, aby se od něho upustilo. Mezi samými pravoslavnými ani jednou se mi nepřihodilo, že by kdo byl urazil můj náboženský cit nebo se posmíval katolické víře, ačkoli často jsme rozprávěli o otázkách náboženských. Než i katolíci rovněž zdržují se všech nevhodných výrazů.

Dlužno ovšem přiznati, že tu a tam katolický lid jest nedůvěřivý. Ale není to proto, že jsou katolíky, nýbrž spíše proto, že jsou Albánci nebo že u nich není vůbec takové otevřenosti. Nedůvěřivými jsou vůči jiným — podobně jako všude — vůči příslušníkům jiného národa nebo jiného cizího státu.

Na Černé Hoře není nijakých násilností a nesnášenlivostí vůči katolíkům — a za všechny opačné případy jest zodpověděn jen převrácený směr, jaký zavládl při ústavě tamnější katol. církve. Nutno, aby i tu přišli všichni kněží k přesvědčení, že i katolík může býti dobrým Srbem a Černohorcem a že on nemůže pro to, že jest katolíkem, nadržovati Turecku, Rakousku a Italii a býti nepřítelem své vlastní domoviny. To by měli míti na paměti ti, na něž spadá zodpovědnost i za krev Otce Palića a za všechny jiné žalostné případy. Černá Hora nenese viny v tomto případu a vůbec hřích její není tu ani tak veliký jako na př. maďarských činitelů na Slovensku nebo v Mezimuří, kde žalují a odsuzují kněze pro kázání proslovená v jazyku věřícího lidu. Zde nikomu ani na mysl nenapadne ztěžovati si do nesnášenlivosti katolického státu«.

Tolik charvatský katolický dopisovatel napsal o Černé Hoře z vlastních zkušeností. Náš vdp. P. J. Filip, o své zásluhy pro Černou Horu jmenovaný čestným kanovníkem barským

posílaje mně »Riječke Noviny« dodává: »Potvrzuji z vlastních zkušeností obsah článku«.

Nebude od místa, když podám tu rozmluvu, již měl jsem s Mitrofanem, černohorským metropolitou, v Karlových Varech, kde jsem se s ním seznámil, abych i názory pravoslavných uvedl.

Miloučký, opravdovou zbožností prodchnutý, nadšeně o každé slovanské otázce se rozhovořující stařičký metropolita černohorský pozval mne několikráte do své skromné světničky azbukou nadepsaného domu Srbija, kde s největším zájmem sledoval můj výklad o našich sjezdech a pracích unionistických. Často přerušoval mou řeč upřímným »daj Bog!«

Když jsem prosil metropolitu o jeho mínění, tu pravil asi toto: »Ne menší touha po sjednocení církví, jako u vás, jeví se i u nás. Jsem přesvědčen, že spojení církví přineslo by oběma veliký užitek, ale je to dílo boží, a proto pro snahy a práce naše potřebujeme zvláště pomoci a milosti boží, bez ní nic nezmůžeme. Naše církev východní je starší sestra vaší, ale nežádáme pro ni žádného prvorozenství a výsad, nýbrž pouze aby byla uznávána za rovnocennou s církví katolickou. To musíte na předním místě zdůrazňovati, chcete-li s východní církví vyjednávati, poněvadž jest u nás mínění rozšířeno, že při unii dle úmyslu Vašeho naše církev neměla by býti rovnocenná, nýbrž poddána církvi římsko-katolické, čehož žádný oriental nedopustí. U nás zdá se, jako by bylo něco hrdosti a pýchy na západě vůči nám a úlohou vaší jest ukázati, že nejste takoví, za jaké v mnohém směru orientalé vás pokládají. Tu je třeba vzájemného styku upřímného, jenž by připravil ono dílo unie, po němž vy i my toužíme«.

»Styk ten dal by se navázati, kdyby bohoslovci vaši navštěvovali raději katolické než protestantské university na západě, které jich jistě u víře neupevní«, navazoval jsem, abych dostal odpověď, proč pravoslavní důsledně vyhýbají se katolickým účelištím.

»Dobře je nám znám stav a nebezpečí protestantských účelišť, ale daleko nebezpečnějšími pravoslaví jsou katolická účeliště, poněvadž jejich professoři nechovali by se trpně k našim bohoslovcům, ale hleděli by je získati pro katolicismus pravoslaví tak blízký. Právě že protestantismus jest nám vzdálenější, snad ani professoři jeho nepokoušejí se působiti na naše studující, aby je získali protestantismu. Nebylo-li by zmíněného obávaného nebezpečí se strany katolické, jistě že bychom přednost dali universitám katolickým. Jest Vám asi známo, jak biskupové anglikánští navazují styky s církví východní, kde jen mohou. Ať je to v Rusku nebo na Balkáně, při každé významnější události jeví živou účast. Ostatně v Cařihradě mají Anglikané svého církevního vyslance, jakož i řecký patriarcha cařihradský má svého vyslance zase v Anglii; úkolem jejich jest

informovati obě církve navzájem o denních otázkách a vyhledávati navazovací styky«.

»Které pokládá Vaše Excellence za největší překážky spojení církve?«

»Jsou to věroučné rozdíly«, odpovídal metropolita. »Pokládám tři za největší, a to Filioque, primát s neomylností a neposkvrněné početí Bohorodičky«. Když rozhovořil se o jednom každém z nich, bylo patrno, že stojí přísně na stanovisku nauky bohoslovců východní církve. »Papež mohl by i všeobecnému sněmu církevnímu předsedati jako patriarcha západu, kteréžto přednosti mu neupíráme, ale za »bezhříšného vládce« církve ho východ nikdy neuzná«. Při výkladu o primátě a neomylnosti jsme se déle zdrželi.

»Aby snahy naše dosáhly mocné přímluvy u Boha, založili jsme Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda pod ochranou bl. P. Marie, jehož členové denně se modlí za sjednocení církví a na třetím unionistickém kongresu bylo usneseno požádat sv. Otce, by prohlásil sv. Cyrilla a Methoda za zvláštní patrony unie«, vykládal jsem.

»Jest přirozeno, že obzvláštní úctě těší se u vás sv. Cyrill a Method, neboť na Vašem Velehradě počali působiti pro celé Slovanstvo a tam tají se i hrob sv. Methoděje, ale i my na Černé Hoře v ničem nezůstáváme pozadu v úctě prvoučitelů slovanských, jimž děkujeme za to, čím dnes v náboženském a kulturním ohledu jsme. Možno o nich říci, že oni nám duchovně zplodili našeho velikého světce národního sv. Sávu a jiné, proto lid i duchovenstvo je chová u veliké úctě. Ani v modlitbách k nim nezůstáváme za vámi pozadu, neboť skoro v každém odpustě prosebně se k nim obracíme«.

Metropolita se nesmírně zajímal o Velehrad a jeho svatyni, měl srdečnou radost, že velechrám velehradský jest zasvěcen Matce boží jako jeho metropolitní kathedrála v Cetyni, s patrným zájmem sledoval výklad o nynějším stavu Velehradu, vykopávkách, spolku a pracích podniknutých za účelem nalezení hrobu sv. Methoděje atd. Nemenší zájem jevil o lidové velehradské pouti a náš Apoštolát, o účast, obsah a průběh sjezdů unionistických a j.

Přešli jsme na církevní poměry na Balkáně a v Rusku. Litoval, že západ tak nevděčně a netečně chová se k bohaté bohoslovné literatuře ruské, vzpoměl ruských klášterů, jež zná z vlastní zkušenosti, památné kijevské 900leté slavnosti pokřestění Rusi, jíž se osobně súčastnil, a při tom i Strossmayera, k jehož veleduchu netajil svého uznání a obdivu.

Metropolita tak rád ve své řeči vracel se ku své hornaté, chudičké, ale slavné vlasti Černé Hoře, jejíž politické osudy jako nejvyšší kňazi řídili též jeho předchůdcové, a k jejímu čackému dobrému lidu. Spravuje jen dvě biskupství. Sám se zasadil o stálou kongruu pro své kněžstvo, které žilo dříve jen ze štoly, mi-

lodarů a desátků obyvatelstva; teď svjaščeník u nich dostane počátečně na 900 K.

Poukazoval na shodu katolíků s pravoslavnými na Černé Hoře, chválil disciplínu v církvi katolické, litoval případu s princem Maxem, jenž osobně v Černé Hoře jej navštívil a s ním rokoval.

Metropolita Mitrofan nenápadný a skromný zevnějškem jest v rozmluvě velmi sdílný, srdečný, povaha v pravdě slovanská, v náboženském názoru přístupný sice důvodu, ale stojící tvrdě na stanovisku pravoslavném. Slíbil, že dá-li Bůh, navštíví i náš posvátný Velehrad.

◇◇◇◇◇

Život sv. biskupa Josafata Kuncewicze, mučeníka za sv. unii.

(Jan Michalský.)

(Pokračování.)

Povolali si na pomoc rozkolného patriarchu, Řeka Theofana, který celou Malou Rus proti unii pobouřil a beze vší právomoci metropolitu a šest biskupů rozkolných právě v těch městech ustanovil, kde byla hierarchie uniatská. K tomu dopouštěli se Kozáci neslýchaných ukrutností jak na lidu, tak na kněžstvu, ale především na řeholnících uniatských. Rozkolní basiliáni vynaložili vše, aby svým bohoslužbám dodali lesku, a když nemohli jinak, alespoň paličskými listy hleděli vzbuditi v lidu nedůvěru. Josafatovi nadešla doba krutého boje. K tomu na neštěstí bylo se mu právě odebrati do Varšavy na říšský sněm, by tam hájil unii se všech stran napadenou. Při odjezdu jeho bylo ještě vše v klidu a v poslušnosti k svému vrchnímu pastýři, takže kdosi pravil: »Byli jsme jedné mysli a jednoho srdce.« A hle, v krátce nabyl koukol v diecesi polocké tak úrodné půdy, že generální vikář celý uděšen psal Josafatovi, že rozkolníci o jeho bezživotí ukládají, aby tudíž několik dní raději ve Varšavě posečkal. Než Josafat po zprávě té ihned opustil Varšavu spoléhaje na ochranu Boží. Přijed zplakal nad spustlostí své církve v Polocku, neboť chrámy zůstávaly prázdné, jako by tam unie ani nebývalo. Ještě hůře bylo ve Vitebsku; tam odpadla veřejně celá městská rada. Nezbývalo než obrátiti se na krále, aby zakročil. Král Sigmund III. dal odpověď, v které uznával arcibiskupem polockým jedině Josafata Kuncewicze. Napomínal lid, aby poslušen byl právomoci arcibiskupské a církve katolické. Avšak lid nechtěl o unii ani slyšeti a ozvaly se i hlasy: »smrt zrádci, smrt utiskovateli naší víry!« Ano, když sloužil arcibiskup v stoličném chrámě mši sv., přepadli rozkolníci chrám, zbili kněze i sluhy arcibiskupovy, ale na Josafata se přece ještě neodvážili. Než již to bylo veřejným tajemstvím, rok před umučením jeho, že Josafat stůj co

stůj musí býti odstraněn. Rozdávali již peníze a listy, z Vitebska kázali Josafata uvrci do Dněpru.. Ve Mstislavi chtěl jej pravoslavný šlechtic o život připraviti, ale byl v týž den od jakéhosi protivníka smrtelně postřelen. Ve Vitebsku jako v Polocku zbili si rozkolníci kapli z prken, protože uloupené chrámy musili katolíkům vrátiti. Aby arcibiskupa tím více dráždili, postavili ji právě naproti jeho residence, aby je viděl mimo choditi a slyšel jejich zpěvy a povyky. Doufaje, že se snad přece podaří utišiti bouři, jezdíval Josafat do Vitebska častěji, ale jasně pozoroval, že bouře proti němu vůčihledě přibývá. Radní obce vitebské navedli lodníka, jenž obyčejně arcibiskupa převážel, aby jej zavraždil. Ale nástrahy jeho byly bez výsledku. Po prve nevěděl, kdo by ze tří řeholníků, jež převážel, Josafatem byl. Po druhé měl s sebou na loďce svého synáčka, i bál se, by dítko bez falše a lsti nevyzradilo svého otce a on smrti nepropadl.

V Josafatovi pronásledovali ne tak jeho osobu jako církev katolickou. Říkali: «Aj, to svatý muž, budeme si ho vážiti jako anděla od té chvíle, co se vzdá unie a stane se našincem.« Josafat hovořil se svými domácimi a přáteli při každé příležitosti o svém blízkém konci. Veřejně se již mluvilo, že se vítězství nad unií dobude, byť by to stálo třebas i život arcibiskupův.

Ke konci října roku 1623 oznámil Josafat, že se odebéře do Vitebska. Jeho věrní zrazovali jej, by se tam nevydával, vědělť všichni, že jde jisté smrti vstříc. Než odpověděl jim: «Moji drazí! Boha jest se nám báti a ničeho jiného.« Prve než odjel, prohlédl si svůj započatý hrob ve chrámě sv. Moudrosti a doložil na rozloučenou: «Až budete hotovi, oznamte mi; učiníte mi tím nemalou radost.«

Jak jej ve Vitebsku uvítali, snadno si lze pomysliti. Davy pobouřeného lidu obstoupily jej a žádaly jeho hlavu. On však otcovsky k nim mluvě alespoň na chvíli je upokojil. Celých 15 dní byl již Josafat ve Vitebsku a přízní svou nejednu duši získal. Avšak jeden muž vzdoroval lásce světcově; byl to Nahum Wolk, městský radní. Čtyři dny před vzbouřením lidu, v němž se stal Josafat mučeníkem, byl Wolk v jeho residenci. Josafat mu všemožně domlouval, by přece jednomu nepříteli svému odpustil, než nadarmo. Konečně vezma na sebe tvář vážnou pravil k němu: «Příteli, pozor! nedáte-li se na pokání, zahynete v brzce a to smrtí násilnou!« Za několik neděl zemřel Wolk na popravišti pro spáchaný zločin vraždy na Josafatovi. —

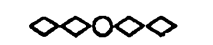

Zvěsti o náboženském životě a missiích u Slovanů.

Ze Záhřeba. Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda mezi Charváty utěšeně se vzmáhá. Jest náležitě zaveden ve čtyřech diecesích. V záhřebské byl ustanoven již r. 1910, stanovy jeho schváleny ordinariátem 8. ledna 1912 a zemskou vládou 27.

února 1910. Předsedou výboru od ordinariátu byl jmenován dr. Josip Lang, apošt. protonotář a metrop. kanovník v Záhřebě, jednatelem dr. Kamilo Dočkal, professor semináře v Záhřebě. Má členů 6.884. — V řeckokatolické eparchii křiževacké byl »Apoštolát« zaveden počátkem r. 1910, od ordinariátu schválen 1913. Předsedou byl jmenován Dane Reba, kanovník a eklesiarcha v Křiževci, jednatelem dr. Janko Šimrak, spirituál řecko-východního semináře v Záhřebě. Čítá členů 4.494. V diecesi krčské (Krk, Veglia) byl ustanoven a schválen »Apoštolát« počátkem r. 1912. Předsedou jest Jakov Dminic, kanovník v Krku, jednatelem fra Ignacije Radič, františkán na Krku. Má 442 členů. V arcidiecesi splitské v Dalmacii byl zaveden a schválen »Apoštolát« počátkem letošího roku. Předsedou jest Don Luka Grgič, kanovník splitský, jednatelem Don Angjeo Mateljan, kněz ve Spljetu. Čítá teprv 80 členů. Všechny čtyři diecese mají tedy dohromady 11.900 přihlášených členů. Jest jich ovšem ještě mnoho nepřihlášených. — Zájem o »Apoštolát« zvláště po válce balkánské jest značný. V Záhřebě jsme utvořili dámský oddíl, jenž jest velmi horlivý pro »Apoštolát«. Při přednášce se zpěvem v největším zábřezském sále »Sokola« vybralo se 600 K. Dámy zábřezské chystají nyní akademii, nad níž protektorát převzal pán arcibiskup dr. Bauer a biskup Droholecký. V Dalmacii i na Krku jsou velmi nadšeni a horliví pro »Apoštolát«, ovšem málo dosud pronikáme do Bosny. Mnoho konají pro »Apoštolát« u nás mariánské kongregace a terciáři sv. Františka. Dr. K. D.

◇◇◇◇◇

Rozmanitosti.

Všem členům »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«. Na úmysl »Apoštolátu« a za všechny jeho členy budou se sloužiti na posv. Velehradě každodenně od 5.—13. července dvě slavné mše sv., rovněž o pouti »Apoštolátu« dne 27. července. Za obvyklých podmínek mohou členové získati plnomocných odpustků na svátek sv. Cyrilla a Methoda nebo v kterýkoli den jeho oktávy.

Vzácní vznešení církevní hosté cizí na posv. Velehradě o jubil. slavnostech. Na svátek sv. Cyrilla a Methoda přibudou J. M. msgr. Rob. Menini, arcibiskup srědskoplovdivský z Bulharska, msgr. Ivan Šarić, světící biskup ze Sarajeva v Bosně, arcibiskup krakovský kníže Sapieha, na »Apoštolát« J. E. metropolita lvovský, Ondřej hrabě Šepticki.

Rusíni v Kanadě. Nový rusínský biskup Nik Budka vykonal mezi svými věřícími první visitační cestu. Po ní vydal pastýřský list, v němž nařizuje, aby dali zapsati rusínské kostely »rusínskokatolické biskupské inkorporacii«, která byla uznána všemi poslanci kanadskými. Toto své nařízení činí tak závazným, že nepovoluje kněžím konati bohoslužeb, nejsou-li kostely jejich připsány na toto jméno.

Jan Vychodil, Vzpomínky na cyrillomethodějský rok 1863. Velehrad 1913. str. 340. Sotva kdy bude dostižen, překonán snad nikdy ve vroucích náboženských a upřímných vlasteneckých oslavách cyrillomethodějských rok 1863., kdy celé Slovanstvo chystalo se k velikému důstojnému holdu sv. bratřím za jejich věkovité náboženské a kulturní dílo. My mladší za dnešní rozervané doby v národě nedovedeme si již ani představiti tehdejšího jednotného všeobecného nadšení, a proto nesmírně jsme povděčni vdp. assessoru Vychodilovi, že nám tak bohatě a věrně s nevšední pílí vylíčil ony vzácné projevy náboženského života Slovanů týkající se příprav slavností tisícileté památky příchodu sv. věrověstů na posv. Velehradě, jakož i slavností samých. Jsem jist, že každý nadšeně přečte knihu tu, neboť jest psána s takovou láskou a úctou k celému dílu cyrillomethodějskému, že rozohní nás, abychom přilnuli celým srdcem, celou duší k oněm svatým zápalům, jaké rozžehli u Slovanů sv. Cyrill a Methoděj. Jest skvělým pomníkem oněch svatých citů, jaké prošly celým Slovanstvem v jubilejním roce 1863 a tím zůstane nám povždy novou vzpruhou, abychom s úctou a obdivem hledíce k vděčným oslavovatelům onoho roku, rozohnili se sami pro ono požehnané dílo, jež oslavovala tehdy celá věrná čeleď slovanská. Ad. Jašek.

Dr. Jan Nep. Ševčík, Odpustková modlitební kniha. Brno 1912. Bened. knihtiskárna. Stran 520. Cena 4 K. Rád vždy beru do rukou knihu, která zevrubně projednává svůj předmět. A takovou jest i uvedená kniha o odpustcích. Účelem jejím jest dáti věřícím příležitost, aby z nesmírného pokladu, jímž nás církev sv. ve sv. odpustcích přímo zahrnuje, hojnou měrou čerpali, a tak každého nadchnouti, aby přilnul láskou ku sv. církvi, věnoval soucit a obětavost věrným duším v očistci, nalezl hojné útěchy v modlitbě a horlivě pracoval na posvěcení a spáse své vlastní duše. Po krásném a přehledném poučení o odpustcích následují v knize všechny modlitby, pobožnosti a nábožné úkony, které do r. 1911 byly nadány odpustky a jsou jakkoli důležity. Ježto knížka má býti spolehlivou příručkou odpustkovou každému věřícímu křesťanu, podává pouze modlitby a pobožnosti, které sv. církev nadala odpustky pro všechny věřící; nicméně naleznou v ní i údové bratrstev a nábožných spolků u nás zavedených své odpustkové modlitby. I o našem »Apoštolátě sv. Cyrilla a Methoda« a odpustcích jemu udělených jest tu podáno odporučující poučení. Máme přání, aby kniha pronikla všude tam, kde pěstí se duch nábožné modlitby, neboť dodá síly, útěchy a horlivosti k modlitbě. Zbožným duším stane se jistě jejich denním breviářem. Ad. Jašek.

Dar Velehradskému museu. Paní Anna Nesňalová, vdova po † učiteli Aug. Nesňalovi z Třebčína, postarala se o 2 jubilejní obrazy v kroji národním z r. 1863. pro velehradské museum. Jsou to dvě malované fotografie, umělecky provedené v závodě Rafaelově v Prostějově. R. 1863 tak chodily v národním kroji Hanáčky v Třebčíně; okolo r. 1869 vytratil se i tam hanácký kroj a nyní tam není o něm ani potuchy; všecko jest oblečeno po městsku, po pansku, ačkoli dosud všichni mluví hanácky, jak se mluvívalo před 50 lety »hodně ze šêroka« lebo »na celou hôbô«. Na jednom obrázku jest vdaná žena, hanačka (Anna Nešňalová), na druhém hanácká 2 děvčata Anna a Maria Kyselých. Všechno to obstarala i zaplatila i s příhodnými rámci pí. učitelová Nešňalová. »Je celá šťastná, že její dávný záměr podařil se jí tak krásně. Rozhodnou katoličkou jest i horlivou vlastenkou«, píše nám vys. důst. pán assessor J. Vychodil při zásilce onoho daru.

Nákladem vlastním. — Tiskem Jindřicha Slováka v Kroměříži.

Čís. 8. a 9. SRPEN-ZÁŘÍ. Rok 1913.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“

Redaktoři a pořadatelé: **Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.**

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dollaru, do jiných zemí 2·5 fr. Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Z Velehradu! Budeme apoštoly!

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

V prvních dobách křesťanství byl každý apoštolem. Apoštolem bylo dítě, apoštolem byla služka, byl vojín ve vojště, apoštolem byl obchodník na svých cestách, ba i otrok, jemuž svěřena byla výchova dětí. Tisícerými průplavy vlévala se pravda do společnosti lidské. Tak obnovena byla tvář země.

Vše to napadalo a na mysl přicházelo na posvátném Velehradě, když o slavnostech letoších holdovali sv. Cyrillu zástupci dětí, mládenců, děv, otců, matek, starců, učitelů, studentů, úředníků, učenců a duchovenstva. Všichni za své stavy děkovali za víru a naučení přinesená jednotlivým stavům a povoláním od sv. apoštolů. Všichni velebili velkolepé a blahodárné dílo sv. Cyrilla a Methoda jako zdroj na všechny stavy a povolání.

Mně tu napadala slova vlašského spisovatele Petra Pressaliho: »Cyrill a Method byli z těch mimořádných veleduchů, z těch zjevů vznešených, které z lásky nebes občasně na světě se objevují, jsouce ku požehnání ve všem a na podiv lidskému pokolení. V Cyrillu a Methodu zosobněno jest, co draho a milo«.

A když každý stav tak horoucně a tak dojemně velebil sv. Cyrilla a Methoda, tu zajisté oprávněno jest přání, by každý z nás, jak to druhdy v prvních dobách křesťanských bylo, byl apoštolem, apoštolem díla cyrillomethodějského, idey cyrillomethodějské. Pokračovati máme v díle cyrillomethodějském. Víra živá má býti v nás a u nás, a kde jest víra zatemněna, má se objeviti opětně ve svém lesku. Vrcholem všeho jest sjednocení pobratimů našich.

Budeme apoštoly. Apoštolovati započneme sami u sebe. Kdykoliv byla řeč na katolických sjezdech v Německu o apoštolování, napomínal vůdce středu německého blahé paměti Winthorst, abychom při apoštolování nezapomenuli sami na sebe. Sami u sebe bychom napřed započali apoštolovat. Sv. Bernard to pronáší vzácnými slovy a vzácným porovnáním. Prší-li, tu koryty, rýnami, různými troubami probíhá voda, takže odvede se sice do různých nádržek a řek, ale v troubách samých nic nezůstane. Přemnozí horlivci, praví sv. Bernard, vše sděli a vše odvádějí jiným, jiné poučují a sami pro sebe nic nenechají. Máme i na sebe pamatovati a při všem poučování i pro sebe něco nechati. Sv. Cyrill a Method napřed samy sebe náboženstvím Kristovým osvítili, posvětili a oblažili a pak všemožně usilovali, aby náboženstvím tím osvítili, oblažili a spasili přemnohé, ano celé národy.

Mluví se nyní mnoho o vnitřním apoštolování. Míní se tím prohlubování víry, aby ovoce blahé víry zjevno bylo v celém životě jednotlivce, rodiny, obce a země. Nemá toliko na poctě přibývati vyznavačů, ale i síla víry v ctnostném a bohabojném životě má se jeviti. Takto zavládati má pokoj, jehož nám svět dáti nemůže a po němž vše touží. Podkladem tohoto vnitřního apoštolátu jest zajisté apoštolát, jednotlivec. Bez námahy se nám to ovšem nepodaří.

Jest to dílo pro nás nejdůležitější, nejvlastnější, jest to slavnost všech ostatních největší. Posvětíme samy sebe. Pak bude to i zárukou zdaru našeho apoštolování u jiných, k němuž se hotovíme a kterýž podniknouti i uskutečniti hodláme. — Žeň sice hojná, ale pracovníků málo. Co schází, jak řečeno na poctě, budiž nahrazeno vhodnými pracovníky. Na milosti Boží při tom nebude scházeti, vždyť budeme vyhledávati království Boží a jeho spravedlnost, a tu slova Kristova nám milost zaručují.

Postavení církve katolické na Balkáně.

Ad. Jašek.

(Dokončení.)

Poněkud jinak než v Bulharsku a na Černé Hoře vytvořil se poměr ke katolické církvi v Srbsku; tam jest docela jiná půda nábožensko-kulturní, jiné hledisko na katolicismus, a odtud i jiný vztah k němu. Pro lepší porozumění uvedu napřed povahopis Srbů, jak jej vystihl z vlastního názoru pisatel »Hlasu« aspoň několika hlavními rysy.

Známo jest povšechně, že Srbové a Chorvati jeden národ jsou a že propast, která mezi nimi zeje, vlastně je čistě náboženská. Chorvati jsou katolíci a užívají v písemnictví latinky, Srbové jsou pravoslavní a píší cyrilikou. Méně snad jest známo u nás, že ta propast srbsko-chorvatská v době poslední úží se

a tratí, hlavně asi účinkem svobodomyslné, nábožensky chladné intelligence, částečně jistotně též z nechuti k Rakousku a nešťastné jeho politice, jež tam na jihu dvojnásobně trpce se pociťuje. Získávají pak při tom přizpůsobování Srbové. Jejich živel politický vzrůstá na celém jihu.

Z tohoto ovšem čistě politického postupu Srbů v těch krajích dalo by se uzavírati o jejich přízni a oblíbenosti mezi obyvatelstvem tamějším, katolickým v Dalmacii, tureckým v Bosně a Hercegovině. Leč chyba lávky. Za všecky měsíce svého pobytu v Dalmacii, částečně i v Bosně, Hercegovině, Chorvatsku neuslyšel jsem jednoho slova lásky, pochvaly, uznání a úcty o Srbech — prosím, aby se ta věta vzala ve znění doslovném.

Mluvil jsem se vzdělanými Čechy, kteří poměrně u velikém počtu žijí a pracují v Bosně, v Sarajevě a jinde, mluvil jsem s Němci, s Chorvaty, s kněžími i s laiky, s muži z lidu i úředníky a důstojníky, ale opakuji, jednoho slova dobrého jsem se o tomto lidu slovanském nedověděl. A i ti, kteří politicky jim straní, spokojují se láskou platonickou a nepřejí prý si nikterak, aby skutečně někdy se dostali pod vládu národa srbského.

Co se jim vyčítá? Především zběsilá zášť proti katolíkům Chorvatům. Vedle Srba ztrácí Chorvat právo na existenci. — »Srb«, vypravoval mi dlouholetý vzdělanec český ze Sarajeva, »rád oželí i ztrátu padesáti korun, podaří-li se mu »švába«, katolíka, ošidíti o deset.« A od jiného dalmatského obyvatele jsem slyšel příznačné úsloví srbské: »Turky zaženeme do Mekky a katolíky zavřeme do Říma« — sami pak ovládnou Balkán.

A tím přicházím k druhé vlastnosti, která se Srbům od jejich nejbližších sousedů vytýká: jest jí schlubnost, domýšlivost, s jakou ten lid k jiným národům se chová. Vystoupila hrozně právě po válce do popředí a zostudila před tváří Evropy nejen Srby samé, ale i veškeré Slovanstvo.

Na co však na jihu slyšeti nářky nejtrpčí, jest srbská věrolomnost, prohnanost a neupřímnost jak v životě soukromém, tak v obchodě, tak ve veřejnosti. Jsou po té stránce žáky a spřízněnci Řeků, a platí rovněž o národě tom obojím: Graeca fides, nulla fides — řecká víra je řecký klam. Odtud se vysvětluje obecná toho lidu neoblíbenost, alespoň pokud podléhá proudům a heslům moderním. (Zapadlý ještě a chudý lid srbský v Hercegovině i na Černé Hoře na př. má pověst nejlepší a různí se nadobro od svých náboženských i národních bratří Srbů.) V Bosně častěji jsem slýchal, že lépe se žije s Turkem, než se Srbem. Turek ztrativší pod vládou křesťanskou své opovrhování křesťanem, jest alespoň poctivý a v slovu věrný — o Srbovi toho celkem říci nelze.

Tážete se mne snad, kterak si vysvětliti, že v jednom národě nalézti tak hluboké rozdíly povahové, jak tomu jest mezi Srby a Chorvaty? Není to náhodou a nestalo se přes noc. Jsou to stíny řeckého rozkolu, které tak černě padají na lid srbský, dokazujíce mnohý hluboký význam přesvědčení náboženského

i pro život veřejný. K tomu ovšem přistoupily poměry politické a společenské vůbec s neblahým svým účinkem na duši lidu. Politika zaujala v národě srbském místo, které jí o sobě nepatří a nikdy patřiti nesmí: zavládla skoro jedině a výhradně nejen ve stranách a sborech politických, ale i ve chrámech a na kazatelnách (mluvím zde výslovně o pravoslavných kněžích), i v rodinách a školách. A to politika zanedbávající vzepříti hlubší základy bytí národního, anobrž spokojující se čistě vnějšími hesly, čím křiklavějšími, tím účinnějšími, agitací, úspěchem vnějším, čistě politickým. I silnější národ než srbský by za takových poměrů musil se otráviti.

A ještě jednu vzpomínku budiž mi dovoleno tuto uvésti. Týká se Bulharů. Sešel jsem se na parníku na cestě z Kotoru do Terstu s lékařem bakteriologem terstským. Byl Němec, vídeňák, ale člověk jinak velmi úctyhodný, umírněný a spravedlivý. Právě krátce před tím, hned po bitvě u Lüle Burgasu, pobyl z nařízení rakouské vlády delší dobu při linii čataldžské mezi Bulhary. Rozumí se, že se naše řeč točila hlavně kolem tohoto vítězného národa. Líčil je jako pravý opak Srbů. Jako lid neobyčejně snaživý a intelligentní, udatný a při tom skromný. Se silnou dávkou zdravého demokratismu a občanské rovnosti, ale i zachovávajícího meze autoritou a povinností vykázané. Lid, který ho naplňoval zároveň úctou i láskou. Namítnete mi, že i Bulhaři jsou pravoslavní. Ano. Ale snad za různých a více oddálených poměrů náboženských tamějších nerozvinula se stinná stránka rozkolu tak jako u Srbův.

V Srbsku není onoho nestranného smýšlení vůči katolicismu jako v Bulharsku. Ovšem vinu na tom nese politika, jež silně směšuje věci své s náboženskými. V Srbsku katolický kněz — poněvadž mají přirozeně přístup ze sousedního jazykem příbuzného území rakouského — jest považován za politického agenta Rakouska, pro něž má prý též pracovati. Proto činnost jeho se považuje za vlastizrádnou, v cizích službách. Dosud jest tam zakořeněno mínění, že Srb musí zůstati pravoslavným a stane-li se katolíkem, přestává býti Srbem, jest Charvátem. Náboženství se tu úplně slučuje s národností. Kdo opouští náboženství, opouští prý i národnost. Katolíci jsou považováni za příslušníky cizího národa chovající se k Srbsku nepřátelsky. Sjednocených Srbů s obřadem staroslovanským není. Římská Propaganda udává katolíků v Srbsku něco přes 6.200 z asi 2,700.000 obyvatel. Pro celé Srbsko jest jediná diecese určena se sídlem v Bělehradě, ale od věků již neobsazena. Kaple katolické jsou v Bělehradě při rakouskouherském vyslanectví, v Kragujevaci a v Niši, spravovány jsouce pouze dvěma kněžími. Pod trestem vyhnanství nebo vězení bylo zapovězeno přestoupiti z pravoslaví ke katolicismu.

V Srbsku katolíci nejsou jako na Černé Hoře seskupeni hromadně, nýbrž žijí roztroušeni. Jsou to většinou poddaní Rakouska a Italie. První pokusy urovnati záležitosti jejich datují

se od r. 1887. Kníže Alexander I. při návštěvě v Římě byl dokonce ochoten učiniti konkordát s Vatikánem. Než proti jeho úmyslům postavil se veškeren srbský tisk i tehdejší metropolita bělehradský Michal, dokazujíce, že konkordát s Římem byl by neužitečnou novotou, ba dokonce i proti životním zájmům srbského národa. Jednání bylo přerušeno a navázáno teprve r. 1898 po smrti metropolity Michala. Účinně tu zasáhl též biskup Strossmayer, jenž do Bělehradu dojížděl a býval prý tam rád viděn. Byly projednávány důležité otázky: úplná svoboda katolíků v Srbsku, zřízení stolic katol. metropolitů v Bělehradě a v Kragujevaci a suffragana v Niši.

Srbské listy ovšem vrhly se hned s počátku na činitele konkordátu a list »Serbobran« lhal dokonce, že papež slibuje nenáviděnému v zemi exkráli Milanovi 5 mil. franků, bude-li konkordát uskutečněn. Psalo se veřejně, že konkordát byl by atentátem na národní církev srbskou. Když nastoupil nový metropolita Innocenc, ihned mu listy připomínaly jeho povinnost k Římu, aby přerušil s ním veškeré styky a byl vždy na stráži. Bosenský františkán Otec Ivan Vujčič byl se v Bělehradě představit jako katolický missionář od sv. Stolice pro Srbsko určený, než musil odejíti s nepořízenou, byv od metropolity velmi nevlídně přijat. Odpověděl prý mu, že křesťanské Srbsko nepotřebuje missionáře.

Na východní hranici srbské jsou rozsáhlé doly, v nichž mnoho katolíků jest zaměstnáno jako úředníků, dohlížitelův a dělníků. Poněvadž několik let již tam nebylo katolického kněze, žádal ředitel závodu jistého katol. duchovního, aby tam přišel na svátky vánoční, pokřtil děti, požehnal sňatkům, zpovídal atd. Kněz byv odporučen rakouským vyslancem v Bělehradě, dostavil se. Sotva však dospěl na místo, tamější pravoslavný pop pobouřil lid, tak že tento vyhrožoval řediteli i katol. knězi, jakmile ihned neopustí osady. Poněvadž výhrůžky byly vážné, nezbývalo knězi, než aby pod ochranou četnictva za hrozného výsměchu pravoslavných na štědrý den odešel, aniž co ze své missie splniv. Jindy zase nechtěli dovoliti, aby katolický kněz přišel pochovat katolíka zemřevšího na srbském území.

Tak Srbsko, jež dává o sobě rozhlašovati, že jsouc naprosto svobodomyslné, poskytuje všem vyznáním úplnou náboženskou svobodu, bojí se katolických kněží podobně jako Rusko a Řecko.

Vliv a činnost Rakouska při zjednání konkordátu a odstranění jeho protektorátu illustruje jistý irčan v irských »Ill. Catholic Missions« (září 1909 str. 79): »Zřízení neodvislé katolické církve v Srbsku stavějí se četné těžkosti v cestu. Italská a dříve i francouzská vyslanectva několikráte učinila v té věci kroky ve prospěch katolicismu, ale snahy jejich vždy ztroskotaly se vlivem Rakouska u Vatikánu. V zájmu velkoněmectví jest, aby katolicismus na Balkáně zůstal pod výhradným protekorátem Rakouska. Pokus se strany Srbska uzavříti konkordát byl před

desíti lety zástupcem Rakouska v Římě zmařen. Dlužno ovšem otevřeně říci, že Rakousko mnoho podporovalo missie v Turecku, ale na účet slovanských národností. Rakousko nešťastným způsobem splétá politiku s náboženstvím .« Nedávno náš ministr zahraničních záležitostí prohlásil toto »dávné a cenné právo« protektorátu na základě úmluv a jednání mírových a diplomatických proti Turecku i s ním. Srbsko nechtělo uznati protektorátu jeho nad katolíky svého území, ale tito většinou jej uznávali. Proto vláda z politických ohledů byla prý ochotna vystavěti chrám katolíkům a příbytky pro kněze za to, že zřeknou se protektorátu Rakouska. Ovšem blízký silný vliv naší říše tomu nedovolil.

Překvapovalo časopisectvo nedávné prohlášení krále srbského, že Srbové jsou ochotni zjednati konkordát se sv. Stolicí. V těžké chvíli, aby se zjednala pomoc a v naději na kořist, se leccos slíbí. Ale i když bychom nepochybovali o pravdivosti té snahy, věc měla patrně pozadí politické. Dle předchozí úmluvy balkánského svazu mělo dostati Srbsko značnou část území albánského a starosrbského s dosti velikým počtem obyvatelstva katolického.

V Albánsku jsou však všichni katolíci pod ochranou Rakouska, od něhož dostávají jeho duchovní též plat (každý kněz 600 K ročně). Kdo jen poněkud jest obeznámen s poměry, ví, že katolické kněžstvo v Albánsku pracovalo a horovalo pro Rakousko, jež bylo jeho ideálem. Není také divu. Vše, co měli, kostely, školy, vydržování atd., měli od Rakouska. A ježto tito katolíci měli se dostati dle úmluvy balkánského svazu Srbsku, nebylo by toto patrně sneslo vedlejší vlády a protektorátu rakouského na novém území, proto samo se nabízelo, že s Římem učiní konkordát, aby se zbavilo vlivu Rakouska. Ale konkordát ten měl prý se vztahovati jen na nově dobyté území a v dosavadním Srbsku mělo prý zůstati vše při starém. Rakousko též při stanovení hranic Albanie neustále poukazovalo na to, že v Srbsku katolíci by neměli ochrany, proto pro Albanii s obyvatelstvem katolickým chtělo míti co nejširší území. Srbsko zase jsouc takto vlivem Rakouska připraveno o značný počet poddaných katolíků, hledí ojedinělé obce katolické, které mu přece připadnou, za ruské peníze přiměti k pravoslaví, aby země byla prosta katolíkův a nemusila uzavírati konkordátu.

Několik katolických osad za peníze — v těžké chvíli — a z přinucení prý přestoupilo na pravoslaví. Na vrub těchto snah srbských dlužno přičísti též dlouho tiskem a politiky omílanou smrt františkána Otce Angela Paliče a násilné nucení katolíků v Djakově k přijetí katolicismu. Že by však byli Srbové zabili Otce Paliče jedině z toho důvodu, že byl katolickým knězem, nevěří se ani na směrodatných katolických místech, jež záležitost tu vyšetřovaly. Dlužno uvážiti, že tehdy považovali Rakousko za většího nepřítele Srbska než samo Turecko a dle názorů Srbů Otec Palič vydržovaný Rakouskem katolický kněz

stál úplně ve službách mocnářství a tudíž na něho bylo pohlíženo jako na nepřítele snad i jako na vyzvědače. Třeba že nelze omluviti, ale možno vysvětliti přehmat Srbů proti Paličovi a dokonce i smrt jeho ve válce, když vida nebezpečí hleděl mu vyváznouti.

Snahou Srbska jest vybudovati Veliké Srbsko na Balkáně a obnoviti srbský patriarchát zrušený v Ipeku roku 1766. Pod tímto patriarchátem spojili by všechny Srby balkánské a rádi by navnadili pro něj i Srby bosenskohercegovinské, kteří dosud náležejí pod pravomoc oekumenického patriarchy cařihradského. Toto znovuzřízení patriarchátu srbského mělo by i veliký význam politický. Čím jest exarchát Bulharům, měl by býti patriarchát ipecký Srbům. Jisto jest, že jeho znovuzřízením sesílí se s klon všech Srbů k němu, rozšíří a sesílí se vědomi jednotnosti a spojitosti celého národa srbského.

Ježto tedy řecký patriarcha v Cařihradě sotva bude moci si udržeti i na dále Srby v obnovené a sesílené říši jejich, budou se ohlížeti i Srbové v Bosně a Hercegovině po samostatnosti.

Ovšem Rakousko sotva připustí vliv velkosrbského patriarchy do své říše, poněvadž tím by pracovalo pro velkosrbskou propagandu na svém vlastním území.

Uhry by již rády spojily se samostatným již stávajícím karlovickým patriarchátem, jemuž jsou přivtěleni dosud jen Srbové na uherském území, všechny Srby rakouské, aby uplatnily tak vliv svůj i v církevních záležitostech Bosny a Hercegoviny, avšak Srbové bosenští sotva se pro to dají nadchnouti a Rakousko sotva k tomu svolí.

Jak vidno, náboženská otázka srbská jest silně ovládána vlivem politickým. Co se týče církve katolické, jest si jen přáti konečně konkordátu s Římem, poněvadž Srbsko jest jedinou zemí v Evropě, kde církev katolická nemá hierarchie a uspořádaných poměrů; pro unii však od nesnášenlivých Srbů prozatím si ničeho neslibujeme.

◇◇○◇◇

Život sv. biskupa Josafata Kuncewicze, mučeníka za sv. unii.

(Jan Michalský.)

(Dokončení.)

Zavraždění Josafata bylo již rozhodnuto a den 12. listopadu, neděle, k tomu ustanoven. Byl to výroční den Josafatova posvěcení na biskupa. Zatím se nesměli služebníci arcibiskupovi na ulici ani ukázati, aby nebyli kamenováni. Budou se jistě brániti, myslili si náhončí, my pak za to arcibiskupa poženeme k zodpovídání. Než Josafat varoval své služebnictvo, by se nepouštělo do žádné půtky. V sobotu 11. listopadu potuloval se po celý den před arcibiskupskou

residencí nějaký pop Eliáš, který neustále nadával na unii a na arcibiskupa. Josafata nebylo právě doma. Služebnictvo trnulo a jen stěží se zdržovalo, aby smělce neztrestalo. Večer vymohlo na Josafatovi, že smí ráno Eliáše zatknouti. Josafat celou noc nespal; zaměnil své lože s žebrákem, kterému přístřeší poskytoval,, a sám ztrávil noc v modlitbě a trýzni. Nastala doba ranní. Josafat šel do chrámu na jitřní. Eliáš již čekal, aby jej pohanil. Sotva že služebníci Josafatovi Eliáše zatkli, ihned ozvaly se všechny zvony na poplach a lid se sbíhal k residenci. Z hlasů: »Pryč s ním! Zabte ho!« bylo patrno, za jakými záměry se sbíhají. Mezitím vracel se Josafat z chrámu. Jeho neohroženost odzbrojila vzbouřence, takže ničeho mu neučinili. Přijda do residence kázal ihned propustiti Eliáše, jelikož pro něj prý se to srocení lidu událo. Neočekávaná dobrotivost jeho způsobila, že se lid počal rozcházeti. Než jen na chvíli. Ozvaly se hlasy třech rozkolných popů, kteří unii lajíce dovolávali se pravoslavné víry, o kterou je chce Josafat připraviti. »Pročež ve jménu Páně«, tak se rouhali, »do svatého boje, bychom všichni nezahynuli!«

Bylo asi 8 hodin. Slunce vycházelo v rudé záři, jako by zvěstovati chtělo, že v brzku poteče krev. Vitebčané udeřili v tu dobu po druhé na biskupské sídlo. Z útočníků stříleli jedni, druzí metali slámu a zápalky, ale oheň byl brzo od nich udušen pro strach o město. Již vypáčili vrata, vrazili na dvůr a udeřili na čeleď, které Josafat zakázal mečem se brániti pravě: »Beztoho z vás nikdo při tom nezahyne!« — —

»Kde je arcibiskup? Kde bydlí?« volá vše. Již se honí luza po chodbách, služebnictvo ukryté bije a týrá. Jich křik vyrušil Josafata z modliteb, otevřel dvéře a již stál před svými vrahy. »Synáčkové, proč bijete nevinné sluhy mé? Máte-li co proti mně, ejhle tuť jsem!« Toť byla jediná jeho zbraň a vrazi zůstali jak omráčeni. Než v tom přihnali se dva bezbožníci z protějšího pokoje a zočivše arcibiskupa zařvali: »Zabme latiníka, skolme papežence!« Jeden ze zlochů zasadil Josafatovi ránu kyjem a druhý sekerou do hlavy mu tal. Světec zavrávoral a klesal k zemi a hned jako na povel vrhlo se vše na něho a bodali a třískali do svatého těla — Unavení konečně ustávali. V tom Josafat zvedal ruce a z úst jeho slyšeti bylo slova: »O můj Bože!« — — »Ha, on ještě žije!« ozve se na to v odpověď a všichni poznovu se dávají do světce. Nikoho tu není, kdo by jim v tom bránil, jen domácí pes zaujav u svého pána místo hájil jej, až ho vrahové rozpoltili. Teprve potom dali se do drancování a pití, ale opět a opět vraceli se k své oběti, kopali do ní, táhali ji za bradu. Ano vzpřímili mrtvolu Josafatovu rouhajíce se: »Pane, není-li dnes neděle? Kdy pak bude kázání? Nuže, lid je shromážděn, začněte!« Potom svlekli vrahové umučené tělo a našli na něm žíněnou košili. Tu začali pochybovati o svém vítězství volajíce: »Kdo ví, je-li to Josafat; nosívalť jemnější košili«. Ani sluhům nevěřili, až jeden z vrahů sám jej poznal. Přivázavše potom k nohám světcovým provazy, vláčeli za ně obnažené tělo ulicemi

městskými. Konečně nevědouce, jak by se na něm pomstili, přivlekli je za město na pahrbek, s něhož vrhli sv. tělo do řeky Dviny, pověsivše mu dříve na krk žíněné roucho naplněné kamením se slovy: »Tvrď se, biskupe!« Na to sestoupili někteří na loďku a se svou obětí pluli asi čtvrt hodiny od Vitebska až k prohlubině, která ode

Sv. Josafat Kuncewicz, mučeník za sv.

dávna »svatou tůní« slula. Přivázavše k nohám světcovým velký kámen ztopili jej v bezedné téměř hlubině.

Dílo bylo dokonáno, ale místo radosti zavládnul smutek. Vůdcové se rozprchli a lid se dal do usedavého pláče nad umučením svého svatého biskupa. Úředníci vitebského hradu dali ihned hledati posvátné tělo, ale ještě ve čtvrtek 16. listopadu marně bylo hledáno. Rybářům slíbeno 100 zl., ale snad by svaté tělo nebyli ani našli, kdyby v pátek 17. listopadu nebyla vyrážela z jistého místa tůně

zář, odkudž potom svaté tělo vytáhli. Žíněné roucho naplněné kamením viselo mu ještě na krku a u nohou velký balvan byl uvázán. Velké množství lidu čekalo na břehu, aby poctu vzdalo biskupovi mučeníku. Aby lid svaté tělo nespatřil úplně obnažené, roztaženy nad loďkami čalouny a teprve po zahalení dopraveno bylo na koberec rozestřený na břehu. Tu již také začala oslava sluhy Božího, neboť u vítězoslávě vnesen byl od kněží uniatských do města, kdež v chrámě vystaven.

Sotva se v Polocku dověděli o smrti svého arcipastýře, ihned zvonilo se všemi zvony na znamení, že diecese osiřela a duchovenstvo, šlechta i městská rada odebrali se do Vitebska se zvláštní lodí pro ostatky svatého pastýře svého. Nastávala již zima, tuhé mrazy započaly a řeka zamrzala; avšak přece šťastně s mrtvolou do Polocka se vrátili. Lid odevšad se sbíhal, sotva že se roznesla zpráva o přistání lodi, a jako u vítězoslávě uváděl svého arcipastýře do chrámu, k trůnu, který nachem vlastní krve ozdobil. Po deset dní byla rakev vystavena a později r. 1625 sám metropolita Rutský vykonal slavný pohřeb.

Úcta, kterou lid Josafatovi hned po jeho mučenické smrti prokazoval, došla r. 1643 schválení od nejvyšší hlavy církve katolické, neboť roku toho, 16. června vyhlášen byl Josafat za blahoslaveného a mučeníka církve katolické. Pius IX. vřadil jej 29. června 1867 mezi světce a 28. července 1882 uvedl papež Lev XIII. uctu jeho do církve latinské a rozšířil ji na celý svět. O kéž přimlouvá se tento mocný světec u Boha, aby všichni Slované našli ochrany a spásy v jediném pravém ovčinci Kristově, aby brzo východ se západem modlil se jedno: »Věřím v Boha!«

Vzpomínky z katol. missií na Rusku.

(Z polštiny přeložil P. V. Hladký.)

(Pokračování).

V.

Jel jsem z Litevského Bzeště na Kodeň, Slavatice, Vlodavu, Savin do Chlumu. Měl jsem opět před sebou pár úmorných dní a abych urazil koňmi koliknáct táhlých mil, musil jsem si cestu rozděliti na několik oddílů. Do Slavatic vezl mě panský kočí, starý chvastal, všudybyl, který znal okolní kraj, lidi a zvyky jako své koně a celou cestu bavil mě svým povídáním.

»Panstvo mě nazývá Ivanem«, představoval se, bera opratě do rukou.

Uvelebil jsem se v bryčce, bič zasvištěl a koně hnuli se s místa.

Ve skutečnosti jest mi Mikuláš, ale taková je už panská moda, ať je pacholkem Jan nebo Matouš. Tu nad Buhem musí být Ivanem!« zasmál se zapaluje si, a zahýbaje na širokou blátivou cestu.

Vyjeli jsme za svítání před východem slunce, kdy ještě všecka nadbuženská nížina tonula v hebkém, bílém kožichu mlh a toliko na východě nad černými kupami borů rozlévala se ranní zlatá záře. Na černé, vyjeté cestě bělaly se kaluže jako zašlá tabule skla. Tu a tam trčely ze zamhlených polí chumáče stromů jako šeré, namoklé chocholy. Syrový, pronikavý chlad vanul od Buhu. Rosa pokrývala zem stříbrným, perlovým jíním. Vsi ještě spaly, šeré, nabílené chalupy ledva prokmitaly z hloubi rozlehlých sadů. V nerušeném klidu bylo slyšet toliko šelest obilí, a odkudsi zaznívalo ztlumené šplouchání neviditelného potůčku.

»Zlodějský čas! I psi zaspali«, zamručel Ivan.

Byl jsem velmi ospalý a byl bych si rád zdřimnul, ale ďábelské poskakování bryčky ve výmolech nedalo usnout ani na chvilku. Teprve když jsme vyjeli na rovinu, počal jsem se zvolna pohroužovati v nebeské rozkoše snu.

»Čápi sedí ještě na hnízdech, bude pěkná pohoda!« houkl mně Ivan do uší, ukazuje bičem na strom.

Zaklel jsem zticha, ale sen prchl, a on vykládal stále horlivěji:

»Mraky plují jako kačky. Nebude letos žádného sena, shnije na hnůj. Nová bída na lidi. Jako by těch starých ještě bylo málo! . . Starochu, dostaneš přes uši, dej si pozor!« zakřikl výhrůžně, švihnuv do koní tak silně, že prudce vytrhli do předu a já jenom zázrakem nevyletěl jsem z bryčky.

»Znáte pane kraj na Podlesí?«

Obrátil se poněkud ke mně. Spatřil jsem krátký dravčí profil, zahnutý nos, přistřižené kníry, sivé licousy a malé velmi pohyblivé oko.

»Znám, ale jenom trochu«.

»To jste zajisté viděl i šlechtu z Podlesí?«

»Velká to šlechta — košík a plachta!« dodal posměšně a nečekaje mé odpovědi pokračoval:

»To jsou chytráci! Znám je velmi dobře. Sloužil jsem v jednom dvoře pod Vengrovem. Tam, pane, v dědinách není sedláků, jenom samá šlechta. Takovému šlechtici nejednou palce trčí z bot, ale dává si říkat »pane«. Pět jich má dohromady jednu krávu. A když si sedne pes na pole takového šlechtice, nemá už kam dáti ocas, musí ho položit na sousedovo. Kramáři však jsou prohnanějšími židů. A groše chtiví, domýšliví, rváči, Pán Bůh opatruj! Ale dobří Poláci a příkladní katolíci. Toliko směšné šelmy, že by člověk smíchy praskl. A slyšel jste pane o tom šlechtici, co jel s vejci na trh do Varšavy?«

»Neslyšel«.

»Pravdivá to událost, můj pán ho zná velmi dobře«

»Povídejte, bude nám lépe ubíhat cesta«, prosil jsem podávaje mu cigaretu.

»Bylo to tak. Kdysi vezl šlechtic, jmenoval se Kiška, z pod Vengrova plnou fůru vajec na trh do Varšavy. Bylo to letní

doby, den byl úpalný, a již od časného rána sbíralo se na bouřku: vítr se zdouval, prach tančil po cestách, burácení převalovalo se stále od východu k západu, a nebe chmuřilo se co dál hrozněji. Velmi si pospíšil šlechtic, podpíral vůz vší silou, neboť výmoly byly hluboké, žehnal se a šlechal prudce do koní, aby před nepohodou se dostal někam pod střechu. A měl před sebou ještě hodný kousek cesty, a vysoký, hustý bor. Jel šlechtic bez oddechu, pral do koní, sám se zapřáhal do postraňků, až mu v hnátech praštělo; ale sotva vjel do lesa, bouře se rozpoutala na dobro: náhle se zatmělo, zarachotil hrom, blesky šlehaly a vichor pustil se v zápas se stromy.

Šlechtic třásl se strachy, aby mu vajec nepotlouklo, a nevěda si jinak pomoci, dal se do modlení. Pomodlil se otčenáš, odříkal desatero přikázání, připojil i litanii, ale bouře zuřila čím dál tím více; již nebylo ničeho vidět, vichor dul, že se všecek les potácel, blesky šlehaly neustále a nejsilnější kmeny praskaly jako suché třísky a zase záblesky byly takové, že se celé nebe otvíralo. Vlasy se mu ježily na hlavě i padl na kolena před Ukřižovaným rozpjatým na sosně, modlil se hlasitě a sliboval:

»Dám na mši sv., koupím dvě svíce z bíleného vosku, slituj se toliko, Pane, nade mnou —« žadonil plačky.

»Laciný to jsi kupec!« zahřmělo mu rázem v uši.

Mráz ho přešel, a padl na zem, jak byl dlouhý.

»Dám tedy čtyry svíce a žena půjde na pouť do Vengrova!«

»Proč pak, lakomče, nezaslíbíš se do Častochova a nezavedeš aspoň telátka pánu faráři?« ozval se opět tentýž hlas.

«Daleko, Pane, a žně v patách, je také již třeba co nejdříve skupovat mladé husky po vsích, neboť nyní jsou nejlacinější. A telátko dal bych z té duše rád, ale šlechtickým slovem jsem slíbil prodat ho sousedovi. Ale, chceš-li, Pane, dám prvnímu kostelu celou kopu vajec«.

»Málo!« zahučel skoro všecek bor, a blesk uhodil tak blízko, že Kiška div se neschoval strachem pod zem.

«Dám tedy, Pane, celé 2 kopy, ať už si mám škodu! Vejce jsou nyní drahá, za 3 zl. 10 grošů kopa, ale dám, jenom se slituj nade mnou a nepotluč mně všech!« — zakřičel.

»A jak dáš podkladky, to ti je o leb rozbiju!«

»Čisté vyberu, ty největší, nenasezené«, volal úpěnlivě bije se v prsa na dotvrzení svých slov.

Bouře přešla, nebe se vyjasnilo, vítr ustal, slunko zasvitlo, a všecek bor rozzvonil se ptačím šveholením.

Šlechtic utřel si oči, poklonil se kříži, šlehl do koně a jel dále uvažuje o tom, co ho potkalo.

»Draze jsem zaplatil. Bylo by se snad i bez toho minulo;« vzdychnul žalostně, rozhlížeje se po jasném jako vymeteném nebi. — Musím nyní dát celé 2 kopy vajec! Hromada peněz!

škrabal se starostlivě v hlavě a taková lítost se ho zmocňovala, že mu bylo do pláče.

A jako na dovršenou, jakmile vyjel z lesa, nedaleko zrovna u cesty vypínají se k nebi dvě kostelní věže.

»Ach, běda: ale slovo se řeklo, kobylka u plotu!« zamručel.

Zajel před hospodu, stojící hned na kraji vsi, dal koni obroku a sám ulehl do stínu a přemýšlel, co by měl učiniti. Nedáti? Strach. Jak pak. Vždyť to slíbil samému Pánu Ježíši! Dáti? Lítost sevřela mu srdce. Tak zle, a tak ještě hůře. Až z těch těžkých myšlenek usnul. Zdálo se mu o klobáse s vaječinou, takže se jaksi vesele usmál, když se probudil a poručil hospodské, ať mu půjčí velké mísy. Šel s ní k vozu, vybral nejmenší vejce, každé propíchl jehlou, vypustil žloutek do mísy, dírku zalepil voskem, skořápky smísil s vejci a dal si usmažiti vaječinu.

»Kostela neubude a člověk bude míti užitek.« Oddychl si, a dal se do jídla; odpočíval, supěl, pás popouštěl, až vypjav břicho jako nějaký náčelník, směle zašel na faru.

Pán farář seděl v síni a kouřil fajku na dlouhé troubeli. Vyslechl vypravování Kiškovo, a pak zavolal na děvečku, aby donesla ošatku na vejce.

»A že jsi tak šlechetný, odsloužím mši sv. na tvůj úmysl,« povídal.

Šlechtic ukládal opatrně prázdná vejce, ale dívka držící ošatku divila se, že tak málo váží 2 kopy.

»Jsou bez kohouta«, lhal do očí; knězi políbil rukáv a rychle pospíchal z fary; ale neutekl; dívka pustila se za ním skokem; hodila mu ošatku i s vejci na hlavu a kyjem, jak ho mele tak ho mele.

»Ty cikáne! Ty taškáři! Ty budeš šidit Pána Boha a kostel okrádat?« křičela a tak ho mazala, že Kiška pustil opratě, a tam ten do polí. Kůň se splašil, vůz se skácel do příkopu a všecka vejce pošla psům na vaječinu.

Lakomec pláče na konec. Není-li pravda, pane? Kdybych chtěl všecko vykládat, co vím, do večera bych nebyl hotov.

A víte, pane, jak se takový šlechtic chtěl dostati do nebe?«

Neodpovídal jsem, neboť jitro strojilo se rozkošným a odkudsi z nadbužanských výparů či ze zamhlených polí splýval jakýsi zpěv, poněkud ztišený dálkou, ale velmi slavnostní, jako by svatý chor svítání, zory a vycházejícího slunka.

»Jaký jest to zpěv? Slyšíte?«

»Bude to nějaké processí putující k sv. Onufriovi.«

Zpěv přicházel z jakési stezky táhnoucí se vodorovně s naší cestou, ale mezi obilím a v ranních párách nebylo lze postřehnouti lidí.

Východ rozhoříval se víc a více, mlhy vystupovaly vzhůru , a pod nimi leskly se zkalené kaluže rozlitých vod, černá,

rozměklá pole, a pochýlená žita. Stromy i vesnice nabývaly rysů vždy určitějších a byly na dosaženou.

Zavál první vítr ale tak tichý a lahodný, že se sotva hýbaly ospalé, rosou zpité klasy a listí chvělo se bez šelestu! Skřivánek se rozšveholil a po něm druhý, třetí, desátý zatřepetal křídly a odzpěvoval v tichu svou ranní modlitbu. Čápi letěli nízko nad zemí kamsi k Buhu. Jakýs teskný ruch nastal v zrůžovělém ovzduší; kohouti již začínali pět tu i onde. Den se blížil, strana východní zaplála purpurem a zlatým majestátem skrytého dosud slunce.

»Pozoruji, že i zde je mnoho nových křížů«, ozval jsem se, ukazuje na jeden teprv postavený a ještě nenatřený.

»Tolik jich nastavěli, že by člověk musil chodit s čapkou v ruce, kdyby si jich všímal«, odvětil jaksi neochotně.

»Nic divného, neboť dříve ani převalených nesměli pozvednouti.«

»Mnoho mají z nových! Jenom dřevem plýtvají.«

»Přece i pravoslavní stavějí kříže »Když jim náčelník přikáže a dobře zaplatí, tak stavějí« — zavrčel zlostně zastavuje koně, protože právě vynořilo se z obilí processí a vcházelo na naši cestu.

V předu zářil zlatem osmiramenný kříž a za ním tlačilo se několik desítek starých žen a výrostků. Poklekli na chvíli před křížem a kdosi zanotil čistým, zvučným hlasem:

»A když ranní vstává zoře . .«

Zástup se hnul a opětoval píseň z plných plic, až píseň rozléhala se po širém okolí a dorážela až k vycházejícímu slunci.

»Tobě země, Tobě moře.«

Zpívali polsky; slyšel jsem každé slovo a ani věřit se mi nechtělo.

Jeli jsme za nimi pomalu, neboť Ivan též zpíval s nimi:

»Tobě zpívá živel všel'ky, —
buď pochválen, Bože velký.«

»Odkud pak je processí?« tázal jsem se muže jdoucího podle bryčky.

»Z Olšanky, pane«, odpověděl táhle čistou polštinou.

»A kde je nyní odpustek?«

«V jablečinském klášteře, svátek sv. Onufrije.«

»Je to processí pravoslavné?«

»Pravoslavné, pane.«

»Pravoslavné a zpívá polsky?« Nezdálo se mně ani možným.—

»A jak mají zpívat? Moskalsky se přece nedovedou pomodlit ani otčenáše«, obrátil ke mně udivené oči. Já rovněž hleděl jsem na něho překvapen tím divným vysvětlením.

»Sedněte si, svezem Vás kousek cesty.« Usedl do bryčky, dav pozdravení dle polského obyčeje.

Mluvili jsme o tom i onom; muž byl chytrý, odpovídal vyhýbavě, a sám mě opatrně zkoumal, až se konečně rozhovořil otevřeně.

»Jak odloučí Chlum od Polsky, zakáží vám i polsky mluviti.« —

»Musili by postaviti strážníky do každé chalupy.« Máchnu opovržlivě rukou. »A jak máme mluviti? Dříve, ještě za unie, to jsme na vsích mluvili svým nářečím, jak na venkově, ale nyní již málo kdo rozumí leda starší. Mladí se již za to stydí.«

»Ale podepsal jste se pro odloučení Chlumu?«

»Podepsal, pane, neboť mi tak naporučili. Svolali nás k popovi, a prohlásili, že jak Chlum oddělí od Polsky, rozdělí všecky panské pozemky mezi pravoslavné.«

»Sliby se slibují a blázni se radují«, vmísil se Ivan.

»Nejvyšší úředníci slibovali, tak přece dají.«

»Dostanete tolik, že vám to ani ďábel z beder nesebere. Pamatujete se, jaký úděl brali odbojní?« dotíral Ivan.

Muž odmlčel se na chvíli, konečně řekl úplně klidně:

»Jak nám půdy nedají, tož se dáme všichni zapsat za katolíky.«

Oněměl jsem úžasem, avšak Ivan rozesmál se hlasitě.

»Nemluvím na smích«, obořil se na něho hrubě, a pokračoval již rozvážněji: »Týž Bůh jest v kostele jako v cerkvi. Ale v kostele je jaksi příjemněji, bohoslužby jsou hezčí, i zazpívat si možno, hudba hraje, chodí se průvodem, kněz časem v kázaní mluví tak prostě k srdci, že si poplačeš, a hned se ti uleví. Již mi i děti hrozí, že se dají přepsati, jakmile dorostou. Vždyť všecky děvčice a chlapci z celé vsi běhají do kostela. Do cerkve jich ani kyjem nedostaneš. Má býti jedna víra pro všechny; ale že jeden dům je katolický a druhý pravoslavný, to jenom rozněcuje stálé hádky, hněv, uráží Boha a pohoršuje. Ba i židé se nám smějí, že v každé chalupě jiného dne svátek.«

»Proč se tedy nedáte zapsati za katolíka?« ptal se Ivan.

»A kdyby půdu rozdávali?«

»To nevíte, co v Hruběšově povídal sedlákům váš biskup?«

»Cosi mně tam povídali, ale již se nepamatuji.«

»Přišli ho upomínat o grunty, slíbené při podpisech, a on jim praví: »Zem není guma, pro vás ji neroztáhneme.«

»Opravdu tak povídal?« ptal se stísněným, třesoucím hlasem.

»Slyšelo to více než sto lidí. A povídal pravdu. Cizího přece nevezmou, nevydají, a nedají vám!«

Dlouho mu o tom vykládal, až muž sesmutněl, tvář složila se v starostlivé vrázky, oči pohasly a konečně pokynul mně hlavou, seskočil s vozu a vlekl se na konci průvodu hluboce zadumán.

Minuli jsme průvod tak volně, že jsem jej mohl spočítat: všeho všudy šlo 38 lidí.

»Jaksi málo jich putuje na slavnost«, podotknul jsem.

»Nyní už se neplatí za putování o svátcích po zázračných místech, proto se lidem nezdá býti výhodným putovati o vlastní stravě!« usmál se Ivan pobízeje koně ku rychlejší chůzi.

Ale pozoruje mou nechápavost, dodal bez obalu:

»Já sám jsem bral stravné za takové vycházky. Prochodil jsem toho nemálo! Byl jsem s poutníky v Počajově, v Kijevském klášteře, v Lešné i v Radečnici, všude, kam mě poslali. Běhal jsem rád, neboť pojezení v kláštěře bylo zadarmo, a kořalky, co se křesťanské duši ráčilo. Nyní však už zmoudřeli, už nedávají peněz, a proto poutníků z našich krajin stále ubývá.«

»To vy jste pravoslavný?«

»Každému jsou milé jeho kosti. Pozoroval jsem toho při zrušení unie tolik, že mi to vystačí až do soudného dne. Viděl jsem, pane, jak celé vsi pod ranami brodily se v krvi, viděl jsem, jak mřeli lidé pod Pratuliňským kostelem, jak po stu vláčeli je do vězení, vyháněli do světa.

I naše ves se vzpírala a dostávala nahajkou, a já také dostal jsem svůj díl a zároveň s druhými šel jsem do vězení. Byl jsem mlád, kůži měl jsem lehtivou, a abych děl, tak se mně pod karabáčem omrzely všecky víry, že, kdyby mně byli kázali, abych se stal židem, byl bych se jím stal jako pravoslavným.

Není mou povinností vybírat, co lepší. Šlo mně o matku, nebo mě stále zaklínala na všecky svaté. Zavlekli mě do Bílé. Seděl jsem 3 měsíce. S počátku nebylo mně nejhůře: jísti mi dávali, teplo bylo a práce žádné. Ale já stále jsem odporoval, a říkal: ne a ne. Dali mě do zvláštní komůrky a vyměřili libru chleba na den. Vytrval jsem. Což to hlad na chlapa: rodná matka ne macocha! Konečně našli prostředek. Začali mě krmit kaší se starým sádlem. A toho, pane, jsem nemohl vydržet. V pekle bych to snad vydržel, ale té kaše jsem nemohl.

Za týden svolil jsem ke všemu, co chtěli. Při pouhé vzpomínce je mně špatně. Na staré sádlo chytili duši«.

Vybuchnul v takový odporný, cynický smích, že mnou mráz projel. Pohleděl jsem na něho s přísností a žalem.

Mlčel chvíli, pobízel koně a opět se obrátil ke mně:

»Aby se jim jenom nestalo jako těm babám, co se táhaly o psa, snažíce se ho jedna druhé vyrvati, až se psu omrzela ta zábava s jeho kůží ., a pohryzl obě.«

Postavy obrazu.

Zástupci Slovanů se strany čtenářovy: Skupina s prava od světců představuje Čechy; první s dlouhým vlasem v bohatýrském kroji doby pohanské, ostatní pak z oněch dob, kdy v dějinném vývoji ztrácejí postupně svéraznost krojovou. Vzadu mniši, žáci a učeníci sv. bratří. S leva žena slovinská líbá roucho sv. Cyrilla, vedle ní v pozadí Charvát, u něho stojí náš Slovák s celou rodinou: před ním žena slovácká předvádí dvě dítky. Vedle Slováka v pozadí (třetí mužská postava) jest Srb, vedle něho Bulhar a pak Polák. Vedle něho žena srbská, pak černohorská s dítětem; odvrácející se bradatý Rus. V popředí první skupina s leva žena kladoucí ruku na rameno černovlasému muži představuje zástupce uher. Slovenska, vedle nich klečí Valach v haleně a stojí Valaška s rukama skříženýma na prsou. Před sv. Cyrillem a Methodem stojí hanácký šohaj a klečí hanácká nevěsta. V pozadí posv. Velehrad a hrad Buchlov. Ostatní viz v »Rozmanitostech« na str. 96 a 140.

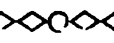

Jubilejní cyrillomethodějské slavnosti na Velehradě 1913.

Ad. Jašek.

Za veliká dobrodiní povinujeme i velikou vděčnost. Největšími dobrodinci národů slovanských zůstanou v dějinách svatí bratří solunští, Cyrill a Method, jíž nový život v Kristu jim dali, svéraznou kulturu založili a posvětili a tak zajistili jim významnou budoucnost. Jsme povinni za to světiti vděčně jejich památku. Málo komu z nás bude popřáno dočkati se za půl století jubilea, až svět slovanský bude po 1100 letech blahoslaviti chvíli, kdy kroky jejich poprvé stanuly na půdě říše velkomoravské, proto spolky, jež hájí, šíří a uskutečňují dědictví cyrillomethodějské, »Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda«, »Cyrillomethodějské družstvo Velehrad« a »Akademie Velehradská« ustanovily konati jubilejní slavnosti letos, abychom oslavili důstojně 1050letou památku nejpronikavějšího, nejvýznamnějšího a nejšťastnějšího kroku, jejž národ náš ve svých dějinách vedením Prozřetelnosti učinil — jeho vstupu do světové církve katolické. Rok letoší měl býti též osvěžením onoho náboženskokulturního zápalu, jaký rozžehl posv. Velehrad po všech vlastech naších roku 1863. Letos opět vděčně máme si připomínati, na jak vysoký stupeň vzdělanosti, mravnosti a důstojnosti lidské byli jsme obětavou činností svatých bratří povýšeni, pro jak vznešený život budoucí ba věčný jimi uschopněni a čeho nám podnikati, čeho jest se varovati, abychom již nikdy s důstojnosti té nebyli svrženi.

Slavnosti ty byly rozvrženy na celý rok jubilejní a okázaleji vystoupily na posv. Velehradě v důležité dny života světců.

Zahájeny byly v památný den úmrtí sv. Cyrilla 14. února. Ježto roční doba nikterak nezaručuje teplého a pro poutě příznivého počasí, neděly se ani zvláštní zvací přípravy, neboť dle úmyslů pořadatelslva slavnost měla býti více místní. Ve svatvečer uvítal účastníky P. Pernička T. J., jenž vřelými slovy připomněl onen vznešený okamžik úmrtí sv. Cyrilla v Římě, vylíčil zásluhy obou sv. bratří nejen o předky naše, nýbrž o veškeré Slovanstvo, ocenil význam jejich díla a vložil na srdce povinnou vděčnost naši k nim, jíž projev chceme dáti zvláště v letoším jubilejním roce. Pěkným tímto proslovem byla zahájena řada slavnostních kázání cyrillomethodějských od vybraných řečníků. Než když ráno rozezvučely se zvony velehradské, zvouce účastníky k pobožnosti, přes chladné počasí nasbíralo se jich tolik, že přítomní divili se, odkud ti lidé se nasbírali. V zastoupení byla tu téměř celá Morava; zvláště veliká byla processí s družičkami z Buchlovic a ze Stříbrnic. Pontifikální mši sv. sloužil nejdp. opat rajhradský Prokop Šup, kázání měl a vše řídil Msgr. dr. Ant. C. Stojan. Rozměrnými prostorami chrámovými rozléhala se velebná a tklivá píseň: »Přistup, Moravěnko, přistup blíže, hle, jak apoštol tvůj umírá.« Při holdování sv. Cyrillu a Methodu byl slovanský sál naplněn. První slavnost vydařila se nad očekávání, líbila se, účastníci odcházeli nadšeni.

Druhá slavnost byla 6. dubna v úmrtní den druhého apoštola Slovanů, sv. Methoděje. I ta měla zůstati více místní pro nejistotu počasí. — Než poutníků přišlo j e š t ě v í c e než na slavnost první únorovou. Biskupskou mši sv. sloužil nejdůst. pán opat starobrněnský Bařina, slavnostní kázání měl dr. Rich. Špaček, professor theol. fakulty v Olomouci, a duší slavnosti byl opět dr. Stojan. Tentokráte přišlo několik processí z okolí i s družičkami. Holdování bylo zase velmi dojemné v naplněném slovanském sále. Ukázkou jen uvedu slova, jež pronesla jménem matek Anna Gabrielová z Tupes, obrácena jsouc k úmrtnímu lůžku velikého apoštola v popředí slovanského sálu: »Svatí Cyrille a Methode! Dobrou jste měli zajisté matku, která v srdce Vaše jako do vosku vtlačila pravdy věčné. Napomínala Vás, abyste se vespolek neopouštěli, vedla Vás k Bohu a sítě její svaté v celém životě Vašem vydávalo hojné požehnané plody. Po Vaší svaté činnosti lze souditi, jakého pečlivého vychování jste požívali v náručí matky své. Svatí bratři! Vy jste učením nebeským posvětili a zúrodnili i srdce matek slovanských pro výchovu dítek. Přimlouvejte se za nás, abychom i my následovaly v úkolu Bohem nám svěřeném příkladu vzorné matky Vaší a co nejvíce odchovaly dítek, které by se líbily Bohu a lidem.« Mnohou slzu v oku přítomných vynutil pozdrav sv. bratřím stříbrovlasého stařečka, jenž v haleně slovácké třesoucím se hlasem opřen o hůl za hrobového ticha přednášel prosbu: »Svatí Cyrille a Methode! Naučili jste dřevní předky naše, jak by na

sklonku života napraviti mohli vše, v čem snad na pouti jejich pozemské bylo pochybeno. Slovo Vaše byl jim útěchou a posilou. Prosíme Vás, aby Vaše svaté náboženství zůstalo i nám v podvečer života našeho útěchou a posilou. Proste za nás, bychom i my se Simeonem mohli zvolati radostně v poslední hodince: »Nyní, Pane, propusť služebníka svého!« Vyproste nám milost, abychom za Vámi kráčejíce mohli se jednou radovati ve vlastech nebeských s Vámi a s rodáky svými.«

Milým zjevem působily ctih. sestry sv. Kříže z Napajedel, jež se súčastnily slavnosti s celou měšťanskou školou a provedly pěkné písně střídavě s Cyrillskou jednotou velehradskou.

I druhá slavnost byla velice milá, dojemná a povznášející. Četní poutníci posvěceni v duši bolně loučili se s posv. Velehradem.

Hlavní slavnosti byly určeny na léto a měly vyvrcholiti svátkem sv. věrověstů a celou jeho oktávou. V přípravách, jež hlavně dály se v tiché pracovně kroměřížského probošta, dra. Stojana, bylo použito zkušeností z loňských svatohostýnských slavností a nebylo zanedbáno ničeho, co by mohlo přispěti ku zdaru a lesku cyrillomethodějských dnů.

Z kroměřížské kanceláře byli vybráni a pozváni též pontifikanti, slavnostní kazatelé a zpovědníci.

Pozvání k účasti národů křesťanských na našich slavnostech byla přeložena do všech jazyků slovanských a rozeslána redakcím četných listů stojících na půdě křesťanské. Mimo to byl pořízen překlad do jazyka latinského, německého, maďarského, francouzského, anglického a italského a tiskem vydaná pozvání byla rozeslána nejdůstojnějšímu episkopátu, čelnějším listům a významnějším spolkům dotyčných národů: V Rakousku kromě všech nejdůst. katol. biskupů, kapitol, bohosloveckých fakult a účelišť pozváno jednotlivě mnoho vynikajících osobností stavu duchovního i světského, pozvána šlechta v Čechách a na Moravě, zástupci hlavních říšských a zemských úřadů, veškeren klerus českomoravský, katolické spolky atd.

Vřelé blahopřejné listy děkovné za pozvání zaslala dr. Stojanovi větší část nejdůst. episkopátu rakouského, šlechta a mnoho osobností. Katolické listy všech oněch národů, do jichž řeči pozvání bylo přeloženo, většinou je otiskly, mnohé zvláště irské, francouzské a vlašské přinesly ještě vřelé doprovody obsahem zpravidla týkajícím se naší idey cyrillomethodějské a spojení církve východní se západní. I ruské pravoslavné časopisy přinesly výzvu naši s pořadem slavností, ovšem připojily k tomu své stanovisko k Velehradu a idei cyrillomethodějské.

Užší výbor slavnostní v čele s drem Stojanem konal často na posv. Velehradě a v Kroměříži porady, aby po stránce svéraznosti a pohodlí, slavnostní, hospodářské, bezpečnostní atd. jubilejní slavnosti neutrpěly.

Výzdoba Velehradu byla svěřena dp. P. Rud. Schenkovi, kaplanu v Charvátech, jenž zhotovil veliký obraz sv. Cyrilla a

Methoda umístněný v průčelí nádvoří (nad salatrinou) a vkusně vypravil a ozdobil nádhernou bránu na cestě u Cyrillky.

Na straně příchozích v průčelí skví se znak Jeho Eminence, nejdůst. pána kardinála olomuckého, pod ním z dálky již dobře čitelné: »Vítáme Vás!« Pak slovansky: Witamy, dobro došli, Vitaitě atd., německy a francouzsky. Na straně poutníků Velehrad opouštějících pod znakem Velehradu velikě »S Bohem«, pak slovansky: Z Bogom, Z Bogiem, Proščaitě atd., německy a francouzsky.

Prvními vzácnými hostmi ku slavnostem byli lužičtí Srbové. Přijelo jich 17 i se dvěma kněžími P Delengem, kaplanem a redaktorem v Budišíně a P. Mikławšem Justem, kaplanem v Ralbicách u Kamence v Sasku. Zřeli Velehrad poprvé. Obklíčeni se všech stran mořem německým neviděli ještě slovanského nadšení, neznali naší otevřenosti a srdečnosti, našeho rozvinutého náboženského a národního života, nebyli ještě svědky slavností, na nichž brala účast bratrsky celá četná rozlehlá rodina slovanská. Přišli, aby ukázali, že chtějí ještě dále svérazně žíti a aby si načerpali silného vědomí pro tuhý svůj život národní i náboženský. Ukázali nám své národní kroje, jež zvláště u ženských budily živou pozornost našeho lidu, otevřeli nám své srdce, zahlaholili v písních na nádvoří velehradském svou domácí mluvou, jež nám připomínala pohřební píseň zašlých bez naděje na vzkříšení Slovanů polabských.

Dr. Stojan jim věnoval živou pozornost. V pátek odpoledne shromáždil je i se zástupci Rusínů poslanci kněžími Onieckievičem a Folysem u sochy božského Srdce Páně, kam shromáždily se zatím tisícové přibylých již poutníků našich, srdečně je uvítal a pozdravil. Projevil radost, že oba tito národové, v jichž dějinách tají se cos smutného, vyslali první poutníky z rodiny slávské na posv. Velehrad, aby u kolébky křesťanství mezi Slovany oslavili památku příchodu svých velikých apoštolů. Nesmírně byli dojati naši hosté a s nimi i naši poutníci. Ženy lužické pohnutím slzely. Hudba doprovodila je do svatyně.

Nádvoří v předvečer velikého slovanského svátku počalo se plniti. Přijeli též dva vzácní vznešení hosté z dalekého jihu z družné Bosny nejd. pán světící biskup sarajevský dr. Ivan Šarič, a z nešťastného krvavého Bulharska Jeho Excellence msgr. Rob. Menini, bulharský arcibiskup plovdiskosofijský. Byli vřele uvítáni jak zástupy lidu tak i vždy pohotovou stálou slavnostní hudbou beňovskou.

Kolem 7. hodiny večer počal se seřaďovati průvod, jenž zašel daleko až za Cyrillku, aby se mohl dobře rozvinouti. Bylo účastníků na 5000. Čtyři hudební kapely doprovázely píseň: »Ejhle svatý Velehrad už září«, jež nesla se mohutně a velebně od kapličky k černému lesu a ztrácela se daleko v zelených vlnících se polích.

Průvodu súčastnili se oba vznešení církevní hodnostáři. Zastavil se u tribuny s prozatímním oltářem, kdež uvítal přítomné

místní farář P. Tomeček velebě vzácnost dědictví cyrillomethodějského. Načež dr. Stojan uvítal poutníky dle národův a za nadšeného jásotu představil je. Ve chrámě pak udělil nejdůst. pán biskup sv. požehnání.

Po večeři každodenně asi hodinka byla vyhražena zastaveníčku, jež platilo milým hostům. Střídala se hudba se zpěvy a proslovy cizích účastníků.

Cyrillomethodějský svátek.

Hlavní kontigent poutníků přibyl na Velehrad v sobotu dopoledne. O 4. hod. ranní nepřetrhovaly se cesty na Velehrad. Ze všech stran v zástupech, na vozích a v procesích valil se lid, tak že při ranních službách Božích, které sloužil biskup Šarič, byl chrám velehradský, který pojme 10.000 lidí, přeplněn. Na tisíce věřících přistoupilo ke stolu Páně. A když o 9. hod. počalo holdování sv. Cyrillu a Methoději po eucharistickém průvodu, plnilo se náměstí velehradské čím dále, tím více, až bylo naplněno docela. Hlava na hlavě tísnily se tisícové, jež nebylo už možno odhadnout.

Probošt Dr. Stojan zahájil památný úkon holdování opravdu před celou Moravou. Omluvil místodržitele bar. Bleylebena a představil jeho zástupce místodržitelského radu Šťastného z Uh. Hradiště (sláva) a zemského hejtmana hr. Serényiho (sláva).

Sl. Marie Rosolová z Vídně přednesla pak »Píseň církve«. Zástupce omladiny Fr. Stanislav ze Strážnice projevil přesvědčení venkovské omladiny pro církev a vlast. Za slovinské akademiky Fil. Prijatelj, za chorvatské akademiky med. Bolkovac a polské akademiky jur. Koneczy holdovali nadšeně idei cyrillo-methodějské spojující pevně katolické Slovanstvo. Za Rusíny posl. Onieckivicz, za lužické Srby jedna ze srbských žen a kněz lužický slibovali věrnost kříži Kristovu, který Slovanům zvěstovali sv. Cyrill a Methoděj. Na to promluvili zástupce Valašska, rada Bobal za americké Čechy a posl. Navrátil, který prvý z řečníků ovládl obrovský zástup doplňující se stále novými průvody s hudbami a korouhvemi. V řeči své nadšeným souhlasem doprovázené kladl řečník na to, že zůstaneme věrní tomu zákonu života, který máme od sv. Apoštolů slovanských. Jménem katolického lidu vzdává hold díků před obrazem sv. věrověstů za všecko to požehnání, které národu našemu vyplynulo z příchodu sv. Cyrilla a Methoděje a jejich posvátného dědictví. Za vídeňské Čechy p. Kostka prohlašuje, že katoličtí Čechové ve Vídni zůstanou neoblomně věrni církvi i vlasti. (Potlesk.) Za jeho řeči přibyl na tribunu arcibiskup krakovský kníže Sapieha, jemuž desítitisícové shromáždění provolává nadšeně slávu. Arcibiskup zřejmě dojat kyne na všecky strany děkovně.

Slova ujímá se biskup sarajevský Šarič (živio!) Váš Velehrad je náš Velehrad. Vaše síla je naše síla! Vaše slabost je naše slabost. To, co je vaše, je naše? (Výborně potlesk.) Sv. Cyrill a Methoděj a jejich kříž je heslo naše a Vaše. (Potlesk.) Nuže

prosím Vás, buďme svorni! (Bouřlivý souhlas.) Zachovejme cyrillo-methodějskou víru, která je cestou ke spasení. Podporujme a zavádějme všude Apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje, který převzácné dědictví sv. Cyrilla a Methoděje nám chrání a opatruje. (Živio.)

Arcibiskup Menini praví, že přichází ze slovanské země, která hrdině procedila za nejdražší statky krev tisíců nejlepších synů svých. Je rád, že opět spatřil Velehrad, aby se tu mohl pomodliti u hrobu sv. Methoděje za nešťastné Bulhary a vyprositi jim konečně požehnání a pokoje. Prosí shomážděné, aby též aspoň na modlitbách byli pamětlivi válkou rozervané země jeho. Arcibiskup krakovský, kníže Sapieha, postava neveliká, ale elegantní, každým pohybem šlechtická v měkké polštině jemným hlasem praví: »Witam chwilę tę radosną, ten uroczysty dzień dzisieszy (dnešní), w którym należycie się ocenia wielkość i znaczenie pracy apostolskiej św. Metodego i Cyrila wśród Słovian i życzu rozszerzenie tego kultu i tej czci po vszystkie te zemie, które korzystają z owoców działania słowiańskich Apostolów«.

Zemský hejtman hrabě Serényi: Jako čestný předseda tohoto obrovského shromáždění ujímám se slova a k tomu, co bylo předneseno, dodávám, že sv. Cyrill a Methoděj založili nám také národní kulturu. (Výborně.) Je naší svatou povinností, abychom jich za to vděčně byli pamětlivi. A zde slibujeme znova, že zůstaneme věrni víře i jazyku. (Výborně.) Buďte vždy dědictví sv. Cyrilla a Methoděje pamětlivi ku blahu národa, církve i vlasti. (Hlučný souhlas).

Na to dr. Kolísek z Hodonína vystoupil na kazatelnu. Byl na svém místě. Hlasově ovládl celé obrovské posluchačstvo, které lpělo na jeho rtech. Vzpomněv historie dne a význam sv. Cyrilla a Methoděje, jež za dobrodince Slovanstva prohlásila sama církev a poctila je poctami největšími, jaké má, líčí, že učení Kristovo je nejen životem, ale i pravdou a zákonem. Sv. Cyrill a Methoděj naučili znáti Krista a také matku jeho Pannu Marii, která je našemu lidu obsahem života. Za všeobecného pohnutí prohlašuje kazatel toto své přesvědčení: Není většího a slavnostnějšího oratoria, velkolepější symfonie nebo opery, než když náš lid v národním kroji před obrazem Matky boží zpívá »Tisíckrát pozdravujeme Tebe, o matičko Krista Ježíše!« Kazatel doporučuje pak »Apoštolát sv. Cyrilla a Methoděje«, jehož zásluhou je, že dnes na Velehradě sešla se svorně rozeštvaná jinak slovanská rodina.

Vlasti, milá vlasti, ty slovanská mátí,
když pozrem na Tebe, musím zaplakati,

volá kazatel, líče různice a nesvár v národě našem i ve Slovanstvu. Holdem sv. Cyrillu a Methoději, kteří položili základ ke slovanské svornosti a k jednotě u víře, končí slovutný kazatel.

Současně ve chrámě, kdež celebroval kníže-arcibiskup krakovský Sapieha a na nádvoří, kdež sloužena liturgie slovanská, konaly se slavné služby Boží, jež na nádvoří přerušeny byly prudkým deštěm.

Svatým požehnáním a rozloučením s četnými procesími skončeno bylo prvé dopoledne jubilejních slavností velehradských za účastenství obrovského.

A zatím, co cesty z Velehradu přeplněny jsou odcházejícími, plní se Velehrad novými účastníky poutě rolnické, která začíná odpoledne o 4. hodině.

Jubilejní slavnosti velehradské 1913 J. Excell. arcibiskup Rob. Menini uděluje při zakončení pruvodu s Nejsvětějším sv. požehnání na podiu.

II. Pouť katolického rolnictva.

Všichni, kdož pozorovali velkolepý odchod procesí v sobotu odpoledne, žasli nad novým přívalem poutníků, který k večeru valil se znova na Velehrad ze všech stran. Zvláště 700 průvod z Mor. Ostravy a 400 mužů z Místecka budilo pozornost. Už rolnická schůze ve velkém Slovanském sále do posledního místa naplněném svědčila o tom, že i neděle 6. července bude velkolepou. A potvrdil to ještě důrazněji průvod od Cyrillky o 7. hodině večer a plný velechrám. Pořadatelstva zmocňovaly

se obavy, kde přenocuje 20.000 lidí, kteří ze soboty na neděli na Velehrad přichvátali. A v neděli ráno přibyly nové a nové průvody, tak že v neděli hostily historické zdi Velehradu opět 30.000 až 40.000 lidí. Průběh jubilejních slavností i v neděli rozvinul se v celé velkoleposti, která tolik jímá každé slovanské srdce a činí je nezapomenutelnými. Zajímavo bylo, že přibylo také německé procesí z Prinzendorfu u Znojma, které přichází rok co rok, aby činilo pokání za ústrky, které od německých jich krajanů musil sv. Methoděj vytrpět. Také těchto německých poutníků ujal se vřele dr. Stojan a měl pro ně v Cyrillce kázání. K hostům slovanským přibyl dnes říšský poslanec polský Potoczek a uherští Slováci s drem Okanikem v čele. Velehrad hostí tak téměř celou slovanskou rodinu, která se předstihuje v úctě a lásce ke slovanským apoštolům, sv. Cyrillu a Methoději. Jenom z Čech nepřibyl nikdo, kdo by se byl ujal slova.

Manifestační schůze rolnictva v sobotu odpoledne.

O 4. hodině odpolední zahájena byla ve »Slovanském sále« manifestační schůze rolnictva. Sál byl přímo nabit. 2000 mužů tísnilo se tu ze všech krajů Moravy. Jednání zahájil poslanec Šamalík a navrhl za předsedu poslance Navrátila a do předsednictva dra Okanika ze Skalice, Tomíka z Uh. Slovenska, Peřicha ze Slezska, ředitele Mezírku, za živnostnictvo p. Sedláčka z Brna a za omladinu Gáju ze Žahnašovic. Předseda poslanec Navrátil zdůraznil, že má-li který stav příčinu oslavovat pokřestění Moravy, je to v první řadě stav selský, nositel konservativní kultury národní. Dnes ovšem mnozí z našeho stavu selského oblekli také kabát lhostejnosti nebo i bezvěrectví. Leč nákaza tato je nemoravská, v čele těchto proudů nestojí lidé z naší cyrillomethodějské půdy. (Výborně.) Je právě proud katolický, který je veden našimi, pravými domácími lidmi. (Potlesk.)

Na to Bránický za Uherské Slovensko a Peřich za Slezsko měli nadšené pozdravy, načež ředitel Mezírka pronesl břitkou kritiku nynějších poměrů v učitelstvu, kdež převládl směr soc.-pokrokový a strhl sebou i část venkova. Ředitel Mezírka rázně odsoudil tento směr národu škodlivý a vyzval katolický venkov, aby neohroženě stál při náboženssko-mravní výchově ve škole.

Za omladinu slíbil p. Gája postarat se o to, aby směr katolický zmohutněl, a p. Sedláček za křesťansko-sociální stranu pozdravil rolnictvo. Dělnictvo i živnostnictvo křesťansko-sociální buduje na téže idei cyrillomethodějské, a proto je přirozeno, že jde ruka v ruce s rolnictvem. Tak tomu musí zůstat i v budoucnosti. (Potlesk.) Temperamentně zasáhl do debaty předseda omladiny pan Dovrtěl a uhodil na strunu budoucnosti, zdůrazniv hospodářsko-sociální úkoly katolického spolku rolnického a důslednost programovou ve všech směrech. Co katolický sedlák, to člen katolického spolku rolnického, to člen

Hospodářské besídky, to odběratel a čtenář katolického tisku. (Bouřlivý souhlas).

Posledním řečníkem byl poslanec Šamalík: Když před 15 lety vyšlo prvé číslo »Selských Hlasů« a zdůrazněna tam byla náboženská základna nové organisace rolnictva, bylo stanovisko to nepochopeno. Na četných stranách volali: Proč to? Což je náboženství mezi rolnictvem ohroženo? Když pak před 12 lety založili jsme spolek katolického rolnictva, vznikla proti nám prudká agitace. Prý tříštíme rolnictvo! Než my jsme se nedali másti a pracovali jsme často i s nasazením života. Naučili jsme za těchto 15 let mluvit, jednat neohroženě, správně volit, a noviny nejen číst, nýbrž je i psát. To je výsledek práce neúmorné za 15 let. A kdybyste, přátelé, po 15leté velké a těžké práci mohli nahlédnouti do mého srdce dnes, pak byste tam našli radost i žal. Radost svou nad celou řadou vyspělých rolníků katolických už jsem Vám vylíčil. Než lítost a žal sevřela mé srdce, když jsem letos viděl, že ti, kdož nám před 15lety vytýkali náboženské stanovisko a tvrdili za prudké agitace proti nám, že náboženské smýšlení v našem stavu není ohroženo — že titíž volili proti bratrům po stavu, řeči i víře, proti vzdělaným katolickým rolníkům odpadlíky, zvrhlé kněze, individua, s nimiž by ani snad nesedli za jeden stůl. (Bouřlivý souhlas.) Poznali jsme, že tak zvaná agrární strana jest protináboženská. (Výborně.) **Či z jakého důvodu, pro Bůh, volili sociální demokraty, kteří chtějí ze sedláků nadělati bezzemků, kteří majetek prohlašují za krádež, proti sedlákům?** (Bouřlivý souhlas.) A nekamenovali ony z agrární strany, kteří súčastnili se čistě náboženského projevu, jakým byl eucharistický kongres? Nepadl proto Vaca? Nebyl proto ze strany vyloučen Staroštík? A přece byl to zakladatel »Selské Jednoty«, nedávno zemřelý poslanec Vychodil, který v Olomouci veřejně na schůzi prohlásil, že na sklonku života svého poznal, **že nejlépe smýšlí s rolnictvem strana katolicko-národní . . .** To, co my jsme říkali už před 15 lety, to uznal Vychodil, to hlásá dnes i Staroštík. Je potřeba dnes, aby konservativní část agrární strany šla svorně s katolickým rolnickým spolkem, aby protisocialistický proud byl sesílen všemi, kdo si dnes zachovali zdravý úsudek. Nuže tedy rozejděte se zítra do celé Moravy a staňte se ve svých obcích sloupy smýšlení cyrillo-methodějského. Nebuďte jako věchet suché slámy, která náhle vzplane, ale rychle uhasne, nýbrž oheň Vašeho nadšení, které dnes si načerpáte na Velehradě, nechť plane stále a od něho ať zažehnou se řady ostatních, aby oheň tento cyrillo-methodějský planul po celé Moravě a přinesl blaho naší vlasti. (Nadšený souhlas a potlesk).

Když po řeči Šamalíkově ještě P. Jašek upozornil na úkoly »Apoštolátu Cyrilla a Methoděje«, byla krásná a povznášející tato schůze skončena vzpomínkou na zemřelého poslance Šilingra, jehož slavná památka uctěna povstáním. Provolavše »slá-

vu« sv. Otci a císaři, odcházeli účastníci za zpěvu »Bože cos ráčil«.

Průvod rolnictva.

O 7. hodině večerní uspořádán průvod od Cyrillky, mohutnější než byl páteční. 6000 mužů a žen selských ubíralo se v imposantním průvodu, který vedl opět světící biskup sarajevský Šarič. V čele průvodu kráčeli poslanec Šamalík, řed. Mezírka, pan Peřich ze Slezska, cestmistr p. Trochta a jiní předáci rolničtí. Tisíce účastníků tvořilo špalír. U oltáře v čele nádvoří uvítal moravské rolnictvo jménem slavnostního výboru poslanec probošt dr. A. C. Stojan, uvítal znova slovanské hosty, k nimž přibyli uherští Slováci s drem Okanikem v čele. Slavnostní promluvu měl P. Tomeček T. J., po níž vykonána ve velechrámě eucharistická pobožnost se svatým požehnáním.

Večer o 9. hodině byla serenada hudebních kapel za slavnostního osvětlení Velehradu. Všeobecnou pozornost budil osvětlený kříž mezi oběma věžemi na průčelí chrámovém. Biskup Šarič znova nadšeně promluvil. Ovace připraveny byly dru Hrubanovi, který k večeru přibyl na Velehrad a nadchl výzvou ke statečnému a neohroženému hájení cyrillo-methodějského dědictví massy lidu dlící večer na velehradském nádvoří. O 10. hodině byla společná večerní modlitba, po níž rozhostil se na Velehradě hostícím 20.000 lidí úplný klid.

(Pokračování.)

Rozmanitosti.

Jubilejní apoštolátní obraz cyrillomethodějský jest již vystaven na posv. Velehradě ve slovanské svatyni. Má velikost 4·5 × 3·5 m.

Ikonostas v plné nádheře jest zřízen u boční kaple sv. Benedikta ve chrámě velehradském.

Cyrillomethodějskou ozdobou příbytku můžeme nazvati obrazy pořízené umělecky z jubilejního apoštolátního obrazu. Možno dostati již tyto: Sedmibarevné světlotisky v původním rámci velikosti 106 × 81 cm po 40 K, bez rámce po 15 K; čtyřbarevné světlotisky s původním rámcem velikosti 65 × 50 cm po 25 K, bez rámce po 4·50 K. Menší tříbarevné obrazy velikosti 50 × 35 cm po 1·50 K. Jsou zhotoveny a k dostání též barevné pohlednice — 100 kusů po 7 K a malé knižní obrázky — 100 kusů po 4 K. Vše lze objednati adresou: P. Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži na Moravě.

Jubilejní apoštolátní obraz. »Čech« v čís. 138. přinesl tento posudek z péra professora Bibieny: Obraz jest oslavou národních světců sv. Cyrilla a Methoděje, kteří přijímají od zástupců slovanských národností dík za náboženství Kristovo, za dar veliké lásky a vítězné víry. Obraz vyjadřuje symbolicky celou vlnu vývoje od minulosti až k naší době; vidíme zde Čechy v krojích pradávné doby pohanské i Čechy oněch dob, kdy zvláštní

kroje národní se ztrácejí a splývají ponenáhlu v jednotném stejnokroji společné civilisace. Vidíme zde všecky kmeny slovanské, sjednocené ideou křesťanství: horaly ze Slovenska, Valachy, Hanáky, Slovince, Chorvaty, Srba, Bulhara, Poláka i Rusa. Myšlenka umělcova zabloudila v hrdém snění do pradávna, kdy křesťanství pojilo Slovanstvo takřka v jedinou rodinu a jeho obraz postavením tohoto skutku do přítomnosti ztělesňuje přání po opětném, novém, konečném semknutí ve stínu a pod ochranou svatého kříže. —

Je obrazem stejně křesťanským jako národně slovanským. Vychází z něho sybillinské a chvějivé světlo, vznícenost svaté extase; radostná slza slavnostního vidění třpytí se v jeho hloubkách, irisuje v mlhách budoucna jako hvězda, jako křišťálová lampa, zavěšená na neviditelném paprsku, který sestupuje s nekonečna bezmračného nebe, a rozlévající kolem sebe posilující světlo naděje a touhu po velkých činech.

Jásající příroda s velebným pozadím posvátného Velehradu pod nekonečnou oblohou, která zatopena je pozlaceným vzduchem červnového slunce jako svatozáří, tryskající z obrovské monstrance, vztýčené neviditelnou rukou z tabernakula oblohy, připojuje se k této oslavě. Nepatrné bílé obláčky podobají se gázovým křídlům andělů, kteří nesou blankytný baldachýn nad zelenou lípou, symbolem Slovanstva, rozpínající zelená, žehnající ramena nad oltářem.

Skupina postav, vzdávajících hold věrověstům, nemá onoho symetrického a nepříjemného rozvržení, které vyvolává v nás na přemnohých obrazech nezapuditelnou myšlenku na sbory, seskupené na jevišti po vytažení opony a na hru, násilně sestavenou. Obraz není sehrán, jest žit. Jeho osoby nejsou maskami; představují život sám, charakterisovaný silnější mluvou, než je pouhá řeč pohybů a krojů. Jest jasno, že jejich tváře zachycují výraz slavnostní a radostný, svědčící o uvědomění si velkolepé vážnosti chvíle. Jsou to tváře opravdově slovanské, srostlé svým výrazem s křesťanstvím a zrcadlící duše, v nichž skrývají se schopnosti vytvářeti veliké dějiny. Není zde ztísněnosti; vzduch proudí mezi těmito postavami, anatomicky bezvadnými ve svém prospektu, z nichž přední ponořeny jsou v polostínu, násobíce úspěšně celkovou potenci barev.

O poloze Velehradu napsali proti dílu dra Jos. Zavadila důkladné spisy msgr. Frant. Snopek, archivář v Kroměříži a dr. J. Nevěřil, professor v Uher. Hradišti. Vyjdou oba co nejdříve.

»Sborník Velehradský«, jenž delší dobu již nevycházel, bude opět vzkříšen. Bude vydáván na Velehradě za účinné pomoci prof. dra Nevěřila z Uher. Hradiště a jiných pracovníků cyrillomethodějských. Bude veden v duchu a obsahem jako ročníky dřívější. Má spojiti vědecké pracovníky o Velehradu, době cyrillomethodějské a snahách unionistických.

Různé. V některých listech ruských se navrhuje, aby kněží a učitelé škol skládali zkoušku i ze životů svatých, by je stavěli mládeži za vzor zvláště v jejich síle po náboženskomravní stránce. — Sv. synod oslaví r. 1921 dvoustěletou památku svého působení v církvi ruské. Za tou příčinou vypsal 15 prací, které by všestranně jeho dějiny, složení a činnost vylíčily. Práce ty dobře honorované mají býti odevzdány do jubilejního roku. Celé to dílo zajisté zajímavé budou vlastně dějiny ruské církve za posledních dvou set let. — O Vladimíru Solovjevu praví kritik v Cerkovném Věstníku: »Jméno jeho náleží k nejuznanějším filosofům přítomnosti. Mezi vzdělanou třídou má ne málo nejnadšenějších ctitelů«. Byla doba, kdy spisy tohoto katolicky smýšlejícího velikého filosofa nesměly se v Rusku ani vydávati. Jeho spisy jsou nejlepší kazatelnou katolicismu mezi pravoslavím. — Roku 1708 zřídil Ivan Nekrasov v Donské oblasti staroobřadeckou obec. Byvše vládou pro svou víru pronásledováni, vystěhovali se počtem 800 duší do Turecka, kde žili klidně v osadě Mainose. Třeba, že již uvykli svému okolí, přece nezapomněli na svou vlast a toužili po návratu. Po vydání Ukazu o svobodě svědomí vypravili do Ruska poselstvo, které jim mělo vyhledati místo k usídlení. Našli je na Kavkazku. Byli neobyčejně vřele přijati. Úřady každé rodině dají nejen polnosti a lesy zdarma, nýbrž i po 100 rublech a jiných 300 rublů dostanou si vypůjčiti, aby se mohli zaříditi. Jsou

v rušné práci: mýtí lesy, stavějí domky, půdu kypří v nové domovině, již nazvali Sělo Voskresenskoje.

Mariavité. Ruská statistika udává, že mají Mariavité v království Polském 52 kostely, 126 kaplí, 53 domů farních. 9 národních, 3 kláštery pro sestry, 78 škol, 2 kursy pro neznalých čísti a psáti, 6 knihoven s čítarnami, 1 školu církevní, 21 ženských dílen, 2 redakce, mají své závody a továrny.

Katolíci v Sibíři. Ohromná prostora Sibíře zaujímá asi třetinu Asie; mající 12 mil. čtver. kilometrů jest skoro 20krát tak veliká jako Rakousko-Uhersko. Zalidnění jest malé; na dva čtver. kilom. připadá jeden člověk. Jsou tam zastoupeny různé národnosti s náboženstvím pohanským, pravoslavným, šamaiským, mohamedánským a katolickým. Ke katolíkům hlásí se Poláci, kolonisté němečtí, Litvíni a Lotyši V západní Sibíři jsou tři katol. děkanáty: Omský se 44.300 duší v 9 farnostech, tomský s 35.900 duší v 10 farnostech a irkucký s 30.000 duší v 7 farnostech. Mimo to jest tam ještě 8 farností, které pro odlehlost jsou vyňaty z děkanství. K některým farnostem patří rozloha celé říše Rakousko-Uherské.

Poláci proti idei cyrillomethodějské. V posledním červencovém čísle »Swiatu Słowiánského« napsal jakýsi Zdisław Marycki článek (Problem kultur balkanskich), jenž tak znehodnocuje naši ideu cyrillomethodějskou, jak dosud ani pověstný Polák Mohl nebo nedávno suspendovaný a v Americe zmizelý Borodzicz. S takovým nepochopením jsme se nesetkali ani u pravoslavného tisku. Pisatel lituje, že Poláci kdy dali se do práce za unii břestkou. Chcieliśmy dobrego, tworząc unie; ale dziś już wiemy, żesmy się grubo pomylili. Ta prý jim přinesla smrt. Kdo zná dějiny, ví dobře, že nebyl to živel náboženský, nýbrž politický a nevyspělost nebo chce-li pisatel nekulturnost Polsky samé, proč padla. Vytýká Jeho Excell. metropolitu Szeptyckému, že on Polák propůjčuje se za nositele snah velehradských. V Italii a v samém prý Vatikáně, chtějí stavěti jedině na Slovanech a jejich pomocí spojiti celý Východ pod berlou papežovou. Za tím účelem všichni Slované mají prý obdržeti a přijati slovanský východní obřad a má býti zřízen slovanský východní patriarchát. Úzkoprsý Polák děsí se té myšlenky a jménem celé Polsky zapřisáhá národ »Trzebaby chyba rzucič (vyhlásit) interdykt na cały naród polski, chcąc ho skłonić do oryentalizowania się. Choćbyśmy mieli zostać jedynymi łacinnikami w Słowiańszczyźnie, pozostaniemy nimi«. Aby svou směšnost dorazil, praví, že Poláci musejí na Západě a ve Vatykáně důrazně a rozhodně pracovati proti těmto snahám. »Z polskiej strony można obwolać tylko stanowcze (rozhodné) veto przeciw temu kierunkowi« (směru). Táži se pána pisatele, béře-li vůbec vážně článek svůj a nedělá-li si jen smích ze Swiatu Slovańského a jeho čtenářů, kdy a v kterém spise jsme propagovali východní obřad pro všechny Slovany? Zná obsah sjezdu unionistických anebo viděl aspoň jejich »Acta«? Připadly někomu na Velehradě fantasie Poláka Zdisława Maryckého aspoň na mysl? Nesvědčí o naprosté neznalosti našeho ruchu věta: Cyrilometodeizm welehradzki przycichł też o tyle w dwóch ostatnich latach, że nie występuje na zewnątrz niemal całkiem. Polák Marycki slyšel kdysi cosi zvonit o naší idei, ale nezná našich sjezdů, našich prací, nezná Akademie Velehradské, jejího vědeckého orgánu, jejích publikací, jejích stanov atd. Bojí se, že bychom svými snahami pronikli nyní na Balkán. Ať se upokojí. Kde jaký řád církevní mají Poláci, posílají své missionáře do Asie a Afriky, ale missionářství mezi Slovany na Balkáně věnuje se jen pranepatrný počet Otců Zmrtvýchvstalců. Zdzisławu Maryckemu jest asi neznámo, jak poslední dobou tito »bratři« Poláci počínají si proti ostatním katolickým missionářům na slovanském Balkáně. Jinak by asi neměl oné obavy. Divíme se, že Swiat Słowański tak lehkomyslně informuje o naší cyrillomethodějské idei svět slovanský. Neškodilo by Polákům, aby si blíže všímali našeho Velehradu a věnovali mu trochu bedlivější pozornosti. Článek Maryckého potvrzuje okázale na západě všeobecně rozšířené mínění, že Poláci jsou nejméně způsobilí k práci pro unii. Tuto neschopnost pisatel též vyslovuje poslední pro Poláky přímo klassicky charakteristickou větou, která příčí se veškerým snahám římských papežů a všech velikých duchů

slovanských: »Z katolickiego stanowiska jest unia najwiekszem i najgorszem złudzieniem«. Polák jest vždy papežštější než papež sám. Řím schvaluje a doporučuje a hájí (Pius IX., Lev XIII. několikráte encyklikami a v allokucích) východní obřad, Polák jej zatracuje, největší papežové usilují o unii, nejryzejší synové národů slovanských sní o té idei, věstí jí obrodnou budoucnost Slovanstva a po jejím uskutečnění vyhražují nové světové poslání národům slovanským. Polák Marycki jí nazývá »największem i najgorszem złudzeniem«. Štěstí pro Slovany, že Poláci nezasedají na stolci Petrově v Římě. Marycki svým článkem poznovu potvrzuje, že Poláci jsou největší brzdou pro náboženské spojení Slovanů.

Za ruské peníze. Ruská vláda povolila pravoslavnému patriarchu antiochejskému 140.000 rublů jednou pro vždy a roční služné 49.300 rublů. Že to působí přítažlivě na východní hierarchii velmi chudou, jest patrno. Ihned k Rusku hlásí se jiný patriarcha — nestoriánský Mar — Šimon z Kočany (Kochanes) a žádá, aby byl přivtělen k pravoslavné církvi. Sv. synod za tou příčinou vyslal již představeného urmijské duchovní missie archimandritu Sergia k patriarchovi, aby vyjednával o sjednocení. — Veliké summy peněz každoročně věnuje ruská vláda, aby pravoslaví uchytilo se v Haliči. Poslední dobou získala si několik nedostudovaných studentů, jež zlákala do Ruska, tam je dá vysvětiti na popy a pošle zpět do Haliče, aby domorodý lid získávali pravoslaví. Rakouská vláda proti nim bude bezmocná, poněvadž budou jejími příslušníky. Za peníze v leckteré osadě získají si na půl tuctu pravoslavných, postaví si bohatě vystrojené kaple a cerkvy a tak budou nábožensky rozeštvávat sjednocený lid rusínský. Až budou míti jistý počet kostelíků, budou žádati i pravoslavného ruského biskupa pro Halič. V tom vězí nebezpečí. Jakmile bude klín zaražen, bude se vždy hlouběji vrážeti do těla lidu rusínského.

Srbský kordordát. Dle listů vypravili se již dva zástupci Srbska do Říma, aby vyjednali s Vatikánem kondordát po skončených předběžných přípravách doma. Celkově má býti vypracován dle zásad kordordátu černohorského. Počet katolíků vzroste prý rozšířením hranic na 28.000 duší. Kněžstvo duchovní správy, katecheti obecných i professoři středních škol mají býti placeni od státu, jenž založí a bude vydržovati též seminář pro katol. bohoslovce, snad ve Skoplji. Jazyk ve chrámě má býti staroslovanský podobně jako na Černé Hoře, obřad — dle listů — východní.

Macedonští Bulhaři. Nešťastná válka balkánská nesplnila snův, jaké do ní byly kladeny se strany Slovanstva. Zvláště Bulharsko, které mělo nejvíce svého obyvatelstva na bývalé půdě turecké a nejčastěji obětavě se zasazovalo v jeho prospěch, nedostává značné části území, na něž si činilo nárok. Nešťastná Macedonie, jež tolik trpěla a tak dlouho čekala na den osvobození svého, prosebně a toužebně patříc k Bulharsku, jest rozervána mezi balkánské »vítěze«. Macedonská otázka byla velmi spletitá; měť obyvatelstvo turecké, řecké, srbské, kucovalašské, albánské s převážnou většinou ovšem obyvatelstva bulharského. Nejlepší znalec otázky macedonské na jihu Bulhar Kančov udává počet Bulharů v Macedonii na 1,200.000, Brankov se Skopalským 1,172.000 duší. Tito nyní budou rozděleni mezi Bulharsko, Řecko a Srbsko. Jest jisto, že Řecko hlavně kostelem a školou bude násilně pořečťovat slovanské obyvatelstvo a Srbsko všechny Slovany svého území bude vydávati za Srby. Proto vyšel z Macedonie návrh podporovaný Bulharskem a Rakouskem o »samostatnosti Macedonie«, aby tamní Bulhaři byli ušetřeni nátlaků řeckých a srbských. Za tím účelem v Petrohradě počal vycházeti před několika týdny list »Makedonskij Golos«, jenž hájí celistvosti Macedonie. Dobře chápe tu v článku »Unija u balkanskoj Galicii« vliv a sílu církve na tamější poměry. Vyzývá pravoslavné Macedonce, aby spojili se v unii s Římem; tím by se uchránili od vlivu řeckého a zachovali si obřad slovanský. Poukazuje též, že sjednocení Rusíni v Haliči mohou klidně zůstávati při svém obřadě staroslovanském. Dle některých zpráv prý i exarcha bulharský snahu tu podporuje. Jisto jest, že národnostně budou ztraceni, pořečtěni, připadnou-li Řecku a zůstanou poddanými řeckého patriarchy. Proto jedině unie jim může zaručiti náboženskou svobodu a záchranu jazyka při bohoslužbě. Ostatně v Macedonii unie vždy byla živena a jest tam pěknou ukázkou, jak církev katolická

chrání zájmy slabých. Sjednocení Bulhaři macedonští náležejí pod pravomoc bulh. biskupa msgra Epifana Šanova se sídlem v Soluni. Čařihradský patriarší list hrozně napadá Bulhary pro jejich prý ukrutnosti na Řecích v Macedonii a Tracii. Mnoho chrámů a škol řeckých jest spáleno, kněžstvo pobito, obrazy svatých a památky rozkradeny atd. Praví, že toto jednání ještě více rozevřelo propast, která dělila pravoslavné Bulhary od Řekův. Naděje na smír, která aspoň poněkud počala svítati, jest nyní zmařena a na dlouho zase oddalena. Řekové prý chtějí raději žíti s mohamedánskými Turky než s pravoslavnými Bulhary. Jest jisto, že po válce silnější Řekové odplatili by krev za krev, násilí za násilí.

Katolické kláštery na Rusi*). Nejtěžší pohroma dolehla na kláštery katol. v Rusku r. 1863. Ze 305 klášterů roztroušených po království Polském zbylo jich do r. 1907 pouze 13, a to 5 mužských a 8 ženských. V guberniích západních z počtu 200 zbylo jich pouze 9 (4 mužské, 5 ženských), tak že celkem počet katol. klášterů na Rusi klesl z 505 na 22. Po Ukaze o volnosti svědomí ze dne 30. dubna 1905 přišla na řadu též správa klášterů. Z návodu A. Stolypina byl dumě předložen r. 1907 návrh, jejž možno podati slovy: 1. ustanoviti a potvrditi stávající ještě na Rusi 22 kláštery římskokatolické; 2. dopustiti založení nových klášterů vydržovaných soukromým majetkem, avšak po každé se zvláštním povolením ministerstva vnitra na návrh církevní diecesální vrchnosti; 3. povoliti příjetí do všech klášterů noviců dle stávajících předpisů; 4. částečně úplně zrušiti, částečně zmírniti nařízení týkající se jejich shromáždění. Stolypin sám přiznal, že církev katolická nejdéle a nejhůře byla tísněna. Co staroobřádci, ano i náboženstva nekřesťanská na př. lamaité měla, naposledy bylo dáno i katolíkům. Minulo sedm let od té doby, kdy provádění o volnosti svědomí Ukazu přijatá dumou měla se uskutečniti, avšak dosud nejen ani jediný návrh o katol. klášteřích nebyl uzákoněn, nýbrž naopak většina oněch návrhů, od nichž na Rusi čekali katolíci obrození, byla vzata zpět. Ba v mnohém ohledu děje se ještě hůře. Různá nařízení nejen že nejsou odstraněna, nýbrž přicházejí nová právě vydaná. Tak na př. do zákonníku o soukromých školách byl pojat zákon, že nemohou zakládati škol a kursů osoby řádové. Nadarmo se proti tomu ohražovali, namítajíce, že stát chtěje zvýšiti úroveň vzdělání, všemi prostředky má je podporovati a neutlačovati soukromé podniky v tom ohledu. Zvláště osoby klášterní pouze z ideálu se věnují tomuto povolání cele a nezištně. Nic nezpomohlo, živly konservativní přehlasovaly. Polák Stefan Godlewski posuzuje tento směr na Rusi v »Kurjerze warszawskim«, praví: »Jak z veřejných zpráv, tak i ze soukromých rozmluv s nejpřednějšími představiteli veřejného mínění v Rusku a zvláště z celé řady nařízení o vyznáních docházím k úsudku, že příčinou, nesnášenlivosti jest nedostatek sebedůvěry u představených církve pravoslavné ve vnitřní duchovní sílu církve samé. Tento nedostatek sebedůvěry působí, že bojíce se neustále o její celost, různými zevnitřními strojenými prostředky a mocí ochrany státní chtějí ji chrániti před domnělými nebezpečími. Majíce neustále před očima strašidlo protipravoslavné propagandy, s tím strašidlem bojují a se stanoviska tohoto boje upravují též vztah vlády k jiným vyznáním. Poněvadž pak církev katolická opřená neochvějnou věrou ve vlastní svou duchovní moc zdá se jim nejnebezpečnější, proto proti ní hlavně směřují všechny výjimečné zákony a ustanovení.«

*) Viz »Apoštolát« r. III. str. 62. a 109.

Nákladem vlastním. — Tiskem Jindřicha Slováka v Kroměříži.

Čís. 10. ŘÍJEN. Rok 1913.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“

Redaktoři a pořadatelé: **Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.**

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dollaru, do jiných zemí 2·5 fr. Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Z Velehradu! Budeme apoštoly!

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

Když jakž takž sama sebe jsem apoštoloval, obrátím se ku apoštolování u jiných. Ovšem při apoštolování sama sebe, dokud žiji, ustáti nesmím. Ku dokonalosti povolán jsem, a tu vždy a vždy budu míti co opravovati na sobě. Toť životním úkolem mým.

Malé je srdce, sotva stačí, praví sv. Augustin, aby luňák se nasytil a přece skrývá v sobě peklo i nebe. Srdce je to se svými vášněmi, které zavádí člověka. Rozum leccos uznává, ale srdce obelstívá. Kolik muselo učenců vyznati na loži smrtelném, že rozum ty a ony proudy naznával, to neb ono připouštěl, že však srdce se svými vášněmi jich svedlo na bezcestí.

»Se srdcem divno hrát, tu bije, tu chce stát!« Ihned bychom chtěli hory přinášeti a za chvílku při maličkosti ustáváme. Než nesmíme se zastrašiti od zdokonalování sebe sama, od apoštolování sama sebe. Když bychom jenom jednu chybu každého roku odložili, přece dle sv. Františka Sal. na konci života k lidské dokonalosti bychom to dovedli.

I obraťme se ku apoštolování u jiných. Zde různé cesty jsou a různé prostředky. Po přednosti však žádá se, abych z čisté lásky k Pánu Bohu lásku věnoval spolubližnímu a o jeho spásu dbal, jak dalece v mé síle a možnosti to jest. Láska Kristova — dle slov sv. apoštola Pavla — (Kor. II. 5. 14.) — »pudí nás«. Toť musí býti naší zásadou, heslem i pohnutkou. Nikdo z nás nesmí říkati: »I nebudu se o nikoho starati. Co mně po kom. Nechám

kámen ležeti a vodu běžeti«. Ne, tak nesmíme smýšleti, nýbrž všeho používati, čím čest boží zvýšena a duše bližního získána býti může. A kde by při nynějších poměrech nenaskytovala se příležitost? Příležitostí takých, nepřeháním, jest na tisíce — ne-li více. Pojďte na náměstí, pojďte do továren, do různých zaměstnaní, do rodin, vejděte, kde se nějaké občerstvení podává, obraťte se, kamkoliv chcete, v nesčetných způsobech se naskytne příležitost pro čest boží a pro dobro spolubližního pracovati. Srdce láskou naplněné ihned pozná, kde by se dalo něco učiniti, vždyť láska vynalezavá. Ovšem že horlivost naše musí býti uspořádaná, ne vášnivá a slepá, která zase více pokazí než napraví. Ve všem musí býti zachována mírnost j
i opatrnost, ale též i statečnost.

Na prvním místě mezi prostředky, kterýmiž nyní hlavně se apoštolovati může, je tisk. Slovem »tisk« vyrozumíváme knihy, brožury, letáky, hlavně však noviny. Tiskem rozšiřuje se nesmírně mnoho zla, avšak možno rozšířiti i mnoho dobrého. Mnohdy už povstala otázka, zdaž vynalezením umění tiskařského více se prospělo či více škod a zla nazpůsobilo. Kdo chce nyní něco rozšířiti, vrhá se na tisk, dá to natištiti. Papír vše snese, dobré i zlé. A dávno už není pravda, že to, co bylo natištěno, hlavně v novinách, že to musí býti pravda. Kolik tu obětí se přináší na tisk! Kdybyste byli při závěrce účtů na konci správního roku za ty které velké noviny, tu byste žasli, jak ohromné obnosy peněžité do velikých tisíc a tisíc jdoucí přemnozí platí. Při menších časopisech neb novinách zase byste seznali, jak z mála se rádo dává a jak mnohý si odepře leccos, aby jen přispěl na vydávání novin. A jsou to časopisy špatné, a jaké oběti se přinášejí. Vídáte, jak mnohý sotva že si něco přečte, už to cpe druhému do rukou! A jak běhá do únavy, až roznese vše, a přece je to zhoubné čtení! Pro zlo tolik námahy podstupuje! Nic mu není daleko a nic obtížno. Věru žasnouti musí člověk nad horlivostí pro zlé a záhubné. A když přemnozí tolik obětí přinášejí pro zlé a nižádné námahy se neštítí p
zhoubné, nemá nás to povzbuditi aspoň ku stejné horlivosti pro dobro? Dva přišli k řece rozvodněné. Jeden z nich pravil: »Já zde posedím, až všechna voda odteče«. A tak tam, myslím, ještě sedí. Druhý však pravil: »Ne, já se vynasnažím všech prostředků použiti, bych se dostal na druhou stranu«. Nesmíme říkati při záplavě různého tisku špatného: »Já počkám, až vše to pomine, nýbrž vše nasadím, abych se dostal na druhou stranu, abych záplavě zla zabránil«.

◇◇◇◇◇

List ze Slovenska.

Povdačnosťou plným srdcom chytám do rúk pero, aby som použil toho práva nám z lásky dopriateho, že môžeme písať o našich slovensko katolickych záležitostiach do časopisu Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda.

V prom rade vrúcne Vám ďakujem za Vašu dobrotu. Týmto činom ste dokázali vašu bratskú lásku oproti nám. Sme jedna viera, jedna krv, jedna reč s vami, že máme trochu odchýlne nárečie a že nás delia politické hranice, to nesmie trhať našu vzájemnu zaujatosť.

Jestli sa staráte o balkánske missie, viac by ste sa mali zaujať nás katolíckych Slovákov, lebo my sme Vám bližši, jak dla reči, tak aj ohladom miesta, a v mnohom horšie sme na tom aj v náboženskom ohľade, jak balkánski slovanski katolici.

Balkánski slovanski katolici iste nebývajú núteni, aby sa ich děti katechismus po turecky museli učiť. Bárs ich je aj malo, majú predsa svojských kňazov, ba aj biskupov. Videli jsme na Velehrade bulharského biskupa, veru žiaľbohu slovenského by ste tam marno čakali.

Jestli sa usiluju českí socialdemokrati, volnomyšlienkári a pokrokári siať svoju otravu na Slovensku a žiaľbohu dosť sa im dari, nebolo by hriešnou nedbalosťou s katolickej stránky nestarať sa o nás? My sme prvorodené deti sv. Cyrilla a Methoda. U nás je úrodná pôda pre úctu sv. Cyrilla a Methoda, pre Apoštolát. Obživením Slovákov ideou cyrillomethodskou rozšíri sa sláva posvátného Velehrada, poneváš na tisice Slovače by navštevovalo toto miesto, a aj časopis Apoštolátu snadno by našel u nás na tisíce odberatelov, keby sa patrična činnosť vyvinula.

Aj vy potrebujete nás. Nás slovenských katolíkov je na dva miliony Nemôže byť ľahostajne pre Vás, že či československu vzájemnosť využitkujú u Vás Vaši bezbožníci v svoj prospech, jak zdarný agitačný prostriedok, alebo či budeme stat pod svätou zástavou idey cyrillomethodskej.

Upovedomte si, že je nás tolko jak Vás v celej Morave, Upovedomte si, že jestli Apoštolát nepreciti, nepochopí svoju novú úlohu, tojesť staroť o katolickych Slovákov, mnohých z našeho ľudu nakazia Vaši socialdemokrati a pokrokári pod rúškou československej vzájomnosti a miesto posvätneho Velehradu uvidíte našich docházať na schôdzky a sjazdy Vašich a Božich nepriateľov na Morave a v Čechách.

Prosime Vás, zaujmite sa našej tohoročnej púti velehradskej. My sa chystáme pusť dňa 28 žiari na stá na posvätny Velehrad. —

Prijdite ta privítať a pozdraviť ľud náš a poradiť sa o spôsoboch, ktorými by sa daly naše sväzky ustáliť, upevniť. Prijdeme k Vám sláviť 900 ročnú pamiatku naleznúti a oslávenia slovenského sväteho, sv. Blahoslava. Poďte a oslávte ho aj Vy s nami. Pravda ani neviete o ňom? Ani neviete, že aj my máme našich patronov sv. Zorarda a Blahoslava, ktori žili pri Trenčíne na svätej Skalke v rokoch 1000. p. K.

Mnoho je u nás žatvy, len žencov málo. Údovia Apoštolatu, čitatelia jeho časopisu poďte za duševných žencov na naše Slovensko. Postarajme sa, aby bol Apoštolát rozšírený aj u nás.

Popri balkánských missií, založme aj »Uhorské missie a exercitie pre Slovákov«.

Sbierajme a obetujme na tento ciel. Ako prvý zárod a podkladok tejto ustanovizni posielam Vám päť korun na: »**Missie a exercitie pre Slovákov v Uhorsku**«. Zdarboh! Sláva nasledovným! S úctou **Ferdiš Juriga**, kňaz a krajinský vyslanec.

◇◇◇◇◇

Jubilejní cyrillomethodějské slavnosti na Velehradě 1913.

Ad. Jašek.

Nedělní ráno.

Následkem obrovského návalu od soboty konány hned ranní služby Boží ve chrámě i na nádvoří. Ve chrámě celebroval arcibiskup Menini. Velké tisíce mužů přistoupily ke stolu Páně. O 7. hodině konán eucharistický průvod, který za nejkrásnější pohody rozvinul se přímo nádherně. O 9. hodině zahájeno drem Stojanem holdování sv. Cyrillu a Methodějí. Předsedou zvolen za hlučných ovací poslanec Šamalík.

Dr. Stojan předčítá omluvné přípisy. Omluvili se: Místodržitel bar. Bleyleben, kníže Lobkowitz, baron Chlumecký, Jana hr. Nosticová, bar. Laudon, kníže Schwarzenberg, rada Blažek, Em. hrabě Mennsdorff, Karel kníže Schwarzenberg, J. E. kardinál Skrbenský, Jan Přichystal, farář v Bohdalicích, Felix hrabě Vetter, Karlin, biskup v Terstu, biskup Czechowicz, poslanec Ivčevič, poslanec Valoušek, poslanec Žampach, arcibiskup Bilczevski ze Lvova, Josef hr. Seilern, Bohumil bar. Henneberg, Ferdinand hr. Chotek, Dr. Vincenc Pališič, arcibiskup v Zadru, Posilovič, arcibiskup v Záhřebu, poslanec Em. Conci, Josef hr. Nostic, Dr. Fr. Šulc, biskup mostarský, baron Pražák, inspektor Hrazděra, biskup Hähling, poslanec Matakievič, zemský hejtman dr. Šusteršič, minister. předseda hr. Stürgkh, Alfred kníže Windischgraetz, hrab. Wurmbrandtová, velkostatkář Baltazzi, farář Horňáček, Vojtěch hrabě Lobkowitz, Dr. Vl. Klobočník, arcibiskup mariborský Napotnik, biskup z Přemyšlu Pelczar a mnoho jiných.

Dr. Stojan představil slovanské hosty, kteří uvítání byli bouřlivým »hurá« a »živio« a uvítal poslance dra Hrubana, Navrátila, Šamalíka, Bartoně, ryt. Bauera, p. Sedláčka z Brna, p. starostu Chlebuse.

Poslanec Šamalík chvalořečí tomu, že dnes první může za katolické rolníky a jejich rodiny vzdáti vroucí díky sv. Cyrillu a Methodějovi, kteří přinesli na Moravu kříž a slovanské Písmo a dali základ duševního života, na němž až dosud pevně stojí zvláště selský stav. Nechť tato víra cyrillo-methodějská i v druhém tisíciletí proniká život našeho národa ve všech jeho vrstvách.

Za vídeňské Čechy pronesla pozdrav slč. Opletalová, po níž následovaly pozdravy akademiků slovinského, charvatského a polského národa. Za Rusíny promluvil professor Kmit, za lužické Srby redaktor Deleng. Biskup Šarič pozdravuje slovutného poslance českého dra Hrubana (Sláva!) a velebí zvláště duši Velehradu dra Stojana (Sláva!) a obrací se k rolníkům, volaje: Vy jste naše domovina, náš chléb (Bouřlivý souhlas a potlesk), stůjte pevně a nerozborně při sv. Cyrillu a Methoději. Pod jejich praporem Slovanstvo nezahyne, ale zvítězí. (Potlesk.) Na to pozdravil arcibiskup Menini, za uherské Slováky p. Tomík. I my jsme tu, uherští Slováci, abychom dokázali, že ani 1000 let nezviklalo nás u víře a že nás nezviklá ani příštích 1000 let. (Potlesk.) Pan Glabazňa ze Slezska děkuje apoštolům slovanským za evangelium lásky a volá za opuštěné Slezsko: Nedejte zahynouti ani nám, ani budoucím.

Předseda vítá dra Rumplíka a radu Řičánka z Kroměříže.

Dr. Hruban: Drazí přátelé! Přišel jsem na Velehrad, ne abych sem něco přinesl, nýbrž abych zde od Vás mnoho dostal. Jsme v boji. Pohledem na Vás, na ty obrovské zástupy nadšených, chci načerpat pro sebe nového povzbuzení, abych já a se mnou všichni, kdož stojí pod praporem cyrillo-methodějským, vytrvali. Michael Angelo, když dohotovil sochu Mojžíšovu, zvolal: Nuže, vstaň a mluv! A tak volám i já před Vámi: Velehrade, vstaň a mluv! (Bouřlivý souhlas.) Před mým zrakem vstává Velehrad ve slávě velké Moravy a pak ve svém úpadku. Sláva Velehradu byla i slávou národa, jeho úpadek ponížením národa. Vidím dále Velehrad vzkříšený r. 1863 a vidím jej i dnes v nové slávě a velikosti, kdy celá slovanská rodina je zde pohromadě a kdy Velehrad mluví všem Slovanům, abychom byli za jedno! (Bouřlivý souhlas.) Nechť tento prorocký hlas Velehradu zahřmí do celého Slovanstva a všechny duchy získá pro jednotu v duchu ideje cyrillo-methodějské. (Hlučný souhlas a potlesk.) Nechť tento hlas Velehradu řekne i těm, kdož bojují proti nám, že bojují proti sobě, nechť dnes tisíce srdcí se zde rozezvučí a tlukot jejich ať pohne celým národem a povznese jich výše, tam, kam nám ukazuje cyrillo-methodějský kříž!

Následovala pak řada dalších pozdravů. Říšský poslanec Potoczek, člen katolické lidové strany v Haliči, jménem polského lidu, poslanec Navrátil za katolickou Hanou, pan Pavelčík z Vlčnova za Uher. Brodsko, ředitel Mezírka za katolické učitelstvo, pan Sedláček za křesťanskosociální živnostnictvo, pan Trochta za západní Moravu, pan Kašpar za Valašsko, a poslanec Bartoň za Slovácko.

Na kazatelnu vystoupil pak dr. Okanik, který hromovým hlasem pronesl chvalořeč na sv. Cyrilla a Methoděje. Současně professor Janda kázal na horní straně nádvoří, a ve chrámu katecheta P. Filip. Po kázání sloužil mši svatou ve chrámě biskup Sarič a nádvoří staroslovanskou liturgii professor Kmit. O 1 hodině nastal rozchod. V tisícových zástupech ubírali se poutníci, zvláště na uhersko-hradišťské nádraží.

Valná hromada cyrillomethoděj. družstva »Velehrad«.

Družstvo »Velehrad« bylo jedním z oněch tří spolků, jež uvázaly se v pořádání jubilejních slavností; proto pošinulo letos valnou hromadu do slavnostní oktávy. V neděli večer v uvítacím proslově líčil P. Vídeňský duševní převrat způsobený v národě našem příchodem sv. Cyrilla a Methoda. Změnily se dějiny — mohutné sídlo Svatoplukovo kleslo — Velehrad víry, apoštolů to dílo požehnané, však bez pohromy stojí. Při večerním zastaveníčku pěli slovanští akademikové několikahlasně národní písně.

Valná hromada byla zahájena v pondělí ráno ve slovanském sále. Omluviv nepřítomnost předsedy družstva preláta dra J. Pospíšila z Olomouce, uvítal četné účastníky rektor kolleje P. Schmidt. Jednatel družstva dr. Stojan podává o této slavnostní valné hromadě přehled prací družstva a líčí jeho úkoly, jež by co nejdříve v budoucnosti chtělo provésti. Náboženský náš Velehrad se slovanskou ideou cyrillomethodějskou nesmí již klesnout. Na stráži jest tu družstvo, které pečuje o zvelebení jeho. Pro velké slavnosti a pohodlná duchovní cvičení schází veliký poutní dům, jejž družstvo míní co nejspíše vybudovati. Když pokladník P. Balt. Hříva podal stručnou pokladniční zprávu, ujal se slova P. Jemelka T. J., jenž z vlastní zkušenosti líčil velmi pádně význam duchovních cvičení pro veřejný i soukromý náboženský život. Po celé Moravě měly by býti postaveny domy exerciční, z nichž by měl býti vdechnut duch Kristův v plné síle v lid náš. Jak myšlenka družstva vžila se v lidu, na důkaz uvádím slova prosté dívky vesnické Ant. Rosenbergrové z Břestku, jež promluvila takto: »Sešli jsme se dnes, abychom se potěšili, posílnili, navzájem k dobru povzbudili a tak uctili v duchu sv. Cyrilla a Methoda světlou památku jejich požehnaného příchodu do vlastí našich. Síly a útěchy dostává se nám vždy hojnou měrou ve svatyni, ana prýští ze svatostánku pro duši naši; blahou nadějí naplňuje nás dojemná modlitba za zemřelé — že i na nás jako zesnulé členy družstva bude pamatováno, až zhasne svíce života našeho, a k dobru máme se povzbuzovati na tomto místě. Sešli jsme se četně a jsme jako jedna rodina; máme zde všichni stejný cíl. A jaké jsou tužby srdce našeho? Jest to úkol družstva našeho, totiž větší oslava boží, zvelebení posvátného Velehradu, aby k němu vždy víc a více poutníků přicházelo, sem na tuto pro všechny Slovany tak památnou, apoštolskou prací světců našich posvěcenou půdu, kde dosud po 1050 letech vane čistý svěží duch cyrillomethodějský. Chceme, aby sem putovala slovanská čeleď, učila se zde znáti lásce bratrské, aby každý rozehřát láskou, naplněn živou věrou a povzbuzen blahou nadějí vracel se domu jako apoštol své rodiny. Takto by rozkvétalo znova nezdolnou silou dědictví cyrillomethodějské na luzích slovanských. Aby ta víra hluboké zapouštěla kořeny, jest nutno pro všechny stavy zaváděti duchovní cvičení. Tolikráte byla tu již zdrůrazněna potřeba exercičního

domu, jenž by byl zároveň domem poutním, v němž by tisíce zbožných poutníků nacházelo přístřeší. Přispějme na tu školu svatosti, kde se budou učit a cvičit vypráhlé duše zbožnosti a lásce k Bohu i bližnímu; přičiňme se, aby zase ožila chládnoucí všude upřímná, účinná láska. Pomáhejme zbudovati ten chrám hmotný, aby z něho šířilo se pro národ dílo ducha.

Vdp. probošt ve své řeči pravil, že leká se oné summy, kterou bude státi dům. Než, drazí, jest nás tolik. Rozdělme si tu starost mezi sebe! Při dobré vůli vše půjde. Jest členů družstva přes 13 tisíc; kdyby každý zapůjčil bezúročně 10 kor., mohlo by se se stavbou již začíti. Ale vím, že pro mnohé i to málo jest mnoho, a proto přimlouvám se, aby letos každý z nás dal dar jubilejní — jednu korunu. Tím nejlépe bychom uctili památku sv. apoštolů svých, neboť tím bychom se opravdově starali, aby ta víra jejich dále kvetla, dále oblažovala srdce lidská a vlévala do nich mír a požehnání. K Vám se obracím, svatí bratři: Shlédněte na nás s nebeských výšin, kde jest věčný klid. Popatřte, jak k Vašemu Velehradu neustále hrnou se zástupy vděčných dítek slovanských. Vizte, jak Vás dosud miluje zbožný lid moravský. Žádá Vás přímluvy. Žehnejte nám, žehnejte národ celý. Vy jste předky naše Pánu Bohu zasvětili. O kéž jsme tomu věrni! Proste za nás, ať jsme všichni jako jedna rodina spjati stejnou věrou a stejnou láskou!« Když bylo vyřízeno ještě několik proslovů, jež všechny vyzývaly k obětavosti pro zřízení domu exercičního, byla valná hromada skončena.

Po ní následovalo holdování sv. Cyrillu a Methodu, v němž opětně se vystřídali zástupci přítomných Slovanů s četnými našimi poutníky různých věkův a povolání.

V pondělí oslavoval metropolita katol. církve v Bulharsku arcib. sofijskoplovdivský msgr. Rob. Menini na Velehradě padesátou památku vysvěcení svého na kněžství. Byl bez odporu nejmarkantnější osobností při jubilejních slavnostech.

Již podruhé navštívil náš posv. Velehrad. Poprvé při prvním unionistickém sjezdu roku 1907, kdy měl tklivou promluvu o náboženských poměrech v Bulharsku a letos v pozdním věku jako jubilant své sekundice přispěchal ku hrobu sv. Methoděje, byv pozván velehradskými spolky k jubilejním oslavám. »Před svým odjezdem vztahovaly se sice hrozivé mraky věstící bouři bratrovražedného boje na Balkáně, ale na vlivných místech mi říkali, že bouře ta přejde, abych jen klidně odebral se na Moravu, kde měli pro Bulhary tolik porozumění o jejich hrdinném boji, abych súčastnil se náboženských oslav cyrillomethodějských«, vypravoval stařičký metropolita, vysvětluje zároveň, proč on pastýř tak daleko od stádce svého, když ono opuštěno bylo v těžké chvíli.

Na Velehradě denně čekal nových zpráv z Bulharska a nesmírně bolestně na něho působily Jobovy rány o vlasti jeho přicházející z Balkánu. Denně dlouho dlíval před svatostánkem

velehradským, nad nímž krásně jako patronka chrámu vznáší se Bohorodička nanebevzatá, prose úpěnlivě za pokoj v zemi své.

Denně dlouho chodíval dlouhou chodbou zámku velehradského, třímaje v kostnaté ruce sv. růženec. »Rád přišel jsem na Velehrad, abych ještě jednou poděkoval Pánu Bohu za všechna dobrodiní a milosti mně v dlouhém životě udělená, za požehnání boží pro vítězný postup našeho vojska. Prosím denně Pána, aby

Velehradské slavnosti: J. E. arcibiskup Menini vede průvod s Nejsvětějším.

neoddaloval své žehnající ruky od našeho trpce zkoušeného národa, aby chránil cara i dobrotivou královnu i celý rod a dal konečně pokoj a mír vykrvácené zemi«, prohlašoval slavnostně, když mu blahopřáli. Ve chrámě po biskupské mši sv., již sloužil oslavenec, blahopřál mu dr. Stojan a sarajevský biskup Šarić. Velmi mile působil velebný zjev jeho výrazné ctihodné tváře. Car Ferdinand při jeho odjezdu na Velehrad poslal mu koš květin, aby je položil na hlavní oltář velehradský.

(Pokračování.)

◇◇◇◇◇

Turecké ukrutnosti v katolických misiích drinopolských.

První válka proti Turkům nebyla tak hrozná a nezpůsobila tolik škod jako poslední válka, již děsně s divokou zběsilostí vedli rozzuření Turci. V ukrutnostech nezadá si s oněmi obávanými válkami, před kterými chvěla se za dřívějších dob

celá Evropa. Nevinná krev křesťanská teče znova, mnozí jsou přímo mučeni, celé vesnice jsou zapalovány, majetky ničeny, kdo může zachrániti holý život svůj před rozzuřenou krvežíznivostí tureckou, jest šťasten. Touto válkou nesmírně utrpěly též katolické missie. Sjednocení byli nejvíce usedlí v okolí Drinopole, na ně dolehly nejstrašnější hrůzy turecké. Kdo nebyli pobiti, jsou ožebračeni, příbytky jejich zničeny, majetky pokradeny. Jest to děsná rána pro unii na Balkáně.

Žalostné zprávy přicházejí k nám od missionářů s úpěnlivou prosbou o rychlou pomoc, aby nastalé nesmírné bídě mohla se aspoň nějaká podpora poskytnouti. Podáváme tu zprávy některých missionářů, jak nám byly zaslány. Z M o s t r a t l i píšou:

Od 20. do 27. července prožili jsme takové hrůzy, že nám nevymizí po celý život z paměti. Naše dva missijní domy v Mostratli, v nichž bydleli missionáři a sestry, naše dvě školy, kostel, lékárnička pro chudé a hospodářská stavení — vše lehlo popelem. Ze starobylého kláštera, jejž vystavěl ctihodný mnich Panteleimon, zbývá jen hromada, z níž vystupuje dým a kouř.

Od několika dní šířily se znepokojující zprávy, že táhnou na dědiny naše turecké oddíly vojska od Čataldže. Bulharští úředníci, kteří prozatímně spravovali úřad, neměli mnoho důvěry, radili nám však přece, abychom se upokojili, že prý není bezprostředně nebezpečí. V neděli ku konci bohoslužeb přibyly od Mustafy Pašy dva vozy, jež přivezly zbraně a střelivo, které byly rozdány sedlákům. Ihned jsem pochopil vážnost doby a odebral se do tři hodiny vzdálené Mustafy Pašy pro bližší zprávy. Co jsem tam viděl, vypovídalo na první pohled vážné nebezpečí našeho postavení. Tisíce uprchlíků přicházelo v překotném kvapu od Drinopole a bulharská jízda odtáhla za starou hranici. Chtěl jsem se obrátiti na úřednictvo, ale to již prchlo. Známý mi důstojník vybízel mne: »Otče, neztrácejte ani minuty a prchejte ihned za hranici«.

Láska k mým věřícím pudila mne však zpět do Mostratli. V klášteře naložili ihned nejnutnější věci na několik vozů a hnali dobytek do Kromova, první to bulharské vesnice. Ve vší rychlosti vzal jsem Nejsvětější svátost z kostelíčka. Naši sedláci se k nám přidali se svými zavazadly. Z jiných vesnic přicházelo jich na tisíce, sta a sta jich táhlo těžké nemotorné vozy buvolí, na nichž měli naloženy své věci. Táhly je většinou uplakané ženy a dítky. Byl to strašný útěk všeho lidu opouštějícího zpustošenou zemi. Přicházeli všichni z Kešan, Usun, Kepry, jsouce na útěku celý den a celou noc. Vykládali nám o hrůzách, násilích, vražděních a požárech, jichž byli svědky na vlastní své oči. S plačky vyprávěli, kolik členů jejich rodin stalo se obětí dýk bašibozuků a arabské jízdy. Jiní jsou nezvěstní, nikdo nezná jejich osudu.

Co tak mluvili, byly obličeje jejich ještě zsinalé od leknutí a strachu před hrůzami, jež viděli. Myslil jsem si, že jdeme vstříc témuž osudu, a v duchu viděl jsem již v rukou tureckých ukrut-

níků ony ubohé čtyři sestry, jež před námi v potu tváře hnaly dobytek.

V palčivém úpalu slunečním slézali jsme stráň kopce, na němž leží bulharská dědinka Derviš Tepe, kde jsme měli kato-

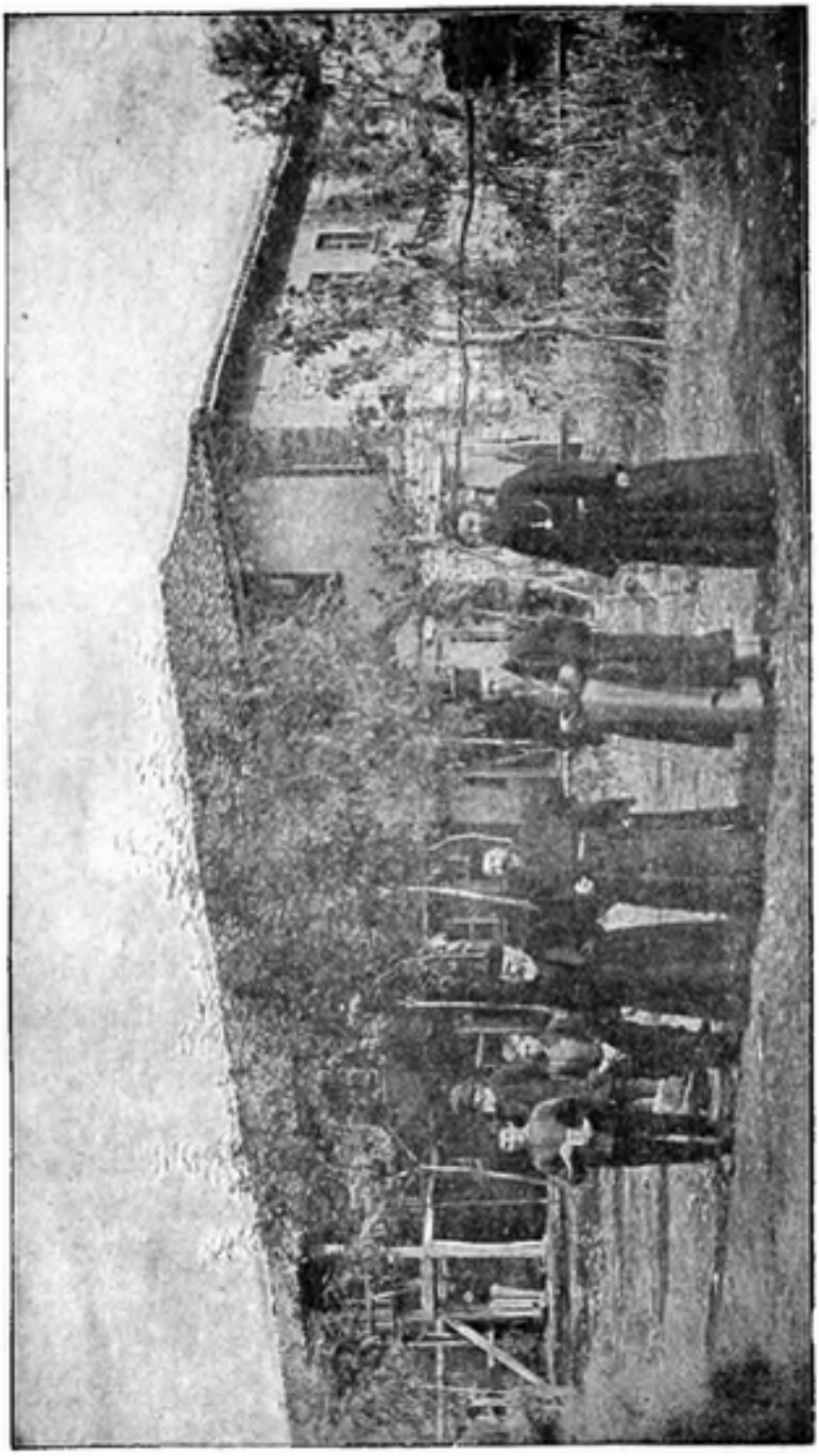

Sjednocený bulharský klášter v Mostratli, nyní zničený.

lický kostelíček. Cestou potkali jsme našeho spolubratra, Otce Basila, s prchajícími sedláky. Utíkali jsme dále přes Derviš Tepe za tmavé noci. Od 4. hod. odpoledne byli jsme na útěku, nyní bylo již deset hodin v noci, a o nějaké dědince ani stopy.

V malém lesíku na úbočí Sakar Dagh jsme se zastavili. Vysíleni položili jsme se na holou zemi bez kapky vody, abychom uhasili palčivou žízeň. Pod ochranou boží a andělů jsme usnuli.

Za první zory navrátil jsem se sám do Mostratli, zanechav sestry pod ochranou Otce Jarolíma a jeho bratra. Byl jsem pevně odhodlán neopouštěti náš klášter, byť sebe nebezpečnější chvíle nadešla. V naší vesnici nalezl jsem několik ozbrojených sedláků, kteří poslali napřed své ženy, děti a stáda a sami hájili svých chaloupek. K večeru navrátily se obě sestry Gudula a Ludvika, aby se mnou sdílely stejný osud. Jak jsem děkoval Pánu Bohu za jejich statečnost! Staly se mi tyto hrdinky pravými anděly strážnými v tomto týdni hrůzy. Nezamhouřili jsme oka za noci a příšerné ticho opuštěné vesnice zvýšovalo ještě naši úzkost. V dáli bylo slyšeti ojedinělé výstřely ručnic.

V úterý ráno navrátilo se několik selských povozů. K poledni oznamoval telegrafista bulharské armády, že Turci vše ničíce, pobíjejíce a pálíce přitáhli až k Drinopoli. Vyzýval nás, abychom co nejrychleji prchli k Jamboli, záleží-li nám na životě. Kromě dvou utekli všichni sedláci za hranici. Opět čekala na nás bezesná noc, v níž odporoučeli jsme život svůj Pánu Bohu.

Ve středu ráno viděli jsme naposled několik našich sedláků. Velice nás prosili, abychom prchli s nimi; když jsme se zdráhali, zmizeli tryskem na svých koních. Zůstali jsme sami bez naděje na lidskou pomoc.

Asi ve čtvrt hodince dolehl k uším našim zběsilý křik a hukot četných ručnic. Přistoupil jsem k oknu a viděl jsem ku svému zděšení divokou tlupu ozbrojených Turků, v jichž čele silně mával rukama imam, mohamedánský kněz. Pravil jsem sestrám, aby se odvážily postaviti se přede dveře kláštera a připravoval jsem se na nevyhnutelnou smrt. Nečinil jsem tak snad ze strachu, nýbrž v domnění, že ti Turci ze sousední vesnice ušetří našich sester, které po léta ošetřovaly jejich nemocné a že pro ně i mne ušetří na životě. Sestry se nezdráhaly ani okamžik a vyšly hordě vstříc. Když je Turci spatřili, dva ihned na ně namířili ručnice, ale druzí jim srazili zbraň. »Jsou Bulhaři ve vesnici?« křičeli. »Kde je baš papas (Otec představený)?« »Bulharů tu není a náš Otec jest zde«, odpovídaly sestry. »Řekněte mu, že se navrátíme«, křičeli a kvapem hnali se do vesnice. Obcházel mne při oné rozmluvě mráz, loučil jsem se již s tímto světem, ale nyní počal jsem opět doufati. Byl jsem bledý jako smrt, před níž neměl jsem úzkosti.

Ve vesnici Turci ihned počali zapalovati chaloupky. Slyšeli jsme, jak práskali do dveří a oken, vše bez milosrdenství ničíce. Toto pustošení trvalo celý den. Stáli jsme jako bezmocní diváci tohoto barbarského řádění, nevědouce, co nás ještě čeká. Odpoledne přišel imam k nám, zvěstuje, že chce nás i náš klášter ušetřiti. Chtěl naprosto věděti, kam se poděl Kara Papas (Černý Otec) Christov, jenž tolik škody způsobil jejich osadě. Imam pravil výhružně, jestliže jej najde někde v klášteře, vlast-

níma rukama že jej roztrhá. Otci Christovovi se totiž podařilo před třemi roky získati u soudu pro bulharské sedláky v Mostratli les, který si turečtí sedláci bezprávně osvojovali. Odtud zuřivost imamova proti němu.

K večeru přišel imam opět v průvodu jednoho Turka a naznačoval, že sestry a já nesmíme přes noc zůstati v klášteře, nýbrž že jest nám odebrati se do Isküdaru. Ihned jsem si myslil, že Turci předstírají nějakou lest, ale přesile jsem se musil poddati. Po půl druhé hodinové cestě, na níž jsme se potkali s bandou paličův a zbůjníků, kteří s imamem vyměnili několik slov, dorazili jsme do Isküdaru.

Ve čtvrtek zůstal jsem v Isküdaru, který byl namačkán tureckou jízdou. Oběma sestrám bylo dovoleno vrátiti se do Mostratli, jež našli v moři plamenů. I kláštera i budovy sester ještě ušetřili. K poledni objevili se první turečtí vojáci. Byli to tři jezdci, kteří projeli vesnicí. Brzy na to přibyla celá škadrona turecké kavalerie, jež stanula mimo hořící dědinu. Při odchodu přijel jeden jezdec do kláštera, prohrabal všechny skříně a bedny, vzal něco prádla a peněz, jež sestry uschovaly. Sestřičky upozornily jej na jeho nezákonné jednání a ukázaly mu dopis od velitele, dle něhož měl býti ušetřen klášter. Posměšně odmítl dopis. Poněvadž katolické ústavy missijní v Turecku stojí pod ochranou Francie, vyvěsili jsme vedle tureckého i francouzský prapor nade dveřmi kláštera. Voják pln vzteku strhl oba k zemi. Na to odebral se do domu sester, rozrazil zavřené dvéře, pobral prádlo a rozházel skleničky s léky po podlaze, mysle, že najde někde ukryté peníze. Ustrašené sestry ho ujišťovaly, že peněz v celém domě není a ukázaly mu opětně dopis velitelův. Nyní teprve jej přečetl a vzdálil se s ukradenou kořistí.

(Pokračování.)

Bulharské kněžské Bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda v diecesi drinopolské.

(Podpora jeho v nynější pro missie bulharské tak vážné době.)

V době, kdy přátelé unie vážně se zabývají myšlenkou, kterak přispěti na pomoc zvláště v posledním oddílu války balkánské **zničeným bulharským katolickým missiím,** pokládáme velmi vhodným, upozorniti na **Kněžské bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda** zřízené r. 1911 mezi bulharským missijním duchovenstvem právě v apoštolském vikariatu drinopolském, kde missie zničením šesti středisk missijních byly posud snad nejvíce poškozeny. A jsou to právě mnozí členové tohoto kněžského bratrstva, s jejichž jmény se potkáváme ve zprávách o oněch neslýchaných ukrutnostech, jakých se turecké hordy dopouštěly zvláště na bezbranných katolických Bulharech. S missiemi zastíženo a poškozeno i bratrstvo ve svém blahodárném působení.

A proto třeba jemu hojné podpory, aby se vzmohlo, rozšířilo a mohlo co nejdříve obnoviti svůj požehnaný vliv jak na členy samy, tak na činnost missijní, která s bratrstvem pro jeho důležitý účel velmi těsně souvisí.

Proč bylo založeno toto bratrstvo mezi bulharským duchovenstvem diecese drinopolské?

Až do poslední doby scházela duchovenstvu této diecese (hlavně světskému) jistá organisace, která by je v životě duchovním více upevnila, ale též na venek posílila a činnost jeho vůbec vydatněji podporovala. Neboť přes tak mnohé práce a námahy byl výsledek poměrně ještě příliš nepatrný. Příčinou toho byla zvláště osamocenost, která byla velikou překážkou a na mnohou škodu jak po stránce duchovní tak i hmotné. Zvláště světští kněží byli tu úplně osamoceni. V odlehlých horských osadách pracoval každý z těchto obětavých kněží pro svatou víru a blaho duší horlivě, avšak **jen pro sebe, každý dle svého způsobu,** jak sám nejlépe věděl, bez jednotného plánu, bez rady nějakého moudrého a zkušeného spolubratra, bez vzájemné duchovní a hmotné podpory. Pro podporu duchovního života a zdárnější duchovní správy scházela jim společná duchovní cvičení a občasné pravidelné poradní schůze (konference).

Neméně těžce pocíťovány byly následky této osamocenosti po stránce hmotné. Kněží drinopolské diecese jsouce poddanými říše turecké, nemají jiných příjmů leč mešní intence, co jim kdo dá, či lépe z ciziny zašle na mše svaté; žijí tedy z pouhé almužny. Z mešních intencí musí kněz živiti sebe a obstarávati též potřeby svého kostela. Proto žijí tito kněží u veliké chudobě; často jest jim strádati a snášeti největší nedostatek! Řeholníci sobě pomáhají podporami ze západní Evropy; světští duchovní však nemají takových styků.*)

A tu naproti těmto kněžím katolickým s chudými kostely a školami stojí **mocný rozkol,** mající k disposici duchovenstvo málo sice vzdělané, ale četné a dobře hmotně zaopatřené, chrámy slušně zařízené, školy opatřené velmi čilými učiteli.

I bylo již na výsost třeba odpomoci nějak tomuto ubohému stavu katolického duchovenstva. A pomoc, bohudík přišla v době poslední, právě zavčas, nežli začaly hrůzy války balkánské, a to se strany **slovinského »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda« v Lublani.** Někteří kněží, členové tohoto Apoštolátu, jsouce již delší dobu v bližším styku s duchovenstvem drinopolské diecese a znajíce jeho nutné potřeby a nesnáze v díle missijním, upozornili přátelsky své bulharské spolubratry, aby dle vzoru a v duchu kněžského spolku **Unio catholica** (Katolická jednota), zřízeného u duchovenstva slovinského a chorvatského pode jménem **»Svećeníčka Zajednica«,** sdružili se v podobném spolku přiměřeném jejich domácím poměrům a potřebám. Spolkem tímto mělo se duchovenstvu bulharskému v dotyčné diecesi do-

*) Všichni katoličtí kněží drinopolské diecese jsou neženatí, zavazují se k bezženství.

stati oné tak potřebné organisace, skrze niž by se poskytla předně nanejvýš nutná duchovní pomoc ku těsnějšímu vespolnému sdružení katolických bulharských kněží a zároveň i hmotná podpora. Katolický sjednocený biskup drinopolský, J. M. **Michael Petkov** a jeho kněží radostně přijali takový návrh slovinských přátel a dobrodinců. V několika měsících bylo vše vyjednáno a připraveno; vypracovány stanovy a od vrchnosti církevní schváleny.

I. Stanovy Bratrstva a jeho zřízení.

Název tohoto kněžského spolku zní: »**Kněžské bratrstvo** (bulharsky: **sveceniško bratstvo**) **sv. Cyrilla a Methoda**«. Dle stanov jest účelem jeho:

1. Vzbuzovati mezi missijními kněžími nové nadšení pro **svatost kněžského života.**

2. Vzbuzovati větší horlivost pro sjednocení rozkolnických církví s církví katolickou.

3. Přispívati na hmotné potřeby farností a středisk missijních.

Členové bratrstva se zavazují a) každého dne konati: rozjímání, církevní hodinky, návštěvu nejsvětější Svátosti oltářní, modliti se sv. růženec;

b) vykonati aspoň každých 14 dní sv. zpověď;

c) konati každý rok duchovní cvičení;

d) konati denní modlitbu za sjednocení;

e) pracovati o rozšíření katolického bulharského tisku (knih a časopisů);

f) súčastniti se častějších spolkových schůzí, na nichž by se pojednávalo a radilo o rozličných otázkách duchovních i časných. —

Na důkaz obzvláštní pečlivosti bratrstva o duchovní potřeby členů ustanoveno ulehčovati vzdálenějším kněžím aspoň měsíčně sv. zpověď. Zvoleni dva zpovědníci, jeden pro bulharskou, druhý pro tureckou část drinopolské diecese, kteří by každý měsíc navštívili vzdálené kněze této diecese.

Péče bratrstva vzhledem ku **hmotným potřebám** bulharských katolických missií vztahuje se dle stanov obzvláště na zbudování a udržování kostelů, založení nových katolických škol, vydržování missijních kněží a učitelů, obstarávání předmětů bohoslužebných jakož i školních atd. Jest ustanoven zvláštní výbor kněží, který prohlíží každého měsíce žádosti o podporu a radí se o patřičné rozdělení příspěvků.

»Kněžské bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda« zvolilo sobě za hlavní patrony, jak název naznačuje, slovanské **apoštoly sv. Cyrilla a Methoda.** A to jest velmi významno právě pro nejpřednější jeho účel, který jest podpora a zdokonalení duchovního života kněžského. Svatí Cyrill a Method jakožto velicí světcové a obětaví, apoštolští kněží, mají býti členům bratrstva zářícími vzory v pravdě duchovního, svatého života kněžského a

proto právě též neochvějné, upřímné oddanosti k římskému papeži, svatému Otci, čímž zaručeno též zvláštní požehnání boží pro missijní a unionistickou práci jejich. Z téže příčiny zvoleni jako patronové předně nejblahoslavenější **Panna Maria,** královna duchovenstva a matka jednoty církevní zvláště v říši jí od dávných věků jakožto Královně východu císařem Konstantinem Velikým zasvěcené a náležející — dále sv. **Petr a Pavel,** patronové východní církve, sv. **Ondřej apoštol,** sv. **Jan Zlatoústý,** sv. **Basil Veliký,** sv. **Řehoř Bohoslovec** (Naziazenský) a sv. **Josafat,** mučeník za sv. unii.

Založení tohoto tak důležitého bratrstva spadá významně do **památného** roku 1911, kdy katoličtí Bulhaři slavili **padesátou ročnici svého sjednocení s katolickou církví.** Sjednocení stalo se totiž začátkem r. 1861. Nejslavněji konána tato slavnost v missijním semináři v Kara-Agači u Drinopole, sídla sjednoceného biskupa. Začátek učiněn duchovními cvičeními od 7. do 11. srpna 1911 pro katolické kněze drinopolské diecese, jež řídil v bulharském jazyku důstojný missionář P. Ivan Pistiški z Plovdiva. K těmto prvním cvičením kněžským sešli se staří hrdinové pro víru katolickou nyní ovšem již slabí stárcové, kteří přetrpěli všechny ty bouře, jež za dobu půl století tak často ohrožovaly bulharské katolíky; mezi nimi byli také dva žáci velikého apoštola unie **Pantelejmona, Gabriel Sarafov** a **Dimitrij Georgiev.** Tomuto ctihodnému shromáždění přidružili se mladší, ještě čilí kněží, kteří byli vychováni v Kara-Agači a v Cařihradě. Nelekali se ani obtížné daleké cesty, ani větších výloh; někteří musili sobě vypůjčiti potřebný obnos na cestu. Všechny obtíže a oběti se jim zdály nepatrnými u porovnání s tím velikým dobrem, jaké jim poskytla duchovní cvičení; vždyť to byla vůbec první společná cvičení, byla to vůbec první schůze veškerého katolického duchovenstva v drinopolské diecesi.

Tu naskytla se příhodná příležitost dle stanov již připravených a schválených zříditi kýžené kněžské bratrstvo a také jí šťastně použito.

V poslední den duchovních cvičení, dne 10. srpna odpoledne konala se ustavující valná hromada nového spolku sv. Cyrilla a Methoda; přijat název (bulh.): »**Svečeniško bratstvo sv. Cyrilla a Methoda**« (Kněžské bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda). Shromážděným kněžím přečteny a vyloženy stanovy nového spolku, načež všechny jejich články souhlasně a s velikým nadšením přijaty. Předsednictví a protektorát bratrstva převzal J. M. biskup **Michael Petkov; tajemníkem** zvolen P. **Ivan Bonev,** farář z Ak-Bunara, **pokladníkem** představený missijního semináře v Kara-Agači **P. Saturnin Aube,** superior OO. Assumptionistů. Takto s volbou výboru byl spolek založen.

(Pokračování.)

Nákladem vlastním. — Tiskem Jindřicha Slováka v Kroměříži.

Čís. 11. a 12. LISTOPAD-PROSINEC. Rok 1913.

Vychází každého měsíce v Kroměříži.

Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda

pod ochranou bl. Panny Marie.

Na 10 předplatitelů posíláme jeden výtisk zdarma. Kdo čísla nedostane, ať si pro ně dopíše do Kroměříže v nezalepeném dopise beze známky a na obálku napíše „reklamace.“

Redaktoři a pořadatelé: **Msgr. Dr. Ant. Cyr. Stojan, probošt a poslanec, Ad. Jašek, katecheta v Kroměříži.**

Celoroční předplatné v Rakousku-Uhersku a Bosně 1 K 50 h, do Německa 1·5 M, do Ruska 1 rubl, do Ameriky půl dollaru, do jiných zemí 2·5 fr. Předplatné se posílá na adresu: P. A. Jašek, katecheta, Kroměříž (Mor.)

Z Velehradu! Budeme apoštoly!

(Podává Dr. Ant. Cyr. Stojan, jednatel ústř. výboru »Apoštolátu sv. C. a M. pod ochranou bl. Panny Marie«.)

(Další část.)

Přemnohý ani tušení nemá, jak lidé stále zaměstnaní aneb ve slavnostech pohřížení lehko na vše, co k Bohu vede, zapomínají. A kdyby té milé neděle aneb toho milého svátku nebylo, ani by ku vědomí nepřišli, že mají též duši, že dlužno též na spásu duše pamatovati. Zdá se to smělým ujišťováním býti, než přežel, je to pravda pravdoucí.

Tu možná apoštolovati. — Svého času byl chvalitebný zvyk ve Vídni, že vrátný domácí v neděli a ve svátek v určitou dobu v domě zazvonil, načež na dvůr okna se otvírala na všech stranách. Uprostřed dvoru postavil se vrátný a přečetl sv. epištolu a sv. evangelium všem těm, kteří nemohli jíti na kázání. Byl to převzácný zvyk. Nyní už se s ním ve Vídni nesetkáváme. Všichni poslouchající přece sobě něco zapamatovali z evangelia přečteného. Měli takto o čem po celý den přemýšleti a uvažovati. Snad to pokyn, jak bychom něco podobného i my mohli napodobiti snad jiným směrem a způsobem.

Kolik to hlídačů po tratích železničních! Přemnozí nemohou při nejlepší vůli docházeti do kostela, ačkoliv správy dráh ustavičně ujišťují, že každému volno aspoň za 14 dní do kostela jíti a na službách Božích býti. Není tomu tak, aspoň na mnoze ne.

V Pánu zesnulý kardinál Schwarzenberg, dej mu Pán Bůh věčnou slavu, zpozoroval, kterak zmínění hlídači přesmutně na

tom jsou. I dal proto několik set »Postil« dědictví svatojanského, knih to jednajících o sv. evangeliích nedělních, vydati mezi železniční hlídače. Než nyní nejenom hlídači železniční, ale i zaměstnaní při různých a různých podnicích rovněž nemohou do kostela, ač, jak už řečeno, zákony na to jsou, že každému poskytnut má býti klid nedělní. Nechtějí mluviti o svěcení neděle, proto se tomu říká »klid nedělní«. Klidu toho používati mají, by mohli povinnostem náboženským zadost učiniti. I tu zajisté pokyn dán nám, co by se učiniti mohlo.

Celé zástupy, přežel, celé zástupy opouštějí vlast svou a stěhují se do Ameriky. Smutno a bolno, že vlast jim tolik neposkytuje, aby mohli uhájiti život svůj. Jest sice pravda, že mnozí se stěhují, by snadno dojíti mohli lepšího bydla. Než zmýlí se. Tam teprve musí pracovati a se ohánětí, by uhájili života svého. Třeba ale též uznati, že mnozí odebíraji se do Ameriky, aby si tam něco vydělali a pak se zase do vlasti své navrátili. V nové vlasti — v Americe — mnohdy předaleko jsou vzdáleni od kostela. Jak přemnohý z nich trpce si stěžuje, že dosti má co jísti, že ale tesknota ho nesmírně svírá, že nemá duchovní stravy, že duše jeho vypráhlá jako poušť. A tu mnozí nemohli dosti se naděkovati, že při odchodu do Ameriky dostali nějakou kazatelskou knihu neb »Postilu« Z ní čerpají útěchu, když jako prst jsou sami na farmách — po našem na pasekách. — Snad mnohý si pomyslí, že jsou tam také tiskárny a že se tam též knihy tiští. Je to sice pravda, než poměrně knihy tam jsou drahé a není jich tam dostatek, zvláště knih kazatelských a knih na rozjímání. Posud i velebné duchovenstvo objednává knihy podobné v Evropě.

I jest naší povinností apoštolátní, upozorňovati vystěhovalce na knihy náboženské neb jim je opatřiti. Toť dílo velmi zasloužilé. Celá pokolení čerpají nadšení z knih těch pro život, posilu a útěchu v bojích, v pokušeních a v různých strastech. Přemnohého kniha také zachránila víře, že od ní neodpadnul. Bez knih takých upadají v nevěru a bezvěru, stávají se úplně lhostejnými a na konec odpadlíky. Tamť úplná svoboda tisku, to jest může se tam vše i to nejrouhavější tištiti a tu snadno dá se člověk svésti, nemá-li opory v něčem, nečte-li také knih, kde různé námitky se vyvracejí, kde jest obrana naší víry, sv. pravdy.

Mnozí mají ve zvyku, nositi při sobě brožury, knížečky různé. Udělal-li jim něco někdo, to jest prokáže-li jim dosti malou službičku, dají mu darem knížečku aneb brožurku. Takto se těší, že dobré věci poslouží měrou přehojnou. A mají pravdu. Zlé přináší opět zlé a snad zkusí ještě třetí i čtvrté pokolení, ale i dobré působí dobré i v třetím i ve čtvrtém pokolení.

Sjednocení Rusové v Petrohradě.

Ad. Jašek.

(Dokončení.)

Než od počátku byli tu jednotlivci, kteří vědouce o možnosti státi se katolíkem a zůstati při obřadě východním, buď proto, že obřadu tomu byli tělem duší oddáni anebo z naděje, že takovýmto způsobem katolicismus může míti velikou budoucnost mezi lidem ruským, snažili se samostatně sorganisovati se nezávisle na obřadě latinském, třebas že hned by se to nedalo provésti, ana vláda uznávala pouze katolíky latinské. Potřeba takové organisace jevila se tím větší, poněvadž kněži přestupujíce z pravoslaví na katolicismus dle práv církevních jsou povinni podržeti svůj obřad, a proto toliko dle východního obřadu mohli by býti užitečni správě církevní. Svatá Stolice, která tolikráte v ochranu vzala obřad východní, nemohla ani nyní jinak si počínati než podporovati vzkříšení v Rusku katolicko-východního obřadu násilně potlačeného v letech 1839 a 1875.

Příčinu k tomu dal v Petrohradě již utvořený hlouček ruských katolíků. R. 1907 usadil se tam bývalý pravoslavný kněz Alexej Zerčaninov, jenž dlouho před Ukazem o volnosti svědomí složil vyznání katolické víry v ruce jistého kněze z království polského žijícího v Rusku ve vyhnanství. Odpykal za tuto svou »vinu« tříletý žalář v suzdalské tvrzi, kde bývají trestáni provinilci církevní. Pak jako suspendovaný kněz státní církve žil soukromě při svém vesnickém hospodářství. Ukaz o svobodě svědomí přivedl jej do Petrohradu, kde veřejně hlásil se k víře katolické. Sloužil mši sv. ve svém ubohém příbytečku, jíž obcovával též úzký kroužek známých a spolehlivých osob.

Časně z jara 1909 učiněn byl nový krok ku předu. Staroobřadecký kněz Susalev hlásil se též o přijetí do církve katolické; vyznání víry složil ve Lvově a usadiv se v Petrohradě přidružil se k O. Zerčaninovi. V domě Žerčaninově na Polozové ulici v podstřeší byla zřízena kaplička pro 30—40 osob; majíc všechny podmínky kapličky staroobřadců, byla posvěcena na hod boží velikonoční 1909 bez zvláštního povolení. Carovi v den otevření byl zaslán telegram od hloučku »staroobřadcův uznávajících primat římský« s osvědčením věrnosti jemu. Suzalev užil tu způsobu, jak se byl naučil u staroobřadců těžce zkoušených od vlády ruské. Poslaná odpověď s poděkováním od cara za projev oddanosti měla sloužiti Suzalevovi i odhalené kapličce za průkaz vládního svolení k jejímu zřízení vůči policii.

Skutečně kaplička na Polozové byla trpěna. Od času k času přicházeli do ní i úředníci z ministerstva kultu na výzvědy, co by se dalo z toho vyzískat pro stát. Kaplička shromážďovala několik set osob katolíků uniatů z přesvědčení; ostatně ji navštěvovali též na blízku bydlící katolíci latinského obřadu. Semo tamo zabloudil do ní i leckterý pravoslavný nebo nějaký sektář

ruský hledající nové víry. To byli návštěvníci kapličky, ve které se konala bohoslužba pravidelně a velmi pečlivě.

Jaro r. 1911 přineslo kapličce nové překvapení. V Moskvě byla odhalena činnost Jesuitů. Odtud hledala se stopa po nich i v Petrohradě. Strach maje velké oči, viděl jich celé legie ve své choré fantasii. V hlavním městě ovšem Jesuitů nenašli; přece však počali věnovati větší pozornost kapličce na Polozové a činili jí mnoho nepříjemností. Mimo to bylo odhaleno, že vyšší úředník ústřední správy dobročinného ústavu carevny Marie Jan Deubner, bývalý náčelník zemský, jest knězem vysvěceným za hranicemi v obřadě východním, katolickém. Proto musil Otec Deubner vzdáti se místa v ústavě a veřejně vystoupiti jako kaplan katolický. Departement cizích vyznání viděl se pak nuceným upraviti právní postavení všech těchto ruských katolíků východního obřadu. Kaplička na Polozové byla zamčena; než na úsilovné zakročení některých vlivných osob byla opětně otevřena s povolením úřadů. Současně byl upraven i poměr ruských katolíků východního obřadu k diecesální správě latinského obřadu. Tento poměr byl s počátku neurčitý. Dle původního plánu měli býti katolíci východního obřadu neodvislými od ordinariátu latinského. Jednak nedostatek vlastní hierarchie, jednak nemožnost odvislosti od některé zahraniční diecese byly příčinou, že právní pravomoc nad touto skupinou petrohradskou byla svěřena latinskému arcibiskupu metropolitovi mohylevskému Kluczyńskému, jenž sídlí v Petrohradě.

Nová obtíž nastala opět s obsazením kněze při zákonitě otevřené již kapličce. Otec Susalev z několika příčin toho nepřijal, odstěhovav se do Moskvy. Otec Zerčaninov pořád ještě byl veden mezi suspendovanými kněžími pravoslavnými; vymáhali na něm, aby formálně podal žádost o povolení přechodu ke katolicismu. Bylo třeba mnoho času a papíru, až všechny překážky byly odstraněny. Jedině vytrvalost tu přinesla vítězství; konečně byl uznán úředně skutek přechodu i katolický stav kněze Zerčaninova. Dáno bylo na srozuměnou, že vláda by se nesmířila s jeho jmenováním za rektora kaple. Zůstal proto bez místa. Správa kaple byla svěřena za souhlasu vlády Otci Deubnerovi. Tento přes německé znění jména jest rodem Rus, syn ruského generála, ženatý, pravoslavným duchovním nikdy nebyl. Tím tedy byla odstraněna obtíž, že pro veřejné úkony katolického kněze by neměl býti ustanoven člověk, jenž byl trestán jako duchovní úřední církve za odpad od ní. Otec Deubner ujav se úřadu, přenesl kapličku do výhodnější místnosti na ulici Barmalejevské, zařídil ji a započal svou pravidelnou práci jako duchovní správce. Návštěva tak rostla, že ordinariát z neznámých mně důvodů zavedl v kapličce i kázání a bohoslužbu ruskou pro Rusy obřadu latinského.

To ovšem zavdalo ruskému pravoslavnému biskupu Nikandrovi příčinu, aby zavedl jakousi »revisi«. Když se konaly bohoslužby, objevil se na jednou v kapli a vyzval pravoslavné,

kterých tam ovšem nebylo, aby opustili kapli katolickou. Skutek tento, který všude jinde byl by považován za rušení náboženství na místě svatém, vykonává ruský biskup beztrestně. Nadprokurator sv. synodu státní církve nařizuje s ministrem záležitostí vnitřních zamčení kapličky, což se děje po druhé.

Tento skutek jest jen malou ukázkou v řadě útisků církve katolické na Rusi, byv proveden ovšem dle jednostejné zásady. Dle některých zpráv za záminku zamčení kapličky vzali si název »pravoslavno-katolický«, jak oznamoval vyvěšený pořádek bohoslužeb; tím prý mohli býti mateni pravoslavní a mohli se dáti svésti k návštěvě katolických bohoslužeb. Možno se domysliti, proč O. Deubner užil toho názvu: vyhověl asi přání svých farníků, kteří kladli veliký význam do názvu; měl za sebou též formální právo, neboť výrazu »pravoslavný« se užívá v samé liturgii uniacké, a sv. Stolice nepovolila v Haliči zaměniti jej za nějaký jiný výraz. Ovšem jest jiná otázka, zda bylo vhodno užiti za tamnějších poměrů názvu liturgického, který tam má jistý, určitě vyhraněný a známý smysl. Snad to bylo nemoudré; neboť s pravoslavného stanoviska mohli v tom viděti jakési lákání pravoslavných. Aby tomu předešli, ovšem nebylo zapotřebí zavírati otevřenou již kapličku, stačilo změniti pouze text vyvěšeného pořádku o bohoslužbách. Dle jiného mínění prý byla kaplička zavřena proto, že byla »uniacká«, zatím co povolení bylo dáno pro kapli ruských »katolíků«. Ovšem tato záminka byla by ještě divnější. Vždyť přece dlužno předpokládati, že ministerstvo pro cizí vyznání, kde se rozhodují všechny církevní záležitosti, znalo jistě unii i katolicismus. Věděli tam přece, v jakém obřadu přijal O. Deubner svěcení na kněžství a slouží mši sv. Když udělili povolení k otevření oné kaple a potvrdili jejího ředitele, dobře a podrobně se zajisté přeptávali i na obřad. Že v církvi katolické jest několik obřadů, zná se na Rusku snad lépe než kde jinde.

Uvedené důvody pro zamčení kapličky jsou pouze záminkami. Vlastní příčina tkví někde jinde. Úřední církev, jež pohltila v letech 1835 a 1875 sjednocené katolíky východního obřadu a byla přesvědčena o zániku unie na vždy, nemůže v mysli své připustiti vzkříšení východního obřadu v katolicismu a raději vidí ty, již z přesvědčení stávají se katolíky, aby přestoupili k obřadu latinskému, než aby dopustila vznik unie na Rusi, tento »most« mezi katolicismem a pravoslavím, za jaký jest unie považována. Při tom upadá sama v rozpor. Ústy svých bohoslovců a polemistů vykládá, že dopouští se bludu, kdo přestupuje z obřadu východního k západnímu, ale chtějí-li zůstati katolíci věrni čistému obřadu východnímu, považuje to za znesvěcení své vlastní svatosti.

Vláda v tomto případě davši zavříti katolickou kapličku, stala se toliko nástrojem státní církve nepřátelské vší snášenlivosti, zvracujíc při tom zásady ukazu o volnosti svědomí. Ukaz ten nezná odepírati práv náboženským vyznáním. Dovoluje ne-

toliko přestup z pravoslaví k některému jinému uznanému vyznání, nýbrž i zakládati nové, přeje-li si toho jistý počet osob. Takové nové náboženské společnosti z různých sekt vznikají též dosti často na Rusku. Ostatně stát sám usiloval o uzákonění nově utvořené sekty mariavitů. I když by patřili na obřad uniacký jako na nové různorodé zřízení, i v tom případě zásady ukazu o volnosti vyznání dovolují jeho uzákonění. Avšak obřad východní katolický v Petrohradě není třeba považovati za takové různorodé zřízení. Katolíci východního obřadu podléhají tam pravomoci latinského biskupa a zamčená kaple byla v základě jen filiální kaplí latinského kostela sv. Kateřiny. Stát vyšetřuje, jakých rouch, obřadů a řeči užívá se při bohoslužbě, míchá se do záležitostí čistě církevních. Jest to jen zase obrázek ze života a utrpení církve katolické na Rusi v době tak zvané »tolerance (svobody) náboženské«.

Celý ten případ jest jen důkazem starého směru ruské politiky k náboženským vyznáním.

Maria na Východě.

(Slovinsky napsal Sil. Sardenko.)

(Dokončení.)

XI.

Maria na Počajevské Hoře.

Putujme ještě na poutní místo marianské nám nejbližší, Počajev. Leží na rakousko-haličských hranicích. Na tuto krajinu víží se radostné i žalostné vzpomínky z dějin křesťanství. Maria tu ukázala, že chce býti Rusům vůdkyní a je přivésti zpět do církve Kristovy.

Na církevním sněmě florentském 1438—39 byl Isidor, arcibiskup kijevský a metropolita celé Rusi, jedním z největších příznivců unie s církví římsko-katolickou. Roku 1596. a v následujícím století spojilo se kol 10 mil. Rusínů s církví katolickou. Úcta Panny Marie se tehdy velice povznesla. Královna Maria panovala mezi věřícími a její Syn kraloval v jejich srdcích. Katolické bratrstvo neposkvrněného Početí Marie Panny našlo příznivé přijetí u našich bratrů Rusů. I profesoři bohoslovecké fakulty kiewské bránili a uznávali s velkým nadšením pravdu víry o neposkvrněném početí Marie Panny.

Maria milovala zvláště lid v těchto krajinách a obšťastnila jej mnohými zázraky, znameními a viděními. Proto bylo v Rusku

a je dosud tolik slavných marianských poutních míst. Nejslavnější je Matka boží v Počajevu.

Nade vsí Počajevem zdvihá se ne právě vysoká hora Počajevská. Na ní je velká skalní jeskyně, ve které usadili se před 600 lety dva mniši. Chtěli posvětiti večer svého života v samotě, modlitbě a úkrytu. Jeden z nich šel kdysi v noci na vrchol hory se modlit. Najednou se rozjasnila hora kol něho. Uviděl v ohnivém sloupu Matku boží stojící na skále. Stařec-mnich běžel a volal na svého druha:

»Tak ani za jasného dne nezáří vrchol hory, jak je jasná dnešní noc. Tak ani slunce nesvítilo na této hoře, jako teď září vrchol nad jeskyní.«

Šli spolu a hledali oba s posvátným strachem a hrůzou význam vidění. Z rána přišli pastýři z údolí a nalezli oba mnichy opodál jeskyně pohřížené v modlitbu. Vídali je tak vícekráte, ale tak divni jim nikdy nepřipadali. Byli zabráni v modlitbu chvály za zázračné vidění, kterým je obšťastnila Matka boží. Na skále zůstala hluboká a jasná stopa nohy Matky boží. Pod nohou mocné Královny se tvrdá skála rozstoupila jako vosk paprsky slunečními. Ze skály vypryštil pramen. Počajevská hora stala se slavnou horou Panny Marie.

Počajevská Maria plnila Turky strachem a hrůzou. Roku 1675. odtáhli všichni přestrašeni (jako kdys v dávné době Tamerlan) od Počajevské hory, aniž byli krajině nějak uškodili. Počajevská Panna přivábila svojí milostí k sobě mnoho věrných ctitelů z východní i západní církve. Na Počajevske hoře podali si v bratrské shodě ruce oba bratři: východ a západ. Mniši Počajevského kláštera byli spojeni s naší církví. Katoličtí biskupové Rusíni — prosili papeže Klementa XIV., aby korunoval divotvorný obraz Matky boží na Počajevské hoře. Papež jim rád vyhověl. Poslal roku 1773. do Počajeva dvě zlaté korunky. Korunovace slavila se téhož roku na svátek Narození Panny Marie, 8. září. Katolíci slovanského i latinského obřadu přicházeli v nesčetných zástupech do Počajeva. Bylo jich přes 100.000.

Biskup Rudnický posadil po slavné mši sv. nejprv menší korunku na hlavu božského Dítěte se slovy:

»Jako tebe našima rukama korunujeme na zemi v slzavém údolí, tak ty nás rač ověnčiti korunou slávy a blaženosti v nebesích.«

Druhou korunku vložil na hlavu Panny Marie s těmitéž slovy. Tehdy bylo zde kolem 1000 kněží, kteří v chrámě i okolo chrámu sloužili mši sv., kázali a zpovídali. Slavnosti se súčastnilo i mnoho polského vojska, které dbalo o pořádek a zvyšovalo slavnost střelbou z pušek i děl.

Z doby, kdy klášter i chrám v Počajevu byl v rukou katolíků, oznamuje se více zázraků. Roku 1725. začaly hořeti ambity kolem kláštera. Mniši obrátili se s důvěrou k Matce boží o pomoc. Požár ustal. Ona, která mohla svou mocnou rukou uhasiti oheň, která člověku vnuká dobro a krásno, může uhasiti i oheň

strasti, který rozdmýchává v srdci lidském pokušení a slabost.

Jiný zázrak: Osmileté děvče, Marie Boronická, byla r. 1782 zasypána zemí. Bezduchou a celou zmrzačenou vytáhli z pod těžké vrstvy země. Ležela — praví podání — jako mrtva od východu slunce do západu. Rodiče modlili se za ni k Počajevské Pomocnici. A děvče, které všichni měli za mrtvé — oživlo. Zdravá a nepoškozená vstala a chodila, poněvadž Maria Pomocnice jí řekla: Děvče, vstaň!

Roku 1831. odtrhli se Rusové v těchto krajích od katolicismu a zabředli do rozkolu. I klášter přešel do rukou rozkolníků. Z těch 15 mil., kteří byli dříve katolíky, zůstalo jich jen asi 3 mil. Římu věrných. Zůstali haličtí, odpadli ruští. Ale i rozkolní uchránili si svatou touhu po unii. R. 1906. přestoupilo jich najednou 250.000 ke katolicismu. Maria nezapoměla, že Rusko je její državou.

XII.

Království Panny Marie na Východě.

Ještě jeden pohled na východ — kolébku úcty Panny Marie. Celé církevní dějiny na východě jsou propleteny jejím jménem. Celý východ je jako velký Nazaret, poněvadž zde neustává pozdrav Gabrielův: Zdrávas, milostí plná, Pán je s tebou!«

Každé větší město na křesťanském východě zasvětilo Panně Marii nejen jeden, nýbrž namnoze více chrámů; na př. jejímu Zvěstování, Obětování, Nanebevzetí; ještě častěji Početí, Narození Panny Marie. Všechny tyto marianské svátky jsou již starodávné a z východu zaleskly se též jako pět jasných hvězd na západě.

Kdo by jen sčetl všechny ty svátky Matky boží, které se slaví v jednotlivých krajinách na východě? Můžeme říci: jako se u nás často slaví Nejsv. Svátost, tak se slaví na východě skoro každodenně svátek Panny Marie aneb některého divotvorného obrazu marianského.

Mezi těmito svátky nalezneš též srdečností a důvěrou sálající jména, která mohou sama o sobě vzbuditi oddanost a lásku ku Královně nebes.

»Pohleď na ponížení děvky své!« tak zní jméno jednoho zázračného obrazu s patřičným svátkem. V tomto jméně očekává lid vyslyšení svých proseb.

»Uzdravitelka« je jméno jiného obrazu a svátku. Tu potvrzují východané pravdu našeho vzývání: »Uzdravení nemocných.«

»Matka milostivá« je třetí čestný název Marie Panny, který odpovídá našemu »Panna milostivá« v litanii loretánské.

»Růže duchovní« zove se na východě »růží libovonnou«.

Východní »Skoroposlušnica«, která pomoci nikdy neodpírá, uctívá se u nás jako »Matka ustavičné pomoci.«

Naše »potěšení zarmoucených« je na východě »radost zarmoucených«.

Ruská »Matka bolestná« je zrovna tak jak u nás celým mořem útěchy: »Matka sedmibolestná.«

»Květ nevadnoucí« kvete i na našich oltářích pod názvem: »Panna věrná.«

»Marie útočiště hříšníků« je na východě dušim, které omdlévají, »nadějí zemdlených«.

»Panna planoucí«, která jako keř hořící stále hoří a nikdy neshoří, uctívá se v naší církvi jako »Matka čistotná«.

»Matka trojí radosti« je pro nás něco nového. Zajímavo by bylo zvěděti, které jsou ty tři radosti. Mnozí by rádi přijali tento výklad: První radost: Církev východní poznala zhoubné účinky rozkolu. Druhá radost: Církev východní se spojila s církví západní. Třetí radost: Maria velebí své sjednocené dítky. Lepší trojí radosti nad tuto neznáme: východní království Mariino v království božím.

Ale je východ opravdu královstvím Mariiným? Trůn Panny Marie stojí ještě neotřesen a neporušen. Ale vedle něho leží povalen trůn toho, jemuž Syn boží a Mariin pravil: »Cožkoliv svážeš na zemi, bude svázáno i na nebi.« Porušen a porouchán je trůn Petrův. — Maria sama ještě žila, když již sv. Petr zastával tento nejvyšší úřad. Vstal na př. již před příchodem Ducha sv. ze středu apoštolů a vyzval ostatní, aby zvolen byl jiný, nový apoštol na místo Jidáše: »Jeho místo af zaujme jiný!« Převzal úřad apoštolský Matěj, — a zvolen byl před Bohem i před lidmi. A nyní, kdy místo sv. Petra jeho nástupcové museli převzíti vedení celé církve, nyní, kdy vládne papež, — tu je to volba před Bohem, ale není před církví východní. To jest ta propast rozkolu, která zeje mezi východem a západem. Cařihrad odpadl od Říma a strhl za sebou celý východ.

Nezželí se vám toho věrného, dobrého lidu na východě, který zůstává mimo pravou církev Kristovu?

Boží zákon jest to, aby člověk od člověka pomoci hledal. Modlitbami a prací církve západní nechť povznese se východ. Církev východní z rozkolu vyvésti, toť ona velká touha, kterou drží Maria s líbezným úsměvem ve svých rukou. Účelně budeme za tímto cílem pracovati v »Apoštolátě sv. Cyrilla a Methoděje pod ochranou P. M.«

Když se matka věrozvěstů slovanských loučila se svými syny, kladla jim na srdce tuto poslední prosbu:

»Kdo z vás přežije bratra, který by zemřel v cizině, nechť se postará o to, aby bratrovo tělo přenešeno bylo do otčiny a pohřbeno vedle matky!«

Slova milující matky mají pro nás v duchovním ohledu též pěkný význam. Žádost naší společné matky — Marie Panny — ohledně obou synů, východu a západu, je tato: Aby ten, který zůstal v plné pravdě, přivedl zase do pravé otčiny toho, který je zdánlivě mrtev, který odpadl od církve Kristovy. Náš katolický západ je oním synem, který žije. Rozkolný východ je syn mrtvý. — Modleme se a pracujme o tom, abychom jej zase při-

vedli zpět matce — církvi svaté! Tehdy vyjádří plnou pravdu slova, která jsou vytesána nad hlavním vchodem nejstaršího chrámu ruského:

»V tebe jsme doufali, ó Maria, nebudeme osamoceni, budeme tebou ochráněni všeho zla, neboť ty jsi záštitou lidu křesťanského!«

Královstvím Mariiným — do království Kristova na zemi!

Bulharské kněžské Bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda v diecesi drinopolské.

(Podpora jeho v nynější pro missie bulharské tak vážné době.)

(Dokončení.)

»Po volbě výboru nastal dojemný okamžik« — tak píše účastník **P. Xaver Laverdur.** »Kněží spěchali ku svému biskupu, líbali jemu pravici a blahopřáli. Biskup nesmírně dojat objímal své kněze. Potom kněži sami sobě vespolek blahopřáli a se bratrsky objímali. Nikdy nezapomeneme na tento slavný výjev.«

Právem vděčně vzpomíná nově založené Bratrstvo **Slovinců.** Neboť přičiněním slovinského **»Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«** dostalo se již dříve bulharským missiím v okolí Drinopole častých i značnějších podpor hmotných a založení tohoto důležitého bratrstva mezi bulharským katolickým duchovenstvem dotyčného kraje stalo se hlavně na podnět a radu téhož »Apoštolátu«. A také po založení »Bratrstva« slovinský »Apoštolát« pokračuje ve své velmi obětavé péči o blahodárnou jeho činnost. Neboť se zrovna zavázal, že bude i na dále ze všech sil podporovati tento spolek bulharských missionářů. Takto vzali na sebe horliví katolíci slovinští velký a těžký úkol: **starati se o celou rozsáhlou diecesi drinopolskou.** Tento úkol však plní věrně, jsouce podporováni v něm obětavostí členů jejich »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«, který v poslední době zřídil i zvláštní samostatný odbor pro bulharské katolické missie*) a též jinými křesťanskými sdruženími, zvláště pak jak četnými tak čilými a obětavými Marianskými Družinami, které mají pravidelně odbor missijní ve prospěch »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«. Slovinci mají ve výboru tohoto bulharského kněžského bratrstva svého zvláštního zástupce, nyní důst. P. **Pavla Christova,** který každého roku visituje všechny missijní stanice die-

*) »Balkanski odsjek«; v něm jsou většinou členy sodálové a sodálky ljublanských marianských Družin. R. 1913 sešlo se v něm na příspěvcích 4953 K 74 h.

cese drinopolské a slovinskému »Apoštolátu« podává o všem podrobnou zprávu.

II. Působnost bulh. kněžského »Bratrstva sv. Cyrilla a Methoda«

S kněžským spolkem sv. Cyrilla a Methoda začala nová doba pro bulharské katolíky východního obřadu. Dobrou orga-

Členové bulharského kněžského bratrstva sv. Cyrilla a Methoda:

Dolní řada s leva v pravo: O. Christofov, farář v Lisgaru; O. Gabriel, farář v Jamboli, žák Pantalejmonův; O. Saturnin z Kara-Agače; **Msgr.** Mich. Petkov, sjednocený biskup bulh. v Drinopoli; O. Jan Pistiški, assumpcionista; O. Petr; O. Dimitrij, farář v Kaiku (Drinopol), žák Pantalejmonův.

Prostřední řada: O. Josafat, farář v Dorukli; O. Kosta, farář v Kajadžiku; O. Tomáš Przybilski, farář v Gadžilově; O. Anastasius, farář v Elia-Günü; O. Xavier, assumpcionista; O. František, assumpcionista; O. Chrysant, farář v Pokrovanu; O. Bonev, farář v Ak-Bunar; O. Dimitrij z Kara-Agače.

Horní řada: Mikuláš Kurtef, theolog; O. Basil z Dervišské Mogily; O. Dimitrov, farář v Sudžaku, O. Mikuláš, farář v Topuzlaru; Pavel, jáhen v semináři Karaagačském.

nisací pracuje »Bratrstvo« zdárně pro duchovní posvěcení a blaho členů samých a účinnější působení na poli missijním. Co se týče hmotných podpor, pečuje snažně, by zasílané příspěvky byly svědomitě upotřebeny ve prospěch katolické víry; odbor jeho prohlíží a zkoumá každou žádost o podporu a teprv po náležité poradě a úvaze rozděluje došlé příspěvky přiměřeně a spravedlivě dle potřeb žadatelů.

Ve francouzských, německých a chorvatských časopisech dobří znalcové balkánských náboženských poměrů tvrdí, že **tento spolek** znamená **novou dobu pro katolickou víru v rozsáhlé diecesi drinopolské,** která se rozprostírá ve veliké části »bývalého« evropského Turecka (Thracii) a v celém starém Bulharsku. Tak důležitým se tedy ukázalo a také již uznáno nově založené bulharské »kněžské bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda« předně pro diecesi drinopolskou; neboť členové jeho v pravdě v duchu výborných stanov jeho pracují. Posvěcují předně sebe samy plněním oněch povinností, které udržují a upevňují v nich ducha kněžského a apoštolského; a proto právě jsou pak též schopni a dosti silni, aby přinesli pro sv. víru, pro unii a pro dobro duševní i hmotné svých svěřených ony oběti a snášeli útrapy, jaké žádalo vždy missijní povolání v zemi půlměsíce pohanského a nevraživého rozkolu. Oni svou zdatnost a oddanost neohroženou svatému úkolu osvědčili nejlépe zvláště v posledních hrůzách válečných. Třeba jen přečísti sobě ony bolestné zprávy o zničení bulh. katol. missií v okolí Drinopole za poslední války. Když, znajíce ona líčení, se pak zadíváme na skupinu členů tohoto bratrstva, zpozorujeme tam právě členy tohoto kněžského bratrstva, jichž missijní osady s kostely a školami před krátkou dobou pro jejich apoštolskou práci tak kvetoucí byly od zběsilých Turků vydrancováním a vypálením úplně zničeny, a jichž obyvatelé zakusili při tom tolik ukrutností a hanebností, jakých jen všeho citu lidskosti prázdní Turci jsou schopni naproti bezbranným a chudým venkovanům, opuštěným ženám, slabým dívkám, dítkám a sirotkům.

Vidíme tam ctihodné postavy těch v pravdě dobrých pastýřů, oněch šesti zcela zničených missijních osad P. **Kristofova Kondova** (missijní osada **Lisgar**), **P. Kostu Genčeva** (mis. os. **Kajadžik**), **P. Athanasia Mintova** (mis. os. **Elia-Gůnü**), **P. Chrysanta Ribarova** (mis. os. **Pokrovan**), jednatele Bratrstva **Nikolaje Dimitrova,** zvaného velikým popem železné vůle (mis. os. **Sudžak**), v níž Turci řádili nejkrutěji a nejhanebněji zvláště proti ženskému pohlaví, nešetříce ani Bohu zasvěcených řeholnic pravoslavných. Všichni z těchto jmenovaných musili ustoupiti fanatismu tureckých hord. Někteří z nich po mnohých nebezpečích nalezli útulek v Kara-Agači (P. Kristofov, Athanasij a Chrysant a mimo ně **P. Basil Gešev** z Dervišské Mogily, která zůstala pohromy ušetřena)

Právě členové tohoto bratrstva jsou to, kteří podávají spolehlivé zprávy o pravém stavu věcí a jako očití svědkové obhajují Bulhary proti pomluvám v Evropě protislovanským, protibulharským a protikřesťanským tiskem rozšiřovaným.

Mnoholetá neunavná práce těchto nejlepších přátel dříve již utiskovaných a nyní tak bezcitně odevšad od Evropy ponižovaných Bulharů bohužel v krátké době téměř zničena. Oni však nezoufají. Se slzou v oku a resignací v srdci oznamují zvláště všem soustrastným srdcím křesťanským smutnou zprávu o po-

hromách, které ruka Páně seslati ráčila na dílo jejich, avšak zároveň ihned projevují blahou naději, že týž Bůh, který dle nevyzpytatelných záměrů své neskončené moudrosti dopustil takové rány pro katolickou věc na dobrý nevinný lid bulharský, opět z popele vzkřísí všechny zničené missie a přivede je ještě ku většímu rozkvětu. Za to se s důvěrou modlí. A posílněni důvěrou v Boha a v novou pomoc věrných přátel jejich velikého díla jsou odhodláni dáti se znovu do apoštolské práce. A jest to zajisté právě jejich kněžské »Bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda«, na němž se nyní nejlépe ukázalo, jak bylo časovým a vhodným v pravdě dílem Prozřetelnosti boží. V tomto sdružení oni obětaví kněží se nevědomky připravovali vzájemnou podporou a vlastním sebeposvěcováním na ony těžké dny, jež na ně nyní přikročily, tak že mohli věrně obstáti ve všech těch bolestných zkouškách a sobě vespolek poskytnouti bratrskou pomoc dobrou radou, milosrdnými skutky bratrské lásky aneb aspoň a to zajisté nejvíce modlitbou.

A bylo-li jim kněžské bratrstvo velikou ochranou a posilou od svého počátku a nejvíce v tak kritické době minulých právě měsíců, bude ono svou blahodárnou činnost jeviti ještě více nyní, kdy se jedná o znovuvzkříšení a nový rozkvět zničeného díla missijního. Od dalšího rozkvětu a rozšíření bulharského kněžského bratrstva bude nyní asi nejvíce záviseti nový rozkvět a co nejhojnější rozšíření díla missijního, katolické víry, ve všech oněch krajích, kde bydlí Bulhaři, ať jsou již v politickém ohledu pod kteroukoliv vládou. A jak známo, příležitost pro nový rozvoj katolických missií se naskytuje právě nyní, kdy veliká část Bulharů ve své tísni obrací oči své k Římu a počíná uvažovati o náboženském sjednocení se svatou Stolicí římskou. Aby toto nové hnutí k Římu stalo se opravdovým a trvalým a nedočkalo se podobného osudu jako po létech šedesátých v minulém století, kdy na rychlo sjednocení Bulhaři u větší části brzy opět vrátili se k rozkolu, poněvadž neposkytlo se tehdy novým unitům — pro nedostatek vzdělanějšího kněžstva kostelů, škol a ústavů — potřebného důkladnějšího poučení a dokonalejší správy duchovní, — třeba již nyní aspoň **připraviti cestu** na veliké dílo, jehož uskutečnění co do času i způsobu jest ovšem v rukou Prozřetelnosti boží. A k tomu jest zajisté řízením povoláno na předním místě nyní kněžské bratrstvo, jak jsme právě poznali z uvedených podrobností o jeho účelu a zařízení.

Jako katolíci a Slované sledovali jsme se živým zájmem průběh války balkánské; a přáli jsme zcela přirozeně svým bratřím upřímně šťastného výsledku zbraní, majíce na paměti především z toho kynoucí prospěch pro unii u zvláště nadějného národa bulharského. Nyní po nastalé smutné změně s těžkým srdcem opakujeme se znalci událostí balkánských: »Výsledek křížové slovanské války balkánské je Slovanu i křesťanu vůbec tak žalostný, že hořko vzpomínati!« (»Hlídka« 1913, č. 9.). Než i při této vzpomínce netraťme naděje hlavně v ohledu záležitostí

náboženských jmenovitě u národa bulharského. Vždyť neztrácejí takové naděje ani ti, kteří s katolickým lidem bulharským sami byli nejbolestněji a nejkrutěji postiženi, a přece doufají v nové vzkříšení ano i větší rozkvět na čas zničených missií. Jsou to kněží Bratrstva. Oni sami nejlépe znají tamnější stav věcí pro katolickou víru v působišti svém i jeho sousedství. Znají též prostředky, jakými lze zlu odpomoci. Oni se své strany ať domorodci či cizinci, jako posud co nejhorlivěji a s napjetím všech sil dají se do nové práce na zpustošené vinici. Než třeba jim ihned vydatné pomoci. A takovou pomoc očekávají právem s důvěrou od nás, kteří s nimi cítíme a dílu jejich zasvěcenému pro věčné blaho našich nešťastných bratří zdaru přejeme.

Splňme tedy jejich naději a vyslyšme jejich úpěnlivou prosbu o pomoc, pro jejich tak těžce zkoušený katolický lid bulharský, který oloupen jsa krutě o statky časné, jest nyní v nebezpečí ztratiti i mnohem dražší poklad sv. víry a to tím více, když křesťanská Evropa pro samé politické a zištné ohledy zapomíná téměř úplně svého dávného poslání chrániti společně balkánské křesťany naproti fanatickému islamu, který smí nyní bohužel bez překážky a beztrestně řáditi na velikou škodu zvláště katolických missií a zájmů katolické církve.

Pomáhejme — zač volající o pomoc nejvíce prosí — především modlitbou. To jest možno každému. Kéž členové Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoděje v této době s obzvláštní horlivostí konají na ten úmysl svou denní apoštolátní modlitbu a obětují též jiné skutky pobožnosti jako mše svaté a sv. přijímání. Též členové jiného apoštolátu, »Apoštolátu modlitby« mohou v příčině té velmi mocně působiti na nejsv. Srdce Páně a předobrotivé Srdce Marie Panny, Pomocnice křesťanů, budou-li v témž duchu obětovati své denní modlitby, práci i utrpení, jak též odporučeno v měsíčním kalendáři úmyslů našeho časopisu »Škola božského Srdce Páně«, na příklad právě na měsíc září v prvém týdnu. Podobně mohou věci tak naléhavé modlitbou prospěti též ostatní nábožná sdružení zvláště III. řád, Mariánské Družiny a bratrstva růžencová a j. ano i dítky. A jak snadno a účinně lze v té příčině prospěti obětováním častého sv. přijímání!

Na tento nejdůležitější prostředek modlitby v záležitosti tak veliké a s překážkami tak velikými spojené máme klásti vždy největší důraz, a tím více v nynější jak kritické tak i příhodné době, kdy myšlenka sjednocení se sv. církví ozývá se u pravoslavných Bulharů samých. Ať jsou úmysly již jakékoli, myšlenka jednou jest zde a třeba s ní počítati, avšak má-li vésti ku šťastnému cíli — nikoli po lidsku, politicky, nýbrž s pokornou a důvěry plnou prosbou se obracejme k Tomu, který nás k modlitbě takové sám vybízí a s námi se modlí k Otci nebeskému: »Otče! Prosím, aby všichni jedno byli, jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni v nás jedno byli, by svět uvěřil, že jsi Ty mě poslal«. (Jan, 17, 20. 21.), a který nás naučil a nám i poručil se modliti o rozšíření království svého na zemi, sv.

církve: »Přijď království tvé«. Naše duchovenstvo nalézá nyní i v kněžských hodinkách se žalmy dle nového uspořádání kněžského breviáře každodenně mnohou povzbuzující myšlenku k modlitbě takové. Tak na př. zdá se při modlitbě žalmu 43 (na úterý k Noně), jakoby utiskovaní křesťané východní volali k Bohu naříkajíce žalostně: »Dal jsi nás v pohanění sousedům našim, v porubání a posměch těm, kteří jsou vůkol nás. Dal jsi nás v přísloví národům k potřásání hlavy mezi lidmi . . Všecko to přišlo na nás, aniž jsme zapomenuli na tebe: a nečinili jsme neprávě proti zákonu tvému. A neodstoupilo zpět srdce naše (od tebe): aniž se uchýlily stezky naše od cesty tvé . Pro tebe usmrcováni jsme každého dne: jmíni jsme jako ovce k zabití (odevzdané). Povstaň a nezavrhuj (nás) do konce . . Povstaň, Hospodine, spomoziž nám: a vysvoboď nás pro jméno své. (Žalm 43, 14—26).

Pomáhejme však křesťanům balkánským také hmotně, nějakou almužnou, jak k tomu nyní snažně vybízejí naše katolické listy a časopisy. Nedejme se my katoličtí Slované předstihnouti a zahanbiti v prokazování skutků tělesného milosrdenství od jiných, neslovanských národů, kteří již dříve horlivě podporovali hmotně katolické missie na východě právě mezi Bulhary a učiní tak tím více v době nynější, osvědčujíce takto před celou Evropou, že žádná politika a pomluvy o Bulharích rozšiřované jich nezdrží od skutků lásky křesťanské naproti opuštěným nyní bojovníkům a trpitelům pro »krst častni i slobodu zlatnu«. Zajisté že velmi účinně bude působiti na srdce právě neslovanských národů v Evropě ohražení, s kterým obrací se na př. superior zničené slov. katol. missie v Mostratli assumptionista P. Theopistos v zájmu pravdy a spravedlnosti zvláště k německému tisku a prosí snažně, aby zvláště německé listy jeho zprávu uveřejnily.*)

*) Tam vylíčiv ještě podrobněji známé nám hrozné řádění Turků proti Bulharům píše mezi jiným: Celou Evropou ozývaly se hlasy o bulharských ukrutnostech. Celý turecký a řecký tisk vždy opět a opět umí vypravovati o těchto ukrutnostech, a křesťanská Evropa všude souhlasně s oním tiskem projevuje své rozhořčení nad vraždícími Bulhary: »**Jak jest to možno, že týž tisk zdá se, jakoby ničeho nevěděl o nejhnusnějších ohavnostech, které dříve tak kvetoucí Thracii, od Čataldže až ku Drinápoli a ještě dále proměnily v jedinou hroznou zříceninu, kde ani jediná bulharská dědina nebyla ušetřena?** Pomluvačnému umění tureckého a též řeckého tisku se snad podaří, svaliti i tyto ukrutnosti na pokořené Bulharsko. Avšak jakožto očitý svědek pozvědám ve jménu pravdy svého hlasu a přeji sobě upřímně, aby vzdělaný svět tuto pravdu také brzy poznal a nezůstal obětí zlomyslného klamání. Dopustili-li se Bulhaři bohužel také ukrutností, pak se tomu naučili od Turků. To praví muž, který svůj život v zemi té sám trávil

Já sám jsem viděl v krajině drinopolské ve zříceninách následující osady: **Mustafu-Pašu, Mostratli, Achur-Köy, Čerinen, Kemal, Hadži-Köy, Ala-Dagh, Juia, Stara-Aden, Vasgaš, Duandževo, Ismailčo, a Ak-Bunar, kde jeden kněz byl na kusy rozsekán.** Jak osvědčuje náš osud, byli paliči a vrahy nikoli Bulhaři, nýbrž Turci.

V Hadži-Köy a Ismailčo byli všichni obyvatelé až na nedospělé děti porubáni. Do Sudžaku, půldruhé hodiny od Mostratli, přišla turecká jízda. Co se mohlo zachrániti, uteklo do lesů, jen několik starců zůstalo na

Nám zajisté nebude třeba ještě jinak dosvědčovati pravou skutečnost o hrozných pohromách pro dílo missijní. Avšak toho bude nejvíce třeba, aby u nás nyní aspoň již probudil se větší a všeobecnější zájem pro charitativní činnost ve prospěch našich ubohých bratří; bude třeba, aby naše pravé spolucítění osvědčilo se skutky obětavé lásky křesťanské ku bratřím našim. Čiň každý dle možnosti. Každý sebe menší milodar bude vzácným i od chudých. Ano mezi těmi chudými vždy přece najdou se srdce nejvíce soustrastná a obětavá. Máme toho zkušenost právě při našem Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda, co se týče členstva a příspěvků. Jen třeba jim nyní o tom říci a oni nebudou otáleti a svým haléřem s láskou obětovaným získají dílu tomu požehnání boží a dají příklad jiným, majetnějším.

Proto též sv. Otec Pius X., hodlaje kdysi zjednati prostředky pro povznesení svého semináře ve své prosbě o přispění věřících na prvém místě obrátil se k chudým, a pak k ostatním slovy: »Vy chudí lidé, jste to zajisté, kteří se žebrákem na vaše dvéře tlukoucím dělíte se o kus chleba, jenž vám ještě jedině zůstal k zapuzení hladu; vy to jste, kteří svými dary na okrasu domu božího a k důstojnému lesku služeb božích nejvíce přispíváte«.

Jakým způsobem by nejlépe se podnik pro podporu bulharských katolických missií mohl vykonati, nelze nám zde blíže předkládati. Cesty mohou býti rozličné. Jeden způsob aspoň jest již znám z provolání našeho »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda«, jak oznámeno v našich listech. Hlavní věcí jest, aby se vzbudil zájem a nadšení pro tuto akci všude jak u jednotlivců tak i v rozličných katol. sdruženích a spolcích a u náboženských bratrstev. Pravá katolická organisace, pravá zbožnost povede vždy k tomu, aby členové osvědčili svého dobrého, v pravdě náboženského ducha konáním skutků křesťanské charity nejen v užším oboru samého sdružení neb spolků, pro svépomoc, nýbrž též mimo ně, kde vůbec nouze slovy neb i mlčky prosí o pomoc, a zvláště, kde strádají jim bližší dle víry i národní

---

ochranu druhého pohlaví a dítek. Velitel jezdců žádal nedostižitelný peněžitý obnos a mimo to deset dívek a nově vdaných žen, chtěje je vydati zhovadilosti svých vojáků. Poněvadž obyvatelé statečně se tomu bránili, nastala na ulicích dědiny děsná honba na ženské pohlaví, a péro zpěčuje se popsati, co následovalo. V témž Sudžaku jest klášter, ve kterém přebývá asi patnáct bulharských pravoslavných řeholnic. Všechny byly po celou noc vydány nestydaté vilnosti tureckých vojáků.

Všechno to sám jsem viděl anebo jsem se o tom dověděl od věrohodných očitých svědků. Jest sotva která bulharská dědina v Thracii, ve které by někteří obyvatelé nebyli povražděni (massakrováni) aneb mučeni, nepadlo-li veškeré obyvatelstvo pod jataganem bašibozuků nebo tureckých jízdeckých hord.

Řekl jsem dosti (P. Theopistos míní tu celé svoje delší líčení oněch ukrutností, z nichž podáváme jen malou ukázku), abych umožnil pohled do toho spustošení, jakými naše Thracie a naše katolické osady byly postíženy. Dej Bůh, aby se nám pomocí Evropy brzy podařilo, zříceniny opět postaviti a rány zhojiti! Zač úpěnlivě prosíme, jest milosrdenství a spravedlnost.« (Kara-Agač-Drinopol 1. srpna 1913.)

příbuznosti; neboť to jest pak v pravdě katolické a po katolicku křesťansko-sociální a národní (vzájemnost slovanská). A také sdružení naší mládeže, a právě tato by mohla v té příčině vykonati velké dílo, kdyby pěstovala mezi sebou křesťanského ducha charity, a též z toho mála jí od rodičů darovaného n vlastníma rukama již zaslouženého a nastřádaného, obětovala nějakou část na nějaký dobrý účel, pro který sama má zájem, tedy i v záležitosti, o níž se nyní jedná. Ovšem tu třeba nějaký požitek sobě někdy odepříti, se v něčem uskrovniti, aby se mohl nějaký halíř odložiti na podporu jiných.

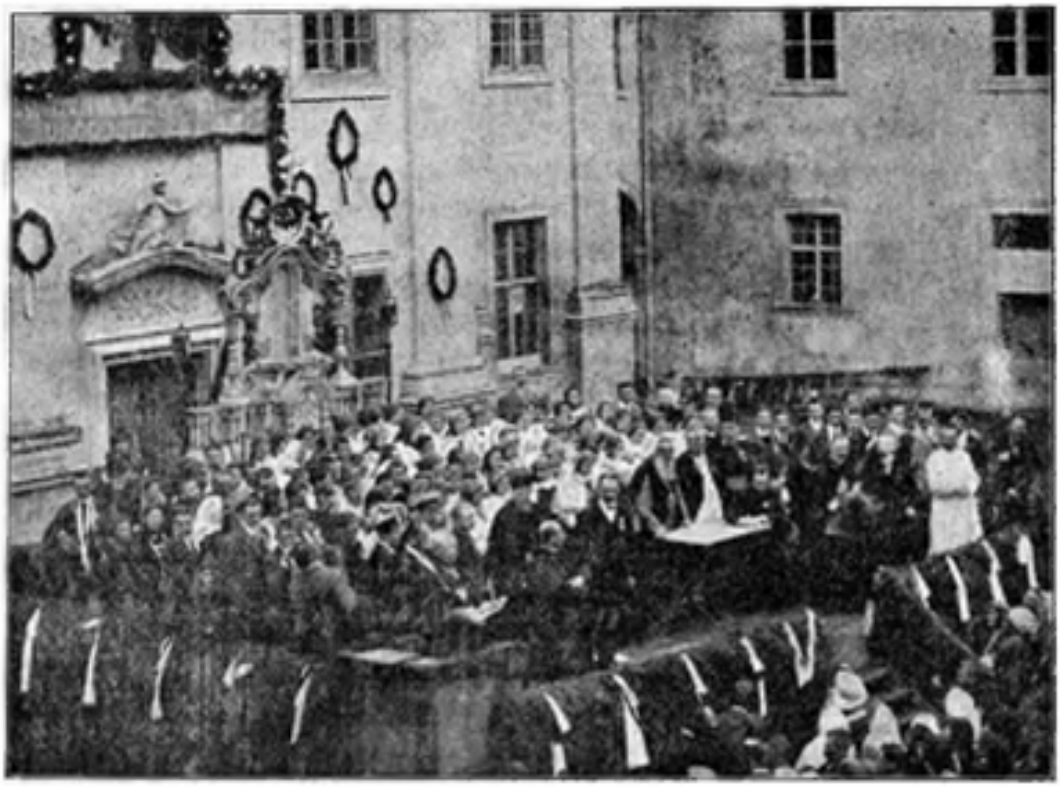

Velehradské jubil. slavnosti.

Když i nedospělé školní dítky dovedou toho z pouhých dárečků jim na nějaké dětské požitky dopřaných obětovati nemalé obnosy pro šlechetné účely jako jest »Dílo sv. Dětství Ježíšova« neb na africké černochy, mohla by i naše dospělejší mládež tím více dokázati svou obětavost ve prospěch podobných dobrých podniků, a tedy i nyní pro katol. missie bulharské. Takto každé sdružení mládeže jen získá; jest to také jistý druh jejího nábožensky mravního vzdělání, nač se nyní tak důrazně poukazuje.

Aby se zájem pro podporu katolických missií bulharských vzbudil, třeba k tomu nějakých horlitelů; a těmi mohou býti zvláště členové našeho »Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda« a čtenářové našeho apoštolátního časopisu.

A proto vznášíme zde na ně snažnou prosbu, aby ujali se v. i té a dle možnosti napomáhali, získávati dobrodince pro

tento zvláštní účel, který tak těsně souvisí s účelem našeho »Apoštolátu«. Zároveň může horlivostí jejich získati mnoho i Apoštolát sv. Cyrilla a Methoda sám, poněvadž se takto naskytuje opět vhodná příležitost na něj upozorňovati a jej rozšiřovati, čímž se i pro budoucnost dopomůže k tomu, aby náš »Apoštolát« mohl na dále účinněji a trvaleji starati se o bulharské katolické missie hojnějším trvalým podporováním, **zvláště kněžského bratrstva sv. Cyrilla a Methoda, jak to činí Apoštolát slovinský.**

A toto bylo hlavně účelem řádků těchto: **Pomoc zničeným bulharským katolickým missiím podporou bulharského kněžského bratrstva sv. Cyrilla a Methoda diecese drinopolské prostřednictvím našeho Apoštolátu sv. Cyrilla a Methoda!**

»Bulharské kněžské bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda« sestává z členů skutečných a podporujících (přispívajících).

Přispívajícím členem může se státi **každý** kněz, který daruje libovolný obnos pro bulharské kněžské bratrstvo.

Bulharští kněží doufají, že slovanští kněží z Rakousko-Uherska budou rádi přistupovati jako přispívající členové k jejich spolku.

Většina našich kněží není tak chuda, aby nemohla aspoň nějakým malým obnosem podporovati chudých bulharských spolubratří a někdy mezi zámožnějšími věřícími učiniti nějakou sbírku pro bulharské missie.

Všem kněžím odporučujeme, aby při svých schůzích a konferencích někdy vzpomněli též na své bulharské spolubratry, aby přistupovali dle možnosti jako přispívající členové k »bulharskému kněžskému bratrstvu sv. Cyrilla a Methoda« a radili se, jak by mohli své bulharské spolubratry podporovati v jejich těžkém missijním díle.

Se založením bulharského kněžského bratrstva sv. Cyrilla a Methoda začala se na církevním poli uskutečňovati ona vysoká idea, kterou vyslovil jeden z předních slovinských organisatorů: **aby totiž naše nepolitická katolická organisace zasáhla až do Cařihradu.** Naši bulharští spolubratří nás prosí, abychom se jich ujali. »Nezavrhujme jich!«

Tak psáno již r. 1911 v organu diecesních spolků chorvatského a slovinského duchovenstva »Svečenička Zajednica« brzy po založení onoho bulharského bratrstva.

Od té doby — po událostech posledních na Balkáně a zvláště v území, kde ono bratrstvo bylo založeno a kde jest nejvíce postiženo, stala se potřeba pomoci zajisté ještě mnohem naléhavější. Proto odporučujeme spolek tento co nejsnažněji přízni též našeho duchovenstva a skrze ně všem věřícím vůbec, a zvláště přátelům ideje cyrillo-methodějské.

Jubilejní cyrillomethodějské slavnosti na Velehradě 1913.

Ad. Jašek.

(Pokračování.)

Úterek byl určen pro **kněžstvo** — duchovní to syny velkých apoštolů slovanských. Ten den hostil Velehrad též nejvíce mitrovaných hlav; byli přítomni J. M.: arcibiskup bulharský msgr. Rob. Menini, budějovický biskup msgr. Jos. Hulka, světící biskup olomucký dr. Kar. Wisnar, světící biskup sarajevský dr. Ivan Šarić, strahovský opat M. Zavoral. Kněží světských i řeholních bylo na 60. Tento malý počet dá se vysvětliti jedině několika nepříznivými okolnostmi, jimiž kněžstvo bylo zdrženo doma. Již v pondělí večer při dostaveníčku padal hustý déšť, tak že muzikanti nemohouce vytáhnouti not, hráli jen »z paměti«. Na nádvoří velehradském sběhlá voda nemohouc nalézti rychlého odtoku, tvořila rybníček, v němž smutně shlížela se jasná světla elektrická. Počasí bylo po celou noc a příští den velmi nepříznivé, chladné, sychravé.

Holdovací akademie kněžská byla vybraná, myšlenkami velmi bohata a obsažná, případná, povznášející; působila hlubokým dojmem. Po případném zahájení drem S t o j a n e m a představení vzácných a vznešených hostí líčil akademik V í t e k vznik slovanské ligy akademické na posv. Velehradě. Tu rodí se znova a znova nové veliké myšlenky pro náboženský obrod Slovanstva, pro něž i katolické studentstvo slibuje práci nejusilovnější. Rusínský profesor K m i t zdůrazňuje, aby Velehrad pro Slovany si uchoval vždy ono vysoké a široké hledisko, s jakého i Řím řeší náboženskou otázku ve sjednocovacích snahách Východu se Západem, a byl všem Slovanům, byť i různého obřadu, ale jedné víry, Velehradem katolickým — pro všechny. Víra at nás spojuje, obřad nedělí!

Vzletně mluvil charvatský básník, b i s k u p Š a r i ć, jehož vysoká štíhlá postava dodávala mu milého příjemného vzhledu a jeho líbezný zvonivý hlas pronikavé lahodnosti. »Přišel jsem na Velehrad s největší radostí, pozván byv přítelem a bratrem, drem Stojanem. Raduji se, že poznal jsem lid moravský — zbožný a mravný, že poznal jsem kněžstvo, jež tento lid vede. Raduji se, že načerpal jsem vody ze studánky velehradské. Ona tak sladká a dobrá, že nikdy na tu studánku nezapomenu. Louče se s Vámi, volám: bděte a modlete se, aby nepřátelé katolicismu nezvítězili. Bez pomoci boží ovšem ničeho nevykonáme. Ten, jenž dává vzrůst, jest Bůh. Modleme se k němu vroucně. Na stropě tohoto slovanského sálu máte tolikráte zobrazenou Matku boží. Jest to důkaz Vaší úcty k ní. Modleme se i k ní, aby žehnala dílu našemu; modleme se ku svým vzorům a patronům svým, sv. Cyrillu a Methodu, aby neopouštěli pole, jež orati za-

počali. Vroucí díky Vám vzdávám, že se ujímáte i nás katolíků bosenských a doporučuji Vám i na dále katolickou Bosnu.«

J. M. ndp. biskup českobudějovický Jos. Hulka vyznává, že víra a láska cyrillomethodějská jsou hluboce zakotveny i v Čechách. Opat Zavoral ukazuje z dějin českých, že katolický směr vždy podporoval vědy a umění a J. M. světící biskup dr. Wisnar vydal svědectví našemu kněžstvu o jeho pracovitosti v duchu cyrillomethodějském. Francouz Pierre Eugène Monmouseau z Toursu ujišťoval Slovany soustavným zájmem francouzských bohoslovců o snahy unionistické.

Po akademii holdovací měl ve chrámě slavnostní kázání známý theologický spisovatel dr. Novák. Byla to promluva svérázná. »Všem stavům jsou apoštolé slovanští blízcí a drazí. Nám kněžím jsou nejbližší a nejdražší. Všem jiným zanechali bohaté ovoce své lásky a svého působení, stali se dobrodinci všech vrstev na Moravě i ve Slovanstvu — nás učinili dědici poslání svého v lidu moravském. Nám zůstavili onu vinici, kterou tolikerou prací vzdělávali a posvěcovali. Nám jest popřáno, že jsme vyzbrojeni touže mocí, kterou oni tolik dobrého v lidu našem vykonali. Všem ostatním jsou vzory a příklady třebas skvělými a úchvatnými — nám kněžím českomoravským jsou mistry. My již místem svého působení máme jaksi mravní závazek choditi do jejich školy, napájeti se jejich duchem, kráčeti v jejich šlepějích.« Řečník líčí neblahodárnou, neúspěšnou působnost cizího kleru na půdě velkomoravské před sv. Cyrillem a Methodem a apoštolské jejich poslání v lidu našem. »Onino missionáři snad byli dobrými kněžími, ale nebyli apoštoly: A pohanství všude jen před apoštoly ustoupilo, jen apoštolskými kněžími bylo přemoženo od Petra a Pavla až po Cyrilla a Methoda, od Františka Xaverského až po missionáře dnešní doby v černé Africe a daleké Australii.... Dnešní Morava jest křesťanská. Než i my máme dvojí křesťanský lid na Moravě. Jeden nadšený a vroucí, jak jsme ho viděli v loni na Sv. Hostýně a jak jsme byli svědky jeho vzrušující zbožnosti na Velehradě, jak lví silou bil se o posledních volbách za veřejné své katolické zastoupení politické. Tento lid jest naše pýcha, poslední trumf, když běží o výtky činěné naší době. Leč vedle tohoto máme ještě jiný lid. I ten jest křesťanský — ale toliko dle jména. Máme-li však na zřeteli, jak žijí, smýšlejí v otázkách nejživotnějších víry křesťanské, musíme o něm říci: to jest už sklon k pohanství, to jest pohanství samo. Jak čeliti tomuto pohanství? Jen jednu znám odpověď: Buďme tomuto lidu v dobách tak mimořádně těžkých nejen kněžími hodnými, ale kněžími apoštolskými. Vždycky měla Morava své kněze apoštolské a má je dosud. Důkazem toho jsou posv. Velehrad a Sv. Hostýn«. Kněz celou osobností musí státi na vysokém stanovisku svém a při tom musí býti lidový. »Státi v lidu, býti lidovým jest pro nás totožným heslem: neposkvrňovati se vášněmi lidu a síliti základy jeho trvání. Byl lid náš kdysi šetrný, skromný, pracovitý, střídmý, a nyní počíná se obraceti ku smě-

rům, které jsou daleko od pravého štěstí jeho. I my jsme haluzí na stromě národním, avšak běda, kdybychom se nedovedli uvarovati různých nemocí, které se šíří vůkol nás, proti kterým musíme bojovati a neposkvrňovati se. Chrániti se tedy nemocí časových v lidu a síliti základy trvání jeho, v tom spočívá naše lidovost. Jinak pracuje advokát, jinak obchodník, jinak rolník poctivý v zájmu národa. Jinak opět kněz. — Možná, že práce jeho právě dnes nejméně se uznává, možná, že mu mnohdy přináší i trpké ovoce, ale jest nesporno, že ta práce jest nejideálnější, nejpotřebnější, nejužitečnější. Běda nám, až se staneme národem hospod, parlamentu a různých politických a podobných shromáždění a přestaneme býti národem chrámů tichých, modlitbou posvěcených, Bohem nás sílících. Běda lidu našemu, až mu bude mluvit pouze advokát, pouze professor a učitel, pouze nějaký agitator, až mu nebude mluviti kněz jménem Krista, jménem a právem oněch nejhlubších problémů posledních, jimiž žije každý národ a od nichž ani my se uvolniti nesmíme

Slavnostní mši sv. měl ndp. biskup Hulka.

Pouť matek a dětí.

Ti maličcí tolik se naradovali na dlouho již jim slíbovanou velehradskou pouť, ale bohužel pro příliš nepříznivé počasí jen málo jich mohlo se súčastnit. Než přes to Velehrad nebyl prázdným. Veliká slezská pouť s matkami a dítkami plnila kostel, sál a nádvoří. Děti přišly hlavně z farností valašskomeziříčské, vsetínské, kvasické, kunovské, z Loukova a z okolí Velehradu. Dětí bylo něco přes 500. Mile lahodil oku pestrý slovácký, semo tamo valašský a hanácký kroj dítek. Všeobecný obdiv působilo zvláště veliké nádherné vyšňořené processí dítek kunovských. Pěkně se střídaly večer sbory dětí velehradských, jež překrásně zpívaly z věže kostelní s dítkami lukovskými, které s nimi závodily na nádvoří.

Ve středu ráno ve slovanském sále po bohoslužbách měla slezská omladina svou obvyklou schůzi, na níž ohnivě jako by o závod utvrzovali se mladí řečníci v zásadách dobra a krásna.

Ježto slovanský sál nestačil pojati všech účastníků a venku déšť hustý se lil, byla holdovací akademie zahájena ve chrámě. Očka malých jen plála radostí a nadšením. Nemyslete, že se bály veřejně před tolika tisíci vystoupiti a svůj pozdrav přednésti. Vystupovaly jako na podiu své třídy sebevědomě a nezalekle. A jak krásně, nenuceně, od srdce k srdci mluvily. Ukázkou přináším pozdrav školáčky Červené z Kvasic:

»Svatí Otcové naší, Cyrille a Methoději! Na Velehradě, kde před tisíc padesáti roky vítal Vás kníže Rostislav, pozdravujeme Vás dnes i my, moravské děti.

S radostí přišly jsme poděkovat Vám, vždyť od Vás máme tolik, co nás těší. Vy první přinesli jste k nám rozkaz Krista Pána: Nechte maličkých přijíti ke mně, vy první zvěstovali jste nám, že naše je království nebeské, vy první učili jste, že i na

nebi máme Otce a Matičku; od Vás máme to štěstí, že český otec, česká máti, učili nás Boha znáti.

Vy učili jste první číst a psát a svaté písně pět — co umíme, od Vás umíme — přijměte dnes oba naše vroucí, vroucí díky.

Než i prosbu v srdci mám, a to k Tobě, sv. Cyrille! Ty's umíraje žádal bratra: »Neopouštěj Moravanů dobrých« — o to prosím, učiň z nás Moravany dobré.

A k Tobě obracím se, sv. Otče Methoději! Ty's umíraje prosil: »Dítky neopouštějte mne až do třetího dne«. — My dítky moravské slyšíme tato slova a dnes Ti slavně slibujeme, že nejen do třetího dne, ale nikdy, nikdy Tebe neopustíme, Tobě věrnost zachováme, dokud neskonáme. Svatá Maria, svatí Cyrile a Methoději, orodujte za nás!«

Čtvrtek byl věnován **mariánským družinám a terciářům.** Přes nepříznivé počasí sešlo se přes 5000 účastníků, ačkoliv Mariánské družiny byly jen poskrovnu jako delegáti většinou zastoupeny, any měly později ještě svůj zvláštní sjezd. V pozdravech střídaly se vždy nové a nové myšlenky, jež pronášeli zástupci národů slovanských ve svém jazyku a jednotliví horlivci z přítomných poutníků.

V pátek shromáždili se ve svatyni velehradské stařečci a stařenky, kteří již před padesáti lety súčastnili se tisíciletých jubilejních slavností na posv. Velehradě. Zaplálo zase radostí, štěstím a nadšením uhasínající oko jejich. Přišli kněží jubilanti, přišli zástupcové téměř všech stavů počtem na 140. Bylo radost poslouchat ty staré ctitele Velehradu, jak přátelsky jako by všichni členové jediné veliké rodiny si vykládají blahé vzpomínky, jichž paměť ještě nepotratila z dalekého už životem mládí. Všechny řeči točily se jen a jen kolem Velehradu. My mladí poutníci se závistivou úctou poslouchali jsme mnohé, kteří mohli říci: »Velebný Pane, už 40, 50 let každoročně putuji na posv. Velehrad«.

Vy stařečkové a stařenky, tolik zápalu cyrillomethodějského jste si uchovali a odnášíte si z krásného nadšeného mládí v pozdní věk svůj, že si vynucujete u nás mladých hlubokou, ale zaslouženou úctu. V tom chceme býti Vašimi vděčnými žáky. Slyšeli jsme Vaše krásné Vás blažící, nás povznášející vzpomínky, radovali jste se, že Velehrad povstává k nové slávě a že ta jiskra cyrillomethodějská za Vašeho mládí zažehnutá rozžehla oheň náboženského zápalu po všech vlastech slovanských. Nadšené srdce Vaše bylo tou půdou, ve které ona neutuchla, a v němž účinnou láskou k odkazu cyrillomethodějskému jste ji pěstili, živili a v naše srdce mladistvá vštěpovali a posilňovali. Buďte šťastni sami na sklonku žití svého, že tolik štěstí a radosti předali jste jiným. Loučili jste se s posv. Velehradem, mnozí snad naposled . . . Plakali jste radostí, když naposled se rozhledše opouštěli jste, znamenajíce se za hluboké úklony svatým křížem, Cyrillku, svatyni, nádvoří, když zpod lesa naposled kynuly Vám velebné kopule velehradské. Bu-

deme Vás mile vzpomínati, jsme Vám vděčni za příchylnost a úctu k Velehradu. Bůh Vám dopřejž posledních chvil Simeonových.

Sobota byla vyhražena **intelligenci a studujícím.** Studentstva samého bylo na 200. Přibyli i z Uh. Skalice studující Slováci a Maďaři, vedeni jsouce dvěma františkány. Nálada byla nadšená, holdovací akademie vybraná. Z pozdravů našeho studentstva bylo cítiti, že dorost naší intelligence má dobrý základ, sílu nadšení a opravdovou chuť ku práci. Vystřídala se veliká řada pozdravů pronesených od studentstva a intelligence slovanské. Škoda, že nemožno všech uveřejniti, vždyť mnohé jsou vzácnými perlami procítěné, opravdové něžné úcty ku všemu, co spojujeme se svatými jmény, Cyrillem a Methodem. Není možno, aby byl odcházel kdo lhostejným z těch slavnostních schůzí, kde se vléval přímo oheň a nadšení.

Uvádím vzletná slova msgra dr. Kachníka, universitního professora v Olomouci, jenž jménem české bohovědy obrácen jsa k novým obrazům sv. bratří, jež zdobí nyní ikonostas, pronesl hold těmito slovy: »Jest mi Vám, Bratří přesvatí, kteří nyní s nebes výšin na nás pohlížíte, vzdáti krátce hold jménem české bohovědy. Kdybych měl výřečnost sv. Jana Zlatoústého, nedovedl bych vypověděti, co Jste vykonali pro naši bohovědu a tím pro celou naši vzdělanost a literaturu. Čím byl sv Petr a Pavel Římu, čím sv. Cyprián a Tertullián pohanskému Karthagu, tím stali Jste se Vy, Bratří svatí, Velehradu a národu celému. Před věrou knížat apoštolských sklání se Řím, křesťanskou moudrost dvou synů vysokých úředníků římských přijímá pyšné Karthago: od Vás, milovaných Apoštolů našich, přijali předkové naši víru jazykem rodným hlásanou, přijali překlad Písem svatých, zdroj a základ národní vzdělanosti. Vámi svatí bratří Solunští, zahlaholil s kazatelen jazyk český a hlaholil od pokolení i tehdy, kdy vše již řeči a národu bylo se odcizilo. Bez Vás byla by vyhynula řeč, byl by zahynul národ. Z pokladu jazykového, kněžstvem na kazatelnách udržovaného a živeného, čerpali všichni zakladatelé našeho českého písemnictví. Bez Vás nebylo Štítného, bez Vás nebylo ani toho, jejž mnozí v národě tolik oslavují a r. 1915. oslavovati hodlají, bez Vás nebylo ani Komenského ani Českých bratří ani jejich bible kralické: ti všichni z Vašeho dědictví vzali, jenže dědictví neporušeno nezachovali, od skály Petrovy se odchýlili, kdežto Vy do posledního vzdechu Římu věrni Jste zůstali. Bez Vás nebylo Faustina Procházky, upravovatele bible české; bez Vás nebylo největšího českého exegesty Písem sv., věhlasného Sušila, jenž tolik Vás ctil a opěval. Přijmete za vše dík nejvroucnější a neopouštějte nás i v dobách budoucích.

»Ó vy Bratří přesvatí,
stůjte při své postati!
Orodujte u Boha,

ať se vzdálí mátoha;
vždy ať v kráse
zastkvívá se
nad národem obloha«.

Za Poláky promluvil P. Henczel, kaplan z Wesolej v Haliči: »Przybyli przedstawiciele wszytskich krajów i narodów slovianskich z daleka i z bliska. Nachodzą sie miedzy przybyłymi gośćmi Chorwaci, Bułgarzy, Sloweńcy i Bośniacy, Rusini, przybył i maleńki słovański ludek, szczątek (zbytek) ludów słowianskich nad Labę, Serbie i Lużyczanie i Milczanie wysłali svoich przedstawiczieli. Przy tak zobopolnem a sczerem (upřímném) i serdecznem pojednaniu i zbliżeniu się wszystkich ludow słowiańskich na uroczystości (slavnosti) Velehradzskiej nie może oczywista (očividně) brakować (scházeti) i Polaków tego najbardziej katolickiego, na wskróś szlachetnego i zacnego (poctivého) narodu słowiańskiego. J Polacy, ktorzy v historyi odegrali wielką i znaczną rolę, ktorzy sławnie przeszli przez wieki ubiegłe, żyjąc nadal wspaniałymi i swietnymi tradycyami, umieję dostosować (navázati) i sharmonizować swietną przeszłosć do ciężkiej terážniej — szosci (přítomnosti). Wy Czesi i Morawcy swięcicie tak uroczysto (slavně) svoje narodowe swięto (slavnost), przyniesienia Wam niebieskiego skarba (pokladu) wiary przez sw. Cyrilla i Metodego do piekniej Waszy ojczyzny. Cieszę się tem, że widzę Was tak licznie (hojně) zebranych jako szczerych (upřímných) a gorących wyznawców wiary Cyryllometodejskiej i jednoty slowianskiej. Katolicka Polska Wojciechów i Stanislawów przesyla katolickiej Morawie Cyrylla i Metodego swoje serdeczne pozdrowienie«.

Intelligence naše představila se důstojně, třeba že jiné poutě a sjezdy po dobu prázdnin na Velehradě pořádané ji rozptýlily. — První týden slavnostní uplynul za povznešené nálady, upřímné zbožnosti a vroucího nadšení pro vše cyrillomethodějské. (Pokračování v příštím ročníku.)

◇◇◇◇◇

Turecké ukrutnosti v katolických misiích drinopolských.

(Dokončení.)

Pozdě večer navrátily se sestry do Isküdaru z Mostratli, jež pozůstávalo jen z veliké hromady ssutin. V pátek ráno odešli jsme opět do kláštera. Cestou potkávali jsme bandy cigánů s divokým vzezřením, již si z nás tropili smích. Všude loupí a plení a ženou před sebou stáda buvolů a ovcí, jež ukradli prchajícímu bulharskému obyvatelstvu.

Při vstupu do kláštera našli jsme v něm turecké ženy ano i Řeky ze sousedních vesnic. Prošťárali všechny kouty ve svět-

nicích a odnášeli na dvůr vše, co hřebíky nebylo připevněno. Na jedné hromadě bylo naházeno kostelní prádlo, svícny zamotané do ložních pokrývek, šaty a bedny. Když nás uzřeli tito nezvaní hosté, uprchli. Vstoupil jsem do kostelíčku a našel jsem jej znesvěcený. Nestydatým způsobem dokonce jej znečistili. Svícny oltářní ležely na zemi, prádlo kostelní bylo rozkradeno, bedny byly vypáčeny a rozlámány, obrazy svatých noži pořezány. Bylo mi k pláči.

Zanechal jsem obě sestry v klášteře a spěchal jsem do Isküdaru pro vůz. Velitel jízdy, jež tábořila v řecké osadě — později jsem zvěděl, že to byl sám Enver Bey — dal mi vojenský vůz a několik jezdců k službám. Bohužel, bylo již pozdě, neboť když jsme dorazili do Mostratli, byl již klášter v plamenech. Příbytky, kostel, mlýn, sýpka, stáje zkrátka všechno hořelo plamenem. Sestřičky mně vykládaly, že po mém odchodu přitáhly turecké hordy a drancovaly klášter, 3 mužové že vnikli do stodoly, odkud brzy na to vyšlehly plameny. Jezdci pomohli nám naložiti některé věci na vůz a jeli jsme do Isküdaru. V sobotu jsme se opětně navrátili smutni k zříceninám bývalého svého kláštera. Turecké ženy prohrabávaly všechno jako hyeny a ujišťovaly nás, že co se stalo, není sice dobré, ale musilo se státi.

Následující neděli šla sestřička v průvodu věrného tureckého sluhy, jenž nám již několik let sloužil, opětně do Mostratli. Vyčkala tam celý den, neboť kousek domku sestřiček přece zůstalo ušetřeno od plamenů. Když se navrátila o 7. hod. do Isküdaru, zvěděli jsme, že Otec Saturnin, představený naší missie v Drinopoli, právě se dostavil v průvodu valiho tajemníka, četnického strážmistra a kavasa francouzského konsulátu. Den před tím jsem totiž mohl na štěstí našeho představeného zpraviti o trudném postavení našem a prositi ho o pomoc. Možno si představiti naší radost, když jsme spatřili tuto ochranu v nouzi.

Oba turečtí úředníci dostali rozkaz od drinopolského valiho, aby vyšetřili zničení naší missie. Ačkoliv už bylo pozdě v noci, přece se čtyřmi četníky jeli jsme na koních do Mostratli. Koně někde skoro nemohli pro tmu, tak že jezdci je vedli za uzdu, což se jim ovšem nelíbilo. Když jsme konečně dorazili na pahrbek, s něhož možno přehlédnouti celou krajinu, bylo už lépe, poněvadž plameny dohořívající vesnice nám svítily na cestu. Ihned jsme poznali dům sester. Když jsme k němu dospěli, sřítila se právě střecha, tak že z vnitřku vyšlehovaly jasné plameny. Komise zjistila sice neštěstí, ale vinu jeho hleděla svaliti na Řeky a Bulhary. Když jsme prohlédli též trosky našeho kláštera, z něhož čnělo jen několik očazených dosud horkých zdí, navrátili jsme se k půlnoci do Mostratli.

V pondělí na to jeli jsme do Drinopole, kde jsme se u svých spolubratří poněkud zotavili od posledních hrůzostrašných chvil. Trápila nás však nejistota, co se stalo s Otcem Jarolímem a Ivanem, kteří prchali do hor s ostatními sestrami. Věděli jsme,

že turecká jízda zpustošila daleko široko celý kraj, jímž oni musili projíti. Obě sestry, ačkoli stařičké, přece navrátily se

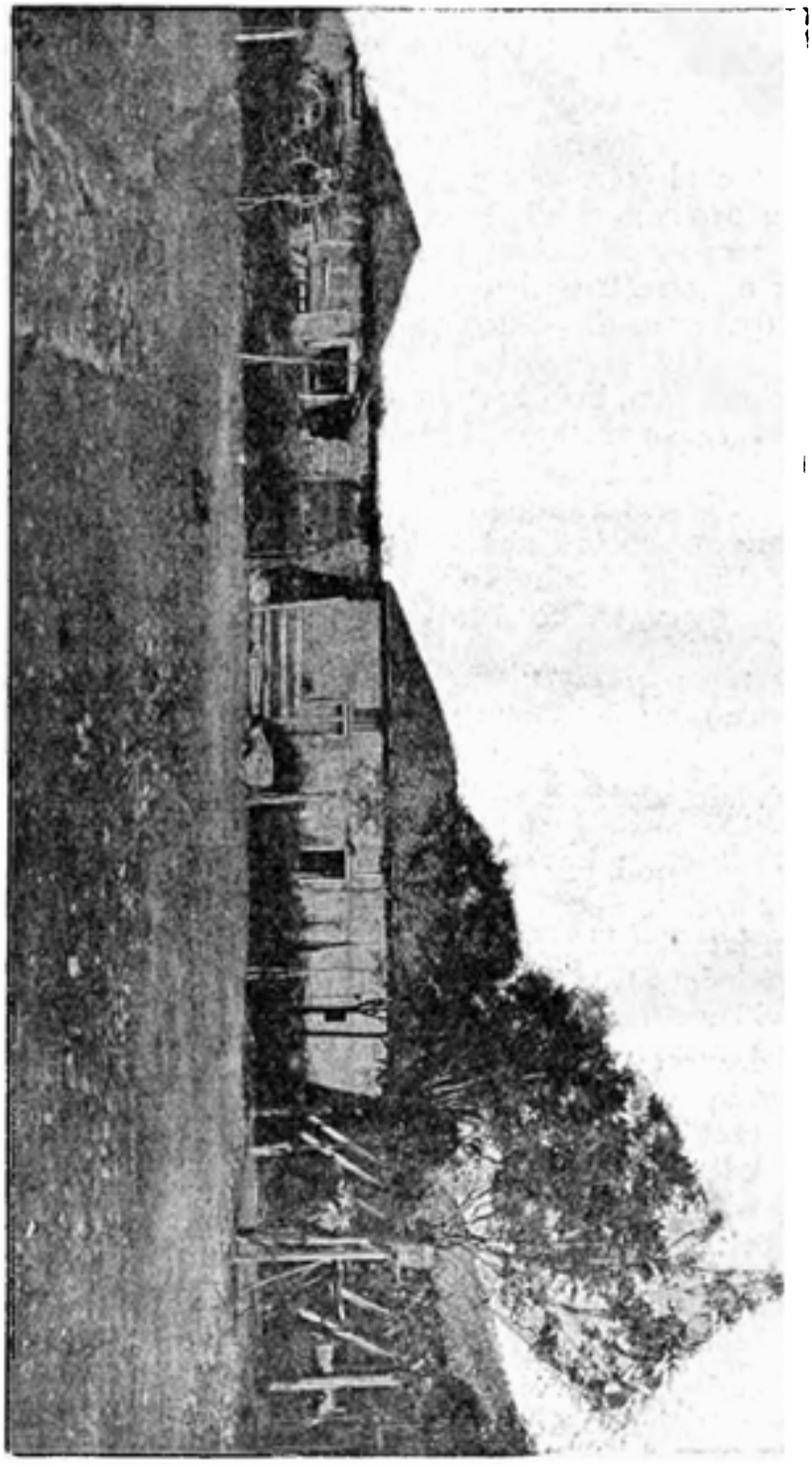

Zničené válkou budovy sjednoceného kláštera v Mostratli.

v úterý do Mostratli. Hrůzou a dlouhými pochody byly k smrti unaveny. Poněvadž jsem jich nemohl nechati v nebezpečí smrti, skryl jsem je v dědince Derviš Tepe, jež zůstala od tureckého vojska ušetřena.

Později zvěděli jsme o Otci Jarolímu a Ivanu, že s několika sedláky po dlouhém bloudění dorazili do Jamboli v Bulharsku.

Někteří z našich sedláků navrátili se po několika denním hrozném bloudění v horách o zimě a hladu, nejsouce jisti ni hodiny svým životem, do Mostratli, kde za největší bídy bez přístřeší, potravin a peněz očekávají nejistou budoucnost. Pět z nich bylo na útěku dopadeno od turecké jízdy, bez milosrdenství byli posekáni, někteří dosud jsou nezvěstní, zapadli v horách a neznámo, jsou-li na živu. **Skoro všechny naše katolické dědinky do základů vyhořely. Z kostelíčků a škol, které jsme zřídili s takovými obětmi, nezbývá skoro ničeho. Naše do nedávna kvetoucí sjednocené katolické missie v Mostratli, Lisgaru, Ela-Günü, Kajadžiku, Pokrovanu a Sudžaku jsou zničeny.** Všichni kněží před tureckou zběsilostí musili prchnouti. Naši věřící, již unikli řeži turecké, bloudí ještě po horách, po polích a cestách bulharských bez přístřeší, bez potravy, v chatrném šatě, nevědouce dosud, co se s nimi stane. **Politování hodná sjednocená bulharská církev, do níž jsme kladli tolik nadějí a která nyní jako jarní květinka jest rošlápnuta!** Kolik obětí, času, peněz a práce to bude státi, abychom ji opětně pozvedli!

Tisk celé Evropy psal, že Bulhaři dopouštějí se ukrutností. Ve jménu pravdy jako očitý svědek pozvedám tu hlasu svého a tvrdím pravý opak toho. V Evropě se neví ničeho o děsných ohavnostech a ukrutnostech tureckých, které kvetoucí kdysi kraje Tracie od Čadalže až k Drinopoli a ještě dále proměnily v ohromné příšerné rozbořenisko, na němž nezůstala ni jediná bulharská ves ušetřena. Jestliže i Bulhaři někde se přehmatli, nedivte se, zoufalství je k tomu dohnalo; ostatně Turci byli jejich učiteli v tom. Tvrdím to já missionář, jenž celý život svůj jsem v tom kraji prožil.

Otec Theopistos,
představený missie v Mostratli.

◇◇✦◇◇

Vzpomínky z katol. missií na Rusku.

Z polštiny přeložil P. Vil. Hladký.
(Dokončení.)

VI.

Již se nepamatuji, kde jsem spatřil první kříž postavený v polích, ale pamatuji se, že stál osamělý prostřed rozkolébaného obilí a rozpínal bílá ramena, jakoby chtěl milosrdně obejmouti a přivinouti k sobě celou tu nešťastnou zemi. Domníval jsem se, že je to hrob samovrahův, leč později na dalších potulkách po Chlumsku viděl jsem ještě více takových osamělých křížů; stály na mezích, v lesích, v hluchých pustinách, u řek,

v houští vrb a olší, ale vždy daleko od lidských obydlí a všelikých cest.

Bylo mně divno, že byly všecky nové, jako by o téže době postavené, ale jaksi se stalo, že teprve až v okolí Chlumu jsem se ptal na jejich význam.

Muž, který mě vezl, zachmuřil se náhle, ohlédl se obezřetně kolem, ač jsme jeli cestou úplně opuštěnou a odpověděl tiše: »To jsou hroby těch »nejnepoddanějších«. Odpočinutí věčné dej jim, Pane!«

Vzdychnul a pohroužil se ve smutné upomínky. Nesměl jsem ho vytrhovati z pobožné nálady a mlčení.

Úpal toho dne byl nesnesitelný. Nebe viselo jak bílý, rozpálený plech a slunce pražilo takovým úpalem, že se koně ledva vlekli; na rozlehlých tichých polích ležela nepřemožitelná ospalost. Celý svět omdléval v slunečné výhni. Klasy obilné těžce visely nad cestou; stromy obalené bílým, tetelícím se žárem stály podobné výbušným plamenům; ba i stíny ležely pokrčené jako listí povadlé horkem. Sálavé, mihotavé paprsky řezaly do očí, prach svíral prsa, těžko se dýchalo v dusném ovzduší, žehla zem, žehl vzduch, žehlo všecko. Cesty byly vypráhlé, pusté, na polích nespatřils ani živé duše: červencové poledne zahnalo všecky pod střechy. Umlkli ptáci, ani skřivánci nezvonili, jenom občas přeletěla nízko nad zemí vrána s otevřeným zobanem, kdesi v obilí zavolala křepelka nebo zacvrlikaly mladé koroptve.

»Daleko máme ještě do Chlumu?«

Nemohl jsem již déle snésti mlčení.

»Nedaleko!« Probouzel se pravděpodobně. »Dorazíme se sluncem.«

Na štěstí vjížděli jsme do jakéhosi lesa, hustě zarostlého, v příkopě leskla se voda, ku které koně sami spěšně zahýbali.

»Nemohli bychom přečkati úpal?« navrhoval jsem ledva živ. —

»Dobrá. Koně vydechnou, i člověk protáhne si hnáty.«

Les skryl nás stínem a chladem, z hlubin vály kmitavé záněvy nasycené živicí a zpuchřelým dřevem. Natáhl jsem se s rozkoší na trávě.

Vozka podhodil koním sena, usedl ke mně, zapálil dýmku a rozhovořil se šeptem jakoby sám k sobě.

»Tam odpočívají takoví, kteří ještě po smrti »vzdorují«. Tak, pane«, — oživl náhle a povýšil hlas. »Za těch hroznych let bylo se člověku obejíti bez křtu, bez kostela, bez oddavek, a když umřel, i bez křesťanského pohřbu. Nebylo nám dovoleno ani se roditi ani umírati. A kdo nechtěl jíti do hrobu v průvodě popa a strážníků, toho pochovali potajmu, v noci a často i do neposvěcené země jako oběšence. Sypaly se potom na nás tresty, sypaly. Člověk přece nemohl zmizet ze země beze sledu, bylo třeba oznámiti na úřadě úmrtí, a písař ihned se tázal: »Kde je nebožtík pochován?« — »V zemi«. — »Ale který pop

ho pochovával a v které farnosti?« — »V zemi«. — Celý svět je jedna farnost. Často, velmi často úřadovalo se pěstí, ale člověku nezbývalo než stále opakovat: »V zemi«. Aspoň pravdu mluvil. Strážníci potom lítali, jak vzteklí, hledajíce mrtvolu po hřbitovech a nalezli-li, pochovali po druhé dle svého. I mě potpotkalo takové neštěstí. Ztratil jsem chlapce. Měl už na pátý rok. Zemřel na osýpky. Pochoval jsem ho, jak všichni naši pochovávali potajmu v noci, a ač jsem roveček srovnal úplně se zemí, a založil drnem, strážníci ho našli, hrob rozkopali a rakvičku vytáhli; pop ho pochoval po druhé, ovšem na jiném místě a s velkými obřady.

Nadarmo žena má bránila děcka; neubránila. Ještě jsme potom zaplatili pokutu a seděli v koze.

A není tomu dávno, tak asi deset let, přišla na mne nová nehoda. Umřel mi zeť. Tvrdý to byl Polák a horlivý katolík, pomáhal »nepoddajným«, jak mohl, kněze přivážel, knížečky po vsích roznášel, ba i do Říma jezdil se starým Blizkošem. Zachladil se na missiích a do tří dnů byl hotov. Ale do posledního dechu prosil, abychom ho po smrti nevydávali popu. Věc byla těžká: strážníci ho znali velmi dobře a stále po něm slídili, ale vždy jim vyklouzl z drápů jako úhoř. Ledva se vsí proslechlo, že onemocněl, starosta dal se pozvati k nám po jakési prý práci. Ihned jsem zpozoroval, že chce nahlédnout, jak dlouho nemocný potáhne. Nedal jsem toho na sobě znáti, ale nemocný, ač sotva o Božím světě věděl, zakřičel:

»Tvůj bradáč mě ještě nepochová! Ještě vyzdravím«.

Starosta odešel a na druhý den opět přišel a, protože nemocný nebyl již při vědomí, nahlédal do chalupy každou chvíli, a číhal na něho, jako ďábel na dobrou duši.

Třetího dne za soumraku nemocný zemřel. Tajili jsme smrť i před nejbližšími příbuznými. Zaclonil jsem okna a ač v pláči a naříkání, bylo třeba pomýšlet, co dále s ním dělati, neboť do třetího dne nemohli jsme čekat s pohřbem. Báli jsme se, že ráno přijde strážník a nebožtíka již z hrsti nevypustí. Rada k radě, ustanovili jsme pochovat ho ještě té noci; nesměli jsme promeškat ani dne. Na štěstí byla noc tmavá a padal hustý, drobný déšť, ženy ustrojily nebožtíka, já jsem sbil jakou takou rakev a brzy po půlnoci vezli jsme ho polem k lesu na takové místo, že by to nikomu ani nenapadlo. Co bylo při tom pláče a bědování, na to už ani nevzpomínat.

Vrátili jsme se v sám úsvit a jenom jsem sklonil hlavu na podušku, již přiběhne můj nejstarší syn a povídá:

Od naší stodoly polemi až k lesu znáti, jak jsme v noci jeli. Jak přijdou na tu stopu i hrob najdou.

Co dělati? Myslil jsem, že mě krev zaleje. Takové stopy nezmizí za chvíli. Bylo to z jara, půda byla nachystána k setbě, že kola místy bořila se až po osy. Uvažujeme, co počíti, když kdosi z dětí zkřikne:

»Strážník na vsi! Jistě jde k nám«.

»Ježíš Maria!« Všecko se prozradí, a vykopou ho jak Jasa.

Ale Pán Bůh mě osvítil a nadchl Duchem Svatým: kázal jsem synovi položiti se do lůžka po nebožtíku, ženy mu obvázaly hlavu mokrými hadry, přikryly ho peřinou, vdova usedla při něm potlačujíc již těch vřelých slzí, jaké prolévala pro muže, ani těch bolestných vzdechů netajíc.

Starosta vešel a hned na prahu tázal se na zdraví nemocného.

»Doufáme v Boha, že může ještě ozdravěti«, — pravil jsem.

Popatřil na nás, požehnal se a vyšel.

Po poledni objevil se pop, aby ho připravil na smrt. Vdova zastavila mu cestu, a hubu si naň otevřela.

Neulekl se ženských nadávek, byl jim již uvykl. Ale když jsem prohodil, že stůně na osýpky, zbledl a vytratil se jak pára, mělť osm drobků. Jenom strážník nahlédal k nám po celý týden, ale ničeho se nedomyslil. Teprve když deště smyly všecky stopy, že by jich ani ďas nebyl našel, dověděl se všeho. Div, že se zlostí nevztekl. Hledal dnem i nocí, ale prozradí něco vítr v poli? Poseděl jsem si za to několik týdnů. Co dělat, pane, když sami nás naučili lháti. Žili jsme pod zemí jako žáby, na žabí způsob bylo se třeba i brániti.

Můj Bože, kolikrát člověk několik mil se plížil do kostela a strážník ho odvlekl od samého oltáře do vězení na delší modlení. Ba často i sami kněží nás odháněli od kostelů jak prašivé psy, báli se »nepoddajných« více nežli samého hříchu« — zakončil žehnaje se, jakoby chtěl zaplašiti trudné vzpomínky.

Když se poněkud v poli ochladilo, jeli jsme dále a on mi začal vyprávěti o jednotlivých, smutných událostech své farnosti. Mluvil tiše, jednotvárně a bez žalu, jako by vyprávěl všední každodenní události, které musely přijít a které člověk musí vytrpět.

A já jsem poslouchal s utajeným dechem, pln úžasu, lítosti a hrůzy.

Chvílemi se mi zdálo, že naslouchám jakési strašné truchlohře, plné slz, vzdechů, bezbranných obětí a nadliského hrdinství . Ale ne, to byla pravda, skutečnost, jak pravdivou byl ten úpalný den, ta cesta dunící pod kopyty, i ten starý, pochýlený muž, — to byla krutá pravda z minulosti tohoto mučenického lidu »nepoddajných«.

Nemohu všeho vypisovati, neboť bych musel rozpřádati děje každého člověka, každé chalupy i každé hrudky země prosáklé krví i slzami. Připojím toliko jednu událost zvláště rázovitou a významnou.

V roce 1883, počátkem února umřela v Podleském Janově Anežka Semeňuková, jako všichni »nepoddajní« horlivá katolička. Před smrtí zapřisahala při všem, co svatého, svou rodinu a příbuzné, aby ji pochovali třeba v dole na zemáky, avšak katolicky. Výkon nebyl tak snadný, poněvadž hřbitovy byly ostra-

žitě hlídány, zvláště za nocí, aby se zabránilo tajným pohřebům »nepoddajných«. I radili se, a rozhodli, že ji pochovají za bílého dne, kdy je hřbitov nejméně hlídán.

Tak se shromáždilo třetího dne u mrtvé několik žen, vzaly rakev do prostřed na prostěradla a braly se bočními uličkami ke hřbitovu. Šli ticho, beze zpěvu, jako plaché, temné stíny, ale i tam zahlédl je kterýsi slídič, a dal zprávu policii.

Hned jim zastoupilo cestu několik strážníků i rozpoutal se krátký boj; žen bylo více, rozehnaly strážníky a šly spěšně dále. —

Rozlehly se hvizdy, volání na pomoc, rychlý dupot a, než dospěly ke hrobu, vrhla se na ně celá tlupa s vytasenými šavlemi. Jeny ženy vzaly rakev do kruhu, druhé se až na ni položily a bránily nebožky zuby nehty.

Vřískání rozléhalo se po celém městě, lidé se sbíhali a rvačka byla stále větší a větší; rakev přecházela z rukou do rukou a konečně, jak si ji vydírali, padla na dlažbu, rozbila se a nebožka vyletěla do sněhu. Strhl se křik do nebe volající, propukl pláč a vzlykot, čímž ženy ještě více rozlícené vrhly se na strážníky s takovou zběsilostí, že bvla po chvíli jenom hromada těl zmítajících se ulicí semo tamo s divokým vřeskem nenávisti.

Toho využitkovaly některé rozvážnější, urvaly mrtvolu a obvinuvše ji v plachty stahané z vlastních plecí, počaly s ní utíkati, ale neutekly.

Nadběhlo jim ještě více strážníků se starostou v čele, mrtvolu jim odňali, vložili ji do rakve a ženy rozehnali na všecky strany. Musily ustoupit přesile a vidouce, že bitva je ztracena, vybuchly v strašný ryk a proklínání.

Na náměstí zůstala jenom rakev a strážníci nevědoucí, co s ní počíti, ježto k cerkvi bylo daleko a nikomu se nechtělo s ní se vláčet. Namanul se nějaký muž. Poručili mu zavésti rakev, ale ten zpozorovav, oč běží, šlehl do koní a ujel. A nikdo v celém městě přes všecky hrozby a prosby nechtěl dáti koní, tak že rakev povázaná šňůrami stále čekala prostřed ulice.

Konečně již k večeru jel z Bloně jeden rolník a teprve toho donutili, abv rakev zavezl do cerkve.

Na zejtří šel za rakví toliko pop, ďáček a kde jaký strážník z města, ze všech domů donášel se za nimi tichý žalostný pláč a nářek.

OBSAH.

ČLÁNKY:

Bulharské kněžské bratrstvo sv. Cyrilla a Methoda v diecesi drinopolské 157, 170.

Ctitelé cyrillomethodějští! 1.

Hladký Vil.: Vzpomínky z katol. missií na Rusku 31, 122, 188.

Jašek Ad.:

Cyrillomethodějské družstvo »Velehrad« 5.

Sjednocení Rusové v Petrohradě 50, 163.

Bulharské knížny Nadežda a Eudoxia českým dítkám 51.

Návštěvou v Drinopoli 55, 66.

Postavení církve katol. na Balkáně 69, 83, 104, 114.

Na Velehrad půjdem 98.

Sv. přijímání dle východního obřadu na posv. Velehradě 100.

Jubilejní cyrillomethodějské slavnosti na Velehradě 1913, 131, 148, 179.

Katolíci! Milení souvěrci! 17.

List ze Slovenska 146.

Michalský J.: Život sv. biskupa Josafata Kuncewicze 7, 85, 109, 119.

Sardenko Sil.: Maria na Východě 20, 166.

Srba Vojt.: Mezi Bělorusy 56.

Stojan dr. Ant. Cyr.: Jak oslavíme jubilejní rok letoší 49, 65, 81, 97.

Z Velehradu! Budeme apoštoly 113, 145, 161.

Turecké ukrutnosti v katol. missiích drinopolských 153, 185.

Vaněk Vinc.: Na Černé Hoře 25, 58.

Vágner J.: První rusínský biskup v Kanadě 18.

ZVĚSTI O NÁBOŽENSKÉM ŽIVOTĚ A MISSIÍCH U SLOVANŮ:

Z Bulharska: 12.

Z Drinopole: 76.

Z Gadžilova: 89.

Z Kara-Agače: 45.

Z Říma: 8.

Ze Sofie: 42, 61, 74, 80, 90.

Z Varny: 11.

Z Velehradu: 41.

Ze Záhřeba: 110.

Rozmanitosti: 15, 47, 95, 11, 140.

VYOBRAZENÍ:

J. E. kardinál dr. Bauer s družinou u Sv. Otce 3.

Obrázky z balkánské války 9, 13, 87.

První rusínský biskup v Kanadě, Nikita Budka 19.

Sv. Petar Cetinjský 29.

Sestry sv. Kříže vyslané »Apoštolátem« do Sofie 39.

Bulharské princezny Nadežda a Eudoxia 52.

Bulharští princové a princezny 54.

Drinopol 56, 67, 69, 71.

Bulharský král Ferdinand a královna Eleonora 63.

Bašibozukové 83.

Sv. přijímání věřících pod obojí 103.

Sv. Josafat Kuncewicz 121.

Jubilejní slavnosti Velehradské 123, 130, 137, 149, 153, 177.

Sjednocený klášter bulh. v Mostratlí 155, 187

Nákladem vlastním. — Tiskem Jindřicha Slováka v Kroměříži.